

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

APOLLONIA AD RHYNDACUM KENT SURLARI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

NİHAL KARDORUK

BURSA - 2015

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ BİLİM DALI**

APOLLONIA AD RHYNDACUM KENT SURLARI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Nihal KARDORUK

**Danışman
Doç. Dr. Derya ŞAHİN**

BURSA – 2015

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

..... Arkeoloji Anabilim/Anasanat Dalı,
..... Arkeoloji Bilim Dalı'nda 70.12.47.002..
numaralı Nihal KARDARUK'nın
hazırladığı
“... Apollonia Ad Rhyndacum Kent Surları
...” konulu (Yüksek Lisans/~~Doktora~~/~~Sanatta~~ Yeterlik
~~Tezi~~/Çalışması) ile ilgili tez savunma sınavı, 02/07 2015 günü 15.00 - 16.00..saatleri
arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının
..... (başarılı/~~başarısız~~) olduğuna
(oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Doc. Dr. Derya SAHİN
dışahin

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Yrd. Doc. Dr. Ahmet SİRİK
katali

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa ZAHİN
Zahin

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

02/07/2015

ÖZET

Yazar Adı : Nihal Kardoruk
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı : Arkeoloji
Bilim Dalı : Arkeoloji
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XXXİİ+293
Mezuniyet Tarihi : / / 20....
Tez Danışmanı : Doç Dr. Derya Şahin

APOLLONIA AD RHYNDACUM KENT SURLARI

“Apollonia ad Rhyndacum Kent Surları” adı altında kaleme alınan bu tezde, modern adı Gölyazı ve Zambaktepe olan, iki ada üzerinde bulunan Antik Dönem kent surları incelenmiştir. Bilimsel kazılar ile mimari geçmişi desteklenmeyen kent, Batı Anadolu’da Bithynia/Mysia sınırları içerisinde yer alan en önemli ikinci kent olarak geçmektedir. Modern yerleşim altında kaybolmaya başlayan Antik kalıntılar, 2006 yılı ve sonrasında yapılan yüzey araştırmaları ile hak ettiği önemi kazanmaya başlamıştır.

İki adayı çepeçevre saran surlar; ilk ada olan Zambaktepe’de bir giriş kapısı ile başlar. Giriş kapısından başka herhangi bir sur kalıntısına rastlanmayan tepe üzerinde, surların stadionu da çevreleyerek devam ettiği düşünülür. İkinci ada olan Gölyazı’da ise, çift kapılı savunma ile başlayan surlarda, savunmanın kırıldığı adanın dönüş yerlerinde 4 büyük kule yer alır. Bu kuleler arasında yer alan sur duvarlarının çoğu modern yerleşimde evlerin temel duvarları olarak kullanılmış, modern yapı ile bütünleşmeyen duvarlar ise günümüze ulaşmayı başaramamıştır.

Surların yapımında kullanılan yoğun devşirme malzeme, kentte yer alan ve sur yapımından önce kullanılmış olan mimari örüntü hakkında bilgiler sunmuştur. Büyük çoğunluğu lokalizasyonu yapılan yapılardan gelen devşirme malzemeler,

katalog çalışmasında tek tek tanımlamaları ve sur duvarları üzerindeki yerleri belirlenerek, kentte daha önceki yapılarda kullanılmış olan malzeme, teknik ve lokalisasyonu bilinmeyen yapıların, ada üzerindeki konumlarını belirlemek gibi konuların çözümüne yardımcı olmuştur.

Sonuç olarak; mimari çalışmaların bilimsel kazılarla desteklenmediği Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinde yapılan bu tez çalışması ile ulaşılabilen sonuçlar, kentin mimari tarihine ışık tutmuştur.

Anahtar Sözcükler

Mysia, Bithynia, Antik Kent, Apollonia ad Rhyndacum, Sur Duvarı, Devşirme

Malzeme

ABSTRACT

Name and Surname : Nihal Kardoruk
University : Uludag University
Institution : Social Science Institution
Field : Archaeology
Branch : Archaeology
Degree Awarded : Master Thesis
Page Number : XXXII+293
Degree Dated : / / 20....
Supervisor (s) : Doç. Dr. Derya Şahin

THE FORTIFICATION WALLS OF APOLLONIA AD RHYNDACUM

In this thesis put down on paper under the title “The Fortification Walls of Apollonia ad Rhyndacum”, ancient era city walls located on two islands are studied. The city the architectural background of which isn’t endorsed by scientific excavations is regarded as the second most important city located within the borders of Bithynia/Mysia in Western Anatolia. Antique remains beginning to disappear from sight as a result of modern settlement began to gain importance through intensive survey carried out in 2006 and onwards.

The walls surrounding the two islands all about set in with an entrance door at Zambaktepe, one of the islands. On the hill where no wall remains are found apart from the entrance door, it is thought that the walls extend surrounding the stadion as well. On the second island Gölyazı, on the walls starting with double gate defence are located four big towers in the rotating places of the island in which the defence is cleared out. Most of the walls placed among those towers are used as the substructure walls of the houses in modern settlement while the walls not integrated with the modern structure couldn’t make their way into today.

The dense spolia used in the construction of the walls has shed light on the architectural pattern featured in the city which is used before the construction of the walls. The materials most of which come from the structures localized helped resolve issues such as one by one identifications in catalogue study , determining their locations on the city walls , determining the location of the structures whose technique and location aren't known on the island and determining the material used in early constructions in the city.

In conclusion, findings that came at by means of this paper in the city of Apollonia ad Rhyndacum in which architectural studies aren't backed up through scientific excavations cast light on the architectural history of the city.

Keywords

**Mysia, Bithynia, Ancient City, Apollonia Ad Rhyndacum, Fortification Wall,
Spolia**

ÖNSÖZ

Batı Anadolu’da Mysia/Bithynia bölgesinde bulunan ve en önemli kentler arasında yer alan Apollonia ad Rhyndacum Antik kenti ile bağlantılı olarak oluşturduğumuz “Apollonia ad Rhyndacum Kent Surları” tez başlığı adı altında, yaptığım çalışmalarda bana yön veren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Derya Şahin başta olmak üzere arazi çalışmalarında sağladığı destekten dolayı bölüm profesörümüz Prof. Dr. Mustafa Şahin’e, devşirme malzemeye ilgili konularda beni aydınlatan hocam Prof. Dr. İbrahim Hakan Mert’e ve bölümde emeği geçen bütün hocalara teşekkür ederim.

İzmit surlarında yaptığı doktora çalışmasında beni ekibine dâhil ederek sur çalışmaları konusunda beni aydınlatan Ayşe Berns ve ekipte yer alan Ali Altın’a; Erasmus öğrencisi olarak gittiğim Hamburg Üniversitesinde yaptığı yardımlar ve kütüphane çalışmalarında vermiş olduğu destekle çalışmalarına yardımcı olan Hamburg Üniversitesi bölüm başkanı Martina Seifert başta olmak üzere bütün Hamburg Üniversitesi çalışanlarına; yer aldığı ada yerleşiminde kentin coğrafyasının tanımlanmasında yardımcı olan Serkan Gündüz’e; bölgede yaptığı yüzey araştırmalarında topladığı materyalleri tereddüt etmeden paylaşan Yrd. Doç. Dr. Ali Kazım Öz’e teşekkürü borç bilirim.

Arazi çalışmaları sırasında bana yardımcı olan arkadaşlarım; Buğra Kuru, İrfan Beytimur, Beste Tomay, Esra Sayın, Yeliz Konuk’a; gerekli materyallerin çevirileri konusunda desteklerini aldığım Serdar Salman, Metehan İhtiyar, Ceren Pilevneli, Tohir Alimov, Shankey Abbot, Michelle Meinders ve ismini sayamadığım birçok dostuma teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmalar boyunca maddi ve manevi hiçbir desteğini benden esirgemeyen ve her zaman yanımda olan aile fertlerime minnettarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	xi
HARİTALAR LİSTESİ.....	xii
ÇİZİMLER LİSTESİ.....	xiii
RESİMLER LİSTESİ	xv
GRAFİKLER LİSTESİ	xix
TABLolar LİSTESİ	xx
KATALOG RESİMLER LİSTESİ.....	xxi
KATALOG ÇİZİMLER LİSTESİ.....	xxviii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

(GİRİŞ)

1. KONUNUN NİTELİĞİ VE ÇERÇEVESİ.....	3
2. YÖNTEM VE AMAÇ.....	4
3. ARAŞTIRMA TARİHİ	6

İKİNCİ BÖLÜM
(APOLLONİA AD RHYNDACUM)

1. COĞRAFİ KONUMU VE ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ	13
2. TARİHİ.....	15
3. KENTTEKİ MİMARİ ÖRÜNTÜ	21
3.1 Apollon Tapınağı	21
3.2 Tiyatro.....	23
3.3 Stadion	24
3.4 Kiliseler.....	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
(APOLLONİA AD RHYNDACUM ANTİK KENT SURLARI)

1. SURLARIN ADA ÜZERİNDEKİ LOKALİZASYONU	26
2. APOLLONİA AD RHYNDACUM KENT SURLARI	26
2.1.KAPILAR.....	30
2.1.1. Taş Kapı/Dış Kapı (Zambaktepe)	30
2.1.2. Dış Kapı (Gölyazı)	32
2.1.3. İç Kapı (Gölyazı).....	33
2.2. KUZEYDOĞU KÖŞE KULE (CASTRO)	35
2.3.DOĞU SUR DUVARLARI (1 VE 10 ARASI)	41
2.4.GÜNEYDOĞU KÖŞE KULE (11).....	48
2.5.GÜNEY SUR DUVARLARI (12 VE 14 ARASI).....	50
2.6.GÜNEYBATI KÖŞE KULE (15).....	52
2.7.BATI SUR DUVARLARI (16 VE 28 ARASI)	54
2.7.1. Simitçi Kale (16).....	53
2.7.2. Sur Duvarları (17 ve 20 Arası).....	54

2.7.3. Hellenistik Duvar/Sandal Bağlama Deliği (21)	56
2.7.4. Sur Duvarları (22 ve 23 Arası).....	57
2.7.5. Roma Podyumu (24)	57
2.7.6. Sur Duvarları (25 ve 28 Arası).....	58
2.8. KUZEYBATI KÖŞE KULE(29)	59
3. STİLİSTİK KARŞILAŞTIRMA VE TARİHLEME.....	59
DEGERLENDİRME VE SONUÇ	65
KAYNAKLAR.....	71
EKLER	81
EK-1 KATALOG	82
EK-2 HARİTALAR	236
EK-3 ÇİZİMLER.....	238
EK-4 RESİMLER.....	252
EK-5 GRAFİKLER.....	287
EK-6 TABLOLAR	291
ÖZGEÇMİŞ.....	293

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik bilgi
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
cm	Santimetre
çev.	Çeviren
ed.	Editör
İ.Ö	İsa'dan Önce
İ.S	İsa'dan Sonra
Kat.	Katalog
km	Kilometre
m	Metre
no.	Numara
M.Ö	Milattan Önce
M.S	Milattan Sonra
p.	Page
pp.	Page to page
s.	Sayfa
ss.	Sayfadan sayfaya
v.dğr	ve diğerleri
Vol.	Volume
yay.haz.	Yayıma Hazırlayan
yy	Yüzyıl

HARİTALAR LİSTESİ

Sayfa

Harita 1: Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin konumu..... 13

(Ali Kazım Öz Arşivi)

ÇİZİMLER LİSTESİ

	Sayfa
Çizim 1: Apollonia ad Rhyndacum Kent Planı	14
(Aybek, 2004: 25)	
Çizim 2: Kız Ada'da bulunan Apollon Tapınağı	21
(Le Bas, 1850: II)	
Çizim 3: Zambaktepe üzerinde yer alan sur kalıntıları.....	Arka Cep
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 4: Gölyazı üzerindeki surların lokalizasyonu.....	Arka Cep
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 5: Gölyazı Dış Kapı batı kule	33
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 6: Castro/Kule kuzey yüz.....	35
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 7: Castro/Kule doğu yüz	35
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 8: Castro /Kule güney yüz	35
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 9: "3" numaralı duvar batı uzantı.....	44
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 10: "3" numaralı duvar doğu uzantı.....	44
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 11: "3" numaralı duvar merdiven	44
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 12: "5" numaralı duvar batı uzantı.....	45
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 13: "7" numaralı duvar batı yan yüz	47
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 14: "8" numaralı duvar batı uzantı.....	47
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 15: "8" numaralı duvar doğu uzantı.....	47
(Kişisel Arşiv)	

Çizim 16: "8" numaralı duvar batı yan yüz	47
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 17: Güneydoğu Köşe Kule (11) batı yan yüz	48
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 18: Güneydoğu Köşe Kule 8 (11) kuzey yan yüz	48
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 19: Güneydoğu Köşe Kule (11) doğu uzantı	49
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 20: "12" numaralı duvar	50
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 21: "13" numaralı duvar	51
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 22: Güneybatı Köşe Kule (15)	52
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 23: Hellenistik Duvar (19)	55
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 24: Hellenistik Duvar/Sandal Bağlama Deliği	56
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 25: "22" numaralı duvar doğu uzantı	57
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 26: Batı sur "24" numaralı duvar Roma Podyumu	57
(Ali Kazım Öz Arşivi)	
Çizim 27: Batı sur "24" numaralı duvar Roma Podyumu kuş bakışı	57
(Ali Kazım Öz Arşivi)	
Çizim 28: Kuzeybatı Köşe Kule kuzey yüz (29)	59
(Kişisel Arşiv)	
Çizim 29: Kuzeybatı Köşe Kule batı yüz (29)	59
(Kişisel Arşiv)	

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

Resim 1: Zambaktepe ve Gölyazı'nın uydu görünümü.....	14
(https://www.google.com/maps/search/Uluabat+G%C3%B6lyaz%C4%B1+Bursa/@40.1687688,28.6765631,2334m/data=!3m1!1e3) (12.05.2015)	
Resim 2: Nekropol alanında ahşap direklerin yerleştirildiği detay	14
(Kişisel Arşiv)	
Resim 3: Kız Ada'da yer alan Apollon Tapınağı betiminin yer aldığı sikke	21
(http://wildwinds.com/coins/ric/maximinus_I/_apollonia-adRhyndacum_AE36_LindgrenI_210.1.jpg) (12.05.2015)	
Resim 4: Zambaktepe'de bulunan Aziz Panteleimon Kilisesi	24
(Kişisel Arşiv)	
Resim 5: Manastır Adası'nda yer alan Hagios Konstantinos Manastırı.....	24
(Şahin, 2014: 35)	
Resim 6: Taş Kapı güney yüz.....	31
(Kişisel Arşiv)	
Resim 7: Taş Kapı'da kullanılan dolgu malzemesi	31
(Kişisel Arşiv)	
Resim 8: Taş Kapı Beşik tonozlu Dromos Tipli Kapı.....	31
(Kişisel Arşiv)	
Resim 9: Taş Kapı iç oda.....	31
(Kişisel Arşiv)	
Resim 10: Gölyazı Dış Kapı.....	32
(Kişisel Arşiv)	
Resim 11: Gölyazı Dış Kapı doğu kule	33
(Kişisel Arşiv)	
Resim 12: Gölyazı Dış Kapı batı kule	33
(Kişisel Arşiv)	
Resim 13: Gölyazı Dış Kapı batı kule iç oda	33
(Kişisel Arşiv)	
Resim 14: Gölyazı İç Kapı batı kule	33
(Kişisel Arşiv)	

Resim 15: Gölyazı İç Kapı batı kule güney yüz.....	33
(Kişisel Arşiv)	
Resim 16: Gölyazı İç Kapı batı kule yazıtlı parça.....	34
(Kişisel Arşiv)	
Resim 17: Kuzey Sur Castro/Kule kuzey yüz	35
(Kişisel Arşiv)	
Resim 18: Kuzey Sur Castro/Kule doğu yüz.....	35
(Kişisel Arşiv)	
Resim 19: Kuzey Sur Castro/Kule güney yüz.....	35
(Kişisel Arşiv)	
Resim 20: Kuzey Sur Castro/Kule kuzey uzun yüz	35
(Kişisel Arşiv)	
Resim 21: Kuzey Sur Castro/Kule harç	36
(Kişisel Arşiv)	
Resim 22: Pergamon Dionysos Tapınağı friz.....	40
(Erön, 2007: 142)	
Resim 23: Doğu Sur “1” numaralı duvar.....	41
(Kişisel Arşiv)	
Resim 24: Doğu Sur “2” numaralı duvar doğu yan.....	43
(Kişisel Arşiv)	
Resim 25:Doğu Sur “2” numaralı duvar batı yan.....	43
(Kişisel Arşiv)	
Resim 26: Doğu Sur “2” numaralı duvar.....	43
(Kişisel Arşiv)	
Resim 27: Doğu Sur “3” numaralı duvar batı yan.....	44
(Kişisel Arşiv)	
Resim 28: Doğu Sur “3” numaralı duvar doğu yan.....	44
(Kişisel Arşiv)	
Resim 29: Doğu Sur “3” numaralı duvar merdiven kuzey yüz	44
(Kişisel Arşiv)	
Resim 30: Doğu Sur “4” numaralı duvar	45
(Kişisel Arşiv)	

Resim 31: Doğu Sur “5” numaralı duvar batı uzantı.....	45
(Kişisel Arşiv)	
Resim 32: Doğu Sur “5” numaralı duvar doğu uzantı.....	46
(Kişisel Arşiv)	
Resim 33: Doğu Sur “6” numaralı duvar doğu uzantı.....	46
(Kişisel Arşiv)	
Resim 34: Doğu Sur “7” numaralı duvar.....	47
(Kişisel Arşiv)	
Resim 35: Doğu Sur “8” numaralı duvar.....	47
(Kişisel Arşiv)	
Resim 36: Doğu Sur “8” numaralı duvar şev	47
(Kişisel Arşiv)	
Resim 37: Doğu Sur “9” numaralı duvar.....	47
(Kişisel Arşiv)	
Resim 38: Güneydoğu Köşe Kule (11) kuzey yüz	48
(Kişisel Arşiv)	
Resim 39: Güneydoğu Köşe Kule (11) batı yüz.....	48
(Kişisel Arşiv)	
Resim 40: Güneydoğu Köşe Kule (11) doğu yan.....	49
(Kişisel Arşiv)	
Resim 41: Güney Sur “12” numaralı duvar.....	50
(Kişisel Arşiv)	
Resim 42: Güney Sur “12” numaralı duvar.....	51
(Kişisel Arşiv)	
Resim 43: Güney Sur merdivenli giriş	51
(Kişisel Arşiv)	
Resim 44: Güney Sur “14” numaralı duvar.....	51
(Kişisel Arşiv)	
Resim 45: Güney Sur “15” numaralı duvar.....	52
(Kişisel Arşiv)	
Resim 46: Simitçi Kale (16).....	53
(Kişisel Arşiv)	

Resim 47: Simitçi Kale (16) kemer	53
(Kişisel Arşiv)	
Resim 48: Simitçi Kale (16) kemer dolgu	53
(Kişisel Arşiv)	
Resim 49: Simitçi Kale (16) batıdan görünüş	53
(Kişisel Arşiv)	
Resim 50: Batı Sur “18” numaralı duvar	54
(Kişisel Arşiv)	
Resim 51: Batı Sur “19” numaralı Hellenistik duvar	55
(Kişisel Arşiv)	
Resim 52: Batı Sur “20” numaralı duvar batı yan	56
(Kişisel Arşiv)	
Resim 53: Batı Sur “20” numaralı duvar doğu yan	56
(Kişisel Arşiv)	
Resim 54: Batı Sur “21” numaralı Hellenistik duvar	56
(Kişisel Arşiv)	
Resim 55: Batı Sur “22” numaralı duvar batı uzantı	56
(Kişisel Arşiv)	
Resim 56: Batı Sur “22” numaralı duvar doğu uzantı	57
(Kişisel Arşiv)	
Resim 57: Batı Sur “24” numaralı duvar Roma Podyumu	57
(Kişisel Arşiv)	
Resim 58: Batı Sur “24” numaralı duvar Roma Podyumu doğu uzantı	58
(Kişisel Arşiv)	
Resim 59: Batı Sur “25” numaralı duvar	58
(Kişisel Arşiv)	
Resim 60: Kuzey Sur “29” numaralı duvar Kule kuzey yüz	59
(Kişisel Arşiv)	
Resim 61: Kuzey Sur “29” numaralı duvar Kule batı yüz	59
(Kişisel Arşiv)	
Resim 62: Kuzey Sur “29” numaralı duvar doğu uzantı	59
(Kişisel Arşiv)	

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa

Grafik 1: Surlar üzerinde yer alan devşirme malzemenin dağılımı.....67 (Kişisel Arşiv)	67
Grafik 2: Surlar üzerinde devşirmelerde kullanılan yapım malzemesinin dağılımı67 (Kişisel Arşiv)	67
Grafik 3: Mermer Malzemenin Surlar ve Castro Üzerindeki Dağılımı.....68 (Kişisel Arşiv)	68
Grafik 4: Mermer sütunların surlar ve Castro üzerindeki Dağılımı68 (Kişisel Arşiv)	68
Grafik 5: Konglomera sütunların surlar ve güney surlar üzerindeki dağılımı.....68 (Kişisel Arşiv)	68

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Sur duvarlarının stilistik olarak evreleri ve tarihlemesi	61
(Kişisel Arşiv)	

KATALOG RESİMLER LİSTESİ

- 1.1: Friz ön yüz: (Kişisel Arşiv)
- 1.2: Friz yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 1.3: Boğa başı detay: (Kişisel Arşiv)
- 1.4: Girland çiçek detay (a): (Kişisel Arşiv)
- 1.5: Girland çiçek detay (b): (Kişisel Arşiv)
- 1.6: Yumurta dizisi detay: (Kişisel Arşiv)
- 2.1: Friz ön yüz: (Kişisel Arşiv)
- 2.2: Boğa başı detay: (Kişisel Arşiv)
- 2.3: Girland çiçek detay (a): (Kişisel Arşiv)
- 2.4: Girland çiçek detay (b): (Kişisel Arşiv)
- 3.1: Friz ön yüz: (Kişisel Arşiv)
- 3.2: Boğa başı detay: (Kişisel Arşiv)
- 3.4: Girland çiçek detay (a): (Kişisel Arşiv)
- 3.5: Girland çiçek detay (b): (Kişisel Arşiv)
- 4.1: Friz ön yüz: (Kişisel Arşiv)
- 4.2: Boğa başı detay: (Kişisel Arşiv)
- 4.3: Girland çiçek detay (a): (Kişisel Arşiv)
- 4.4: Girland çiçek detay (b): (Kişisel Arşiv)
- 4.5: Yumurta dizisi detay: (Kişisel Arşiv)
- 5.1: Friz ön yüz: (Kişisel Arşiv)
- 5.2: Boğa başı detay: (Kişisel Arşiv)
- 5.3: Girland çiçek detay (a): (Kişisel Arşiv)
- 5.4: Girland çiçek detay (b): (Kişisel Arşiv)
- 5.5: Yumurta dizisi detay: (Kişisel Arşiv)
- 6.1: Friz ön yüz: (Kişisel Arşiv)
- 6.2: Boğa başı detay: (Kişisel Arşiv)
- 6.3: Girland çiçek detay (a): (Kişisel Arşiv)
- 6.4: Girland çiçek detay (b): (Kişisel Arşiv)
- 7.1: Friz ön yüz: (Kişisel Arşiv)
- 7.2: Friz yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 7.3: Doldurma motifi detay: (Kişisel Arşiv)

- 7.4: Boğa başı detay (a): (Kişisel Arşiv)
- 7.5: Girland çiçek detay: (Kişisel Arşiv)
- 7.6: Boğa başı detay (b): (Kişisel Arşiv)
- 8.1: Mermer sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 9.1: Konglomera sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 10.1: Mermer sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 11.1: Mermer sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 12.1: Mermer sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 13.1: Mermer sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 14.1: Mermer sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 15.1: Konglomera sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 16.1: Konglomera sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 17.1: Konglomera sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 18.1: Konglomera sütun parçası: (Kişisel Arşiv)
- 19.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 20.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 21.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 22.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 23.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 24.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 25.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 26.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 27.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 28.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 29.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 30.1 Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 31.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 31.2: Stadiona ait basamak parçası basamaklı bölüm: (Kişisel Arşiv)
- 31.2: Stadiona ait basamak parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 31.3: Stadiona ait basamak parçası arka profil: (Kişisel Arşiv)
- 33.1: Stadiona ait basamak parçası basamaklı bölüm: (Kişisel Arşiv)
- 33.2: Stadiona ait basamak parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 34.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)

- 35.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 36.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 37.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 38.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 39.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 40.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 41.1: Tiyatroya ait basamak parçası (Kişisel Arşiv)
- 42.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 42.2: Tiyatroya ait basamak parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 43.1: Stadiona ait basamak parçası basamaklı bölüm: (Kişisel Arşiv)
- 43.2: Stadiona ait basamak parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 44.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 44.2: Tiyatroya ait basamak parçası yan profil (a): (Kişisel Arşiv)
- 44.3: Tiyatroya ait basamak parçası yan profil (b): (Kişisel Arşiv)
- 44.4: Tiyatroya ait basamak parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 45.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 45.2: Stadiona ait basamak parçası yan profil (a): (Kişisel Arşiv)
- 45.3: Stadiona ait basamak parçası yan profil (b): (Kişisel Arşiv)
- 46.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 47.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 47.2: Tiyatroya ait basamak parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 47.3: Tiyatroya ait basamak parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 48.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 49.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 50.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 51.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 52.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 53.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 54.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 55.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 56.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 57.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 58.1: Tiyatroya ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)

- 59.1: Stadiona ait basamak parçası (Kişisel Arşiv)
- 60.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 62.1: Stadiona ait basamak parçası: (Kişisel Arşiv)
- 63.1: Kapı Sövesi: (Kişisel Arşiv)
- 64.1: Kapı Sövesi yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 64.2: Kapı Sövesi: (Kişisel Arşiv)
- 65.1: Yazıtlı Parça: (Kişisel Arşiv)
- 66.1: Yazıtlı Parça: (Kişisel Arşiv)
- 67.1: Yazıtlı Parça: (Kişisel Arşiv)
- 68.1: Kemer parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 68.2: Kemer parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 69.1: Kemer parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 69.2: Kemer parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 70.1: Kemer parçası: (Kişisel Arşiv)
- 71.1: Kemer parçası: (Kişisel Arşiv)
- 72.1: Kemer parçası: (Kişisel Arşiv)
- 73.1: Kemer parçası: (Kişisel Arşiv)
- 74.1: Altar: (Kişisel Arşiv)
- 75.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 76.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 77.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 78.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 78.2: Entablatür parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 79.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 80.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 81.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 82.1: Entablatür parçası yan profil (a): (Kişisel Arşiv)
- 82.2: Entablatür parçası yan profil (b): (Kişisel Arşiv)
- 82.3: Entablatür parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 83.1: Entablatür parçası yan profil (a): (Kişisel Arşiv)
- 83.2: Entablatür parçası yan profil (b): (Kişisel Arşiv)
- 84.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 84.2: Entablatür parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)

- 85.1: Entablatür parçası triglif-metop ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 85.2: Entablatür parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 85.3: Entablatür parçası üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 86.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 87.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 88.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 89.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 90.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 91.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 92.1: Entablatür parçası: (Kişisel Arşiv)
- 93.1: Entablatür parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 93.2: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 94.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 94.2: Entablatür parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 95.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 96.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 96.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 97.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 98.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 99.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 100.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 101.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 102.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 103.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 104.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 104.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 105.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 105.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 106.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 107.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 108.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 109.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 110.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)

- 111.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 112.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 113.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 114.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 114.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 115.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 116.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 117.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 118.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 118.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 119.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 119.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 120.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 121.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 122.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 122.2: Teknik detaylı parça yan profil (a): (Kişisel Arşiv)
- 122.3: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 123.1: Teknik detaylı parça yan profil (b): (Kişisel Arşiv)
- 124.1: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 124.2: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 125.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 126.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 126.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 127.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 128.1: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 128.2: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 129.1: Teknik detaylı parça yan profil (a): (Kişisel Arşiv)
- 129.2: Teknik detaylı parça yan profil (b): (Kişisel Arşiv)
- 130.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 131.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 131.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 132.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 132.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)

- 133.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 133.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 134.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 135.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 136.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 137.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 138.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 138.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 139.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 139.2: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 140.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 141.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 142.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 143.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 144.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)
- 145.1: Teknik detaylı parça: (Kişisel Arşiv)

KATALOG ÇİZİMLER LİSTESİ

- 1.1: Friz ön profil: (Kişisel Arşiv)
2.1: Friz ön profil: (Kişisel Arşiv)
3.1: Friz ön profil: (Kişisel Arşiv)
4.1: Friz ön profil: (Kişisel Arşiv)
5.1: Friz ön profil: (Kişisel Arşiv)
6.1: Friz ön profil: (Kişisel Arşiv)
7.1: Friz ön profil: (Kişisel Arşiv)
8.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
9.1: -----
10.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
10.2: Kurşun akıtma kanalı örnek: (Bingöl, 2012:228)
11.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
12.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
13.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
14.1:-----
15.1:-----
16.1:-----
17.1:-----
18.1:-----
19.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
20.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
21.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
22.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
23.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
24.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
25.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
26.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
27.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
28.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
29.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
30.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
31.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)

- 32.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 33.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 34.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 35.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 36.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 37.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 38.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 39.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 40.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 41.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 42.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 43.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 44.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 45.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 46.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 47.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 48.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 49.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 50.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 51.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 52.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 53.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 54.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 55.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 56.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 57.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 58.1: Tiyatro Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 59.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 60.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 61.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 62.1: Stadion Basamak parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 63.1: Kapı Sövesi üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 64.1: Kapı Sövesi üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 65.1: Yazıtlı parça ön profil yazıt: (Kişisel Arşiv)

- 66.1: Yazıtlı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 67.1: Yazıtlı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 68.1: Kemer parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 69.1: Kemer parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 70.1: Kemer parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 71.1: Kemer parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 72.1 Kemer parçası ön profil : (Kişisel Arşiv)
- 73.1: Kemer parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 74.1: Altar: (Kişisel Arşiv)
- 75.1:-----
- 76.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 77.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)l
- 78.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 79.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 80.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 81.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 82.1: Entablatür parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 83.1: Entablatür parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 84.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 85.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 86.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 87.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 88.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 89.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 90.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 91.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 92.1: Entablatür parçası yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 93.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 94.1: Entablatür parçası ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 95.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 95.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 95.3: Kaktırma/Kaydırma deliği örnek: (Bingöl, 2012:222)
- 95.4: Kurt ağzı örnek: (Bingöl, 2012:174)
- 96.1: Kurt ağzı örnek: (Bingöl, 2012:174)

- 97.1: Kurt ağzı örnek: (Bingöl, 2012:174)
- 97.2: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 97.3: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 98.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 98.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 99.1: Kurşun akıtma kanalı örnek: (Bingöl, 2012:228)
- 100.1: Kaktırma/Kaydırma deliği örnek: (Bingöl, 2012:222)
- 100.2: Kurşun akıtma kanalı örnek: (Bingöl, 2012:228)
- 101.1: Kurşun akıtma kanalı örnek: (Bingöl, 2012:228)
- 102.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
- 103.1: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 104.1: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 104.2: Kaktırma/Kaydırma deliği örnek: (Bingöl, 2012:222)
- 105.1: Kavraç taşıma örnek: (Bingöl, 2012:179)
- 106.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
- 107.1: Kavraç taşıma örnek: (Bingöl, 2012:179)
- 108.1: Kurşun akıtma kanalı örnek: (Bingöl, 2012:228)
- 109.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
- 110.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 110.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 111.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 111.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 112.1:-----
- 113.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
- 114.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 114.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 115.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
- 116.1: Kaktırma/Kaydırma deliği örnek: (Bingöl, 2012:222)
- 117.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 117.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 118.1:-----
- 119.1: Kurşun akıtma kanalı örnek: (Bingöl, 2012:228)
- 120.1: Kavraç taşıma örnek: (Bingöl, 2012:179)
- 121.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)

- 121.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 121.3: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 122.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 123.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 123.1: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 124.1: Teknik detaylı parça üst profil: (Kişisel Arşiv)
- 125.1: Kurt ağzı örnek: (Bingöl, 2012:174)
- 126.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 126.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 127.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
- 128.1: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 129.1: Teknik detaylı parça yan profil: (Kişisel Arşiv)
- 130.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 130.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 131.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 132.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 132.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 133.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
- 134.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 134.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 135.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 136.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 137.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 137.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 138.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 139.1: Zıvana deliği örnek: (Bingöl, 2012:231)
- 140.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 141.1: Teknik detaylı parça ön profil: (Kişisel Arşiv)
- 142.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 142.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 143.1: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 144.1: Kenet için kurşun akıtma örnek: (Bingöl, 2012:229)
- 144.2: Kenet örnek: (Bingöl, 2012:234)
- 145.1: Taşıma mahmuz örnek: (Bingöl, 2012:169)

GİRİŞ

Bugün Bursa sınırları içerisinde “Apollonia ad Rhyndacum” denildiğinde halk içinde hiçbir çağrışım yaratmaz. Ancak Gölyazı denildiğinde, aşk hikâyesi ile birleşmiş bir çınar olan “Ağlayan Çınar” akla gelmektedir. Göl manzarası ile birleşen devasa boyutlardaki çınar ve mitleşen aşk hikâyesi, kentin arkeolojik tarafını zayıf bırakmış ve ikinci plana itmiştir. Ağlayan Çınar ile hak ettiği ünü kazanan Gölyazı, maalesef Apollonia ad Rhyndacum ismi ve kentte yer alan tarihi yapılarda kazanamamıştır. Bugün birçok yerli ve yabancı turistin özellikle ziyaret ettiği Gölyazı’ya gidenler, kentin Antik havasını ancak “Ağlayan Çınar” vasıtasıyla tanımakta ve görmektedir.

Hâlbuki kent yazılı kaynaklarda Bithynia bölgesinde Nikaia’dan sonra en büyük ikinci kent olarak geçmektedir. Ayrıca birçok kaynakta Liman Kenti olarak tanımlanması, kurulduğu dönem içinde önemli bir konumda olduğunu bize gösterir. Özellikle tatlı su balığı olarak bilinen Kerevit’in ticaretin önemli bir unsuru olduğu, M.Ö (Milattan Önce) 1 yüzyıl sikkelerinde görülen Kerevit betiminden bilinmektedir. Çevresindeki tatlı su kaynağını avantaja çeviren ve liman ile birlikte önemli bir ticaret merkezi olan Apollonia ad Rhyndacum kenti, zenginlik/gelişmişlik/büyüklik gibi sıfatları bünyesinde bulundurmasına rağmen, günümüzde bu anlamdaki arkeolojik değerini yeni kazanmaya başlamıştır.

Ticaretin büyük önem arz ettiği liman kentinde günümüze kadar bilimsel kazıların yapılamamış olması, çok büyük bir eksikliktir. Bu eksikliğin en büyük nedenlerinden biri; modern yerleşmenin Antik kent dokusu üzerine yerleşerek, bilimsel kazı yapmayı olanaksızlaştırmasıdır. Son dönemlerde yapılan yoğunlaştırılmış yüzey araştırmaları kentin bu konudaki kısırlığına spot olsa da, kazının olmaması birçok bilgiyi yine kısır döngüye çevirmiştir. Özellikle tezimin de konusu olan sur duvarlarını tarihlemek için gerekli materyalin olmaması, bir sonuca ulaşmada işimizi zorlaştırmıştır.

Kent, bugün Bursa sınırları içerisinde tam olarak Uluabat Gölü’nün doğu sınırında yer almaktadır. Antik Dönemde belli bir süre Mysia sınırların içinde yer alan kent, daha sonra sınır değişikliği ile Bithynia sınırlarına dâhil edilmiştir. Kentin yer aldığı arazinin en çok öne çıkan özelliği, Uluabat gölü olarak da bilinen Apolloniatis/Apolyont gölüdür. Bu özellik XVIII ve XIX yüzyıl gezginlerinin de dikkatini çekmiş olacak ki, bütün gezginler

kentin tarihi dokusundan çok, göl manzarası ve gün batımından bahsetmişlerdir. Kent isminin Apolloniatis gölünden geldiği düşüncesi yine kaynaklarda ele geçen bilgiler arasındadır, ancak kentte kız ada olarak bilinen ada üzerinde bir Apollon Tapınağı'nın yer alması, Apollon kültünden gelen bir ismin varlığını da doğurmaktadır.

Bilimsel kazılar olmasa da, birçok gezgin tarafından ziyaret edilen kentin günümüzdeki önemi yapılan son dönem çalışmalarında ortaya konulmuş, kent Antik ismi ile telaffuz edilmeye ve hak ettiği arkeolojik önemi kazanmaya başlamıştır. Bu popülerite içinde, kent üzerinde mimari çalışmaların az olmasının fark edilmesi üzerine, çalışma konusu seçiminde bu kente yoğunlaşmış ve tez konusu “Apollonia ad Rhyndacum Kent Surları” olarak belirlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

(GİRİŞ)

1. KONUNUN NİTELİĞİ VE ÇERÇEVESİ

Tez başlığımız giriş bölümünde de bahsedildiği gibi “Apollonia ad Rhyndacum Kent Surları”dır. Kent hakkında günümüze kadar yapılan kapsamlı bir çalışma olmaması, yapılan son dönem çalışmalarının küçük buluntular üzerine yoğunlaşması ve mimari örüntünün geri planda bırakılması, tez konumuzun seçiminde çıkış noktamızı oluşturmuştur.

Öncelikle “Apollonia ad Rhyndacum Antik Kenti Devşirme Malzemeleri” olarak belirlenen tez konusu, 500’den fazla parçanın ortaya çıkması ve parçaların büyük bir kısmının teknik detaylı malzeme olması nedeniyle tez içeriğini çıkmaza götürmüş, bunun sonucu olarak tez konusu değiştirilmiştir. Daha sonra “Apollonia ad Rhyndacum Kent Surları” olarak belirlenen tez konusu ile hem kenti çevreleyen sur duvarı, hem de üzerinde yer alan devşirme malzeme ile kentteki mimari örüntü hakkında bilgi toplanmıştır.

Kent Zambaktepe ve Gölyazı olarak iki adadan oluşmaktadır. İlk tepe olan Zambaktepe (Aziz George Tepesi) üzerinde sur duvarları gözlemlenememiştir. Kente ilk girişi sağlayan ve Taş kapı olarak isimlendirilen kapı dışında, surlara ait herhangi bir sur duvarı kalıntısı bulunmamaktadır. Bu yüzden ada üzerinde yer alan surlar anlatılırken, ikinci ada olan Gölyazı üzerinde yer alan sur duvarlarına ağırlık verilmiştir.

İkinci ada olan Gölyazı Zambaktepe’ye göre arkeolojik anlamda daha zengin bilgiler sunmaktadır. Özellikle surlar; bu bölümde kesik kesik, birbirini takip eden ve adayı çevreleyen duvar örgülerinden oluşmaktadır. Bu yüzden surlarla ilgili çalışmada yoğunlaşma bölgemiz Gölyazı olmuştur. Çalışmamızın ana hattını, adayı çevreleyen bu sur duvarları, lokalizasyonu ve üzerinde yer alan devşirme malzemenin kataloglanması oluşturmuştur.

2. YÖNTEM VE AMAÇ

Tez başlığımız “Apollonia ad Rhyndacum Kent Surları” olarak belirlendikten sonra, kaynak araştırmalarına başlamadan önce, genel hatlarıyla tez içerisinde yer alabilecek olan bölümler belirlenmiş ve bu genel ana hat doğrultusunda çalışmalara başlanmıştır.

Tez çalışmamızın ilk aşamasını arazi çalışmaları oluşturmuştur. Bu aşamada öncelikle surlar üzerinde kullanılan devşirme malzemeler fotoğraflanarak ölçüleri alınmış ve arazi üzerinde daha sonra katalogda kullanılmak üzere tanımlamaları yapılmıştır. Sur duvarlarının çok yüksek olduğu yerlerde (özellikle adanın güney ve güneybatısında) ulaşılamayan devşirme malzemeler katalog bölümüne alınmamıştır. Malzemelerde sadece profil verenler değil, daha sonra adada yapılacak çalışmalara yardımcı olabileceği düşüncesi ile surlar üzerinde kullanılan ve yalnızca teknik detayları olan bütün malzemeler, ince ölçüleri alınarak toplanmıştır. Devşirme malzeme olarak kullanıldığı bilinen ancak üzerinde herhangi bir mimari detayı olmayan devşirme malzemeler önceleri katalog kısmına alınmış, ancak daha sonra duvarların genel tanımlamaları üzerinde anlatılmaya karar verilerek katalogdan çıkarılmıştır.

Kent duvarı üzerinde yer alan devşirme malzemenin toplanmasından sonra sur duvarları üzerindeki çalışmalara başlanmıştır. Ada üzerinde tam bir puzzle olan kesik kesik duvar örgüleri, çalışmalarımızı ciddi anlamda zorlaştırmıştır. Özellikle ada üzerinde ev temeli olarak devam eden bazı bölümler, özel mülk olmasından dolayı bir çitle çevrelenmiş ve bahçeye girmemize izin verilmediğinden dolayı, fotoğrafları alınamamıştır. Bunların uzaktan fotoğrafları alınarak numara ile kent planı üzerinde gösterilmiştir. Bu duvarların da ada üzerinde tanımlamaları yapılarak, ölçüleri alınmış ve tezde kullanılmak üzere arşivlenmiştir.

Çalışmamızın ikinci aşaması; dijital ortamda devam etmiştir. Arazi çalışmaları sırasında toplanan fotoğraflar ve yazılan raporlar dijital ortamda toplanmış ve bunlar belli bir sistemde yazım aşamasında kullanılmak üzere File Maker programı içerisinde kategorize edilmiştir. Ayrıca Macromedia Free Hand MX programında ölçek dâhilinde, detayları daha iyi anlamak adına, bazı devşirme malzemelerin çizimleri yapılmıştır. Fotoğraflar Adobe Photoshop CS5 programı kullanılarak istenilen boyuta getirilmiş, ada üzerinde izlenebilen sur duvar sıraları AutoCad çizim programı ile ada üzerine

yerleştirilmiş ve bu duvarlar numaralandırılarak, tez için dijital ortamda kullanılabilir bütün materyaller hazırlanmıştır.

Tez çalışmamız için gerekli olan kentteki materyaller toplanıp dijital ortama aktarıldıktan sonra, araştırmamıza literatür çalışmalarıyla devam edilmiştir. Araştırma sırasında Almanya Hamburg Üniversitesinde Erasmus öğrencisi olduğumdan dolayı, üniversitenin kütüphanesinden konuya ilişkin bütün kaynaklar toplanmış ve bu kaynaklar birincil ve ikincil kaynaklar olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Birincil kaynaklar Apollonia ad Rhyndacum adının geçtiği doğrudan kaynaklar, ikincil kaynaklar ise surlar, devşirme malzeme gibi konularda karşılaştırma ve saptama yapabilmek için toplanmış olan konuyla ilgili dolaylı kaynaklardır. Bu kaynaklar Word dosyasına tek tek yazılarak içerikleri hakkında özet bilgiler yazılmış, tez çalışmasında kullanılmak üzere hazır duruma getirilmiştir. Toplanan kaynaklar, arazide yapılan çalışmalar ve gözlemler birleştirilerek ilk aşamada hazırlanan ana hat planına bazı eklemeler, çıkarmalar yapılarak tekrar şekillendirilmiş ve tezin içindekiler bölümü oluşturulmuştur.

Tezin ana hat planı (İçindekiler) üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde tez konusunun belirlenme aşaması, çalışmamızın amacı ve yöntemi, son olarak kentin adının geçtiği birincil kaynaklar içerikleri ile birlikte özet halinde “Araştırma Tarihi” başlığı altında anlatılmıştır.

İkinci bölümde ise; araştırma konusu olan kent bilgilerine geçiş yapılmış ve kentin coğrafyası, siyasi tarihi hakkında bilgiler verilmiştir. Siyasi tarihi anlatılırken, kent tarihi hakkında bir başlık altında toplanan çalışmanın olmamasından dolayı, herhangi bir dönem üzerinde durulmamış, kentin olası kuruluşundan itibaren bütün siyasi tarihine değinilmiştir. Bu bölümden sonra, “Kentte Yer Alan Mimari Örüntü” başlığı adı altında kentte bugün lokalizasyonu bilinen yapılar hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Surlar üzerinde yer alan devşirme malzemenin konumuz çerçevesinde incelenmesi ve kullanılan malzemenin bu yapılardan gelmiş olması, bu bölümün şekillenmesinde rol oynamıştır.

Üçüncü ve son bölümde tez konumuz olan surlar kısmına yer verilmiştir. Öncelikle konunun daha iyi anlaşılması adına, surların ada üzerindeki olası lokalizasyonu yapılmış ve daha sonra adalarda yer alan sur düzenlerine geçilmiştir. İlk olarak, kente ilk girişi sağlayan ve ilk ada olan Zambaktepe üzerinde yer alan, halk arasında Taş kapı olarak adlandırılan giriş anlatılmış, daha sonra çalışmalarımızın yoğunlaştığı ikinci ada üzerindeki

kapılara geçiş yapılmıştır. Dış ve İç kapı olarak iki kapıya sahip olan adada kapılar anlatıldıktan sonra, bu kapılar üzerinde yer alan ve adayı çevreleyen şehir duvarları anlatılmaya başlanmıştır. Bütün kaynaklarda CASTRO olarak bahsedilen ve kentin girişinde yer alan kuleden sonra, adanın çevresinde kesik kesik devam eden duvar örgüleri tek tek numaralandırılmış, adanın yuvarlak şekli nedeniyle saat yönünde dönülerek anlatılmıştır. Bu numaralandırma sistemi; hem devşirme malzemenin kataloglanmasında, malzemenin yer aldığı duvar ve ada üzerindeki konumunun belirlenmesinde yardımcı olmuş, hem de sur lokalizasyonunun yapılmasında kolaylık sağlamıştır. Katalogta devşirme malzemenin “Bulunduğu Yer” kısmına duvar numaraları verilmiş ve yaşanabilecek olası konum karmaşası ortadan kaldırılmıştır.

Bu alışmalar kapsamında öncelikli amacımız; daha önce mimari alanda herhangi bir çalışma yapılmamış olan Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin surları ve surlar üzerinde kullanılan devşirme malzeme ile kentin mimari örüntüsü hakkında ortaya çıkacak bilgileri tek bir çatı altında toplamaktır. Çalışma kapsamında; yaklaşık olarak 700 m. (metre) olan bu sur duvarlarının olası lokalizasyonu ve tarihlemesi yapılarak, kullanılan malzeme, teknik, örgü sistemleri, yapım evreleri, bugünkü korunma durumu gibi konular irdelenmiş ve surlar üzerinde yer alan devşirme malzeme ile kentteki mimari yapıların yapım aşamasında kullanılan sistemler, malzemeler ve kentte yer alan mimari örüntüde hangi yapıların yer aldığı gibi sorulara cevap aranmıştır.

3. ARAşTIRMA TARİHİ

Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinden bahseden Antik kaynakların başında Strabon gelmektedir. Strabon Daskylitis glnn yakınında Rhyndacos zerindeki Apollonia isimindeki kentin varlığından söz eder ve bu kentin Kysikoslulara ait olduğunu belirtir (Strabon, 2000: 59,60). Diğer Antik kaynak ise Plinius’tur. Plinius, Rhyndakos ayını Asya ile Bithynia arasında sınır göstermiş ve nehrin doğusunda kalan Apollonia ad Rhyndacum ile Hadrianapolis kentlerini Asia’ya dâhil edilmiştir. Bunun dışında Plutarkhos Kyzikos kuşatmasında Mithridates’in kuvvetlerini izlemek için Lucullus’un saldırı hareketi yaptığından ve askerlerin Apollonia kenti yakınlarında donarak öldüğü bilgisini aktarır (Plutarkhos, 1959: 503).

Kent hakkındaki ilk bilgiler XVIII ve XIX yüzyıl gezginlerinden alınır. Gezginler arasında en önemli isim ise M.P. Le Bas ve Reinach'ın yazmış olduğu “Voyage Archeologique Architecturale en Grece et en Asie Mineure” adlı kitap (1888: 47-52) ve “Voyage Archeologique En Geece et en Asie Mineure” adlı (1850: II.1,II.2) eseridir. Bu iki kitabın birinde kent üzerinde yer alan yapılar yerleştirilmiş, diğerinde de Kız Ada'da bulunan Apollon Tapınağı hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

Diğer önemli kaynak –gezginler konusunda- Nurşen Günaydın ve Raif Kaplanoğlu'nun “Seyahatnamelerle Bursa” adlı kitabıdır. Bursa'yı gezmiş olan gezginlerin notları tercüme edilerek oluşturulmuş bu kitaba göre; Edmund D. Chishull 1747 yılında yazmış olduğu “Travels in Turkey and Back to England” adlı kitabında, Richard Pockocke 1772 yılında yazmış olduğu “Description of the East and Some other Countries” adlı kitabında kentte değinmişlerdir (2000: 64-66).

Bunun dışında kitapta kentin bulunduğu coğrafya hakkında kısa bilgi veren gezginler de yer almaktadır. Georges Perrot 1864 yılında yazmış olduğu “Souvenirs d'un Voyage en Asie Mineure” adlı kitabında, Marie de Launay/Bonkowski (Mari Dölone Efendi) “Bursa ve Civarı” adlı eserinde, Burhan Cahid “Heyet-i Nasiba” adlı kitabında kent hakkında bilgi verilmese de gezilerini gerçekleştirdikleri dönemde göl ve çevresinde yaşam ve coğrafi koşullar hakkında detaylı bilgi verirler (Günaydın, 2000: 64-66).

William J. Hamilton'un “Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia” adlı kitabında yapılan gezi rotasında, Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin bulunduğu coğrafyaya ziyarette bulunmuş, kentin coğrafyası ve Mustafakemalpaşa Çayı'nın doğduğu yer ve Uluabat/Apolyont gölünün çevresel özellikleri gibi coğrafi özelliklerden bahsetmiştir (1842: 77-81).

Charles Texier'in Türkçeye çevrilmiş olan iki eseri de bize Apollonia ad Rhyndacum kenti hakkında bilgi veren kaynaklar arasındadır. Bunlardan biri 1839 yılında yazılmış olan “Description de L'asie Mineure” adlı kitabı diğeri ise, 1882 yılında yayımlanan “Asie Mineure. Description Géographique, Historique et Archéologique Des Provinces et des Villes de la Chersonnèse d'Asie” adlı eseridir. Türkçe'ye çevrilen eserlerinden biri “Küçük Asya” adlı kitabıdır ve kentin coğrafyasından (2002: 71-73); diğeri ise “Küçük Asya Bithynia” adlı eseridir ve bu eserde ise kentin surlarından, yapılarından ve yine yer aldığı coğrafyadan bahsedilmiştir (1997: 202-206).

Arif Müfid Mansel, “Türkiye’nin Arkeolojisi, Epigrafi ve Tarihi Coğrafyası Bibliyografya” adlı eserinde Apollonia ad Rhyndacum Antik kentiyle ilgili olarak Hasluck’un kitabı kaynakça olarak vermiştir. (1948: 19) .

William M. Ramsay yazmış olduğu “The Historical Geography of Asia Minor” adlı eserinde kentin 680 ve 690 meclislerinde “Theotokia” olarak geçtiği ve belli bir dönem sonra Hellespontos’dan (Mysia) alınarak Bithynia sınırlarına dâhil edildiği (1980: 181-196) bilgisini bize aktararak kentin tarihi hakkında bize ipuçları verir.

J. A. R. Munro and H. M. Anthony; “Explorations in Mysia” adlı makalede adanın yuvarlak bir düzen içinde olduğunu ve karaya bakan tarafında kentte girişi sağlayan ilk kapıdan bahseder (1897: 150-169). Bunun yanında “İnscription from Mysia” adlı makalelerinde kentte yer alan yazıtlar kayıt altına alınmış, ancak bunların içerikleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmemiştir (1987: 268-293)

Kent hakkında bilgi veren diğer önemli isim ise F.J Hasluck’dur. Yazmış olduğu “Cyzicus” adlı kitabında Apollonia ad Rhyndacum için ayrı bir bölüme yer verilmiş; kentte yer alan yapılar, kentin tarihi, coğrafyası ve kültürleri hakkında bilgiler verilmiştir (1910: 68-72). Kent hakkında bilgi veren eski kaynaklar arasında detaya inen tek kaynak olduğu söylenebilir.

Bedri Yalman “Gölyazı Köyü, Apollonia Ad Rhyndacum” adında kentle ilgili bir tanıtım yazısı kaleme almış ve bu makalede kentte bulunan Bizans Dönemi yapılarından olan kaleler¹ ve kiliselerden bahsetmiştir (1987: 7-12).

David Magie, “Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ” adlı kitabında, Apollonia ad Rhyndacum kentinin Miletos’un kolonisi olabileceğinden ve kentin girişinde Castro olarak adlandırılan yapının üzerinde devşirme malzeme olarak kullanılan frizin, Hadrian’ın deprem sonrası parasal yardımı ile yapıldığından bahseder (1950: 113-614).

W.M. Celder ve G. A. Bean tarafından hazırlanan “A Classical Map of Asia Minor” adlı eserde Küçük Asya’da yer alan kentler listesinde yerini almıştır (1958: 1-16)

¹Bedri Yalman surların üzerinde yer alan büyük 4 kuleyi kale olarak adlandırmıştır. Ancak sur düzenine ve kale olarak adlandırılan yapılar incelendiğinde bunların birer büyük kule olduğu anlaşılmıştır. Kaynak 1987 yılında yazılmıştır. Nitekim bu dönemlerde yazılan birkaç kaynakta da daha kulelerden kale olarak bahsedilmektedir. Yalman’ın Kale olarak bahsettiği yerler sur duvarı üzerinde bulunan diğer kulelere göre daha büyük olan ve adanın dönüş sınırlarını koruyan kulelerdir.

Kentin sikkeleri hakkında bilgileri ilk olarak Warwick Wroth'un "Catalogue of the Greek Coins of Mysia" adlı kitabından alabiliriz. Kitapta Apollonia ad Rhyndacum Antik kentine ait olan sikkeler² kataloglanarak lejantları açıklanmıştır (1964: 8-13).

Cyril Mango yayımladığı "The Monastery of St. Constantine on Lake Apollon" adlı makalesinde kentin surlarına kısaca değinerek Mansatır Adası'nda yer alan kilise hakkında bilgi vermiş ve adanın kentin Castrum'u olduğunu söylemiştir (1979: 329-333).

William Martin Leake'nin "Journal of Tour in Asia Minor: With the Comperative Remarks on the Ancient and Modern Geography of that Counrty" adlı eserinde Rhyndacus çayı ve çevresindeki coğrafyadan söz edilmiş, (1976: 68-169) ancak kente dair herhangi bilgi verilmemiştir.

Elmar Schwertheim, "Denkmaler zur Meterverehrung in Bithynien und Mysien" adlı makalesinde kentte bir sütun parçası üzerinde yer alan yazıttan söz etmiş ve bu yazıt üzerinde yer alan olası tanrı isimlerinden (1978: 821-822) bahsetmiştir.

Louis Robert "A travers l'Asie Mineure adlı kitabında bütün gezi kitaplarında olduğu gibi kentin coğrafyasından, özet bilgi şeklinde tarihinden ve kentte yer alan yapılardan (1980: 89-100) bahsetmiştir.

Yıldız Ötüken, Aynur Durukan, Hakkı Acun, Sacit Pekak gibi isimler kentteki Bizans kiliseleri hakkında bilgiler (1986: 16-22) vermişlerdir.

Clive Foss ve David Winfield tarafından yazılan "Byzantine Fortifications" adlı kitabında tezimizin de konusu olan kentin surlarına (1986:139) değinilmiştir.

M.J. Vermaseren tarafından yazılmış olan kitapta Antik bölgelerde yer alan Kybele Kültü ile araştırma yapılmış ve Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinde, ilk ada olan Zambaktepe'nin doğusunda yer alan nişler ve yazıtlar ile Kybele Kutsal Alanları ile ilişkisi irdelenmiştir (1987: 85).

Anderas Abmeier "Zur Geschichte von Apollonia Ad Rhyndacos", adlı makalesinde bugün Castro/Kule üzerinde devşirme malzeme olarak kullanılan ve Hadrian'a ithaf yazısı olduğu düşünülen atların üzerinde yer alan yazıtı (1990: 1-17) çevirmiştir.

²O dönemde Anadolu üzerinde Apollonia isimli 9 kent yer almaktaydı. Bazı kaynaklarda Wroth'un kitabında yer alan bütün sikkelerin Apollonia Ad Rhyndacum antik kentine ait olmadığını, diğer Apollonia kentlerine ait olan bazı sikkelerin Apollonia Ad Rhyndacum kenti başlığı altında gösterildiğini düşünmektedir.

G. M. Cohen tarafından yazılan “The Hellenistic Settlements in Europe, the Island and Asia Minor” adlı kitabında Attalos kolonisi olmadığı, kentin Hellenistik Dönem öncesinde de var olduğu (1995: 393-395) konusu üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmalardan sonra, Yıldız Ötüken “Forschungen im Nortwestlichen Kleinasien Antike und Byzantinische Denkmaler in der Provinz Bursa” adlı eserinde Gölyazı’da yapmış olduğu araştırmalarda, kent içinde ele geçen bazı bezemeli parçaların çizimlerini ve envanter bilgilerini toplamıştır. Bir katalog düzeninde olan kitapta; hem araştırma çerçevesinden, hem de parçaların işlevi ile ilgili bilgiler (1996: 5,14,40,41) verilmiştir.

Mimar Emel Göksu tarafından “Gölyazı, Kentsel Arkeolojik Sit Alanı Koruma İmar Planı Açıklama Raporu” yazılmıştır. Raporla Gölyazı’da tarihi yapıları korumaya yönelik planlardan bahsedilmiştir (1998: 1-15). Bu rapordan sonra 2006 yılına kadar kentte herhangi arkeolojik araştırmaya rastlanmaz.

Emel Göksu’nun raporu dışında, Şahin Yıldırım tarafından bir rapor daha yayımlanmıştır. “Apollonia ad Rhyndacum (Uluabat Gölü-Gölyazı) Antik Kenti ve Kalesi Hakkında Bilimsel Rapor” adlı raporda kentteki yapılar hakkında bilgi verilerek, giriş kapısındaki kulelerin mimari özellikleri ve tarihsel evreleri (2008: 1-17) hakkında bilgi verilmiştir.

V.B Gorman tarafından yazılan “Miletos and the Ornament of İonia” isimli kitapta Apollonia ad Rhyndacum, Miletos’un Batı Anadolu’da yer alan kolonilerinin listesinde (2001: 247) yer almaktadır.

Veli Sevin’in “Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası” adlı kitabında Apollonia’nın Kyzikos’dan gelmiş, Miletos kökenli göçmenlerce kurulmuş olduğundan ve kentin Mysia sınırlarından Bithynia sınırlarına dâhil edildiğinden (2001: 34) bahsedilmiştir.

Mary T. Boatwright tarafından yazılan “Hadrian and the Cities of The Roman Empire” adlı kitabında Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin ismi geçmektedir. Kentin M.S. (Milattan Sonra) 120 yılında meydana gelen deprem kuşağından etkilenenler arasında olduğunu ve Hadrian’ın bu kente yardım etmesinden (2000: 121,124) bahseder.

Alan M. Greaves tarafından yazılan “Miletos A History” adlı kitapta da Apollonia ad Rhyndacum adı geçmekte ve kentin Miletos kolonisi olup olmadığı konusu tartışma şeklinde açıklamalarla (2002: 74,109,126,127) anlatılmaktadır.

John Freely tarafından yazılan “Türkiye Uygarlıklar Rehberi 2 Marmara etrafında Karadeniz Kıyısı” adlı kitabında Mletos’un kolonisi olduğundan ve çevresinde yer alan surlardan (2002: 50-51) kısaca bahsedilmiştir.

Bilge Umar tarafından yazılan “Mysia” adlı eserde kentin ismi geçmektedir. Bu kaynakta Apollonia ismi tartışılmakta ve bu ismin Luvi dilinden geldiği (2005:176-180) anlatılmaktadır.

Sviatosiav Dimitriev “City Government in Hellenistic and Roman Asia Minor” adlı kitabında Miletos’un diğer kentlerle eşit haklara sahip olduğunda Apollonia ad Rhyndacum kentinden onursal bir gönderi aldığından bahseder (2005: 155)

Recep Okçu tarafından Bursa Arkeoloji Müzesinde yer alan sikkelerin teşhiri yapılmış ve Bursa ve çevresinde yer alan kentlerin sikkeleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu kitapta Apollonia ad Rhyndacum Antik kentine olan sikkeler hakkında kısa bilgi (2006: 40) yer almaktadır.

2006 yılından sonra belirli periyotlarla bölgede yüzey araştırması yapılmıştır. Yüzey araştırmalarına başlanmadan önce Ali Kazım Öz ve Serdar Aybek tarafından “Preliminary Report of the Archaeological Survey at Apollonia ad Rhyndacum in Mysia” adlı bir makale yayımlanmış ve bu makalede kentin araştırma ve siyasi tarihi, kentte yer alan yapılar gibi genel bilgiler verilerek kent tanıtılmıştır (2004: 1-25).

Bunun dışında 2007 yılında Serdar Aybek tarafından “Apollonia ad Rhyndacum and The Sanctuary of Apollon in Mysia, Nortwestern Turkey” adlı bir makale yazılmış ve bu makalenin Türkçe metni, İş adamları Derneği’nin dergisinde yayımlanmıştır. Bu makalelerde Kız adada yer alan Apollon Tapınağı hakkında bilgiler verilmiş ve tapınak içinde yer alan kült heykeli ve planı gibi konular üzerinde durulmuştur. (Aybek, 2007a: 54-57; Aybek, 2007b: 105-119)

Araştırmalar, Ali Kazım Öz ve Serdar Aybek tarafından yürütülmüş ve raporlar “Yüzey Araştırmaları” olarak yayımlanmıştır. Bu araştırmalar arazi, küçük eser ve literatür olmak üzere 3 aşamalı olarak sürdürülmüştür. 2006 yılında yapılan yüzey araştırmasında

kentin tarihi, Kybele Kutsal Alanı³, Tiyatro, Stadion ve Modern yerleşim (Aybek, 2008: 285-298) hakkında bilgiler verilmektedir.

2007 yılında araştırma göl ve çevresinde yapılmış ve bu araştırmada Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin Nekropol alanı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Nekropol alanında podyumlu mezar bilgileri ve savunma sistemleri (Aybek, 2009: 327-342) de bu kaynaktan yer almaktadır.

2008 yılı araştırmalarında kentte yer alan Nekropol, tapınak ve kent içindeki devşirme malzemeler (Aybek, 2010a: 313-329) hakkında bilgiler verilmektedir. Yapılan bu yüzey araştırmalarında 2010 yılında yapılan araştırmada, Kız Ada'da yer alan Apollon Tapınağı (Aybek, 2012: 1-11) incelenmiştir.

S.Aybek ve B.Dreyer tarafından yazılmış “Neues vom Profoncul Asiae Sempronius Senecio Aus Apollonia am Rhyndacos” makalesinde bugün kentte Osmanlı Hamamı'nın önünde yer alan sur duvarı üzerinde devşirme malzeme olarak kullanılmış yazıtlı parçanın çevirisini yaparak, olabilecek muhtemel anlamlar (2010b: 119-123) tartışılmıştır.

Arkeolog Alper Can “Eskiçağ Rehberi” adlı sözlükte de Apollonia (Gölyazı) başlığı altında kent hakkında özet bilgilere (2011: 66) ulaşılmaktadır.

En son olarak Mustafa Şahin tarafından “Gölyazı/Apollonia Kültür Envanteri” adlı bir tanıtım kitapçığı çıkmıştır. Bu kitapta kentin tarihi, yapıları gibi konularda bilgi verilmiş ve ağırlıklı olarak Rum Evleri'nin envanterine (2014: 3-30) yer verilmiştir.

³Yapılan yüzey araştırmalarında alan Kybele Kutsal alanı olarak düşünülmüştür. Ancak Nekropol alanlarının Demeter Kutsal alanları ile bağlantılı olduğundan dolayı burada yer alan kayaya oyulmuş nişlerin Demeter'e ait kutsal bir alan olduğu da düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

(APOLLONIA AD RHYNDACUM)

1. COĞRAFİ KONUMU VE ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ

Marmara Denizi'nin güneyinde, Bursa-İzmir yönünde Bursa kent merkezine 34 km (kilometre) uzaklıkta yer alan Uluabat Gölü'nün kuzeydoğusundan, gölün içine doğru uzanan bir yarımada üzerinde kurulu olan bugünkü Gölyazı Beldesi sınırları içinde (Harita 1) yer almaktadır (Aybek, 2008: 285).

Bulunduğu coğrafyada en göze çarpan özellik Uluabat Gölü'dür⁴. Çok geniş ve sığ alan kaplayan bu gölde, birçok adacık yer almaktadır ve bu adalardan bazıları yerleşim görmüştür⁵. Göl çevresinde yer alan geniş sazlıklar ve sulak alanlar, bataklık kuşları için yaz ve geçiş dönemlerinde sığınak yerleri olmuştur. Bu yüzden 2006 yılı ve sonrasında Kız Ada'da yer alan Apollon Tapınağı'nda araştırma yapılırken, ekolojik dengeyi bozmamak adına, buradaki sazlıklara dokunulmamış ve sadece tapınağın "Doğu Temenos" duvarında çalışmalar yapılmıştır. Sazlıklar daha çok gölün batı ve kuzeybatı kıyılarında bulunmakta ve zeytinliklere doğru uzanmaktadır. Mustafakemalpaşa Nehri⁶ gölün batı kısmını oluştururken göl ile deniz arasındaki bağlantıyı Kocaçay sağlamaktadır (Aybek, 2004: 2).

⁴Apolloniatis, Apolyont, Aboulliond, Öke, Artinia (Rhyndacus'dan önceki ismi), Loupad olarak da kaynaklarda geçmektedir. Kabaca üçgen biçimli olan gölün doğu-batı yönünde uzunluğu 23-24 km. genişliği ise 12 km. kadardır. Göl alanı yıllara ve mevsimlere göre değişiklik göstermektedir. Göl alanı için bugüne kadar verilmiş en yüksek değer 24.000 hektar, en düşük değer 13.500 hektardır. Gölün ortalama derinliği 2,5 metredir. Büyük bir bölümü oldukça sığ olup, bu kesimlerdeki derinlik 1-2 metre arasında değişmektedir. Gölün kuzey kıyıları diğer kesimlere göre nispeten girintili çıkıntılıdır. Yine göl içerisinde kalker oluşumlu yedi adet ada bulunur. Gölü besleyen en önemli su kaynağı Mustafakemalpaşa Çayı olmakla birlikte, göl dibindeki ve çevresindeki karstik kaynaklar ile yağışlı dönemlerde göle ulaşan Orhaneli ve Emet çayları da gölün beslenmesine katkı sağlamaktadır. Gölün fazla suları batıdaki Uluabat Deresi yoluyla Susurluk Çayı'na ve sonra da Marmara Denizi'ne boşalmaktadır.

⁵Uluabat Gölünde Eski Karaağaç Köyü'nün güneydoğusunda ve Gölyazı'nın batısında bulunan ve göl içinde yer alan adalardan biri olan Manastır Adası'nda kilise yer almaktadır.

⁶Antik dönemdeki ismi Rhyndacus'dur. Rhyndacus ırmağı kaynağını antik Aizani (Çavdarhisar) kenti yakınlarından alır. Denizden 1.805 m yükseklikteki Didymene Dağları silsilesinden kalker bir dağdan çıkarak, güneyden kuzeye Aizani ovasını dolaşır. 20 km'lik bir yoldan sonra Çavdar Ovası ile Tavşanlı ovasını ayıran ırmak, Sofon (Tavşanlı) köyünde yüksek bir boğaz yapar. Irmak bu ovayı geçtikten sonra Olimpos Dağını dolaşmak için batı ve kuzeybatı yönünde giderek Kirmasti/Kirmasli (Mustafakemal paşa) yakınlarında ovaya ulaşır. Daha sonra güneybatı yönüyle Apolloniatis gölüne dökülür ve gölden sonra Marmara Denizi'ne ulaşır. Irmağın adı hemen her köyde değişmektedir. Yukarı yaylalarda adı Çavdar'dır. Daha uzakta Tavşanlı, küçük Edrenos kentinden Apolloniatis Gölü'ne kadar olan bölgede ise Edrenos Çayı adını alır. Irmağın tüm adları da bunlar değildir. Gölden çıktığı kolu yerlilerce Massicytus Irmağı ile karşılaştırılarak denize kadar olan bölgeye Susıgırlığı adını verirler. Anlamı su öküzü (manda) demektir.

Gölün kuzey kıyılarına nüfus eden iki yarımada üzerinde konumlanan kentin genişliği en fazla 100 m'dir (Aybek, 2004: 2). İki yarımadadan oluşan kentte adalar kuzey uçlarda dar bir boyun haline gelir ve ikinci dar boyunda birbirlerine bağlanırlar. Kış aylarında göl seviyesinin yükselmesi üzerine iki ada arasındaki bağlantı kopar ve Gölyazı bir ada haline gelir. Bu yüzden iki ada arasındaki bağlantı bugün modern bir köprü ile sağlanmaktadır.⁷Ayrıca göl suları yükseldiğinde, gölün kenarında bulunan tarım alanları bataklığa dönüşmektedir.

İki tepeden oluşan Antik kentte (Resim 1) daha büyük olan birincisi Zambaktepe'dir ve Antik Dönemdeki ismi Aziz George Tepesidir (Mango, 1979: 329). Dar bir boyunla ana karaya bağlanan yarım adanın hemen doğusunda Kız Adası, kuzeyinde ise Antik yol ve bu yolun iki yanında doğu – batı yönünde konumlanmış olan Nekropol alanı yer almaktadır. Güneyinde ise kendisine dar bir boyunla bağlanan Gölyazı, ikinci yarımadadır. Adanın doğu kısmında yerel kireçtaşından oluşan bir kayalık yer almaktadır. Sur duvarlarında devşirme malzeme olarak kullanılan malzemenin büyük çoğunluğunun kireç taşı olması, burada bulunan yerel kireçtaşının yapım malzemesi olarak kullanıldığını gösterir niteliktedir. Ayrıca Nekropol alanında bulunan ve ahşap direklerin konulduğu düşünülen bazı oyukların (Resim 2) yapım için gerekli bu malzemeyi taşımada kullanıldığını düşündürmektedir (Aybek, 2004: 2).

İkinci yarımada olan Gölyazı, Zambaktepe'de olduğu gibi, dar bir boyunla ana karaya bağlanır. Bütünüyle Antik Dönemde yapılmış olan sur duvarları ile çevrili ve modern yerleşimi içine alan tepe, daha önce bahsedildiği gibi gölün su seviyesi yükseldiğinde bir köprü ile erişilebilen ada halini alır. Modern yerleşmedeki evlerin çoğu bu sur duvarları üzerine yapılmışlardır. Hemen hemen daire şeklinde olan ada, alçak bir tepe görünümündedir. Modern Gölyazı dik, dar ve karışık sokaklar ile uzun, çıkıntılı ahşap iskeletli evleriyle küçük bir balıkçı köyüdür. Modern yerleşim Antik Dönem yerleşimiyle paralel olarak devam etmiştir. Antik Dönemdeki ızgara plan, (Çizim 1) yarımadanın planına bakıldığında fark edilmektedir (Aybek, 2008: 22).

⁷Günümüzde göl seviyesinin eski göl seviyesinden çok daha geride olduğu söylenmektedir ve bugün su seviyesi yalnızca kış aylarında yükselmektedir. Antik Dönemde Gölyazı su seviyesinin çok yüksek olmasından dolayı Zambaktepe ile bağlantısı bulunmamaktaydı. Ada konumunda olduğu için iki adanın bağlantısının antik dönemde de modern köprünün bulunduğu yerdeki gibi bir köprüyle sağlandığı düşünülmektedir.

2. TARİHİ

En eski bilgilerin XVIII ve XIX yüzyıl gezginlerinden alındığı (Sestini, Pingeron,1789: 78; Tomaschek, 1891: 12; Bingley, 1822: 74; Hamilton, 2013: 72,73; Menthon, 1935: 16, 17, 18;Wilson) kentin Antik kaynaklarda kuruluşu ile kesin bilgiler bulunmamakta ve kentte bulunan sikkeler (Fritze 1913: Tafel I-X) ve yazıtlar gibi aracı buluntularla, kentin tarihi hakkında bilgi edinilmeye çalışılmaktadır. Somut veriler sunan kaynaklar dışında, bütün kentlerde olduğu gibi informal olarak nesilden nesile aktarılan kuruluş hikâyesine de sahiptir⁸.

Mysia ve Bithynia sınırındaki kente ait en eski buluntular M.Ö 4 yüzyıl sikkeleridir (Aybek, 2008a: 286). Araştırma kapsamındaki bazı sikkeler M.Ö 430-330 tarihlerini vermektedir. Sikke tarihlerine göre; kentin kuruluşu Klasik dönemlere kadar gitmektedir, ancak bu sikkelerin Apollonia ad Rhyndacum'a ait olup olmadığı konusunda bazı şüpheler vardır. O dönemde Anadolu sınırları içinde Apollonia isimli birçok kent yer almaktadır⁹. Bu sikkeler üzerinde yer alan lejantların birbirleriyle benzer olması, bu konu hakkında kesin bilgilere ulaşmamızı engellemektedir (Cohen, 1995: 395).

Kentin adı olan “Apollonia ad Rhyndacos/um” isminin İ.Ö. (İsadan Önce) 2 yüzyıldan sonra kullanılmaya başlandığı söylenmektedir. Buna göre kent Bergama Kralı II. Attalos ile Bithynia Kralı II. Nikomedes Monodous arasında yapılan savaşta (Magie, 1950: 1012), galibiyet Attalos'un olmuş ve bu zafer sırasında ölen annesinin adını kent yakınlarındaki bir göle vermiştir. “Lacus Apolloniatis” olan annenin isminin benzerlikten dolayı Apolloniatis (Uluabat) gölüne verilmiş olabileceği düşünülür (Şahin, 2014: 9; Cohen, 1995: 393; Jones, 1971: 36). İ.Ö 2. yüzyıldan sonra böyle bir olayın yaşanması ve kentin isminin bu yüzyıldan sonra Apollonia ad Rhyndacum olarak kullanılmaya başlanması, günümüzdeki kullanılan Antik kent isminin Bergama Kralı ile alakalı olabileceğini düşündürmektedir.

Suidas sözlüğünde¹⁰ (Apollonia Limne maddesi) bakılırsa, II Attalos'un buyruğu ile kraliçe Apollonis onuruna, Apollonia olarak adlandırıldığından bahsedilmektedir.

⁸Gölyazı'da ikamet eden insanlar tarafından anlatılan sözlü olarak süre gelmiş, yerleşmenin ve gölün oluşmasına ilişkin olarak anlatılan bir hikâyedir.

⁹Bu kentler Karia, Thrakia, Ilyria, Mysia bölgelerinde yer almaktadır.

¹⁰En geniş kapsamlı Bizans Tarihi sözlüğüdür. Suidas adlı bir yazar tarafından 10. yüzyılda Bizans'ta yazılmış Antik Akdeniz dünyası ile ilgili bilgi veren dev ansiklopedidir. Bazı kaynaklarda Suda ya da Souda olarak da geçmektedir.

Bilge Umar'a göre "Apolloniatis" isminden doğmuş "Apollonia" adlı bir türemiş isim yoktur ve bu isim Luvi dili ile bağlantılı olmalıdır. Ap (a)- ull(a)- wanna parçalarından, su- koruluğu- sa, yani, "su koruluğunda tapkı gören tanrı" anlamında Apullwana'dır¹¹. Apolyont adının sonundaki "yont bölümünde" Luvi dilinin "wanda" takısı açıkça seçilebilmektedir. Buna göre gölün ve adanın asıl adı Apullwanda'dır (Umar, 2005: 177).

Apolyont adının daha doğru ve Türk Ansiklopedisi'nde geçen biçimi Abulyond'dur. Apullwanda adı, Apullwana (Apollon) adına Luvi dilinde -lı (buradan keza tapınıcısı) anlamındaki wanda/anda takısının kısaltılmış biçimi -ada'nın eklemesiyle türetilmiştir. Apullwana tapınıcısı (halk) anlamındadır (Umar, 2005: 177).

II. Attalos'un annesinin mezarının bulunmaması ve Apolloniatis isminden türeyen Apollonia isminin olmaması, bu kanının doğru olmadığını göstermektedir. Ayrıca bahsedilen dönem içerisinde, Anadolu'da, Apollonia isimli dokuz kentten bahsedilmektedir. İsim, böyle bir durumda Anadolu'da yer alan Apollonia isimli diğer kentlerden birine verilmiş olmalıdır¹². Bu durumda İ.Ö. 2 yüzyılda kullanılmaya başlayan Apollonia ad Rhyndacum isminin Bergama Krallığı ile bir bağlantısı olmamalıdır (Jones, 1971: 37, 54).

Apollonia ismi Apollon'un kentin koruyucu tanrısı olması ve Kız Ada'da yer alan bir tapınağının olması, kentin adının Apollonia olarak belirlenmesinde rol oynamış olmalıdır. Anadolu'da bulunan aynı isimde diğer sekiz kentten ayırmak için de Rhyndacos (Mustafakemalpaşa Çayı) üzerinde yer alan anlamına gelen Apollonia ad Rhyndacum ismi verilmiştir (Yalman, 1987: 7)

Miletos'un kolonisi olarak geçmektedir (Gorman, 2001: 247; Şahin, 2014: 9; Aybek, 2008a, 16; Graves, 2002: 143; Erhardt, 1983: 9; Bilabel, 1920: 45-46; Can, 2011: 67; Cohen, 1995: 394; Magie, 1950: 113; Jones, 1971: 36). Nitekim komşu kent konumundaki Miletopolis'in M.Ö 7 yüzyılda kolonizasyon hareketi sırasında Miletoslular tarafından kurulduğu gibi, Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin de, Miletos'un kolonisi olarak kurulduğu düşünülmektedir. Ancak bazı kaynaklar Miletos'un kolonisi olamayacağı düşüncesi üzerinde de durmaktadır (Sevin, 2001: 34; Umar, 2005; 177).

¹¹Hellen yazımında dahi Apollon'un son o'su eskiden wa değerinde olan omega harfiyle yazılırdı.

¹²Attalos'un annesinin ismini verdiği yerin Lidya antik bölgesi sınırları içerisinde yer alan Apollonia antik kenti olduğu düşünülmektedir.

M. Graves Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin Miletos'un kolonisi olup olamayacağı konusunda bazı açıklamalar yapmıştır. Miletos'da bulunan Arkaik Dönem yazıtlarının kesin ve güvenilir bilgiler veremeyebileceğini düşünmektedir. Delphinion ve Didymeion'da saklandıkları tahmin edilen kamu yazıtlarının çok azı, pers istilasından sağlam çıkmıştır. Koruna gelenlerin çoğu kısa ya da eksiktir. Ünlü Molpoi yazıtı gibi Arkaik Dönem sonrasına tarihlenen yazıtların bazıları Arkaik Dönem uygulamalarını kayda geçirmiştir. Apollonia ad Rhyndacum ve ana kent arasındaki koloni ilişkisini anlatan ve koloni kenti olarak kurulduğunu anlatan yazıtın da, doğruluğunun sorgulanması üzerinde durmaktadır ve bu tür yazıtların genellikle güvenilir kabul edilmeyeceğini söyler (Graves, 2002: 100).

Miletos kolonilerinin bu kadar çok olmasında, yazılı kaynaklardaki izleri günümüze ulaşmamış diğer kent devletlerinden gelen insanların da rol oynadığını düşünülmektedir. Miletos'un Parion ve Kardia'nın kurulmasında, Paros Erythrai ve Klazomenai ile ortaklık ettiği yazıtlar ışığında bilinmektedir (Graves, 2002: 100). Rhyndakos Apollonia'sının kuruluşu için de söylendiği gibi, yararlandığımız kaynakların bazıları başka kentler tarafından kurulan, fakat daha sonra kendilerine özgü nedenlerden dolayı Miletos tarafından kuruldukları iddia edilen bazı yerleşimleri, Miletos kolonisi olarak adlandırmış olabileceğidir (Graves, 2002: 146). Bu durumda Apollonia ad Rhyndacum Antik kenti başka, kentler tarafından Miletos'un ortak yardımıyla kurulmuş olabilir.

Ayrıca din ve tapınım ana kent kolonileri arasında saptanabilen en önemli bağlantılardan biri olarak görülmektedir¹³. Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinde Apollon kültüne ait bir tapınak olması ve Miletos'da yer alan Didyma Apollon Tapınağı arasında bağlantı kurulursa, bu kültürün kolonisi olduğu kentle bağlantısı kurulabilir. Tapınım ile bağlantılandırıldığında, Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin Miletos'un kolonisi olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Bunun yanında Didyma Miletos'un diğer devletlerle ilişkilerinde önemli rol oynamıştır. İonialılar ve Aiolialıların Didyma'ya sıklıkla başvurdukları bilinmektedir

¹³Nobert Ehrhardt'ın Milet und Seine Kolonien adlı kitabında Miletos'un kolonilerinin Phyle'leri takvimleri ve kültürleri arasındaki ilişki çok ayrıntılı şekilde incelenmiş ve birçok kültürün ana kent ve Karadeniz'deki kolonilerinde ortak olduğu ortaya çıkmıştır. Miletos'daki son kazıların daha önce varlığı bilinmeyen Arkaik Aphrodithe Tapınağı'nı ortaya çıkarmasıyla Ehrhardt'ın kolonilerdeki kültürler üzerine yaptığı çalışmalara dayanarak Aphrodithe'nin kolonilerle olduğu gibi ana kent içinde önemli bir tanrıça olduğu yönündeki tahmini doğrulanmıştır.

(Graves, 2002: 161). Klozomenai, Erythrai ve Paros, Miletos ile ortak koloniler kurmuşlar ve Bilicilik Merkezine bu konuda ya da diğer önemli siyasal amaçlar doğrultusunda başvuruda bulunmuşlardır. Kısaca; Didyma'ya Miletoslu olmayanlar tarafından da düzenli olarak başvurulduğu söylenebilir. Arkaik Dönemde Didyma'ya başvuran yerlerin Batı Anadolu'nun tüm bölgelerinin temsil edildiği görülmüştür¹⁴. Apollonia ad Rhyndacum Antik kenti de Didyma bilicilik merkeziyle bu şekilde bağlantı kurması, bu kentin koloni kenti olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Ayrıca bilicilik merkezinin onayı koloni kuruluşunun önemli bir unsuru olmuştur. Önderlik edecek ve ölümden sonra kahraman statüsüne yükseltilerek kutsanacak olan kolonistlerin önderinin kim olacağını bilicilik merkezi belirlemiştir (Graves, 2002: 164). Bilicilik merkezi koloni kurma kararını onaylayarak, koloni ile ana kent arasındaki başlıca bağ haline gelecek dinsel ilişkileri de vurgulamış olur (Graves, 2002: 164, Jones, 1971: 36). Ortada bu kadar Miletos kolonisi varken, Miletos ve Delphi ilişkisini gösteren yazılı ya da epigrafik kanıtlar çok azken, Miletoslu kolonistlerin yeğledikleri Bilicilik Merkezinin Didyma olma olasılığını artırmaktadır. Miletos'daki Delphinion'da bulunan bir yazıt, Miletos kolonisi olan Rhyndakos Apollonia'sının kuruluşunda Didyma'nın da rol oynadığını kanıtlar niteliktedir (Graves, 2002: 164). Bu yazıtta M.Ö 2 yüzyılda Apollonia'nın Miletosla arasındaki bağları canlandırmak istediği kaydedilmiştir (Magie, 1950: 113; Jones, 1971: 36). Yazıt:

“Miletoslular, elçileri tüm iyi niyetleriyle dinlediler ve konu hakkındaki tarihsel olayları ve yazılı kayıtları inceledikten sonra kentimizin gerçekten kendi kentlerinin bir kolonisi olarak kurulduğu yanıtını verdiler. Bu işi Hellespontos ve Marmara Denizi civarındaki bölgelere doğru çıktıkları askeri bir sefer sırasında kendi ataları gerçekleştirmişti. Onlar; barbar yerlileri savaşta yenilgiye uğratmışlar ve diğer Yunan kentlerinin arasında bizim kentimize yerleşmişlerdi. Didymalı Apollon bu girişime rehberlik etmişti.”

¹⁴Akaik Dönemde 12 başvurunun beş tanesi Miletos'dan diğerleri ise Mysia'daki Miletos kolonileri Aiolia, Karia ve Lydia'dan gelmiştir.

Bütün bu bilgilere göre; Didyma'nın Miletos'un kolonizasyon etkinliklerinde rol oynadığını, Miletosluların bu kolonilerle ilgili kayıtlar tuttuklarını ve ana kentle koloni arasındaki bağların bu şekilde kayıt altına alındığını gösterir. Bu durumda kentin kuruluşu sikkelere göre M.Ö 430 yılları olarak belirlenirken, bu bilgiler ışığında Miletos'un kolonisi olarak kabul edildiğinde, komşu kent Miletapolis'te olduğu gibi, bu tarih M.Ö 7 yüzyıla geri çekilebilir (Erhardt, 1983: 44-47; Bilabel, 1920: 45-46).

Bazı kaynaklar ise Miletos'un kolonisi olarak kabul edilemeyeceği düşüncesi üzerinde durmaktadır. Kentin Miletos'un kolonisi olarak değil Kyzikos'tan gelmiş Miletos kökenli göçmenlerce kurulmuş olabileceğinin üzerinde durulmuştur (Sevin, 2001: 34). Bunun dışında Miletoslu göçmenler tarafından yavru kent olarak kurulmasının imkân dâhilinde olmadığını, çünkü Miletosluların deniz boyunca kıyılarda yayıldıklarını ve yalnız kıyılarda yavru kent kurmadıkları savunulan görüşler arasındadır. Komşu kent olan Miletapolis'in bu şekilde kurulduğu söylemlerinden dolayı, böyle bir genel kanıya varıldığı düşünülmektedir (Umar, 2005: 177).

Kent İ.Ö 218 ve 188 yıllarında bir ara Bergamalıların egemenliğinde görülmektedir. 183 yılında Romalılar tarafından II. Eumenes'in elinden alınarak Bithynia Kralı I. Prusias'a verilmiştir. Bu tarihten sonra Mysia sınırları içerisinde yer alan kent Hellespontoslulardan alınarak Bithynia sınırlarına dâhil edilmiştir (Ramsay, 1980: 196). Kent İ.Ö 156-154 yılları arasında II. Attalos ve II. Prusias arasındaki savaştan sonra kesin olarak Bergamalıların yönetimine geçmiştir (Şahin, 2014: 9). Apollonia ad Rhyndacum ismi özellikle bu dönemde basılan sikkelerin üzerinde görülmektedir¹⁵. Bu dönemlerde kentin ekonomik durumunun iyi olduğu ve kendi adına para basabilme iznine sahip olduğu bilinmektedir (Aybek, 2008b: 18; Şahin, 2014: 9; Umar, 2006: 176).

M. S 120 ve akabindeki yıllarda gerçekleşen birkaç deprem Mysia ve Bithynia sınırları içerisinde yer alan Nikaia, Nicomedia, Kyzikos kentlerde ağır hasarlara neden olmuştur (Doğancı, 2001: 62). İki Antik bölgesinin sınırında yer alan Apollonia ad Rhyndacum kenti de bu depremlerden ciddi şekilde zarar görmüş olmalıdır. Deprem sırasında Bithynia ve Mysia eyaletlerinde gezisine devam eden İmparator Hadrian bu

¹⁵Miletos'ta bulunan bir kararname üzerinde Attaloslar döneminde kentin Apollonia olarak isimlendirildiği bilinmektedir. Kentte dair Bergama öncesi dönemde herhangi bir yazıt ya da sikke henüz bulunmamaktadır. Bu yüzden daha önceki dönemlerde aynı isimle anılıp anılmadığı bilinmemektedir. En erken tarihli sikkeler İ.Ö 2. Yüzyıla tarihlenir. Bu yüzden Attaloslar tarafından İ.Ö. 183-150 yılları arasında stratejik konumundan dolayı tekrar kurulduğu düşüncesi üzerinde de durulmaktadır.

yıkımdan dolayı birçok kente parasal yardımda bulunarak, kentlerin bu talihsiz olayı atlatmalarında yardımcı olmuştur. İmparator Hadrian'ın Nicomedia, Nikaia, Kyzikos gibi kentlere finansal yardımda bulunduğu yazılı kaynaklardan bilinmektedir (Doğancı, 2001: 63).

Bu depremlerin ardından Hadrian'ın Apollonia ad Rhyndacum Antik kentine de parasal yardımda bulunduğu söylenmektedir. Bunun kanıtı olarak bugün kentte Castro olarak adlandırılan sura ait kule kalıntısı üzerinde, devşirme malzeme olarak kullanılmış ve Apollon Tapınağına, Hadrian'ın parasal yardımları sonucunda yaptırıldığı düşünülen friz gösterilmektedir (Hasluck, 1910: 69). Diğer kentlerde olduğu gibi İmparator Hadrian'ın kentte parasal yardımda bulunduğu dair herhangi bir yazıtın varlığı bilinmemektedir (Aybek, 2004: 3). Hadrian'ın kenti ziyaret ettiği Antik Dönemde sur duvarı üzerinde devşirme malzeme olarak kullanılmış bir altar (Bakınız Katalog 79) üzerinde yazan ve Hadrian'a ithaf edildiği düşünülen yazıttan tahmin edilir. (Aybek, 2004: 3) Yazıt üzerinde Hadrian'dan “ΣΩΤΗΡ” (Kurtarıcı), “ΚΤΙΣΤΗΣ” (Kurucu) sıfatları ile bahsedilmektedir (Şahin, 2014: 10; Magie, 195: 614, Jones, 1971: 86). Bunun dışında kent içerisinde bulunan ve kaydedilen yazıtlar içerisinde Hadrian'a itaf edilmiş olan bazı yazıtlarında bulunması (Munro, 1987:270) Hadrian'ın kentte geldiğini gösteren kayıtlar arasında sayılabilir¹⁶.

Hadrian'ın parasal yardımı ile bu dönem, kentte imar faaliyetlerinin olduğu bir dönem olmuştur. Hatta kent son yayınlarda Hadrian'ın İmparatorluk sürecinde gelişme gösteren Kyzikos, Ephessos, Tralleis gibi önemli şehirler arasında gösterilmekte ve Efes kayıtlarında bir liman kenti olarak karşımıza çıkmaktadır. Marmara Denizi'ne bağlantı Rhyndacos nehri ile sağlanmış ve ticaret rotası bu şekilde belirlenmiştir. Kentte İmparatorluk adına liman vergisi toplayan bir görevlinin de yer aldığı yine Efes kayıtlarında karşımıza çıkan bir bilgidir (Şahin, 2014: 10).

Roma devrinde Adramyttion mahkeme merkezine bağlı 11 kentten biri olan Apollania bir süre de Kyzikos'a bağlı kalmıştır (Aybek, 2008b: 20).

M.S 268 yılında Kyzikos Got istilasına uğramış ve bu durumdan Apollania ad Rhyndacum kenti de zarar görmüştür. Kent bir süre Nikomedia'ya bir piskoposluk olarak

¹⁶Kentte dair kaydedilen yazıtlardan bazıları ada üzerinde bulunamamaktadır. Hadrian'ın kente geldiğine dair kanıt olan bu yazıtında nerede olduğu bilinmemektedir. Ancak Munro ve Anthony tarafından o yıllarda kentte yer alan yazıtların hepsi kayıt altına alınmıştır.

kalmış, daha sonra bu ayrıcalık Kios'a geçmiştir. 680 ve 690 yıllarında kilise meclislerinde kent Theotokia olarak geçmektedir (Yalman, 1987: 10-12; Ramsay, 1980: 196) ve bu isimle Pontus piskoposluk merkezinin bir parçasını oluşturmuştur (Hasluck, 1910: 72; Aybek, 2008b: 20).

Bithynia'nın kuzey ve güney sınırları 4 ya da 3 yüzyılın sonlarında değiştirilir. Laganeaia ve Juliopolis kentleri Galataia sınırları içine girerken Apollonia ve Hadriani Hellespontos'tan (Mysia) alınarak Bithynia sınırlarına eklenmiştir (Ramsay, 1980: 196; Jones, 1971: 90). Klaudios'un aktardığına göre; şehir, İ.S. (İsa'dan Sonra) 6. yüzyıldaki Hierokles'un Synekdemosu esnasında hala Bithynia eyaleti sınırları içerisindeydi (Şahin, 2014: 11).

Uzun yıllar Bizans İmparatorluğu içinde sakin bir hayat süren kent, 14 yüzyıl başlarında bölgede varlığını sürdüren Osmanlı akınlarına dayanamamış, Prusia ve Apamedia'dan kaçanların toplandığı bir kent olarak varlığını bir süre daha sürdürmüştür. Osmanlı döneminde kent gittikçe küçülerek, sadece ada üzerinde kalmıştır (Aybek, 2008b: 20; Şahin, 2014: 11).

3. KENTTEKİ MİMARİ ÖRÜNTÜ

Bugün kentte yalnızca Apollon Tapınağı, Tiyatro, Stadion, Nekropol ve Kiliselerin yerleri bilinmektedir (Çizim 1). Bunun dışında yer alan yapıların kentteki lokalizasyonu hakkında herhangi bilgi yoktur. Diğer kamu yapılarının nerede olacağı konusunda bazı varsayımlar yapılmıştır, ancak kentte bilimsel kazıların olmamasından dolayı kesin bilgilere ulaşılamaz. XVIII ve XIX yüzyıl gezginleri de bu konu hakkında açıklayıcı bilgiler sunmamışlardır. Yer alan mimari yapılarda kullanılan malzemelerin çoğunun devşirme malzeme olarak surlar üzerinde kullanılması da, lokalizasyonu bilinmeyen yapılar hakkında bize ayrıntılı bilgi sunmamıştır. Devşirme malzemelerin çoğu lokalizasyonu yapılan mimari yapılardan gelmektedir (Bkz. Kat. 1-145).

3.1. APOLLON TAPINAĞI

Burada Apollon Tapınağı'nın varlığı 1800'lü yıllarda Le Bas'ın notlarından ve çizimlerinden (Çizim 2) bilinmektedir (Le Bas, 1850: II). Le Bas 1800'lü yıllarda tapınağa

uğradığında, yalnızca temel izlerini görmüştür. Üst yapıya ait yalnızca iki tane İon sütunu bir tane de entablatur parçası bulunan ada üzerinde, tapınağa ait başka herhangi mimari parça ele geçmemiştir (Hasluck, 1910: 71). Bir kısmı devşirme malzeme olarak kullanılan tapınağa ait mimari parçaların, büyük bir kısmının da İstanbul'a götürülüp Haydarpaşa Garı ya da Ayasofya'nın yapımında kullanıldığı söylenmektedir¹⁷.

Le Bas çizimde Hexastyle bir tapınak çizmiştir. Ancak sikkeler üzerinde İonik Tetrastyle bir tapınak içinde bir kült heykelinin bulunması ilginçtir (Aybek, 2007b: 106). Tapınağın sikkeler üzerinde betimlendiği gibi, (Resim 3) Tetrastyle olabileceği üzerinde de durulmuştur. Bugün Gölyazı içinde merkez caminin arka tarafında Sübyan Mektebi olarak bilinen yapının, bir tapınak olduğu da düşünülmektedir¹⁸. Roma Döneminde yapılmış bir Diana Tapınağı'nın olabileceği düşüncesi, bu sikke üzerindeki Tetrastyle betimin ve Sübyan Mektebi'nin Diana Tapınağı olabileceğini düşündürmüştür. Le Bas'ın yaptığı çizimin hayali bir çizim olduğu da söylenmektedir. (Aybek, 2007b: 106). Aslında bu kabul edilebilir bir öneri olabilir. Çünkü bugün Castro üzerinde yer alan frizler ile Le Bas tarafından çizimi yapılan frizler arasında bazı farklılıklar gözlemlenmektedir (Le Bas, 1850: I).

Le Bas yaptığı çizimde tapınağın çevresine eksedralar yerleştirmiştir. Çizimi yapılan kare şeklinde eksedraların her iki tarafında yer alan oturma yerleri, bazı eksedralar üzerinde tek taraflı görülmektedir. Bu durum tapınağın tam olarak bitirilememiş olma olasılığını ortaya çıkarmıştır. Bu eksedraların da çevresinde tapınağın temenos duvarı yer almaktadır.

Yapılan son dönem yüzey araştırmalarında tapınağın güney ve doğu taraflarının açılması üzerinde durulmuş ve bunun sonunda adanın coğrafi şeklini koruyacak şekilde çevreleyen 70x50 m boyutlarında Hellenistik Dönem temenos duvarı ve güney tarafındaki yarım daire şeklindeki basamaklı girişi bulunmuştur (Aybek, 2008b: 106) (Çizim 2). Bu temenos duvarının özgün yüksekliği yaklaşık olarak 1.50 cm (santimetre)'dir. İso-domos duvar tekniği ile yapılmış olan temenos duvarında kurşun kenet izinin bulunmaması ilgi çekmiştir (Aybek, 2008b: 106). Yapıda bunun yerine bloklar birbirine yatay düzeyde birleşebilecek ve kilitlenebilecek bir şekilde girintili çıkıntılı üretilmişlerdir (Aybek, 2012: 2). Böylece duvarın uzun yıllar boyunca bozulmadan kalabilmesi sağlanmıştır. Duvar

¹⁷ Bursa Arkeoloji Müzesi Kent Arşivi.

¹⁸ Bursa Arkeoloji Müzesi Kent Arşivi

üzerinde bulunan sandal bağlama delikleri, tapınağı ziyaret edenler için düşünülmüş mimari detaylar olmalıdır. Temenos duvarı çevresinde gezerken tapınağa göl suları altında kalan ve yüzeyden çok net görünmeyen mimari parçalar, tapınağa ait parçalar olmalıdır.

Tapınağın Temenos duvarı üzerinde “MEΙΔΟΥ ΒΟΚΕΔΟΥC” şeklinde yazılmış bir yazıt yer almaktadır. Bu yazıtın daha sonraki dönemlerde Hıristiyanlıkla alakalı olarak yazılmış olacağı düşünülmektedir. (Le Bas, 1850: 2)

2000 yılından sonra yapılan yüzey araştırmalarında tapınağın sadece doğu temenos duvarı üzerinde yapılan çalışmalara ağırlık verilmesinin sebebi ise, çevresinde bulunan sazlıkların göçmen kuşların uğrak yeri olmasından dolayı, ekolojik dengeye zarar verilmek istenmemesidir (Aybek, 2007a: 54-57).

Tapınağın kült heykeli ile ilgili olarak sikkeler üzerinde betimlemelerden yararlanılmıştır. Sikkeler üzerinde Apollon Sauroktonos tarzı bir heykelin (Resim 3) yer almasından dolayı, kült heykelinin bu şekilde olabileceği ihtimali üzerinde durulmuştur (Aybek, 2008b: 23). Bunun dışında tapınaktaki kült heykelinin Apollon Culicarius olabileceği de düşünülmektedir¹⁹. Tatarcıkları ve sivrisinekleri kovalayan Apollon anlamına gelen Apollon Culicarius, tatlı sudan kaynaklanan ve gölün çevresinde yer alan çok fazla haşere ve sivrisinekten kent sakinlerini koruyor olmalıydı. Bugün ada çevresinde gezinirken evlerin dış yüzeylerinde çok sayıda haşerenin ev duvarlarına yapışmış olması, bu görüşü destekler niteliktedir.

3.2.TİYATRO

Zambaktepe'nin güney yamacında bulunan yapı, (Çizim 1) modern yerleşime dönük olarak inşa edilmiş ve oturma sıraları ana kaya oyularak elde edilmiştir. Çapı 75 m olan tiyatronun 4000 kişi kapasiteli olduğu düşünülmektedir (Aybek, 2008a: 289). Tiyatronun cavea sıraları stadionda olduğu gibi Geç Antik Dönemde surun inşasında kullanılmıştır. Yapılan araştırmalarda, kuzey parados duvarının korunduğu gözlenmiştir. Cavea bölümüne ait yüksekliği yaklaşık olarak 36 cm, genişliği ise 67 cm olan iki tane kireçtaşı basamak bloğu in-situ olarak bulunmuştur. Surlar üzerinde devşirme malzeme olarak kullanılan ve tiyatroya ait basamaklar olduğu düşünülen mimari parçalar, in-situ

¹⁹Özel Görüşme, Yrd. Doç. Dr Ali Kazım Öz Dokuz Eylül Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi

durumundaki parçalarla aynı ölçülere sahiptir. Surların üzerinde yer alan devşirme malzemenin büyük çoğunluğu bu basamak parçalarından oluşmaktadır (Bkz. Kat. 19-64). 2006 yılında yapılan yüzey araştırmalarında tiyatronun parados girişleri, orkestra, sahne binası ve cavea sıralarının bir bölümü tespit edilmiştir. Le Bas tarafından yapılan kent planında lokalizasyonu yapılmıştır (Le Bas, 1888: 47).

3.3. STADİON

Zambaktepe'nin kuzey yamacında yer alan yapı (Çizim 1), Le Bas tarafından çizilen kent planına yerleştirilmiştir. Tiyatroda olduğu gibi bütün oturma sıraları değil yalnızca batı bölümündeki oturma sıraları eğimden yararlanılarak yapılmıştır. Bu bölümde de basamakların yerleştirildiği ana kaya dışında kalıntı yoktur. Doğu kısmında yer alan basamaklı bölüm için bir şey söylemek imkânsızdır, çünkü bu basamaklara dair herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. Ancak Le Bas yaptığı çizimde bu bölümde yer alan oturma sıralarını göstermektedir (Le Bas, 1888: 47). Oturma blokları stadiona yakın yerde ele geçen örneklerde yaklaşık olarak 33 cm yüksekliğinde ve 65 cm uzunluğundadır. Tamamı tahrip edilmiş olan stadion'un toprak zemini, bugün Gölyazı beldesinin spor sahası olarak kullanılmaktadır. Geç Antik Dönemde basamaklar surların yapımında devşirme malzeme olarak kullanılmıştır (Bkz. Kat. 19-64)

3.4. KİLİSELER

Kentte kaynaklarda bahsedilen 4 kilise yer almaktadır. Bunlardan biri Aziz George Tepesi olarak bilinen Zambaktepe'deki Aziz Panteleimon kilisesidir (Resim 4). Yine Zambaktepe sınırları içerisinde olduğu düşünülen Hagios Georgios Kilisesi, kent sınırları içerisinde olmayan ancak çevresinde yer alan Manastır Adası olarak bilinen ada üzerinde Hagios Konstantinos Manastırı Kilisesi (Resim 5) ve bugün Gölyazı sınırların içerisinde yer alan ve adı bilinmeyen bir kilise yer almaktadır (Yalman, 1987: 12; Ötüken, 1986: 21-22).

Zambaktepe'de yer alan Aziz Panteleimon Kilisesi; inşa tarihi hakkında kesin bilgiler olmamakla birlikte, XIX yy (yüzyıl) sonunda Rum vatandaşlar tarafından yaptırılmıştır. Ancak yapının galerilerinde kullanılan demiryolu raylarından dolayı XIX yy.

sonlarında inşa edildiği düşünülmektedir. Üç neften oluşan bazilikal bir plana sahiptir. Yapının dor düzeninin etkili olduğu Yunan-Klasik mimarisini yansıttığı düşünülmektedir (Şahin, 2014: 32). Günümüzde Nilüfer Belediyesi tarafından restore edilen yapı, kültür merkezi olarak kullanılmaktadır.

Zambaktepe’de yer aldığı düşünülen Hagios Georgios Kilisesi hakkında ayrıntılı bilgiler yoktur. Yapıdan günümüze herhangi bir kalıntı kalmamıştır. Bazı kaynaklarda Aziz Panteleimon kilisesinin aslında Hagios Georgios kilisesi olduğunu düşünenlerde vardır (Şahin, 2014: 31).

Manastır Adası’nda yer alan Hagios Konstantinos Manastırı’nda kullanılan duvar tekniği temel alınarak bir tarihleme yapılmış ve IX -X yüzyıllar arasında yapılmış olabileceği söylenmiştir (Mango, 1979: 329). Yıkık durumda olan kilisede normal boyutuna kadar olan korunmuş yerleri mevcuttur. Yarım daireli apsisin doğu ve batı kollarıyla sonlandığı haç şeklinde dikdörtgen planlıdır (Mango, 1979: 329). XVIII. yüzyılın sonlarında ya da XIX. yüzyılda²⁰ kilisede geniş çaplı bir restorasyon çalışması olmuştur.

Son olarak Gölyazı, yani ikinci ada üzerinde yer aldığından bahsedilen ve ismi bilinmeyen diğer bir kilise yapısı daha yer almaktadır. (Ötüken, 1986: 21-22) Bedri Yalman adanın güneydoğusunda sahile yakın kısımda uzunluğu 16,40m, eni 9,20m olan bir kilise temelinden bahseder (1987: 12). Ancak bugün kiliseye ait ada üzerinde herhangi bir kalıntı görülmemektedir.

²⁰Türkiye’deki Yunan topluluğunun bir parçası üzerinde önemli yapı faaliyetlerinin olduğu bir zaman diliminde yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(APOLLONIA AD RHYNDACUM KENT SURLARI)

1. SURLARIN ADA ÜZERİNDEKİ LOKALİZASYONU

Bugün adayı çevreleyen duvar sıralarının kesik kesik duvar örgüleri şeklinde devam etmesi ve bazı duvar sıralarının tamamen tahrip olmasından dolayı, surların ada üzerinde lokalizasyonunun yapılmasına karar verilmiştir. Zambaktepe’de yer alan surlarda sadece giriş kapısının yer alması ve bunun dışında sur kalıntısına rastlanmamasından dolayı bu bölümde sadece giriş kapısı olan Taş Kapının yeri belirtilmiştir (Çizim 3)²¹. Gölyazı üzerinde yer alan ve saptanabilen sur duvarı örgüleri, saat yönünde dönecek şekilde Castro’dan sonra “1” den başlayarak numaralandırılmış ve bunlar plan üzerinde yeşil ile gösterilmiştir. Ada üzerinde kalıntılara rastlanmayan ve olası yerleri belirtilen sur duvarları ise; sarı renkle çizilerek, ada üzerindeki olası lokalizasyonları yapılmıştır (Çizim 4)²². Olası sur duvarlarının ada üzerindeki yerleri, kalıntıları gözlemlenebilen duvar sıraları göz önünde bulundurularak bunlara aynı paralellikte lokalize edilmeye çalışılmıştır. Hazırlanan plan sur duvarlarının durumunu gösteren bir vaziyet planıdır.

2. APOLLONIA AD RHYNDACUM KENT SURLARI

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle beraber kentler kurulmaya başlanmış, giderek artan nüfusla birlikte kent bilincinin ortaya çıkması ve bu bilincin savaş olgusunu beraberinde getirmesiyle, surların yapılmasını bir zorunluluk haline getirmiştir. Kendilerini dış güçlere karşı koruma ihtiyaçları sonucunda kentlerin etrafını saran, sur ya da şehir duvarları olarak adlandırılan mimari öge tarih sahnesine çıkmıştır. Sur duvarları stratejik konum ve topografyanın göz önünde bulundurulmasıyla beraber, şehir planlarından bağımsız olarak inşa edilmeye başlanmıştır (Akarca, 1987: 28). Binlerce yıldır varlıklarını koruyabilen kentler uzun dönem ayakta kalabilmelerini, sahip oldukları coğrafya kadar savunma sistemlerine de borçludurlar.

²¹ Çizim tezin arka kapağında yer alan cep içerisindedir.

²² Çizim tezin arka kapağında yer alan cep içerisindedir.

Bir kentin, kent olabilmesi için önemli mimari unsur haline gelen sur duvarları, Vitruvius'un "Mimarlık Üzerine On Kitap" adlı eserinde nasıl inşa edilmesi konusunda önemli ipuçları ile anlatılmıştır.

Öncelikle kuleleri anlatmaya başlayan Vitruvius, kulelerin ara duvarlar ile aynı hizada olmaması ve kuleler arasında yer alan duvarlardan bir adım önde olması gerektiğini savunur. Bu şekilde düşmanın savunmasız tarafı, bu kuleler vasıtasıyla çok daha kolay hedef alınabilecektir (Vitruvius, 1, 5, 2). Kuleler aralarındaki uzaklıkların ise bir ok atımını geçmeyecek şekilde yapılmasının daha uygun olacağını belirtir (Vitruvius, 1, 5, 4). Ayrıca kulelerin yuvarlak ya da çokgen olarak yapılmasının, kare kulelere göre daha sağlam olduğunu, çünkü kare kuleler düşman saldırılarında çok kolay yıkılırken, yuvarlak ya da çokgen kulelerde bu yıkımın daha zor olduğunu savunur (Vitruvius, 1, 5, 5).

Surlarda baskın yapılacak yerlerin bulunmamasına özen gösterilmesinden bahseder ve yolların, özellikle kapılara yakın yerlerde savunmayı artırabilmek adına düz planlanmaması gerektiğini söyler (Vitruvius, 1, 5, 2).

Bunun yanında; kentler düşmanı değişik açılardan görebilmek adına, belirgin açılarla düz hatlar üzerinde değil, yuvarlak şekilde yapılmalıdır. Çünkü belirli açılarla yapılan sur duvarları, kenti korumaktan çok, düşmana yönelik olduğu için savunmayı zorlaştırmaktadır (Vitruvius, 1, 5, 2).

Sur duvarlarının olması gereken kalınlıkta kitapta bahsedilen konular arasındadır. Duvar üzerinde yer alan askerlerin birbirine değmeden geçecek şekilde geniş olması gerektiğini söyleyen Vitruvius, duvara kalıcı şekilde dayanıklılık vermek için zeytin kerestesinin kullanılması gerektiğinden bahseder (Vitruvius, 1, 5, 3).

Duvarda kullanılan malzemeler üzerine de bize bilgiler sunan Vitruvius, malzeme konusunda diğer özellikler gibi kesin yargılarda bulunmamıştır. Ona göre istenilen malzeme her coğrafyada istenildiği gibi bulunmamaktadır. Bu yüzden coğrafya üzerinde sur yapımına uygun hangi malzeme mevcutsa kullanılabilir. Kesme taş, çakmaktaşı, moloz taşı, fırınlanmış ya da fırınlanmamış tuğlayı bulabildikçe kullanılmasını önerir (Vitruvius, 1, 5, 8).

Vitruvius'un anlattığı surların dayanıklılığını artırmak adına yapılacak olan mimari teknikler dışında, sur duvarlarının sağlamlığı konusunda, diğer etmenler de önemli rol oynamıştır. Örneğin; sur duvarlarının yapımı ve gelişimi kuşattığı kentin gelişimi ile doğru

orantılı olmuştur. Ekonomik olarak gelişmiş olan kentlerdeki surların yapımında kullanılan malzemenin, diğer gelişmemiş kentlere göre farklı olması bunu kanıtlayan örneklerden yalnızca biridir. Ayrıca kullanılan malzeme farklılıkları, farklı inşa evrelerini de göstermektedir. Erken tarihli bir sur kalıntısı üzerine, daha sonraki dönemlerde aynı doğrultuda surların inşa edildiği bilinir (Winter: 1971: 106). Dönem dönem yapılan savaşlar ya da doğal afetler sonucunda sur duvarlarında meydana gelen bozulmalar, yeni eklemelerle düzenlenen bölümler, farklı inşa evrelerine işaret etmektedir.

Kent bilinci ile birlikte Helen kentlerinin en övündükleri yapılar haline gelen surlar, erken dönemlerde yalnızca akropol çevresinde yoğunlaşmıştır. Ancak demokrasi kavramının ortaya çıkması ile birlikte, sıradan halkın kent içerisinde yaşadığı yerler de sur duvarları içerisine alınmıştır (Wycheley, 2011: 56-57). Hellenistik Dönem sonlarına doğru akropoller önemini kaybetmiş ve çoğu kentte simgesel olarak varlığını devam ettirmiştir.

Romalıların Anadolu'ya hakim olması ile birlikte bu sınırlar içerisinde yer alan kentlerde, Roma etkisi her alanda kendisini hissettirmeye başlamıştır. Kent içerisindeki mimaride gelişkin örnekler verilmeye başlanmış ve yerleşim sınırları genişlemiştir. Yeni mimarilerin ortaya çıkması ve sınırların genişlemesi sonucunda sur yapımında da bir değişim ve gelişim söz konusu olmuştur. Var olan surlar genişleyen kentlerin içerisinde kalmaya başlamıştır (Fields, 2008: 10).

MS 395 yılında Roma Devleti'nin kesin olarak ikiye ayrılması ile birlikte, Anadolu Doğu Roma sınırları içerisinde kalmıştır. Roma egemenliğinden itibaren kent içerisinde kalan surlar, bu dönemde daha çok kale surları gibi bir fonksiyona sahip olmuşlardır (Dennis, 2004: 17). Bu kimlikleriyle surlar, kentlerin çekirdek yapısını kuşatır bir hal almıştır.

Doğu Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla başlayan Türk hâkimiyeti öncesinde Batı Anadolu'daki birçok Antik yerleşim yeri terk edilmiştir. Ortaçağ ve sonrasında bu kentler, hiçte iç açıcı olmayan bir halde günümüze kadar ulaşabilmiştir.

Batı Anadolu'da birbirinden farklı dönemlerde kurulan kentlerin, her birinin kendine has bir savunma sisteminin olduğu Antik kaynaklardan ve günümüze ulaşmayı başarmış olan kalıntılardan bilinmektedir. Ancak yazılı kaynaklardan ele geçen tanımlamalardan çok az kısmının surlara ait olduğu söylenebilir (Akarca, 1987: 28) Bunun önemli nedeni ise; kentte yer alan diğer mimari yapıların daha ön planda tutulması ve

daha dikkat çekici olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum kent surlarına dair çok az kalıntının da günümüze ulaşmasıyla perçinlenerek, surlar hakkında ayrıntılı bilgiler elde edilmesinde dezavantajlı bir rol oynamıştır (Has, 2011: 12-13). Ayrıca kentlerin buldukları coğrafya ya da bölge içinde olan siyasi durum, yerleşimlerin terk edilmesi, kullanılan malzemenin başka mimari yapılarda kullanılması ya da ihtiyacın kalmaması sonucu birçok sur duvarının yakılması, tahribata neden olan ve çalışmaları zorlaştıran diğer nedenler arasında sayılabilir.

Batı Anadolu'daki Antik kentlerde sur duvarları hakkında bilgilerin az olmasından dolayı, bu bölgede yer alan kentlerin sur duvarlarına ilişkin bilgilerimiz sınırlıdır (Erdoğan, 1991: 74-81)²³. Konuyla ilgili tek araştırmalar gezginlerin notlarından elde edilen tasvirlerden daha öteye gitmemiştir ve Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinde de sur duvarları için aynı durum söz konusudur.

Apollonia ad Rhyndacum Antik kenti yarımada şeklinde yer alan bir boyun ve bunun önünde yer alan iki adadan oluşmaktadır. Bu nedenle kent çevresinde yer alan surlarda bir kademelenme mevcuttur (Şahin, 2014: 25-27).

Surlar; ilk ada olan Zambaktepe'de bir giriş kapısıyla başlar. (Munro, 1897: 152) İlk kademelinin bu ada üzerinde başladığı söylenebilir. Kentin bu bölümünde, giriş kapısı haricinde, sur duvarlarına ilişkin herhangi bir kalıntı yer almamaktadır, ancak surların stadiondan başlayarak adayı çevrelediği düşünülmür (Şahin, 2014: 26)

Surların diğer bölümü; ikinci ada olan Gölyazı üzerinde devam eder. Kademelenmedeki ikinci safha ise bu ada üzerindedir. Yuvarlak bir plana sahip olan ada üzerinde, sur duvarları adayı çevrelemiştir (Foss, 1986: 139; Hasluck, 1940: 69) ve duvar kalıntılarının büyük bir bölümü modern yerleşmenin yapılaşmasında kullanılmıştır.

İnşa edilen sur duvarları üzerinde yoğun olarak kullanılan devşirme malzemeler, kentte daha önceki dönemlerde yer alan mimari yapılardan sökülerek sur duvarı yapımında kullanılmıştır (Foss, 1986: 139; Hasluck, 1940: 69; Freely, 2002: 51). Sur duvarları üzerinde yer alan devşirme malzeme çoğunluğunun ve yapımında kullanılan malzemenin kireçtaşından yapılmış olması, bize yerel malzemenin kullanımını göstermesi açısından

²³Batı Anadolu'daki surların gelişimi ile ilgili yapılmış bir Yüksek Lisans tezi üzerinde Mysia Bölgesinde yer alan kentlerin surları incelenirken, kent surlarının büyük çoğunluğunun dönemin savaşları ve göçleri nedeniyle tahrip olması sonucunda, Pergamon model olarak alınmış ve kentteki sur yapısı ve tanımlamaları ile bütün Mysia Bölgesi anlatılmıştır.

önemlidir. İlk ada olan Zambaktepe'nin doğusu ve kentin kuzeyinde yer alan nekropol alanı kireçtaşından oluşmuş bir ana kayadır ve nekropol alanı içerisinde malzemenin buradan taşınmasında ve alanda kaydırılmasında kullanılan bazı 15x15 cm boyutlarında kare teknik detaylar gözlemlenmiştir (Aybek, 2007a: 25; Aybek, 2008a: 288).

Göl sularının Antik Dönem içerisinde günümüzden çok daha yüksek olduğu bilinmektedir. Antik Dönemde göl seviyesinin daha yüksek olduğu düşünüldüğünde, sur duvarlarının göl seviyesinin asgari seviyeye ulaştığı bir zaman diliminde inşa edilmiş olduğu kabul edilebilir (Yalman, 1987: 9).

2.1 KAPILAR

Sur duvarları üzerinde gereksinimleri karşılamak için yapılan (Wycherley, 2011: 60) ve büyük bir ustalık gerektiren kapılar, sur duvarlarının vazgeçilmez yapı taşlarından biridir. Aşkıldil Akarca sur duvarları üzerinde yer alan kapıları ana kapılar ve diğerlerine göre daha küçük boyutlarda olan ara kapı olarak nitelendirilebilecek olan küçük kapılar, kent içinde şehrin bölümleri arasında geçidi sağlamak amacıyla kullanılan kapılar olarak üç ana başlık altında toplamıştır (1987: 151). Ana kapılar ise bindirmeli, alt geçitli, çift kuleli, çift kuleli ve avlulu, (...) . gibi alt sınıflara ayrılmıştır (1987: 150). Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinde yer alan sur kapıları çift kuleli kapılar sınıfında yer almaktadır.

Apollonia ad Rhyndacum kent sınırları içerisinde 3 giriş kapısı bulunur. Bu kapılardan ilki, -aynı zamanda kentin ilk giriş kapısı, Zambaktepe sınırları içerisinde yer alan ve halk arasında “Taş Kapı” olarak adlandırılan giriş kapısıdır (Yalman, 1987: 12). Birbirine aynı aksta olan iç ve dış kapı olarak adlandırılan ve benzerlerine Nikea, Side gibi kentlerde rastlanan çifte kapı (Tunay, XXXa: 97; Tunay, XXXb: 191) olarak yapılan kapılar ise, ikinci ada olan Gölyazı üzerindedir (Munro, 1897: 152; Hasluck, 1910: 70; Foss, 1986: 139).

2.1.1. TAŞ KAPI/DIŞ KAPI (ZAMBAKTEPE)

Kapı Nekropol'ün güneyinde, Zambaktepe'nin kuzeyinde yer almaktadır. (Çizim 1,3) Gölyazı'da yer alan diğer iki kapı gibi, iki kule ile korunuyor olmalıdır. Bugün kulelerden geriye kalan kalıntı izlerine bakıldığında, kapının doğu-batı yönünde inşa

edildiği söylenebilir. Ancak bu kulelerden yalnızca batıda yer alan kulenin kalıntıları günümüze ulaşabilmiştir (Resim 6). Doğuda yer alan kulenin kalıntıları ise göle doğru uzanıyor olmalıdır²⁴.

Bedri Yalman; kulenin doğu uzantısının yakınlarında kalan izler takip edildiğinde 10 metre uzunluğunda ve 8,5 metre genişliğinde olduğu söylenmektedir (1987: 9). Ancak bugün Yalman'ın bahsettiği sınırlar içerisinde herhangi bir mimari kalıntıya rastlanmaz, çünkü bu bölüm modern asfalt yol tarafından tahrip edilmiştir.

Yalman kentte giden modern yolun doğu kısmında kalan kulenin, doğu- batı uzunluğunun 10 metre, kuzey-güney uzunluğunun ise 16.5 metre olduğunu söylemiştir. Kulenin günümüze ulaşan kalıntılarının uzunluğu ise yaklaşık olarak hem doğu-batı yüzde 10 metre, kuzey-güney yönde 6 metre civarındadır. Duvar kalınlığı yaklaşık olarak 4 metre olan duvarın ön yüzünde kesme taş bloklar kullanılmıştır. Duvarın iç kısmı ise, boyutları 40-15 cm arasında değişen moloz taş ve kireçten oluşan katkı malzemesi görülmektedir (Resim 7).

Kulenin içinde yer alan odaya giriş, güneyinde bulunan beşik tonozlu dromos tipli bir kapıdan yapılmaktadır (Resim 8). Dromoslu olan bu bölümün geçidin uzunluğu 5.5 metre, genişliği 1.20 metre, yüksekliği ise 2.60 metredir. İç bölümde yer alan oda, (Resim 9) köye gelir sağlamak amacıyla kamping, restorana su getirmek amacıyla da bazı onarımlar yapılmıştır (Yalman, 1987: 9). Onarım gören bu iç odanın genişliği 4,10 m., uzunluğu 7.40 m'dir.

Duvarın dış yüzünde yer alan ve kesme taş bloklardan yapılmış olan ön yüzde, kesme taşlardan geriye kalan kalıntı yoktur. Duvar üzerinde yalnızca dolgu malzeme olarak kullanılmış moloz taş ve kireç karışımından oluşan malzeme görülmektedir²⁵.

Kule üzerinde iki tane devşirme malzeme yer almaktadır (Bkz. Kat: 94, 145). Devşirme malzemelerin birinde yapım malzemesinin bazalt olması ilginçtir. Kent üzerinde

²⁴Bugün Zambaktepe'ye girişi sağlayan yol kalıntıları günümüze ulaşan kulenin batısından geçmekte ve kule yolun doğusunda kalmaktadır. Ancak antik dönemde bu yol kalıntıları olan kulenin doğusundan geçmekteydi ve kule metin içinde söylenildiği gibi adanın batısında kalmaktaydı.

²⁵Bedri Yalman yapının dış yüzeyinde temel seviyesinde tiyatro basamaklarının da devşirme malzeme olarak kullanıldığından bahseder. Ancak toprak seviyesi yükseldiğinden dolayı kule üzerinde yer alan basamak parçaları görülememektedir. Ele geçen iki devşirme malzeme yapının iç bölümündeki duvarlar üzerinde yer almaktadır.

devşirme malzemede kullanılan iki bazalttan biri olan mimari parça, kentte yapılan mimari yapılarda bazalt kullanımını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Kulenin hemen güneydoğu bitişiğine kerpiçten yapılmış bir ekleme yer almaktadır. Ancak bu ekleme de zamanla yıkılmış olmalıdır, çünkü kerpiç duvarın yalnızca kuleye birleşik olan kısmı görülmektedir.

Sur duvarları üzerinde yer alan ilk kapı görevini üstlenen Taş Kapı, şehrin savunmasındaki ilk aşama olmalıdır. Karadan gelen askeri güç, bu dar boyun üzerinde sıkışıp kalarak kente karşı yapılan istilaları kolayca önlüyor olmalıydı (Yalman, 1987: 10). Bizans İmparatoru generallerinden Alexander Euphorbos Apollonia ad Rhyndacum'u işgal etmesine rağmen alamamış olması (Şahin, 2014: 26), kentin coğrafi özelliklerine göre yapılmış kuvvetli bir savunma sisteminin varlığını göstermektedir.

2.1.2. DIŞ KAPI (GÖLYAZI)

İkinci ada olan Gölyazı üzerinde yer alan kapı, (Resim 10) bu ada üzerinde kentte ilk girişi sağlamaktadır (Hasluck, 1910: 70; Foss, 1986: 139). Kule yapısının restorasyonunun yapılmasından dolayı, ayrıntılı olarak incelenememiştir. Ancak restorasyonu yapılmadan önce kapı hakkında bir durum raporu yazılmıştır (Yıldırım, 2008: 1-17).

Kule Geç Roma, Bizans hatta Geç Antik Dönem içerisinde, mimari bakımdan sürekli olarak ekleme ve değişikliklere uğramıştır (Yıldırım, 2008: 7). Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında da kullanılmış bir yapı olan kule üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda, kent üzerinde yer alan diğer sur ve kule kalıntıları incelendiğinde, temel seviyesinde özgün olarak Roma Dönemine ait bölümleri içeren tek duvar örüntüsünün bu duvar üzerinde olduğu söylenmiştir²⁶. Roma yapısının Genç Antik Dönemde yapılmış olan bu kulenin yanına kadar geldiği düşünülmektedir. Ancak Geç Antik Dönemde üzerine bu kemerli kule inşa edilmiş olmalıdır (Yıldırım, 2008: 7).

Kule üzerinde restorasyon çalışmalarına başlanmadan önce yapılan temizlik çalışmaları sırasında kuzeye doğru bakan ve içerisinde sunak ele geçen bir niş Şapel olarak

²⁶Bugün bu duvarın bulunduğu duvar önüne geç dönemde yeni bir duvar örülerek kapatılmıştır. Duvarın arka bölümü ise modern bir yapı tarafından kesilmiştir. Bu yüzden Roma Dönemi'ne ait duvar kalıntısı görülememektedir.

adlandırılmıştır. Ancak nişin kuzeye bakmasından dolayı şapel dışında başka bir işlevinin olabileceği düşünülmüştür (Şahin, 2014: 30).

Bugün kent üzerinde restorasyonu yapılan geç dönem kapısına ait kapının yüksekliği yaklaşık olarak 14 metre civarındadır. Kule üzerinde kapıya ait olan kemerin başlangıç yeri görülebilmektedir, ancak kemer kısmı tamamen tahrip olmuştur. Kulenin göle bakan kuzey yüzünün uzunluğu yaklaşık 5 metre, yükseklik ise yaklaşık 9 metredir. Kesme taşlardan yapılmış olan ön yüz yaklaşık 7 metreden sonra yıkılmış, üstte çıkan 2 metrelik bölümde ise iç dolgusunda kullanılan moloz taş, kireç ve kumdan yapılan harç malzemesi görülmektedir. Duvarın görülen kalınlığı yaklaşık 5 metredir (Resim 11).

Bu kulenin batısında yer alan, yaklaşık 1.65 metrelik bir kısmı ayakta kalan kalıntı ise, kapıya ait diğer kule olmalıdır (Resim 12) (Çizim 5). Yaklaşık olarak 8.20 metre olan duvarın iç kısmında, Taş Kapıda olduğu gibi bir oda yer almaktadır (Resim 13). Doğu batı uzunluğu 7 metre, kuzey güney uzunluğu ise 8 metre olan iç bölümüne geçişi sağlayan kapı, çok tahrip olmasından dolayı saptanamamıştır. Kule doğu yüzünde 5.5 metre uzunluğunda ve ortalama 2 metre yüksekliğindedir. Kulenin iç bölümündeki odada daha küçük boyutlu taşlardan moloz örgü yer almaktadır. Bu örgünün ortasında ahşap hatıl kullanılmıştır.

Bu kule üzerinde hangi yapıya ait olduğu bilinmeyen ancak üzerinde teknik detayları olan ve üst yapıda kullanılmış olabilecek iki devşirme malzeme yer almaktadır. (Bkz. Kat. 93, 144).

2.1.3. İÇ KAPI(GÖLYAZI)

Bizans, Osmanlı Döneminde büyük onarımlar gören dış kapıdan girildikten sonra, kente girişi sağlayan bir iç kapı daha yer almaktadır (Hasluck, 1910: 70). Hasluck dışta yer alan ilk kapıyı Bizans Dönemine tarihlemiş ve içte yer alan bu kapının ise Roma Dönemine tarihlendiğini söylemiştir (1910: 70).

Kapı bugün ilk kapıdan girildikten yaklaşık 150 m sonra görülmektedir ve doğu-batı yönünde inşa edilen kapının yalnızca batı duvarı bugün ayakta durmaktadır (Resim 14). Yaklaşık uzunluğu 13 metre, yüksekliği 7 metre olan kulenin duvar sırası 3,5 metre sonra dönüş yapmış ve geri kalanı modern ev tarafından tahrip edilmiştir (Resim 15). Duvar

sirasının ortasında bir dirsek yer almaktadır. Üstte 67 cm, alt kısımda ise 80 cm içeriye girinti yapmış olan bu dirsek, kule üzerinde kapının yer aldığı bölüm olmalıdır. Yaklaşık 3 metre duvar genişliğine sahip olan duvarın dış yüzü, adada yer alan diğer sur duvarları gibi kesme taş bloklardan yapılmış ve yoğun olarak devşirme malzeme kullanılmıştır (Bkz. Kat. 56-62).

Kapının yer aldığı bu dirseğin üst kısmında yer alan duvarın uzunluğu, yaklaşık olarak 3,5 metre, altta kalan bölüm ise yaklaşık 6 metredir. Bu iki duvarda yaklaşık 3 metrelik yükseklikten sonra kesme taş sırası biter ve bunun üzerine büyüklükleri 40x25 arasında değişen taşlardan ikinci bir örgü yer almaktadır. Bu duvar örgüsü geç dönemde yapılmış onarımlar olmalıdır.

Ortada yer alan kapı için kullanılmış olabilecek sura ekli dirseğin üst kısmında, 4 sıra halinde yaklaşık olarak 35 cm uzunluğunda ve 5 cm genişliğinde bir tuğla sırası yer alır. Aynı boyutlardaki tuğlalar ada üzerinde görülen kemerli yapılarda da görülmektedir. Tuğlaların olduğu bu bölüm, dirsek üzerinde yer alan kemerin kalıntıları olmalıdır. Tuğla sırası sadece bu bölüm üzerinde görülmekte, başka yerde izlenmemektedir.

Ayrıca bu dirseğin güney tarafında yer alan bloklar üzerine yazılmış iki yazıt dikkat çekmektedir (Resim 16). Bu yazıtlar muhtemelen grafiti olarak duvar üzerine kazınmış olmalıdırlar. Çünkü bilinçli olarak yazılmış bir yazıt olmak için çok özensiz görünmektedirler. Ayrıca yazıtta bakıldığında çok derin bir şekilde değil, kazınarak yapılmış olduğu görünmektedir. Bu yazıtlar 1897 yılında yayımlanan bir makalede kayıt altına alınmış, ancak anlamları ya da işlevleri konusunda herhangi bir açıklama yapılmamıştır (Munro, 1987: 270). Yazıt duvar üzerinde ters şekilde yer almaktadır. Buda malzemenin devşirme malzeme olduğunu ve daha önce kullanıldığı yapıda yazılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Duvarın en alttan ilk üç sırası üzerinde yer alan devşirme malzemelerin tamamı kentte yer alan stadiona ait basamaklardır. Ancak bu basamak parçalarından biri (Bkz. Kat. 143) , ikincil kullanımda üzerine bazı mimari detaylar yapılmıştır. Parçanın basamak çıkıntısı üzerinde,- en sağ ve en solda, orta altta yer alan kenet deliklerini saymazsak, ortada yaklaşık 5 adet teknik detay yer almaktadır. Bu teknik detaylar daha dirseğin bulunduğu bölümde yer alan, kapıyı açıp kapatmada kullanılan düzeneğe ait teknik detaylar olmalıdır.

2.2. KUZEYDOĞU KÖŞE KULE (CASTRO)

XVIII ve XIX yüzyıl gezginleri tarafından CASTRO (Hasluck, 1910: 69; Şahin, 2014: 19; Aybek, 2007b: 106) olarak adlandırılan kule yapısı, oldukça sağlam olarak günümüze ulaşmıştır (Resim 17) (Çizim 6). Bazı kaynaklarda köşe kulesi, kale olarak da geçmektedir (Foss, 1986: 139; Yalman, 1987: 10; Aybek, 2008b: 30; Aybek, 2008a: 290; Texier, 1997: 207). Kule modern Gölyazı sınırları içerisinde kentin kuzeydoğusunda, girişte yer alan caminin güney doğusunda, Osmanlı hamamının kuzeydoğusunda yer almaktadır ve kentte tek giriş yeri olan köprüye kuzey yüzü dönük olarak inşa edilmiştir.

Kule üzerinde yer alan frizli bloklar sayesinde kente gelen gezginlerin üzerinde durdukları bir yapı kompleksi olmuştur (Bkz. Kat. 1-7). Frizin M.S. 120 yılında Bithynia ve Mysia bölgelerinde meydana gelen deprem (Karagöz, 2005: 34-38) sonrasında Anadolu seyahatinde olan İmparator Hadrian'ın finansal yardımı sonucunda Kız Ada'da bulunan Apollon Tapınağı'nın girişine yapılan friz bloğu olduğu söylenmektedir (Boatwright 2000: 121; Hasluck, 1910: 69; Texier, 1997: 207; Aybek, 2007b: 106;). Ancak Hadrian'ın Cyzicus ziyaretinden sonra Apollonia ad Rhyndacum Antik kentine uğramasının şerefine, Hadrian'ı onurlandırmak adına şehir kapısına yapıldığını, daha sonraki dönemlerde kule üzerinde kullanıldığı da düşünülmektedir (Yalman, 1987: 11; Abmeier, 1990: 15; Aybek, 2004: 5).

Doğu-batı uzantılı inşa edilen kare kulenin, doğu-batı uzunluğu yaklaşık 9.40 metre, kuzey güney uzunluğu yaklaşık olarak 10 metredir. Yüksekliği kuzey yüzde 3,20 metre, güney yüzde 8 metre, doğu yüzde yaklaşık 6 metre (Resim 18) (Çizim 7), batı yüzde de yaklaşık 10 metredir. Güney yüzünde yaklaşık olarak 3 metre kesme taş duvar sırasından sonra, yaklaşık olarak 45x25 cm arasında değişen küçük taşlardan, 4 metre yüksekliğinde başka taş sırası yer almaktadır (Resim 19) (Çizim 8) . Bu duvar daha geç dönemde yapılmış olan bir ekleme olmalıdır. Kulenin batı yüzünde Osmanlı hamamına doğru ilerleyen güney yüzü yaklaşık 19 metre uzunluğunda ve 2 metre yüksekliğinde; kuzey yüzü yaklaşık 19 metre uzunluğunda ve 3 metre yüksekliğinde devam eden bir duvar sırası yer almaktadır (Resim 20). Genişliği yaklaşık 2 metre olan duvar, Osmanlı hamamının önünde devam eden ve numara "1" ile isimlendirilen duvar ile birleşiyor olmalıdır.

Ön yüzü kesme taşlardan yapılan duvarın ve kulenin iç bölümünde büyüklükleri 35 ve 8 cm arasında değişen moloz taş, kireç, kum, seramik ve taşçıklardan yapılmış dolgu malzemesi görülmektedir. Harçtaki yoğunluğun taşçıkta % 85, seramikte % 15 olduğu söylenebilir. Seramik parçaları taşçık gibi çok küçük parçalar halinde harç içerisinde kullanılmıştır (Resim 21).

Kulenin kuzey yüzü üzerinde Apollon tapınağından getirildiği düşünülen ve devşirme malzeme olarak kullanılan friz bloğu yer almaktadır. Yedi parçadan (Bkz. Kat. 1-7) oluşan friz bloğunun kulenin doğu yüzünde devam ettiği Le Bas tarafından yapılan çizimlerde görülmektedir (Le Bas, 1888: 38) ve bu yüzde yalnızca iki friz bloğu yer almaktadır. Ancak bu bloklar günümüze ulaşmamıştır. Bloklar üzerinde yer alan yazıtta bazı harfler iki blok üzerinde birbirinin devamı olarak kazanmıştır. Bloklar üzerinde;

ΑΥ ΣΤΟΣ ΘΕΟΥ ΟΣΟΕ ΟΥΝΕ ΤΙ-ΙΠΠΟ ΛΕΙΚΑ

yazmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda, blokların kullanıldıkları yapıdaki sırayla değil; düzensiz olarak konuldukları anlaşılmıştır (Yalman, 1987: 11). Üzerinde kullanılan harflerin stilleri tarihleme konusunda yardımcı olan öğelerdir. Örneğin; yazıt içinde bulunan “Σ” sigma harfi en erken M.S 1 yüzyılın ikinci çeyreği ile M.S. 2 yüzyılın ortalarında kullanılmıştır. Bu harf M.S. 3 yüzyıldaki yazıtlarda “C” harfi ile belirtilmiştir. Bu da frizin tarihlemesinde bize en erken M.S 1 yüzyılın son çeyreğini, en geç M.S 2 yüzyılın ortalarını vermektedir²⁷.

Bunun yanında surlar üzerinde yer alan devşirme malzemeler içinde bezemeli olan tek parçalar olan bu friz blokları, yazıt gibi tarihleme açısından bize yardımcı olmaktadır. Frize bakıldığında üzerinde boğa başı ve girland bezemesi²⁸ yer almaktadır. Bazı girlandlarda yalnızca yaprak motifleri yer alırken (Bkz. Kat. 1), bazılarında yaprak çiçek (Bkz. Kat. 6-7), bazılarında da meyveli girland (Bkz. Kat. 2-5) bezemesi görülmektedir. Aynı zamanda girland taşıyıcıları olarak kullanılan boğa başları da birbirinden farklı olarak yapılmışlardır. Bazı boğa başlarının alınlarında baklava şeklinde saçları betimlenirken (Bkz. Kat. 2-7), bazıları sade olarak bırakılmıştır (Bkz. Kat. 1).

²⁷Özel Görüşme. Ceren Pilevneli, Sakarya Üniversitesi Eskiçağ Bilimleri Doktora Öğrencisi.

²⁸Bazı kaynaklarda bezemeden kentte yer alan bezeme Bukranion-Girland bezemesi olarak bahsedilmiştir. Ancak Bukranion yalnızca boğa başları kafatası şeklinde olduğunda kullanılmaktadır. Bu yüzden Boğa Başı-Girland bezemesi olarak betimlenmiştir. Canlı olarak tasvir edilen boğa başı Bukephalion olarak adlandırılmıştır. Bkz. (Koçel Erdem, 1995: 122)

Girland bezemeli friz kuşakları Anadolu'da Roma dönemine tarihlenen yapılar üzerinde sevilerek işlenen bezeme tipidir. Girlandlar üzerinde genellikle yaprak, dal, çam kozalağı, tomurcuk, çiçek ve meyve gibi bitkisel motifler kullanılmış ve girlandlar arasında taşıyıcı öge olarak eroslar, nike, kartal ya da boğa başı tercih edilmiştir. En fazla tercih edilen bezeme, boğa başı bezemesidir. Genellikle cepheden tasvir edilen boğa başları; canlı oldukları şekilde; et, deri ve kıllarıyla işlenmişlerdir. Bunlar dışında girlandlar üzerinde yer alan ve "Teneia" olarak bilinen, hem işlevsel (çelenklerin birbirine bağlanması), hem de bezeme amaçlı kullanılan motif, girlandlar üzerinde görülen bir detaydır (Anadolu, XXX: 1). Özellikle M.Ö 1 yüzyıldan sonraki örneklerin vazgeçilmez bir parçası olmuştur (Diler, 1996: 9). Kurdeleler düz şekilde bağlandığı gibi gemici düğümü şeklinde bağlanan örneklerine de rastlanmaktadır. Ortada tutucu bir bezeme ile birbirine bağlanan ve sarkan girlandların boş kalan üst taraflarında çiçek, rozet, kalkan, adak kâseleri, bazen hayvan ve insan figürleri gibi doldurma motifleri kullanılmıştır. Frizler üzerinde kullanılan bu bezeme örnekleri tarihlemeye yardımcı olan önemli unsurlardır.

Hellenistik dönemde yapılmış olan girlandlar genellikle aşağıya sarkan orta kısımları ince olarak bırakılmıştır. Ancak Roma İmparatorluk dönemine gelindiğinde, girlandların bu bölümlerinde kalınlaşma ve ağırlıktan dolayı aşağıya doğru sarkma görülmektedir. Hellenistik Dönemde ise Roma dönemi ile karşılaştırıldığında daha gergin olduğu söylenebilir. (Anadolu, XXX: 2).

Sur üzerinde yer alan frizlerin Hellenistik ve Roma Dönemi özelliklerine bakarak öncelikle genel anlamda inceleyecek olursak; frizlerde kullanılan girlandların hepsi orta kısımlarında belirgin kalınlaşmalar olmasa bile, aşağıya doğru sarkması ve gergin olarak yapılmamış olması nedeniyle genel hatlarıyla Roma Dönemi içerisine yerleştirilebilir.

Eğer spesifik bir tarihe ulaşacak olursak, bunun için Roma Dönemi içerisinde yer alan girlandlı tapınak frizlerine sahip diğer örneklerle karşılaştırmamız gerekmektedir. Özellikle Roma Dönemi tapınaklarında kullanılan girlandlı frizlere bakıldığında Aigai Apollon Cheresterios Tapınağı, Pisidia Antiocheia Augustus Tapınağı, Elaiussa Sebaste Tapınağı, Pergamon Dionysos Tapınağı, Seleuka Zeus Tapınağı, Cremna Severuslar Dönemi İon Tapınağı ön plana çıkmaktadır.

Aigai Apollon Cheresterios Tapınağının friz kuşağında yer alan bezemeye bakıldığında girlandların aşağıya doğru sarktığı ve yalnızca yapraklardan oluştuğu

görülmektedir. Boğa başlarının da canlılıktan uzak olması ve doldurma figürlerinin girland bezemeleri ile orantısızlığı frizin erken bir tarihte yapıldığını göstermiştir. Roma İmparatorluk döneminde yer alan bezemelerle karşılaştırıldığında daha basit formda olduğundan dolayı tapınak M.Ö 30 yılına tarihlenmiştir (Rumscheid, 1994:5).

Kule üzerinde yer alan ilk friz (Bkz. Kat. 1) gırlanların özellikleri Aigai Apollon Cheresterios Tapınağının frizi ile karşılaştırıldığında bu dönemin özelliklerini kısmen yansıtıyor olsa da, özellikle yalnızca yaprak betiminin kullanılması boğa başlarının canlılıktan uzak olması, girlandların üzerinde yer alan doldurma motiflerinin orantısızlığı, girlandlardaki kaba işçilikten dolayı frizlerin M.Ö 30 yıllarına tarihlemek zordur. Bu durumda frizi Geç Hellenistik ve Erken Roma dönemi içerisinde tarihlemek doğru olmayacaktır.

Efes Antik kentinde yer alan ve bu tapınak frizi ile aynı özelliklere sahip bir başka friz Oktogon (Kleopatra'nın kız kardeşine ait anıtsal bir mezar) yapısında bulunmaktadır (Vandeput, 1997: 60-61). İki yapı birbirine benzer değildir, ancak burada yer alan dönemsel karmaşayı açıklama için önemli bir örneği teşkil etmektedir. Girlandların burada daha gergin ve gerçeğe yakın olması özelliği Apollonia ad Rhyndacum kentinde bulunanlara daha çok benzemektedir. Bu yüzden frizlerin Roma İmparatorluk Çağı içerisinde yer alan örneklerle karşılaştırmak daha doğrudur.

Roma Döneminde yer alan örneklere baktığımızda; Pisidia Antiocheia Augustus Tapınağı, Elaiussa Sebaste Tapınağı, Pergamon Dionysos Tapınağı, Seleuka Zeus Tapınağı, Cremna Severuslar Dönemi İon Tapınağı ön plana çıkmaktadır.

Eleusia Sebaste Tapınağının cella duvarları üzerinde yer alan frizde girlandlar, podyum üzerinde yer alan nikeler tarafından taşınmakta; dal, yaprak, tomurcuk, çiçek ve meyvelerden oluşmaktadır. Girlandlar aşağıya sarktıkları yerlerde kalınlaşarak kurdeleler ile bağlanmışlardır. Ayrıca girland üzerindeki bezemelerin çok sık şekilde yapıldığı görülmektedir. Apollonia ad Rhyndacum kentinde yer alan frizlere bakıldığında işlemenin daha derin yapılmış olması Eleusia Sebaste Tapınağına göre daha geç bir döneme tarihlemeyi gerektirmektedir. İfade edilen bezeme özellikleri ışığında M.S 1 yüzyıl ortalarına tarihlenmiştir (Söğüt, 1998: 105)

Psidia Antiocheia Augustus Tapınağının arşitrav bloğu üzerinde yer alan frizde boğa başları tarafından taşınan girland bezemesi kullanılmıştır. Friz bloğunun üst kısmında

Apollonia ad Rhyndacum örneklerinde olduğu gibi ion kymationu dizisi yer almaktadır. Ancak burada farklı olarak girlandlar üzerinde çam kozalakları kullanılmıştır. Çam kozalakları değişik meyve ve çiçeklerle örülerek oluşturulmuştur. Apollonia ad Rhyndacum örneklerinde olduğu gibi girlandlar ve boğa başları her friz bloğunda farklılıklar göstermiştir (Başaran, 1995: 65) ve boğa başları üzerinde gemici düğümü ile bağlanmışlardır. Aynı özellik Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinde de görülmektedir. Psidia örneğinde düğümler boğa başına temas etmezken Apollonia'da düğümler boğa başlarının üzerine yerleştirilmişlerdir. Ayrıca girlandlar sarkan orta kısımda ayrı bir bezeme yer almaktadır. Apollonia ad Rhyndacum örneklerinde yalnızca girlandların bağlandığı iplerin kuşakları geçmektedir. Tapınağın kesin tarihlenmesi hakkında bazı tartışmalar vardır. Bazı bilim adamları bu bezeme şekline bakarak Augustus Dönemine (Ramsay, 1916: 108), bazı bilim adamları ise M.S 2 yüzyıla tarihlenmiştir (Ramsay 1926: 201). Daha sonra yapılan çalışmalar sonucunda bezeme ve stil olarak değerlendirildiğinde Augustus Dönemine tarihlenmenin daha doğru olduğu düşünülmüştür (Başaran, 1995: 63). Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinde yer alan frizler de homejen bir yapıda olmadan bu tapınaktaki gibi değişiklik göstermesi yönünden benzerdir. Bunun dışında stilistik olarak benzerliklerinin olmamasından dolayı, Augustus dönemine tarihlenmek zordur.

Pergamon Dionysos Tapınağı frizlerinde boğa ve kartallar tarafından taşınan girland bezemeleri ve bunun üzerinde dışa çıkıntı yapan İon Kymationu yer almaktadır. Belli bir düzene bağlı kalınmadan yapılan kartal ve boğa başlarının taşıyıcı öge olarak kullanıldığı frizde, girlandlar meşe yaprağından oluşmuştur. Bezemelerde kullanılan figürler arasında benzerlik olmasa bile, matkabın derin olarak işlenmesi Apollonia ad Rhyndacum Antik kentindeki stil ile aynıdır. Aynı zamanda boğa başlarının üzerine yer alan saçların işleniş şekli de benzerlikler göstermektedir. Aynı bezeme ve stil özellikleri Miletos Güney Agorasının girişinde yer alan bezemelerde de görülmektedir. Stilistik açıdan karşılaştırıldığında kent üzerinde yer alan friz bezemelerine en yakın stilin bu olduğu söylenebilir. Tapınakta yer alan diğer bezemelerle beraber genel bir tarihlenme yapılmış ve bu durumda bezemelerin stili Geç Hadrian Dönemine tarihlenmiştir (Can, 2005: 86). Aynı zamanda Milet güney Agorası'nın bezemelerinin de Hadrian dönemine tarihlenmesi, kentte yer alan frizlerin Hadrian Döneminde yapılmış olabileceği görüşünü güçlendirmektedir.

Seleuka Zeus Tapınağında yer alan friz kuşağında da Apollonia ad Rhyndacum örneklerinde olduğu gibi üste ion kymationu frizi ve bunun altında nikelerle taşınan girland motifleri yer almaktadır. Girlandlar üzerinde dal, yaprak, tomurcuk, çiçek ve meyveden oluşmuş bitkisel motifler kullanılmış ve girlandlar Apollonia ad Rhyndacum Antik kentindeki gibi kurdeleler ile sarılmıştır. Doldurma motifi olarak yine kentle benzer olarak çiçek rozetler kullanılmıştır. Friz üzerinde motiflerin dengeli dağılımı, matkap kullanımının derinleşmesi ve kurdele detayları Apollonia ad Rhyndacum Antik kentiyle benzer özellik göstermektedir. Tapınak M.S 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmiştir (Anadolu, 1970: 69). Frizler stilistik benzerlikten dolayı bu tarih çerçevesine yerleştirilebilir.

Tarih aralığını daha da güçlendirmek adına biraz daha geç döneme tarihlenen Cremna Severuslar Dönemi İon Tapınağının frizlerinde kullanılan girland motiflerine bakıldığında dal, yaprak, tomurcuk, çiçek ve meyvelerden yapılmış bitkisel girlandların çok daha dolgun yapıldığı görülmektedir. Girlandlar burada bilerek değil kendi ağırlıkları dolayısıyla sarkmış havasındadırlar. Doldurma motifleri olarak çiçek rozetler ya da kaplar yerine insan ve hayvan figürleri kullanılmıştır. İnsan ve hayvan figürlerinin doldurma ögesi olarak kullanımının M.S 2 yüzyılın son çeyreği ve özellikle 3 yüzyılda artış göstermektedir (Mitchell, 1995: 120). Tapınak diğer bezeme türleri de göz önüne alınarak Severuslar Dönemine tarihlenmiştir (Mitchell 1986: 43). Apollonia ad Rhyndacum kentinde yer alan frizlerde girlandlarda dolgunluk görülmez ve kendi ağırlıklarından dolayı aşağıya sarkmış şekilde yapılmamışlardır. İnsan ve hayvan figürlerinin geç dönemlerde dolgu malzemesi olarak kullanıldığı da göz önüne alındığında frizlerin M.S 3 yüzyıl gibi geç bir tarihe tarihlenemeyeceğini söyleyebiliriz.

Yapılan karşılaştırmalara bakıldığında, bezemeler ışığında frizler en erken tarih M.S 1 yüzyıl ortaları, en geç M.S 2 yüzyıl ortaları olarak belirlenebilir. Spesifik olarak Pergamon Dionysos Tapınağı (Resim 22) ve Seleuka Zeus Tapınağı benzerliklerine bakıldığında Geç Hadrian Dönemine tarihlenmek yanlış olmayacaktır.

Kule üzerinde ve bunun batısında devam eden duvar sırası üzerinde başka devşirme malzemeler de yer almaktadır. Bu devşirme malzemelerin bir kısmı üzerinde teknik detayları olan ancak işlevi anlaşılmayan devşirme malzemelerdir ve tamamı kireç taşından yapılmıştır (Bkz. Kat. 95-106). Bunun dışında batısında devam eden duvarın kuzey yüzü

üzerinde hammaddesi mermer ve konglomera olan sütun parçaları da devşirme malzeme olarak kullanılmıştır (Bkz. Kat. 8-12). Ada üzerinde yer alan mermer sütunların büyük çoğunluğunun sadece bu kule üzerinde kullanılması ilginçtir. Frizlerin de bu kule üzerinde yer aldığı düşünüldüğünde Kız Ada'da yer alan Apollon Tapınağına ait parçaların çoğunluğunun bu duvar üzerinde kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

2.3 DOĞU SUR DUVARLARI (1 VE 10 ARASI)

Osmanlı Hamamı önünden başlayarak adanın güneydoğusunda yer alan ve kule olduğu kesinlikle saptanabilen güneydoğu köşe kulesine kadar, adanın doğusunda yer alan surlara ait kesik kesik duvar örgüleri 1'den 10'a kadar numaralandırılmıştır. Adanın bu bölümünde, duvarlar hamam önünden başlayarak, "3" ile numaralandırılan duvardan sonra 9 nolu duvara kadar ev temelleri olarak devam ederler. 9 ve 10 nolu duvarlar hiçbir modern yapı ile bağlantısı olmadan yaklaşık 3 sıra duvar örgüsüne sahip şekilde güneydoğu köşe kuleye kadar devam eder ve devamında güneydoğu köşe kule ile birleşmiş olmalıdır. Adanın doğusunda yer alan bu duvar sıraları çok fazla girinti çıkıntı yapmakta bu da bize duvarların şevli/dirsekli olarak yapıldığını göstermektedir²⁹. Menderes tipindeki (Akarca, 1987: 133) bu şevler üzerinde yer alan kule yapıları, duvarların modern evlerin temelleri olarak kullanılması ve çoğunun modern betonla sıvanması sonucunda saptanamamıştır. Ya da diğer bir ihtimalle kuleler arasında kalan bu bölümlerde yapılan sık şevlerden dolayı kule yapma ihtiyacı duymamışlardır.

Castro(Kule)'dan sonra sur duvarları Osmanlı Hamamı önünde "1" nolu duvar ile devam eder. 1 nolu duvar (Resim 23) yaklaşık olarak 7 metre uzunluğunda, 2,5 metre yüksekliğindedir. Bu yüksekliğin yaklaşık 1.50 metresi kesme taşlardan yapılmış, üstte kalan 1 metrelik kısım ise büyüklükleri 35x20 arasında değişen taşlardan örülmüş moloz örgü duvardır. Bu duvar hamam önünden düz şekilde devam ederek yukarıda modern bir evin temelinde son bulur. Bu kısımda duvarın genişliği 3,5 metredir ve içinde kullanılan dolgu malzemesi görülmektedir. Surun bu bölümünde kullanılan dolgu malzemesinde, büyüklükleri 35x9 cm arasında değişen moloz taşlar kum, kireç ve taşçık yanında yükseklikleri 5 ve 4 cm arasın da değişen ve ölçülebilen uzunlukları 26 cm olan kiremit

²⁹ Şevli/dirsekli sur duvarına sahip olan diğer yerleşmeler Anadolu dışında; Argolis, Samikon Kalesi, Dura-Europos, Anadolu'da Priene, Erithrai, Milasa'dır. (Bkz. Akarca, 1987:133)

parçaları kullanılmıştır. 3,5 metre sonra dönüş yapan sur duvarı modern bir evle son bulur. Duvarın bu yüzünde kesme taşlardan değil moloz taşlardan yapılmış örgü yer almaktadır. Kentin iç bölümünde kaldığından dolayı, küçük moloz taşlardan örülmüş olmalıdır. Ayrıca duvarın bu yüzünde moloz taş örgüsünün arasında da yükseklikleri 5,4 cm arasında değişen ancak tahrip olduğundan dolayı uzunlukları tam olarak alınamayan üç sıra kiremit yer almaktadır. Sur duvarının bu bölümde yüksekliği ise yaklaşık olarak 3.5 metredir.

Duvar Osmanlı Hamamının yanında bulunan yüzünde üç tane devşirme malzeme yer almaktadır (Bkz. Kat. 65, 75, 109). Bu devşirme malzemelerden biri üzerinde teknik detayları olan ve kullanıldığı ilk yapıda işlevinin ne olduğu bilinmeyen teknik detaylı parçadır (Bkz. Kat. 109). Diğer hamamın giriş kapısının hemen önünde yer alan ve üst yapıda kullanılmış olabilecek, Antik Dönemde özellikle Roma Döneminde çok fazla kullanılan akanthus yaprağı (Demiriz, 1984: 19) (Bkz. Kat. 75) bezemeli parçadır. Mimari dekorasyon olarak uzun süre geniş bir alanda kullanılan akanthus yaprağı genellikle korinth ve kompozit başlıklarda karşımıza çıkmaktadır (Demiriz, 1984: 19). Parçanın etrafı modern betonla kapatıldığından dolayı parça ve bezeme için ayrıntılı bilgiye ulaşmak zordur. Diğer devşirme malzeme ise kesme taş blokların kullanıldığı yükseklik içerisinde kullanılmış olan yazıtlı parçadır (Bkz. Kat. 65). Yazıt sur duvarı içerisine yerleştirilmiş bir heykel kaidesidir (Aybek, 2008b: 32). Yazıt üzerinde küçük harflerle şu şekilde yazılmıştır. (Aybek, 2010b: 120)

ἀγαθήι τύχηι
Λ · Σεμπρώνιον· Σε(ν)-
νεκίωνα· τόν λαμ-
πρότατον· Ῥωμαί-
ων ὑπατον· Ἀσί-
ας ἀνθύπατον
(.) φλ. · Λούκι(.)ς
τόν Σωτήρα τής
πόλεως καί εαν
τού · ἐκ τών εαυ-
τού

Yazıt Ephesos'ta yaşamış ve Bithynia depreminde zarar gören Apollonia ad Rhyndacum Antik kentine yardımında bulunan bir valinin onuruna dikilmiş olan heykel kaidesidir (Aybek, 2008b: 32; Aybek, 2010a: 314).

Sur duvarı Castro'nun arkasında "2" numaralı duvar ile devam eder (Resim 24,25). Plan üzerinde bakıldığında "1" numaralı duvarın ev temeli olarak bittiği yerden başlayan duvar, kare şeklinde kıvrım yapar ve ön yüzünü göle verir. "1" numaralı duvarın ev temeli olarak bittiği yerden birleşerek adanın doğusuna doğru gidiyor olmalıdır. Ancak bugün birleştiği düşünülen yerde, adanın içine giden taş döşeli modern bir yol yer almaktadır. Arkada kalan ve kuzeye bakan yüzünde yaklaşık 10 metre yüksekliğinde ve 7 metre uzunluğundadır. Sur Duvarının bu bölümü de "1" nolu duvarda olduğu gibi kentin içerisinde yer aldığından dolayı moloz örgüden yapılmış ve sadece dışa bakan kısımda kesme taşlar kullanılmıştır. Bugün modern bir ev tarafından önü tamamen kapatılmıştır.

Doğuya bakan ve gölü gören ön yüzü ise diğer duvarlarda olduğu gibi kesme taşlardan yapılmıştır ve kullanılan taşların içerisinde devşirme malzemeler göze çarpar. Kullanılan devşirmeler, üzerinde teknik detayları olan ve önceki yapıda işlevi bilinmeyen parçalardan oluşmaktadır (Bkz. Kat. 107-108). Yaklaşık 8 metre uzunluğunda, 10 metre yüksekliğinde olan duvar üzerinde diğer önemli unsur ise duvarın tam ortasında yer alan ve halk arasında "Kapi" olarak adlandırılan kemerli bir galeridir (Resim 26). Duvarın ortasında kuzeye doğru yaklaşık 6 metre güneye doğru 3,5 metre uzaklıkta olan galerinin kemer kısmı yaklaşık 4 cm yüksekliğinde, 35 cm genişliğinde dik olarak yerleştirilmiş tuğlalardan oluşturulmuştur. Yerden yüksekliği 2,5 metre olan kapının yüksekliği, kullanıldığı dönemde daha fazla olmalıdır. Kemerin başladığı yerden tam ortada yer aldığı yükseklik arasındaki açı 55 cm, iç genişliği 90 cm, iki başlangıç noktası arasındaki uzaklık 200 cm'dir.

Kemerin tarihi sur duvarından daha önce olmalıdır. Çünkü sur duvarı yapılırken kiremitlerin kullanıldığı kemerli bölümün üzeri moloz iç dolgu ile doldurulmuştur. Aynı zamanda sur duvarı üzerinde kesme taş blokların arasında kemerle aynı hizada olan bir duvar sırası görülmektedir. Galeri belli süre sur duvarı üzerinde giriş olarak kullanılmış daha sonra doldurulmuş olabilir. Sur duvarları üzerinde ana kapılardan başka küçük kapıların yer aldığı bilinmektedir (Akarca, 1987: 151)

“2” numaralı duvar sırasından sonra “3” numaralı duvar sırası gelmektedir (Resim 27,28) (Çizim 9,10). Bu iki duvar arasında herhangi bir duvar sırası bulunmamakta ve modern Gölyazı’ya ayrılan sokak yer almaktadır. Yaklaşık olarak 22 metre uzunluğunda korunan duvarın yüksekliği, en yüksek yerde 3,5 en alçak yerde 2,60 metre civarındadır. Duvar ön yüzü kesme bloklardan yapılmış düzgün taşlardan oluşan duvarın kalınlığı hakkında bilgi alınamamaktadır. Çünkü üzeri ve yan tarafları tamamen modern yerleşim tarafından tahrip edilmiştir. Bugün ada üzerinde terasta yer alan evlerin istinat duvarı rolünü üstlenmiş, aynı zamanda göl sularının yüksek olduğu kış aylarında set olarak kullanılmıştır.

Duvar tam orta yerde daha geç dönemde yapılmış bir merdiven tarafından kesilmiştir ve merdivenden sonra yaklaşık olarak 9, 60 metre daha devam etmiştir (Resim 29) (Çizim 11). Merdivenden önce ise 9,40 m kadar devam etmektedir. Merdiven batıda üç şev yapmaktadır. Duvara birleşik olan ilk şev 90 cm, dönüş 143 cm, ikinci şev ise 127 cm’dir. Uzunluğu yaklaşık 4 metre olan merdivenin en yüksek yeri 2,30 metredir. Şevlerde temek kısmında kesme taş bloklar kullanılmış üst kısımlarında ise büyüklükleri 14x7 arasında değişen moloz taş örgüsü gözlemlenmiştir.

Ön yüzlerinde kesme taş blokların kullanıldığı bu duvarlardan merdivenin doğusunda devam eden duvarın batı köşesinde daha geç dönemde yapılmış olan ve büyüklükleri 46x35 arasında değişen taşlardan örülmüş geç dönem onarımı yer almaktadır.

Duvarın yapımında kullanılan taşların tamamı kentte yer alan daha önceki yapılardan getirilmiş devşirme malzemelerdir. Bu malzemeler içerisinde yaklaşık 155cm uzunluğunda, 102 cm genişliğinde stylobat parçası olabilecek kireçtaşından bloklar kullanılmıştır. Ancak bunların üzerinde herhangi detay yer almamasından dolayı devşirme malzeme kataloguna alınmamıştır. Bunun dışında üzerinde teknik detayları olan ancak daha önceki yapıdaki işlevi tam olarak belirlenemeyen parçalar (Bkz. Kat. 110-119), üst yapıda kullanılmış olabilecek profil veren parçalar (Bkz. Kat. 76-80), kapı söveleri (Bkz. Kat. 63-64) ve kentte yer alan tiyatroya ait basamak parçaları (Bkz. Kat. 19-30) devşirme malzeme olarak kullanılmıştır.

Teknik detaylı parçalar arasında geç dönemde eklenen merdivenin göle bakan doğu yüzü üzerinde yer alan bazalt parça (Bkz. Kat. 113) sütun parçasına benzese de, dış konturları kırıldığından dolayı tam olarak işlevi saptanamamıştır. Ancak ada üzerinde yer

alan birkaç bazalt parçadan biri olması kentte daha önce bazalttan yapılmış olan bir yapının varlığını belirtmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca yine bu merdiven üzerinde en üst kısımda kentte yer alan birkaç mermer parçadan biri olan teknik detaylı mimari öge (Bkz. Kat. 114) devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Duvar üzerinde basamak parçası olarak çok fazla devşirme malzeme yer almaktadır. Bunlar kentte Zambaktepe’de yer alan tiyatroya ait basamak parçalarıdır. Sur duvarları üzerinde yer alan diğer basamak parçaları ile oranlama yapıldığında en fazla basamak parçası “3” numaralı duvar üzerinde yer almaktadır. Tiyatrodan surlarda kullanılmak üzere toplanan mimari parçalar getirilmiş duvarın yapılmasında kullanılmış olmalıdır. Bu yüzden duvar üzerinde yer alan diğer mimari parçalarında tiyatroya ait olma ihtimali yüksektir.

“3” numaralı duvardan sonra bu sırada bir duvar örgüsü yer almaz. Ancak devam eden paralelde sur duvarları devam etmektedir. “4,5,6,7,8” numaralı duvarlar evlerin temelleri şeklinde güneydoğu köşe kuleye kadar devam etmektedir. Bugün bir evin temel duvarını oluşturan “4” nolu duvar çok fazla tahrip olmuştur (Resim 30). Duvarın en alt kısmında kireçtaşı ana kaya üzerine yapılan düzgün kesme taş bloklar görülmektedir. Yaklaşık 70 cm yüksekliğinde olan ana kayanın üzerinde sur duvarının yapımına başlanmıştır. Bunun üzerinde yaklaşık 3 metre yüksekliğinde gelişi güzel, kalitesiz işçilikteki duvar görülmektedir. Modern dönemde de çok fazla onarım gördüğü, üzerinde yer alan modern betondan anlaşılmaktadır. Yapıldığı ilk dönemde merdiven olarak tasarlanan duvarın güney yönünde bütün basamakları modern bir duvar ile doldurulmuş ve evin temeli olarak kullanılmıştır. Bu yüzden eski duvar eklemesine dair izleri görmek zordur. Yaklaşık 25 metre olan duvarın alt kısmında sur duvarına ait olan kesme taş bloklar 2 metre yüksekliğe kadar korunmuştur.

Duvar üzerinde devşirme malzeme olarak iki mermer sütun parçası (Bkz. Kat. 13,14), bütün yanlarından kırılmış küçük bir yazıtlı parça (Bkz. Kat. 66) ve teknik detayları olan ve işlevinin ne olduğu bilinmeyen bir mimari öge (Bkz. Kat. 120) devşirme malzeme olarak kullanılmıştır.

“5” ile numaralandırılan duvara plan üzerinde bakıldığında yaptığı şev/dirsek görülebilmektedir (Resim 31) (Çizim 12). Duvar şevleriyle beraber ev temeli olarak kullanılmıştır ve üzerinde yer alan modern evler de bu dirseğin planına göre yerleştirilmiştir. Bir ev damının duvarı olarak kullanılan ilk bölüm, yaklaşık olarak 1,50

metre yüksekliğinde ve ilk şeve kadar 6,40 metre cm uzunluğundadır. Kesme taş blokların arası modern betonla doldurulmuştur. Yaklaşık olarak 2 metrelik bir çıkıntıyla dirsek oluşturur ve şevden sonra 5,10 metre devam eder ve tekrar 60 cm'lik dirsek dönüşü yapar. Adanın doğusuna bakan bu duvarın en altında yer alan duvar sırası görülmektedir. Üst kısmı tamamen modern betonla sıvıanan duvarın korunan yüksekliği yaklaşık olarak 2 metredir. Bugün modern eve girişi sağlayan merdivenin alt kısmına dikkatli bakıldığında üç sıra tuğla, moloz taş duvar örgüsü görülmektedir. Yaklaşık olarak 37 cm uzunluğunda ve 4 cm yüksekliğinde değişen tuğlalardan örülmüş bu bölümün yüksekliği 20 cm'dir. Altında yer alan moloz taşlardan yapılmış örgü duvara çok dikkatli bakıldığında anlaşılmaktadır. Bu bölümün korunan yüksekliği ise 35 cm'dir. Duvar "5" ile numaralandırılan bölüm üzerinde devşirme malzeme olarak bir üst yapı parçası (Bkz. Kat. 81) ve mermer altar (Bkz. Kat. 74) kullanılmıştır.

Altar üzerinde bir yazıt yer almaktadır (Resim 32). Bugün yazıt okunamayacak kadar zarar gören yazıt 1990 yılında yayımlanan bir makalede yayımlanmıştır (Abmeier, 1990: 159). Altar üzerinde;

ΑΓΑΘΕ ΤΥΧΕ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΗ ΚΑΙΣΑΡΗ ΑΔΙΣΑΡΙΑΝΩ ΟΛ ΥΜΠΙΩ ΣΩΤΕ ΡΙ
ΚΑΙ ΚΤΙΣΤΗ

yazmaktadır. Bu yazıt içerisinde yer alan "ΣΩΤΕΡ" (Kurtarıcı) ve "ΚΤΙΣΤΗ" (Kurucu) sıfatlarının İmparator Hadrian için yazılmış olabileceği ve Hadrian'ın Apollonia ad Rhyndacum Antik kentine uğramasının kanıtı olarak gösterilmektedir (Aybek, 2008b: 30; Şahin, 2014: 10; Aybek, 2008a, 290).

"6" numaralı duvarda (Resim 33) da "5" numaralı duvarda olduğu gibi yaptığı dirsek plan üzerinde görülmektedir. Bu duvar da modern yapıda ev temeli olarak kullanılmış ve evler duvarın yaptığı dirsek planına uyum sağlamıştır. Batıda yer alan ilk duvar yaklaşık olarak 5 metre uzunluğunda ve 2 metre yüksekliğindedir. Bu duvarın batı tarafında yaklaşık 3,75 metre uzunluğunda bir dirsek dönüşü yer alır. Bu şevden sonra gelen ve yaklaşık 7 metre olan duvar da batıda yer alan duvar gibi yaklaşık 2 metre yükseklikle devam eder ve bundan sonra yaklaşık 1 metre uzunluğunda dirseklerle geriye doğru şev yapar. Bundan sonra gelen duvarın uzunluğu yaklaşık 4 metredir. Duvarın her

yerinde yüksekliği 2 metre olarak kalmıştır. Doğu yönde yer alan en son duvar üzerinde küçük kiremit parçaları ve taşlardan yapılmış duvar içerisindeki onarımlar görölmektedir. Bu bölümde kullanılan taşların ve kiremitlerin büyüklükleri 10-4 cm arasında değişen küçük taşlardan oluşmaktadır. Güneyde yer alan duvarın en üst kısmında devşirme malzemeler yer almaktadır (Bkz. Kat. 122,32). Bunlardan biri tiyatro ya da stadiona ait olan basamak parçası, diğerisi ise teknik detayları olan ve işlevi bilinmeyen mimari parçadır.

Modern bir evde temel olarak kullanılan “7” nolu duvar (Resim 34), ciddi şekilde zarar görmüştür. Duvarın üzeri modern betonla kaplanmıştır ancak yaklaşık 2 metre sonra sur duvarları üzerinde kesme taş bloklar görölebilmektedir. Yaklaşık olarak 9 metre uzunluğunda ve 3 metre yüksekliğinde olan duvarın en üst kısmında tiyatro ve stadiona ait olan basamak parçaları devşirme malzeme olarak kullanılmıştır (Bkz. Kat. 33-41). Ancak son dönemlerde duvar üzerine balık restoranı yapılması sonucunda bu basamak parçalarının büyük bir kısmı zarar görmüştür. Yaklaşık olarak 6,30 metre uzunluğunda olan duvarın dönüş yapan batı yüzünde büyüklükleri 12 cm ve 3 cm arasında değişen kiremit ve en büyüğü 40 cm, en küçüğü 8 cm arasında değişen küçük taşlardan yapılmış onarımların görüldüğü en güzel duvar örneğidir (Çizim 13).

Aynı paralellikte devam eden ve numara “8” ile adlandırılan duvar da modern evin temeli olarak kullanılmıştır (Resim 35) (Çizim 14,15). Yaklaşık olarak 2 metre yüksekliğinde olan duvarın uzunluğu 12 metredir ve şev dönüşü bu duvar üzerinde de yer almaktadır (Resim 36). Bu duvardaki dönüş adada diğer duvarlar üzerinde yer alan dirseklerin en uzunudur. Yaklaşık 7 metre kadar geriye dönüş yapan şevden sonra gelen duvarlar yine bu uzunluğa paralel olarak ada üzerine yerleştirilmişlerdir. Üzerine yapılan modern ev bu dirseğin şeklini almıştır. Duvarın ön yüzü sur duvarlarının tamamında olduğu gibi kesme taş bloklardan yapılmıştır ve üzerinde yer alan devşirme malzemelerden (Bkz. Kat. 123-126) sura ait bir duvar olduğu anlaşılmaktadır. Duvar üzerinde yer alan devşirme malzemelerin tamamı üzerinde teknik detayları olan ve işlevinin ne olduğu bilinmeyen mimari parçalardan oluşmaktadır. Bu duvarın dönüş yapan batı yüzünde (Çizim 16) devşirme malzeme olarak kullanılan parçanın hemen arkasında sandalların bağlanması için demir bir bağlama deliği bulunmuştur.

Güneydoğu köşe kuleye devam eden “9” (Resim 37) ve “10” numaralı duvarlar modern ev temellerinden sıyrılan ve kesik kesik duvar halinde köşe kuleye ilerleyen duvar

sıralarıdır. Ön yüzleri kesme taş bloklardan yapılan duvarların kalınlığı ve iç yüzlerinde kullanılan dolgu malzemesine ait herhangi kalıntı yoktur. En kısa yerinde 96, en uzun yerinde 178 cm yüksekliğinde ve 20 metre uzunluğunda olan “9” nolu duvar üzerinde devşirme malzeme kullanılmamıştır. Ölçülebilen uzunluğu 1 metre, olan “10” nolu duvar üzerinde ise üzerinde teknik detayı olan bir devşirme öge bulunmaktadır (Bkz. Kat. 127). “9” ve “10” ile numaralandırılan bu duvarlar adanın bu bölümünde tahribatın en fazla olduğu duvarlardır.

2.4 GÜNEYDOĞU KÖŞE KULE (11)

Adanın güneydoğusunda yer alan sur duvarına ait yapı, sur duvarı üzerinde kule olduğu saptanabilen birkaç kuleden biridir (Resim 38,39) (Çizim 17,18). Castro ve bu kule arasında yer alan sur duvarlarının çok fazla tahrip olması ve çoğunun modern yapılarda temel olarak kullanılmasından dolayı, kuleler saptanamamıştır. Bedri Yalman ada üzerinde yer alan dört büyük kuleden birinin de bu kule olduğunu belirtmektedir (Yalman, 1987: 11). Ancak makalesinde bütün bu kuleleri kent planı üzerinde iç kale olarak yerleştirmiştir³⁰. Güneydoğuda yer alan kule, yuvarlak şekilde olan adanın tam dönüş yerinde yer almaktadır. Castro gibi büyük boyutlarda olmasının sebebi ise, adanın tam dönüş yerinde olmasından dolayı savunmayı güçlendirmek amaçlı olmalıdır. Aşkıldil Akarca, surların zayıf noktalarında, yoğun savunma yapabilmek adına büyük kule ve hisarların yapıldığından bahseder ve bu zayıf noktaların limanlar, kara ve deniz sınırlarını bağlayan köşeler, yeteri derecede yalçın olmayan tepeler ve boyunlar olduğunu ekler (Akarca, 1987: 176).

Kule, ada üzerinde yer alan diğer sur duvarlarında olduğu gibi dış yüzeyinde kesme taş bloklar kullanılmıştır. İçinde ise büyüklükleri 35 ve 7 cm arasında değişen moloz taş, kireç ve kum ve taşçık karışımı bir katkı malzemesi tercih edilmiştir. Bu kule üzerinde kullanılan katkı malzemesi içerisinde, seramik ya da kiremit parçasına rastlanmamıştır. Kulenin doğuya bakan duvarı yaklaşık 4 metre yüksekliğinde ve 10 metre uzunluğunda, güneye bakan uzun duvarı yaklaşık 4 metre yüksekliğinde ve 8 metre uzunluğunda, batıya bakan duvarı ise en kısa yer de 2 metre, en uzun yerde 3 metre yüksekliğinde ve 7 metre

³⁰ Bu tarihlere yazılan birçok makalede ya da büyük kuleler, kale/hisar olarak adlandırılmıştır. Bu yüzden Yalman'ın bahsettiği kaleler ada üzerinde yer alan diğer kulelere göre boyut olarak daha büyük olan kuleler olmalıdır.

uzunluğundadır. Duvarın hemen karşı tarafında üzerinden düşmüş olan moloz ve kireç taşından oluşan dolgu malzemesi kuleden kopmuş olmalıdır. Kule duvarında taş blokların arasına daha sonraki dönemlerde yapılan ve boyutları 35 ile 20 cm arasında değişen özensiz onarımlar görülmektedir.

Doğu duvarına yaslanan duvar ile devam eden sur duvarı (Çizim 19), kuleyle bağlantılı olarak devam ettiğinden dolayı ayrı bir numara verilmemiş ve kuleyle beraber tek duvar gibi numaralandırılmıştır (Resim 40). Duvar yaklaşık olarak 4 metre sonra kule duvarına eklenmiş ve kaynaştırılmayan duvarın yapımı kuleden sonra gerçekleşmiştir, çünkü bu bölümde duvar kule üzerinde yer alan ve devam eden kesme taş blokları kesmiştir. Batı duvar üzerinde yaklaşık 2 metreden sonra boyutları 50 ve 30 cm arasında değişen moloz taşlardan yapılmış olan geç dönem onarımı görülmektedir. Batı duvarı üzerinde devşirme malzemeye rastlanmamıştır.

Kule üzerinde sütun parçaları (Bkz. Kat. 15-16), teknik detaylı malzemeler (Bkz. Kat. 128), üst yapıya ait olabilecek mimari bloklar (Bkz. Kat. 82-85) devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Sütun parçalarının her ikisinin de yapım malzemesinin konglomera olması ilginçtir. Ayrıca ada üzerinde yer alan konglomera sütunların çoğunluğunun güneydoğu kısmında yer alması, aynı zamanda kulenin kuzeyinde yer alan ve “10” numaralı duvar ile kendisi arasında yer alan boşlukta da bu tarz sütun parçalarının olması, kulenin yakınlarında konglomera sütunlarının kullanıldığı bir yapının varlığını akla getirmektedir. Adanın güneydoğusunda, sahile yakın bir kilisenin varlığından söz edilmektedir (Yalman, 1987: 12; Ötüken, 1986: 21). Konglomera sütunların Bedri Yalman’ın bahsettiği kilise temelini yakınlarında olması, bu sütunların kiliseye ait olabileceği düşüncesini akla getirmektedir. Bu durumda ada da lokalizasyonu yapılmayan kilise Bedri Yalman’ın bahsettiği gibi güneydoğuda yer almalıdır³¹.

Diğer önemli devşirme malzeme grubu daha önce kullanıldıkları yapıda entablatur malzemesi olarak kullanılmış olabilecek mimari parçalardır. Bu bloklar arasında en dikkat çeken triglif-metop frizidir (Bkz. Kat. 85). Ada üzerinde dor mimarisinde yapılmış olan mimari bir yapının varlığını bize kanıtlar. Konglomera dışında kule üzerinde yer alan bütün devşirme malzemeler yerel kireç taşından yapılmışlardır.

³¹ Kent içerisinde ve lokalizasyonu yapılar üzerinde konglomera sütuna rastlanmamıştır.

2.5 GÜNEY SUR DUVARLARI (12 VE 14 ARASI)

Adanın güneyinde uzanan bu duvar sıraları üzerinde doğuda olduğu gibi dirsek/şev görülmez. “12” nolu duvardan başlayarak “15” nolu duvarın güney yüzündeki dirseğe kadar duvar ada üzerinde düz bir hatta ilerlemektedir. Yalnızca “11” numara ile adlandırılan güneydoğu köşeden sonra “12” nolu duvar arasında küçük bir şev yer almaktadır. Bu bölümde de doğu yüzünde olduğu gibi duvarlar kesik kesik örgüler şeklinde devam eder ve çoğu yine modern yapılarda ev temeli olarak kullanılmıştır. Ayrıca adanın bu yüzünde yer alan duvar sıralarının doğu bölümüne göre daha iyi korunduğu söylenebilir. Duvar yükseklikleri yaklaşık olarak 10 metreye kadar çıkmaktadır. Ayrıca “12” ve “13” numaralı duvar arasında Castro yapısının arkasında yer alan “2” nolu duvar üzerinde yer alan kapı gibi tali merdivenli bir giriş yer almaktadır.

“12” nolu duvar merdivenli girişin batısında yer almaktadır (Resim 41) (Çizim 20) ve yaklaşık olarak 5,5 metre uzunluğunda ve 3,5 metre yüksekliğindedir. Düzgün kesme taşlar kullanılarak örülen duvarın batı alt kısmında yer alan tahripten dolayı içinde kullanılan moloz taş, kireç ve kumdan oluşan harç malzemesi görülebilmektedir. Merdivenli girişin doğu duvarı üzerinde daha sonraki dönemde yapılan ve büyüklükleri 22 cm ile 11 cm arasında değişen taşlardan yapılmış Geç Dönem eklemeleri görülmektedir. Merdivenin iç kısmında kalan bu doğu duvarının uzunluğu 2,75 metre yüksekliği en uzun yerde 2,40 metre, en kısa yerde 1 metredir. Duvarın kuzey yüzünde göle bakan bölümü üzerinde yaklaşık 2,5 metre yükseklikten sonra kullanılmış devşirme malzemeler görülmektedir. Duvar üzerinde çok fazla sayıda tiyatrodan getirilen basamak parçaları devşirme olarak kullanılmıştır (Bkz. Kat. 42-45). Basamak parçaları bu bölümde çok zarar görmüş hatta bazıları kireç ile boyanmıştır. Bu parçalar arasında en dikkat çekici olan parça, tiyatrodan kullanılan basamak parçalarının en sonda yani bitişinde yer alması açısından önemlidir (Bkz. Kat. 42). Bu bize tiyatrodan basamak profilini göstermektedir. Bunun dışında duvar üzerinde ortasında kare şeklinde oluk olan ancak işlevi tam olarak anlaşılamayan devşirme malzeme yer almaktadır (Bkz. Kat. 42 129). Yan tarafında kentte devşirme malzeme olarak kullanılan parçalarda görüldüğü gibi basamak çıkıntısına benzer bir detay yer almaktadır. Parça basamak ikincil kullanımda üzerine tekrar bir teknik detay açılmış olmalıdır.

“13” numara ile isimlendirilen duvar (Resim 42) (Çizim 21) yaklaşık olarak 26 metre uzunluğunda ve 5 metre yüksekliğindedir. Ada üzerinde en iyi korunan duvarlardan biri olan sur duvarı parçası, bugün modern bir evlerin temeli olarak kullanılmaktadır. Ön yüzünde kesme taş bloklar kullanılan duvar üzerinde daha sonra dönemlerde duvar aralarına yapılmış özensiz eklemeler yer almaktadır. Simitçi Kaleye daha yakın olan duvarının orta yerinde yaklaşık olarak 1 metre uzunluğunda, 1 metre genişliğinde bir yıkılma görülmektedir. Özellikle bu yıkılan yerin üzerinde daha geç dönemde yapılmış olan bir onarım izlenmektedir. Duvarın iç dolgu malzemesinde moloz taş, kireç, kum ve taşçıktan oluşan bir harç kullanılmıştır. Duvarın temel bölümüne bakıldığında ana kaya üzerine duvar sırasının yapıldığı görülmektedir. Adada olan kireçtaşı ana kaya sur duvarının bazı yerlerinde temel olarak kullanılmıştır. Bu duvarın Antik merdivene dönük yüzü en uzun yerde 3,5 metre en kısa yerde ise 1,40 metredir. Duvarın bu yüzünde daha sonraki dönemlerde yapılmış olan ve boyutları 35 cm uzunluğunda ve 4-5 cm yüksekliğinde tuğlalar, 22 ve 11 cm arasında değişen geç dönem onarımları izlenmektedir. Duvar üzerinde konglomera sütunlar (Bkz. Kat. 17-18), ve teknik detaylı malzemeler (Bkz. Kat. 130) devşirme malzeme olarak kullanılmışlardır.

Konglomera sütunlar “11” ile numaralandırılan Güneydoğu köşe kule üzerinde de yer almaktadır. Kuleye yakın olmasından dolayı eğer kilise'nin yapımında konglomera sütunlar kullanıldıysa, köşe kulesinin yanında bulunan kiliseye ait olmalıdır.

“12”-“13” numaralı duvarlar arasında yaklaşık 2 metre genişliğinde ve 7 metre uzunluğunda merdivenli bir giriş yer almaktadır (Resim 43). 16 tane basamaktan oluşan merdivende basamak yükseklikleri ortalama 20-25 cm yüksekliğinde ve 2 metre genişliğindedir. Basamaklar tek parça taştan yapıldığı gibi, küçük parçaların birleştirilmesi ile oluşturulan basamaklar da yer almaktadır. Önünde 6 basamak modern betondan yapılmış basamak parçalarıdır ve burasının yüksekliği yaklaşık olarak 1.10 metredir.

“14” (Resim 44) ve “13” nolu duvar bir modern merdiven ile bölünmüştür. Duvar “13” ve “12” nolu duvar arasında yer alan Antik merdivendeki gibi dönüş yapmamaktadır. Bu yüzde bu bölümde kullanılan merdiven modern zamanda yapılmış bir merdivendir. Duvarın doğu batı yönünde uzunluğu 10,50 metre yüksekliği ise 4 metre civarındadır. Batı tarafında yaklaşık olarak 2,50 metrelik bir dönüş yapmaktadır. Duvar adanın diğer bölümlerinde görülen örneklerdeki gibi kireçtaşı ana kaya üzerinde duvarı yapmış ve ana

kayayı temel olarak kullanmıştır. Ana kaya yüksekliği bazı yerlerde 1 metreyi bulurken bazı yerlerde 1 metrenin altında kalmıştır. Duvar üzerinde yapılan özensiz Geç Dönem onarımları görülmektedir. Bu onarımlarda boyutları 45 ve 20 cm arasında değişen taşlar kullanılmış ve bazılarının aralarına 15 ve 4 cm arasında değişen küçük kiremit parçaları katılmıştır. Sur duvarının bazı bölümleri modern beton ile kaplanmıştır. Duvar üzerinde entablatur parçası olarak kullanılmış olan biri kireçtaşı (Bkz. Kat. 86), diğeri mermerden (Bkz. Kat. 87) yapılmış iki devşirme malzeme yer almaktadır. Mermerden yapılmış olan parça boyut olarak küçük olmasından dolayı daha büyük mimari bir yapıda değil, mezar steli gibi küçük boyutlu parçalar üzerinde kullanılmış olmalıdır.

2.6. GÜNEYBATI KÖŞE KULE (15)

“15” ile numaralandırılan duvar ada üzerinde yer alan yüksek sur duvarları arasındadır (Resim 45) (Çizim 22) ve kule yapısı olmalıdır. Dönüşler ada üzerinde yer alan şev/dirsek dönüşünden daha uzundur. Ayrıca adanın dönüş yerinde olmasından dolayı savunmayı artırmak adına, daha önce de söylediğimiz gibi, güneydoğuda yer alan köşe kule gibi bir kule yerleştirilmiş olmalıdır. Kule kuzey yüzde yaklaşık 8 metre uzunluğunda ve 11 metre yüksekliğindedir. Doğu duvarının yüksekliği yaklaşık 11 metre uzunluğu 8,50 metre; batı duvarının uzunluğu yaklaşık 7,30 metre, yüksekliği ise 11 metre olduğu gözlemlenmiştir. Kule üzerinde daha sonraki dönemlerde yapılmış olan onarımlar görülmektedir. Doğu yüzde kuzey-güney yönünde 1,50 metre sonra geç dönem onarımı görülmektedir. Büyüklükleri 25 ve 10 cm arasında değişen moloz taşlar ve 10 ve 3 cm arasında değişen kiremit parçalarından yapılmış onarımlar yer almaktadır. Batı duvarı üzerinde bu onarımlar kuzey-güney doğrultusunda 1,35 metre sonra başlamaktadır. Onarımında yalnızca moloz taş kullanılmıştır ve bu taşların boyutları 30 ve 8 cm arasında değişmektedir. Kule ve arada yer alan duvarın bağlantısı yıkılmıştır. Batı duvara doğru devam eden duvar sırası da tamamen tahrip olmuştur. Kuzey yüzde en altta kesme taş bloklar arasında büyüklükleri 35-10 cm taşlardan oluşan bir onarım yapılmıştır. Göl suları yükseldiğinde bu bölüme zarar verdiğinde yıkılmış, sonrasında onarılmış olmalıdır. Ayrıca kulenin en üst kısmında da yaklaşık 4 sıra duvar geç dönemde yapılmış onarımı göstermektedir.

Batı duvarı ile birleşen ve yüzü batıya dönük olan duvar sırası kuleye bitişik olarak devam etmektedir ve 5,35 metre uzunluğunda 2,35 metre yüksekliğindedir. Duvar kesme taşlardan yapılmış düz bloklardan örülmüştür. Kule ile birleştiği köşeden büyük ölçüde yıkılmış ve içerisinde kullanılan moloz taşın büyük çoğunluğu bugün kulenin doğu duvarı önüne dökülmüştür. Bu döküntüden sonra batı yönünde Simitçi Kaleye doğru devam eden duvar daha sonra kesilmiş ve Simitçi kale ile birleşmemiştir.

Kule üzerinde kullanılan devşirme malzemeler çok yüksek noktalarda yer alması ve ölçülerinin alınmamasından dolayı kataloga alınmamıştır.

2.7 BATI SUR DUVARLARI (17 VE 28 ARASI)

Ada'nın bu bölümünde yer alan sur duvarları, doğu sur duvarları gibi çok fazla zarar görmüş ve genellikle modern evlerde merdiven olarak kullanılmışlardır. Kesik kesik duvar örgüleri, kesme taş bloklardan yapılmış ve iç yüzeylerinde moloz taş, kum ve kireçten oluşan katkı malzemesi kullanılmıştır. Bazı duvarların temelleri kireçtaşından ana kaya üzerinde örülmüş, doğanın verdiği avantajdan yararlanılmıştır. Aynı zamanda farklı dönemlere tarihlenen ve belki de başka yapılara ait olan bazı yapıların temelleri de, sur duvarları içerisine alınmış ve bazı yerlerde bu yapıların şekline göre sur duvar sırası devam ettirilmiştir. Daha sonraki dönemlerde yapılan özensiz onarımlar, dikkatli bakıldığında duvarlar üzerinde dikkati çeker. Adanın doğusunda olduğu gibi bu bölümde de surlar şevli/dirsekli olarak inşa edilmişlerdir. Şevlerin testere dişi kadar dik ve yoğun olmaması, dirseklerde daha yumuşak döngü olan menderes tipi dirseğin kullanıldığını göstermektedir (Akarca, 1987: 133). Halk arasında Simitçi Kale olarak adlandırılan "16" numara ile isimlendirilen duvardan, adanın kuzeyinde bulunan "29" ile numaralandırılan duvara kadar olan bölüm adanın batı sur duvarlarını oluşturmaktadır.

2.7.1 SİMİTÇİ KALE (16)

Halk arasında üzerinde yer alan kemerden dolayı Simitçi Kalesi (Resim 46) olarak adlandırılan yapı, bazı kaynaklarda da bu isimle geçmektedir (Yalman, 1987: 11; Aybek, 2008b: 22). Yapı kuzey güney doğrultusunda dikdörtgen bir plan üzerinde kurulmuştur. Bugün kemeri hala ayakta olan yapının yüksekliği yaklaşık olarak 8 metre, 30 metre

uzunluğundadır. Kesme taşlardan yapılan kalenin kemer genişliği 4.30 metre, yerden yüksekliği 2.30 metre, kemer kalınlığı 45 cm'dir. Bu kemere yapının göle bakan yüzünden bakıldığında 1.50 metre yükseklikteki bir silme ile belli edilmiştir. Kemerde (Resim 47) kullanılan tuğlaların uzunlukları 35 cm yükseklikleri ise 4-6 cm'dir. Bizans Döneminde kullanılan tuğlaların ölçüleri ile benzetilmektedir (Mango, 2006: 10). Kalenin yapımında kullanılan moloz taş, kireç ve kumdan oluşan dolgu malzemesi görülmektedir. Kemerin bulunduğu kısımda iki duvar arasındaki uzaklık yaklaşık 8 metredir. İçte görülebilen moloz dolguda 35 ve 15 cm arasında değişen boyutlarda taşlar kullanılmıştır. Kemerde tuğlalar arasında yer alan moloz dolguda ise yoğun olarak kırılmış kiremit kullanımı dikkat çekicidir. (Resim 48).

Kalenin doğusunda yer alan duvarın uzunluğu 3,60 metre yüksekliği ise 2,10 metredir. Batısında yer alan duvar uzunluğu ise 26 metre civarındadır. Batıda yer alan bu duvarda yaklaşık olarak 20 metresi 40 cm kadar dışarıda yer almaktadır (Resim 49). Bunun üzerine yapılan duvar ise 40 cm kadar geride yer almaktadır. Duvara bu şekilde dirsek yapılmış olmalıdır. Ya da duvarı güçlendirmek adına üzerine ikinci duvar örgüsü yapılmıştır.

Adanın diğer bölümlerinde yer alan sur duvarları gibi, bu yapı kompleksinin de yapımında adada bulunan diğer yapılara ait olan mimari yapılardan getirilmiş malzemeler devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Duvarlar üzerinde en fazla üzerinde teknik detayları olan ve işlevleri anlaşılabilen teknik detaylı malzemeler (Bkz. Kat. 131-134) ve entablatur parçaları (Bkz. Kat. 88-91) oluşturmaktadır. Bundan sonra tiyatro ya da stadiona ait basamak parçaları (Bkz. Kat. 46-48) ve bir yazıtlı parça oluşturmaktadır (Bkz. Kat. 67). Devşirme malzeme arasında yazıtlı parçanın olması önemlidir. Ancak yazıtın çok fazla tahrip olması okunmasını zorlaştırmıştır.

2.7.2 SUR DUVARLARI (17 VE 20 ARASI)

Simitçi Kaleden sonra ilk gelen duvar olan "17" nolu duvar tek sıra halinde korunmuş ve üzeri modern beton ile sıvanarak tahrip edilmiştir. Duvar yaklaşık olarak 5,40 metre uzunluğunda ve 1 metre yüksekliğinde korunmuş durumdadır ve batı bölümünde 2,50 metrelik bir dirsek yapmaktadır.

“18” ile isimlendirilen duvar bugün bir evin merdiven temelini oluşturmaktadır (Resim 50). Duvar “17” ile paralel ilerledikten sonra dirsek yaparak dönmüştür. Ancak bu aradaki duvar sırasına dair herhangi bir kalıntı görülmemektedir. Duvarın yüksekliği göle bakan yüzde yaklaşık olarak 2.60 metre yüksekliğinde ve 8 metre uzunluğundadır. Doğuya bakan dirsek dönüşünün yer aldığı bölüm ise 2.60 metre yüksekliğinde, 5,30 metre genişliğindedir. Duvarın üzeri modern betonla sıvandığından ve merdiven olarak kullanıldığından duvar kalınlığı ve içte yer alan dolguyla ilgili bilgi alınamamaktadır. Ancak duvarın yapım aşamasında sur duvarı üzerinde diğer yapılardan getirilerek kullanılan devşirme malzemeler görülmektedir. Bu malzemeler üzerinde teknik detayları olan mimari öğeler (Bkz. Kat. 135-136), tiyatro ya da stadiona ait basamak parçaları (Bkz. Kat. 49-50) ve kullanıldıkları ilk yapıda üst yapıya ait olan mimari elemanlardır (Bkz. Kat. 92).

Devşirme malzemeler arasında diğerlerinden farklı olan, ancak ölçü olarak diğer basamaklarla aynı özelliklere sahip olan bir basamak parçası ilgi çekicidir (Bkz. Kat. 49). Bu basamak parçası tiyatro ya da stadiona bulunan oturma basamaklarının son basamağı olmalıdır. Sol yanında yer alan teknik detay bunu göstermektedir. Üzerinde tren yolu gibi üç şerit yer alan ve teknik detaylı malzemeler arasında yer alan iki parça (Bkz. Kat. 135-136), tiyatro ya da stadion basamaklarına ait parçalar olmalıdır. Parçaların oturulan basamak kısımları duvarın içerisinde yer aldığından dolayı sadece oturulan üst kısmı görünmektedir (Izenour, 1992: 112). Ancak başka bir yapıya ait parça olma olasılığını göz önünde bulundurarak teknik detaylı mimari parçalar kısmında kataloglanmıştır.

“19” nolu duvar üzerinde herhangi bir harcın bulunmaması ve yan profilden bakıldığında taşların birbirlerine geçirilerek yapılan Hellenistik Dönem duvar örgüsü yer almaktadır (Resim 51) (Çizim 23). Herhangi modern yapı tarafından temel olarak kullanılmayan duvar, bugün ada üzerinde iç kısmına modern beton dökülerek bir evin sınır duvarı olarak kullanılmaktadır. Kesme taş bloklardan oluşan duvarın ön yüzdeki yüksekliği 2.20 metre uzunluğu ise 7.50 metredir. Duvar doğu yönde dönüş yapan duvarın bu yöndeki uzunluğu 4.15 metre, 1.85 metre yüksekliğinde; batı yönde dönüş yapan duvarın uzunluğu 4 metre, 1.15 metre yüksekliğindedir. Ada çevresinde yer alan surları en erken Hellenistik Dönem sınırları içerisine çekebilmemiz açısından önem arz etmektedir. Daha sonra yenilenen sur duvarları bu duvarla aynı paralellikte ve yeni eklemelerle devam etmiş olmalıdır.

Bugün modern bir evin temeli olarak başlayan ve sonrasında tek duvar olarak devam eden “20” numaralı duvar yaklaşık olarak 10 metre uzunluğunda ve 2.45 metre yüksekliğindedir. Hem doğu hem de batıdan dönen sur duvarının batıdaki uzunluğu 4.25 metre 2.45 metre yüksekliğinde; doğudaki bölümü 4.15 metre uzunluğunda, 205 metre yüksekliğindedir. Kesme taşlardan yapılmış duvarda bazı bölümler modern beton ile sıvanmıştır. Evin temeli olarak kullanılmasından dolayı, kalınlığı ve dolgu malzemesi hakkında bilgi edinilememektedir. Ev temelinden (Resim 52) sıyrılarak tek duvar (Resim 53) olarak devam eden duvarda 15 metre uzunluğunda ve 2.25 metre yüksekliğindedir. Bu yükseklik sadece kesme taşların yer aldığı yüksekliktir. Ancak duvar üzerine modern taş sırası yer almaktadır ve betonla sıvanmıştır. Duvar üzerinde devşirme malzeme olarak teknik detaylı malzemeler kullanılmıştır (Bkz. Kat. 137-138). Devşirme malzemelerden birinin üzerinde (Bkz. Kat. 138) iç içe geçmiş kareler ve bu kareler üzerinde + şeklinde yer alan bir işaret ilgi çekicidir. Parçanın mermerden olması önemli bir parça olduğunu göstermektedir.

2.7.3 HELLENİSTİK DUVAR/SANDAL BAĞLAMA DELİĞİ (21)

Batı sur duvarı nizamında yer alan Hellenistik Dönem duvarı (Resim 54) (Çizim 24) üzerinde Sandal bağlama deliği yer almaktadır (Aybek, 2004: 6; Yalman, 1987: 12; Hasluck, 1910: 71, Şahin, 2014: 26), - ki aynı bağlama deliği Kız Ada’da yer alan Apollon Tapınağı’nın temenos duvarında da bulunmaktadır. (Aybek, 2004: 6; Aybek, 2012: 2) Kent kaynaklarda liman kenti olarak geçmektedir (Şahin, 2014: 109). Bu durumda sandal bağlama deliği limanla bağlantılı olarak kullanılmış olmalıdır. Bugün modern bir evin temeli görevinde olan duvar örgüsü yaklaşık olarak 10.50 metre uzunluğunda ve 2.30 metre yüksekliğindedir. Dönüş yapan doğuya bakan yüzü ise 2.30 metre yüksekliğinde ve 3.60 metre uzunluğundadır. Bu duvar kentteki sur mimarisinin Hellenistik Döneme kadar çekilmesinde bize önemli bir kanıt sunmaktadır. Antik Çağda göl sularının daha yüksek olduğu bilinmektedir. Duvar bu durumda hem yükselen göl sularına karşı bir istinat duvarı, hem de sur duvarı işlevini üstlenmiştir (Aybek, 2009: 328). Daha sonra kentte sur duvarlarına yapılan eklemeler de Hellenistik Döneme tarihlenen bu duvar, sur güzergâhı içinde yer almış olmalıdır.

2.7.4 SUR DUVARLARI (22 VE 23 ARASI)

Sandal bağlama delikli “21” numaralı duvardan sonra “22” numaralı duvar gelmektedir. Öncelikle bir kısmı modern yapılaşmada merdiven olarak kullanılmış ve devam eden bölümde ise ev temeli olarak devam etmiştir (Resim 55). Toplam 20 metre uzunluğunda olan duvar; 10 metre uzunluk ve 2.20 metre yükseklikten sonra içeriye doğru dirsek yapan duvarın bu bölümü 4 metre uzunluğunda ve 2.60 metre genişliğindedir. Dirseklerin döndüğü yerlerde her iki tarafta da yaklaşık olarak 2 metre genişliğinde ve yüksekliğinde devam etmiştir. Bu kare duvardan sonra devam eden duvar sırası ise,(Resim 56) (Çizim 25) 4 metre uzunluğunda ve 180 metre yüksekliğindedir. Duvar üzerinde dikilmiş şekilde mermer sütun parçası yer almaktadır. Ancak bu duvar üzerinde devşirme malzeme olarak değil, köylü tarafından daha sonra buraya taşındığından dolayı kataloga alınmamıştır. Duvar üzerinde 2 metre yükseklikte kesme taşların kullanıldığı bölümde teknik detaylı devşirme malzemeler görünmektedir (Bkz. Kat. 139-140). Devşirme malzemelerin içerisinde yer alan ve üzerinde tren yoluna benzeyen bir teknik detay alan malzemeler (Bkz. Kat. 140-141) tiyatro ya da stadiona ait basamaklar olmalıdır (Izenour 1992: 122). Ancak basamak çıkıntısı duvar içerisinde kaldığından dolayı emin olunamamış, bu yüzden teknik detaylı malzemeler grubunda kataloglanmıştır.

“23” numaralı duvardan yaklaşık iki-üç sıra kesme taş taşlardan örülmüş duvar sırası günümüze ulaşmıştır. Yaklaşık 1 metre yüksekliğinde ve 9 metre uzunluğunda olan duvar sırası, batı ucu modern evin temelinde kullanılmış, daha sonra tek devam etmiştir. Duvarın kalınlığı ve iç dolgu malzemesi hakkında bilgi alınamamaktadır. Duvar sırasının en üst kısmında teknik detaylı bir devşirme malzeme kullanılmıştır (Bkz. Kat. 142).

2.7.5 ROMA PODYUMU (24)

Ada üzerinde yer alan sur lokalizasyonunda sur duvarları ile aynı paralellikte yer almasından dolayı, daha sonra sur duvarı olarak kullanılmış olabileceği düşünülerek sur duvarları içerisine alınmıştır. Kentle ilgili birçok kaynakta podyumdan bahsedilmektedir (Aybek, 2004: 5; Aybek, 2008b: 31, Şahin, 2014: 30). İn-situ şeklinde korunmuş yapının göle olan konumu yapının önemli olduğunu göstermektedir. Üstte silmelerle son bulan podyumun küçük bir tapınağa ait olduğu düşünülmektedir (Şahin, 2014: 30). 2.50 metre yüksekliğinde ve 10 metre uzunluğunda olan podyum bugün modern bir evin temelini

oluşturmaktadır (Resim 57) (Çizim 26). Dış yüzeyi düzgün kesme taşlardan örülmüş olan duvar sırası 10 metre sonra dönüş yapmakta, 4.40 metre sonra bu dönüş tekrar devam etmektedir (Çizim 27). Üçüncü dönüş yaptığı yerde ve kuzey yüzde yaklaşık 5 metre uzunluğunda, 2.20 metre yüksekliğindedir. Duvarın bu bölümünde yaklaşık 100 metre sonra üzerine 35 ve 8 cm boyutlarında değişen moloz taşlardan yapılmış geç dönem eklemesi yer almaktadır. Bu ekleme yapının daha sonraki dönemde sur duvarı olarak kullanıldığını da göstermektedir (Resim 58). Sur duvarı yapının şekline uyarlanarak, dönüş yaparak devam etmiş olmalıdır.

2.7.6 SUR DUVARLARI (25 VE 28 ARASI)

“25” ile adlandırılan duvar bugün bir samanlığın arka kısmında yer almaktadır (Resim 59). Ada çevresinde gezerken diğer sur duvarları gibi görülememektedir. Bunun nedeni ise Roma Podyumu'nun sur duvarı olarak kullanılması sonucunda, aynı paralelde devam etmesi sonucu duvar biraz daha geride yer almıştır. Daha sonra “26” nolu duvar ile dirsek yaparak Roma Podyumu ile aynı hizaya gelmiştir. Yaklaşık 1 metre yüksekliğinde ve 8.40 metre uzunluğunda olan duvar modern zamanda eklenen bir duvar ile kesilmiştir. Üzerine de yine modern dönemde eklenmiş olan duvar sıraları görülmektedir. Alt kısmında yaklaşık 1 metre yükseklikte olan kısımda düzgün kesme taşlar kullanılmıştır ve kullanılan taşların çoğu da tiyatro ya da stadiondan gelmiş devşirme malzemelerdir (Bkz. Kat. 51-54).

“26” numaralı duvar bugün bir evin köşe duvarında yaklaşık 1 metreye kadar görülebilmektedir.

“27” nolu duvar 5.70 metre uzunluğunda ve 90 cm yüksekliğinde bir evin temelini oluşturmaktadır. Kesme taşlardan yapılmış olması ve sur güzergâhı üzerinde yer almasından dolayı sur duvarların bölümüne alınmıştır.

Numara “28” ile adlandırılan duvarda “27” numaralı duvar gibi ev temelinde yalnızca bir sıra halinde görünmektedir. Üzeri tamamen modern betonla sıvanmış, modern yapıda kullanılmış olan duvar sırası yer almaktadır. 10 metre uzunluğunda olan duvardan yalnızca 80 cm yükseklik görülmektedir.

2.8 KUZEYBATI KÖŞE KULE (29)

Adanın kuzeyinde yer alan ve Castro olarak adlandırılan kule ile adanın kuzey bölümünü koruyan kulelerden biridir. Bedri Yalman yayımladığı bir makalesinde kuleyi iç kale olarak tanımlamıştır (1987: 11). Ada üzerinde yer alan diğer üç kule gibi adanın tam dönüş yerinde yer almaktadır. Diğer kuleler ile aynı işlevde, yani sınırdaki savunmayı artırmak adına yapılmış olmalıdır.

Kulenin göle bakan yüzü (Resim 60) (Çizim 28) yaklaşık 10 metre ve görünen kesme taşların bulunduğu yükseklik, 2.50 metre; batısında yer alan duvar uzunluğu 9.80 metre ve 2.40 metre yüksekliğinde; batısında yer alan duvar ise (Resim 61) (Çizim 29) 9 metre uzunluğunda ve molozla beraber yüksekliği 2.50 metredir. Bundan sonra kavis yapan ve muhtemelen kentin giriş kapısında yer alan kuleyle birleşecek olan ve bugün evlerin temelini oluşturan duvar örgüsü (Resim 62) ise 25 metre uzunluğunda ve 2.45 metre yüksekliğindedir. Ön yüzünde kesme taşlar kullanılarak örülen duvarın iç yüzeyinde boyutları 35 ve 11 arasında değişen moloz taş, kum, kireç taşı karışımından oluşan dolgu malzemesi kullanılmıştır.

Duvarın dış yüzeyinde kullanılan kesme taşlar arasında, kentte yer alan diğer yapılara ait olan birçok mimari parça devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Bunlar arasında en dikkati çeken kemer parçalarıdır (Bkz. Kat. 68-73). Sur duvarları üzerinde yer alan bütün kemer parçaları yalnızca “29” nolu duvarda yer almakta ve başka hiçbir duvar üzerinde kullanılmamıştır. Bunun dışında kuleden ayrılarak giriş kapısıyla birleşen duvar üzerinde de bir adet basamak parçası yer almaktadır. Tamamen modern beton ile evin içine gömülen parça üzerinde basamak çıkıntısının belli olmasından dolayı kataloga alınmıştır (Bkz. Kat. 55).

3. STİLİSTİK KARŞILAŞTIRMA VE TARİHLEME

Surların tarihlenmesinde yapılan araştırmalara bakıldığında bunun çok zor olduğu görülmektedir. Bu yapıların tarihlenmesinde tarihi olaylara, savaş tekniğindeki gelişmelere, yapı tarzı ve duvar üsluplarına bakılarak tarihlenebilir (Akarca, 1987: 190). Ancak bu tarihlemelerde sur içerisinde tarihleme için kullanılacak herhangi bir malzemenin bulunmaması durumunda kesin tarihler vermek zordur. Doğal afetler, savaşlar, gelişen tekniklerle sur duvarlarının sürekli onarım görmesi ve farklı dönemlerde farklı eklemelerin

görülmesi tarihlendirmeyi zorlaştırmaktadır (Winter, 1971: 106). Sur yapımı çok masraflı ve uzun süren bir iş olduğundan kentler genellikle yeniden sur inşa etmek yerine eskisini onarmayı tercih etmişlerdir (Erdoğan, 1991: 330). Aynı zamanda özellikle Batı Anadolu’da yer alan bu sur duvarlarının modern yapı altında kalarak çok fazla tahrip edilip üzerine modern onarımların da yapılması, bu bölge içerisinde yapılacak olan tarihlendirmeyi daha da zorlaştırmaktadır.

Batı Anadolu’da yer alan kentlerin genel durumlarına bakıldığında surlar genellikle Hellenistik Dönem ve sonrasına tarihlenmiştir. Arkaik ve Klasik dönemlerde sur yapılarına sahip olmalarına rağmen, bu dönemden sur kalıntıları günümüze ulaşmamıştır (Erdoğan, 1991: 330-331; Mango, 2006: 109). Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin en erken M.Ö 7 yüzyılda kurulduğu kabul edilirse Arkaik Dönemden itibaren yerleşim görmüştür. Bu durumda kenti çevreleyen surların diğer kentlerde olduğu gibi, Arkaik ve Klasik dönemler içerisinde var olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Ancak kentin özellikle bu dönemleri hakkında net bilgiler olmaması ve kent üzerinde herhangi kalıntıya rastlanmamasından dolayı kesin ifadeler kullanmak zordur.

Adayı çevreleyen duvarlar üzerinde en erken evre Hellenistik Dönem’e tarihlenmektedir. Batı sur duvarları üzerinde yer alan ve “19” ve “21” ile numaralandırılan duvarlar, harç ve kenet kullanılmadan yan taraflarında yer alan teknik detaylarla birbirine kilitlenen isodomik duvar örgüleridir. Tapınağın temenos duvarı ile aynı örgü sistemine sahip olan bu duvar örgü sistemi Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Bundan sonra gelen evre devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı dönemdir³² ve tarihlendirilmesi en zor duvar örgüleridir. Düzgün kesme taş bloklardan yapılan bu duvarların içerisinde moloz taş, kum ve kireçten oluşan dolgu malzemesi kullanılmıştır. Bu duvarların tarihlemesinde duvar içerisinde yer alan dolgu malzemesi kullanılamamaktadır. Her kentin yaşadığı coğrafya içerisinde var olan malzemeyi kullanması, genellemelere varılarak yapılacak olan tarihlemeyi kısırlaştırmıştır. Bu evrenin tarihlendirilmesinde üç yol izlenebilir. Bunlardan biri tarihsel arka plan ile sur duvarları üzerindeki yapım evrelerinin tarihlerini saptamak, stilistik olarak karşılaştırmak, ya da sur yapımında kullanılan ve tarihlemeye yardımcı olarak herhangi materyalin kullanılmasıdır.

³²Ada üzerinde Hellenistik ve Roma duvarları dışında numaralandırılan bütün duvarlar üzerinde devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı bu evreye rastlanmaktadır.

Tarihlemeye tarihsel süreç ile bağlayacak olursak; Batı Anadolu'da İ.S. 2. ve 3. yüzyılın büyük bir bölümünde şehirler barış ortamında, güçlü sur duvarları olmaksızın yaşayabilmiştir. Bilindiği gibi Roma Cumhuriyeti İ.Ö. 31 yılında Augustus Octavianus ile İmparatorluğa dönüşmüş ve böylece devlete ait olan topraklar sınır boylarına yerleştirilen ordular tarafından korunmuştur (Şahin, 2014: 28). İ.S. yaklaşık 250 yıllarına kadar devam eden bu huzur ortamı tarihçiler tarafından "Pax Romana" olarak tanımlanmaktadır. Roma'da İmparatorluğun güvenliği sınır boylarında sağlanması nedeniyle kentlerin etrafını çeviren sur duvarlarına ihtiyaç azalmış ve birçok sur duvarı yakılarak sınırlar genişletilmiştir (Şahin, 2014: 28).

İ.S. 3. yüzyıl sonundan itibaren bu durum değişmiş ve huzur refah ortamı sona ermiştir. İ.S. 3. yüzyılın ortalarına doğru kısa zamanda aralıklar ile değişen asker imparatorlar döneminde istikrar bozulmuş ve bunun sonucunda sınır boylarında denetimler zayıflamıştır. Denetimin zayıflaması sonucunda Kuzey Avrupa'dan Gotlar doğudan ise Parthlar Anadolu içlerine kadar ilerleyebilmişlerdir. Surlarda yapılaşmanın yoğun olarak görülmesi İmparator Valerian (250-260) ve Gallienus (253-268) yönetiminde başlayan Gotlar ve bunların müttefikleri tarafından yapılan bu istilalardır (Foss, 1986: 125). Bu dönemde Gotlar Trakya, Bithynia ve Mysia içlerine kadar ilerlemişlerdir (Tekin, 2008: 276). Kentler hızlı şekilde kendilerini koruma ihtiyacı hissetmiş ve M.S 3 yy da sur yapımına başlamıştır.

İ.S. 3. yüzyılda meydana gelen siyasi olaylar zincirinden etkilenen Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinde, huzur ve refah ortamının bozulmasıyla, kenti daha önce saran ancak kullanılmayan sur duvarlarına yeni eklemeler yapılarak yeniden inşa edilmeye başlanmış olmalıdır. Bu dönemde yapılan yeni eklemeler ve onarımlarda çok sayıda kentte yer alan diğer yapılara ait olan çok sayıda devşirme malzeme kullanımı söz konusudur. Benzer durumun komşu kentler olan İznik Nikaia ve Bursa Prusa Ad Olympum sur duvarlarında da görülmesi bu görüşü güçlendirmektedir³³.

Got istilasından başka, Karanlık Dönem olarak adlandırılan M.S 7 yüzyıldan sonra Perslilerin Anadolu'ya gelmesi ve Arap akınlarıyla birleşerek Anadolu'nun üzerinde yıkıma sebep oldukları dönem içerisinde (Foss, 1986: 125), Got istilasında olduğu gibi çok fazla devşirme malzeme kullanılmıştır. Clive Foss Apollonia ad Rhyndacum kent

³³Bkz. Hellenistik Duvarlar ve Roma Podyumu dışında İç Kapı, Taş Kapı, Castro 1-29 ile numaralandırılan bütün duvarlar.

surlarının en erken M.S 7 yüzyıla tarihlendiğini ve Osmanlı İmparatorluğuna kadar onarım gördüğünü söylemiştir. (1986: 139) Ayrıca Nicomedia Antik kentinde devşirme malzemelerin kullanıldığı bu kesme taş bloklarla yapılmış olan duvarları M.S 7 yy'a tarihlemiştir.

M.S 3-4 yy'da ve M.S. 7 yy başında yapılmış olan ve Batı Anadolu'da bulunan sur duvarlarının ortak noktası kendilerini koruma altına almak isteyen kentlerde güvenlik için yapılaşmanın baş göstermiş olması bunu çabuk ve masrafsız şekilde yapmak istemiş olmalıdır. Kentler bu dönemlerde hızlı bir şekilde ellerine geçirdikleri malzemeleri kullanarak yerleşimlerinin etrafını sur duvarı ile çevirmeye çalışmışlar ve bu esnada kamuya ait tapınak, tiyatro, stadion gibi yapılardan sökülen hazır mimari elemanlar sur duvarında, devşirme malzeme olarak kullanılmışlardır. Bu nedenle Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin sur duvarlarında çok sayıda değişik yapılardan sökülerek getirilmiş devşirme malzeme bulunmaktadır. Bu durumda devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı bu döneme M.S. 3, 7 yüzyıllar arasında değerlendirilmelidir.

Tarihsel geçmiş dışında devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı duvarların tarihlendirmesinde surlar üzerinde yer alan materyaller bize yardımcı olmaktadır. Kentte bilimsel kazıların olmamasından dolayı, tarihleme için gerekli sikke seramik gibi materyale ulaşılamamıştır. Ancak kullanılan devşirme malzemeler içerisinde tarihleme konusunda yardımcı olacak bazı malzemeler yer almaktadır. Özellikle Casto olarak adlandırılan duvarın kuzey yüzü üzerinde yer alan ve tapınağa ait olduğu düşünülen friz bu duvarların yapımındaki en erken alt tarihi verme konusunda bize yardımcı olmaktadır. Frizler M. S 1 yy ikinci yarısı ve M.S 2 yy ikinci yarısı arasına tarihlendirilmiştir³⁴. Bu durumda devşirme malzemenin kullanılmış olduğu duvarlar bu tarihten öteye kesin olarak gitmemektedir.

Bu durumda devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı düzgün kesme taş blokların yer aldığı bütün duvarlar tarihsel olaylar, materyal ve stilistik karşılaştırma ile beraber bağdaştırıldığında en alt tarih olarak M.S 2, ve en üst tarih olarak M.S 7 yüzyıllar arasında yerleştirilmelidir.

³⁴Tarihlemede kullanılan ayrıntılı bilgi için Kuzeydoğu Köşe Kule (Castro) başlığı altında kaleme alınan friz tarihlemesine bakınız.

Devşirme malzemelerin yoğun olarak kullanıldığı duvar sıralarının başında, kent içerisinde değişik stillerde yapılmış olan duvar örgüleri ve onarımları yer almaktadır. Bu duvar stillerinin en iyi ve belirgin tarihlemeleri stilistik karşılaştırma ile yapılmaktadır. Nicomedia Antik kenti duvarları bunun için bize en belirgin örnekleri sunmaktadır. Clive Foss Nicomedia surlarını duvarların stilistik özelliklerine göre evrelere ayırmış ve her evreyi bir harf ile isimlendirerek benzer örnekleri ile beraber tarihlendirmiştir (1996: 29-41).

A: Hellenistik Dönem (İsodomik Duvar Örgüsü)

B: Karanlık Dönem (M.S 7 yy) (Yoğun Devşirme Malzeme Kullanımı)

C: Tuğlanın yoğun kullanımı (Tarihleme yok)

D: 1451-1458 (Kütahya Surları ile Benzerlik)

E: M.S 3 yy ortası (Nikea dış sur duvarı)

F: Post Bizans (Metropolis Surları ile benzerlik)

H: Yaklaşık olarak 12 yy (İstanbul Surları benzerlik /Tarihleme zor)

G: M.S 269 Diolektian Duvarı

J: M.S 14-13 yy (Osmanlı Stili)

KLM: Muhtemel tarih 13 yy (Nikea, İstanbul surları benzerlik/Tarihleme zor)

N: Yaklaşık 1081 (Termesos ile benzerlik)

O: 1205-1222 (Nikea ile benzerlik)

Kentte yer alan duvarları bu kronoloji içerisinde stilistik olarak karşılaştırdığımızda en erken dönem “A” ile isimlendirilen İsodomik duvar örgüsünün kullanıldığı dönemdir. (Foss, 1996: Resim:9). Daha önce de belirtildiği gibi “19” ve “21” ile numaralandırılan duvarlar harcın kullanılmadığı isodomik örgünün kullanıldığı Hellenistik Dönem duvarlarıdır. Nicomedia ile stilistik olarak karşılaştırdığımızda (A) evresini vermektedir.(Tablo 1).

İkinci evre “B” olarak adlandırılan (Foss, 1996: Resim:9); devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı, tarihlemenin zor olduğu ve kabaca M.S. 7 yy tarihlenen dönemdir. Adanın çevresini saran ve bütün duvarlar özellikle “19,21,24” numaralı duvarlar

dışında bütün duvarlar devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı kesme taş bloklardan yapılan sur duvarlarıdır. Tarihsel süreç ve malzeme ile M.S 3 yy tarihine kadar geri çekilen bu evre, Nicomedia’da M.S. 7 olarak tarihlendirilmiştir³⁵. (Tablo 1).

Dördüncü evre “C/E” olarak adlandırılan (Foss, 1996: Resim 24), kesme taş blokların arasında onarım yapmak için tuğlanın yoğun olarak kullanıldığı dönemdir. Ancak Clive Foss bu dönemi kesin olarak tarihlendirmenin zor olduğunu, bir tarihleme vermek gerekirse tarihleme vermek gerekirse kesinlikle M.S. 13 yy ve sonrasında yer alabileceğini de belirtmiştir. Ada üzerinde birçok duvarda bu eklemeler duvarlar üzerinde yer almaktadır. Ancak en güzel kullanımı numara “7” ile adlandırılan duvarın batı yüzünde görülmektedir (Tablo 1).

Dördüncü evre “” ile isimlendirilen (Foss, 1996: Resim 25) ve yaklaşık olarak boyutları en çok 50 ve en az 15 cm arasında değişen taşlardan yapılmış olan moloz örgüdür. Bu tip ise M.S. 15 yy ortasına tarihlendirilmiştir. Bu ada üzerinde Castro olarak isimlendirilen duvarın güney yüzü üzerinde yaklaşık olarak 6 metre yükseklikten sonra, numara “1” ile isimlendirilen ve hamam önünden başlayarak devam eden duvarın en üstte ev temeli olarak devam eden ve kentin içerisinde kalan duvarı üzerinde, numara “3” olarak isimlendirilen duvarın önüne yapılmış olan merdiven eklemesinde , “23” ile isimlendirilen ve ev temeli olarak kullanılan duvar üzerinde yoğun olarak görülebilmektedir (Tablo 1).

Sur duvarlarını stilistik olarak karşılaştırdığımızda en erken Hellenistik ve en geç M.S 14 yy gibi tarih aralığı ortaya çıkmaktadır.

Son olarak; ada üzerinde yer alan sur duvarlarının M.Ö 7 yy kurulmasından dolayı en erken Arkaik Dönemde var olduğu düşünülmelidir. Bunu izleyen dönemlerde Klasik Dönem gibi yine sur duvarlarına sahip olmalıdır ancak bunlar günümüze kadar ulaşmamıştır. Ada üzerinde en erken kalıntı Hellenistik Döneme tarihlenmektedir. Bu dönemden sonra belirli periyotlarla eklemeler yapılan sur duvarlarında Osmanlı Dönemine kadar yapım aşamasının sürdüğü söylenebilir.

³⁵ Clive Foss bu evreyi tarihlerken kesin bir tarih söylemenin zor olduğunu üzerinde durmuştur.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kent üzerinde günümüze ulaşabilen sur duvarlarının uzunluğu yaklaşık olarak 457 metredir. Ancak bunun dışında kalıntıları ulaşmayan sur duvarları da yer almaktadır. Bu olası sur duvarlarının da yaklaşık olarak 400 metre olduğunu kabul edersek, adanın çevresini saran sur duvarlarının toplamda tahmini bir rakamla 900 metre olduğunu söyleyebiliriz.

İki adadan oluşan kentte ilk savunma bugünkü ismi Zambaktepe, Antik Dönemdeki ismi Aziz George Tepesi olan ilk adayla başlamaktadır. Halk arasında “Taş Kapı” olarak adlandırılan, sur duvarları üzerindeki kentte girişi sağlayan ilk kapının dış yüzü ciddi şekilde zarar görmüştür. Dar bir boyuna yapılmış olan kapı, saldıran düşmanın bu boyuna sıkışması düşünüldüğünde, topografya da savunmanın kullanılmış olduğuna güzel bir örneği teşkil eder. Ada üzerinde kapı dışında sur kalıntısına rastlanmamıştır, ancak surların stadionun yanından adayı çevreleyerek devam ettiği düşünülmektedir.

Surların diğer kısmı ikinci ada olan, günümüzde Gölyazı olarak bilinen kent üzerinde yer almaktadır. Zambaktepe’ye göre daha iyi korunmuş olan bu adada, iç ve dış kapı olmak üzere iki kapı yer almaktadır. Kentin bu bölümünde ilk girişi sağlayan kapı, ada üzerinde en yüksek sur kalıntısını oluşturmaktadır. Ancak restorasyon gördüğünden dolayı kapı ayrıntılı olarak incelenememiştir. Hasluck ve yazılan restorasyon raporları ve Clive Foss kapıyı Bizans Dönemine tarihlemiştir. Bundan sonra gelen ikinci kapının yalnızca batı kulesi görülebilmektedir. Doğu kulesi ise tamamen modern yerleşmenin altında kalmış, devşirme malzemenin kullanıldığı kapı üzerinde M.S 13 yy onarımları görülmektedir. Ada çift kapılı bir sistemle korunmuştur.

Castro olarak adlandırılan kule kentin girişinde, en stratejik yerde yer almaktadır. Sur duvarları içerisinde günümüze en sağlam şekilde ulaşmayı başarmış olan yapı, adanın hem girişinde hem de dönüş yerinde yer aldığından dolayı Güneydoğu Köşe kule ile aynı amaçlar doğrultusunda, yani adanın önemli ve stratejik noktasını daha iyi korumak adına, yapılmış bir kule olmalıdır. Castro’nun hemen arkasında yer alan ve “2” ile numaralandırılan duvar üzerinde kentte giriş çıkışı sağlayan tali girişlerden biri bulunmaktadır.

Castro/Kule’den başlayarak numara “11” ile adlandırılan, Güneydoğu Köşe Kule’ye kadar adanın doğu sur hattını oluşturan ve bu bölümde yer alan duvarlar,

genellikle modern yapılarda ev temeli olarak kullanılmıştır. Devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı sur duvarları üzerinde modern betonun kullanılması, duvarlara büyük oranda zarar vermiştir. Adanın bu bölümünde sur duvarları çok fazla dirsek yapmaktadır. Dirseklerde en uzun 3 metre en kısa 1,5 metre arasında değişmektedir. Bu da sur duvarlarının şevli olarak inşa edildiklerini gösterir. Şevlerin testere dişi kadar düzgün olmamasından dolayı Menderes tipi şevin kullanıldığını söylemek yanlış olmaz.

Güneydoğu Köşe Kule (11) ada üzerinde kule olduğu saptanabilen, günümüze kadar sağlam şekilde ulaşmış olan bir yapıdır. Kulenin konumuna bakıldığında, yaklaşık olarak elips şeklinde olan adanın tam dönüş noktası üzerinde yer almasından dolayı, bu kırılma yerinde savunmayı güçlendirmek olmalıdır.

Güneydoğu köşe kule (11) ile Simitçi Kalesi (16) arasında kalan ve adanın güney sur hattını oluşturan duvarlar bu bölümde şevli olarak değil, düz şekilde ilerlemişlerdir. Adanın bu bölümünde kara sınırının düz olarak şekillenmesi ve sur duvarlarının düz bir hat şeklinde gitmesi, duvarların yapımında topografyadan yararlandığını göstermektedir, çünkü adanın güney tarafı düz bir şerit halinde devam etmekte daha sonra dönüş yapmaktadır. Adanın bu bölümünde yer alan sur duvarlarının çok daha iyi korunduklarını ve “15” nolu köşe kulede bu yüksekliğin 9 metreye kadar yükseldiği söylenebilir. Güney sur hattının bitiminde yer alan ve numara “15” ile isimlendirilen kule de, ada üzerinde yer alan ve kule olduğu kesinlikle saptanabilen yapılardan biridir. Bu da Castro ve Güneydoğu Köşe Kule(11) gibi adanın tam dönüş yerinde yer almasından dolayı, savunmanın çok kolay zayıfladığı bu bölümde, bunu güçlendirmek adına yapılmış olmalıdır. Ayrıca adanın bu bölümünde “12” ve “13” olarak adlandırılan duvarı birbirinden ayıran, Castro arkasında “2” nolu duvarda yer alan giriş gibi, tali bir yol yer almaktadır. Ancak bu diğer girişten farklı olarak kemerli değil, basamaklı bir giriştir.

Simitçi Kale(16) ve Kule (29) arasında yer alan ve adanın batı sur hattını oluşturan duvarlar da doğu hattı gibi, modern evlerin temelleri, özellikle merdivenleri olarak kullanılmışlardır. Batı sur hattı üzerinde de duvarlar şev yapmış ve bu bölümde de Menderes tipinde şev kullanılmıştır. Batı hat üzerinde yer alan şevler/dirsekler doğu hattı kadar belirgin değildir. Adanın bu bölümünde Hellenistik (19,21) ve Roma (24) Döneminden kalmış olan duvar sıraları, sur duvarları içerisine katılmışlardır. Roma Podyumu (24) ve Sandal Bağlama deliği olan Hellenistik Duvar (21) üzerinde yer alan

dönüşler de bu bölümde dirsek/şev olarak kullanılmışlar ve duvarlar bu yapıların paralelinde devam etmişlerdir. Batı sur hattını oluşturan duvarlar da çok fazla tahrip olmuşlardır.

Kuzey sur duvarı üzerinde yer alan Kule (29), ada üzerinde yer alan diğer üç kule ile aynı işlevde kullanılmış olmalıdır. Castro'nun tam karşı paralelinde yer alan kule yapısı da kentin girişine bakmakta ve kente girişi sağlayan köprüyü görmekte, adanın tam dönüş yerinde, yani savunmanın kırıldığı hat üzerinde yer almaktadır. Aynı zamanda kulenin limanın bulunduğu yöne bakması da işlevinin önemli olduğunu göstermektedir.

Duvarların ön yüzlerinde büyük kesme bloklar iç kısımlarında ise boyutları 45-15 cm arasında değişen moloz taş, kireç, kum ve taşçıktan oluşan harç malzemesi kullanılmıştır. Adada çok az yerde kiremit gözlemlenmiştir. Dolgu malzemesinde kiremit yalnızca Simitçi Kale (16)'de kemerin üzerinde kullanılmıştır. Amorf şeklinde seramik parçaları Castro'nun batısında uzanan duvar sırasının iç dolgusu üzerinde görülmüş, bunun dışında ada üzerinde başka yerde rastlanmamıştır. Burada kullanılan seramik parçalarının harç içindeki yoğunluğu ise yaklaşık olarak %15 olarak verilebilir. Bunun dışında kullanılan harcın tamamı (İç harcın gözlemlendiği bölümlerde) moloz taş ve kireç kum ve taşçıktan oluşan harç malzemesidir.

Plan olarak elips şeklinde olan adanın, yuvarlak şeklini aldığı ve dönüşlerin oluşturduğu kırılma yerlerinde, savunmayı artırabilmek adına, büyük kuleler inşa edilmiştir. Surların şevli/dirsekli olarak inşa edilmesinde, savunmayı ve kuleler arasında yer alan sur duvarlarını güçlendirmek dışında, göl sularının duvarlarını kolay yıkmasını engellemek için yapılmış olmalıdır. Sur duvarları üzerinde yer alan onarımlar savaşlar yanında, göl suyundan kaynaklanan yıkımlara karşı yapılan onarımlardan da oluşmaktadır.

Ada çevresini saran göl sularının Antik Dönemde çok daha yüksek olduğu, Antik kaynaklardan bilinmektedir. Bu yüzden sur duvarlarının yapımında su seviyesinin asgari duruma düşen yaz aylarında yapıldığı söylenebilir. Aynı zamanda bazı duvarların temellerinde kireç taşından ana kaya görülebilmektedir. Coğrafyalarının verdiği avantajdan yararlanarak kireçtaşı ana kayayı sur duvarlarında temel olarak kullanmışlardır.

Adayı çevreleyen sur duvarlarının aynı zamanda göl sularına karşı yapılmış olan bir istinat duvarı olarak da düşünülmelidir. Duvarlar kenti içerisinde vatandaşları düşmana karşı korumakla kalmamış, aynı zamanda doğaya karşı da korumuştur.

Surların yapılarının tarihlenmesi, tarihleme bölümünde de bahsedildiği gibi zordur. Araştırılmamış, bilimsel kazıları yapılmamış kentlerde sur tarihlenmeleri genellikle siyasi gündem ve stilistik karşılaştırma ile yapılmış ancak bunların da kesin tarihler vermeyeceği üzerinde durulmuştur. Kentte yapılan bilimsel bir kazının olmamasından dolayı surları tarihleyebilecek materyallere ulaşılamamıştır. Kentin M.Ö 7 yüzyılda Miletos'un kolonisi olarak kurulmuş olması göz önünde bulundurulduğunda bu dönemden itibaren ele alınmalıdır. Ancak Arkaik ve Klasik dönemlere ait kalıntıların günümüze ulaşmamıştır.

Ada üzerinde yer alan Helenistik Dönem duvarları sebebi ile sur duvarlarının en erken Hellenistik Dönemde var olduğu kesin olarak bilinmektedir. Bunun akabinde yer alan devşirme malzemenin yoğun olarak kullanıldığı dönem için en erken frizlerin tarihi M.S 138, tarihsel arka plan ve stilistik karşılaştırma göz önüne alındığında en geç M.S 3- 7 yy verilebilir. Daha sonraki evrelere bakıldığında en geç dönem ise yine stilistik karşılaştırma sonucunda M.S 14yy ve sonrası olmalıdır.

Kentte daha erken dönemlere tarihlenen yapılardan getirilen mimari öğelerden inşa edilmiş olan duvarların büyük bir bölümünde devşirme malzeme kullanılmıştır. Devşirme malzemeler (Grafik 1) arasında frizler, sütunlar, kemer parçaları, kapı söveleri, yazıtlı parçalar, atlarlar, basamak parçaları ve kullandıkları yapıların entablatur kısımlarında kullanılmış olabilecek üst yapıya ait malzemeler ve üzerinde sadece teknik detayları yer alan ancak işlevlerinin ne olduğu tam anlaşılmayan teknik detaylı devşirme malzemelerden oluşmaktadır. Kullanılan malzemeler arasında en yüksek sayı teknik detaylı malzemelerdir. Bunu ise basamak parçaları ve entablatur parçaları izlemiştir (Grafik 1).

Bu devşirme malzemelerin yapım malzemelerindeki yüzdeliğe bakıldığında en büyük oranın kireç taşında olduğu görülmektedir (Grafik 2). Bu durumda daha önce kentte yer alan yapılarda; malzeme olarak büyük oranda kent sınırları içerisinde yer alan yerel kireçtaşından yapıldığını göstermektedir.

Surlarda bulunan devşirme malzemedeki kullanılan mermer oranı çok fazla değildir. Bulunan mermer parçaların çoğu da Kız Ada'da yer alan Apollon Tapınağı'ndan getirilmiş olmalıdır. Frizlerin (Bkz. Kat. 1-7) ve mermer sütunların (Bkz. Kat. 8, 10-14) büyük oranının Castro üzerinde yer alması (Grafik 3,4) burada kullanılan bütün malzemenin Apollon Tapınağına ait olabileceğini düşündürmektedir.

Buna benzer durum Doğu sur hattı üzerinde yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde de yer almaktadır. Ada üzerinde yer alan tiyatro ya da stadiona ait olan basamak parçalarının bu duvar üzerinde yoğun olarak kullanılması, duvar üzerinde yer alan ancak üzerinde detayları bulunmadığından dolayı kataloga alınmayan malzemenin de bu yapılara ait olabileceğini düşündürmektedir. Duvar üzerinde kullanılan basamak parçalarının çoğunluğu tiyatrodan gelen basamaklardır. Bu durumda diğer parçalar da tiyatroya ait olmalıdır.

Devşirme malzeme içerisinde ilgi çeken diğer bölüm konglomera sütunlardır (Bkz. Kat. 9, 15-18). Bu sütunların yoğunluğu da adanın Güneydoğu Köşe kulesi ve hemen sonrasında yer alan duvar sırasındadır (Grafik 5). Aynı zamanda adanın bu bölümünde devşirme malzeme olarak kullanılmamış, ama kilisenin bahsedildiği³⁶ yerde konglomera sütun parçaları yer almaktadır. Bu köşe kulenin hemen üzerinde kilise yapısının varlığından bahsedilmesi ve konglomera sütunların tam bu civarda yoğun olarak kullanılması, bu sütunların bahsedilen kiliseye ait olduğunu düşündürmektedir.

Surlar üzerinde kullanılan devşirme malzemenin büyük bir çoğunluğunu stadion ya da tiyatroya ait basamak parçaları oluşturmaktadır. Bu parçaları birbirinden ayırmak stil olarak zor olsa da, iki yapıya ait basamak parçaları ölçü olarak birbirinden farklılık göstermektedirler. Devşirme malzeme olarak kullanılan bu basamak parçalarını birbirinden ayırmak için stadion ve tiyatro yapılarının yanında yer alan basamak parçalarından karşılaştırmak üzere ölçüler alınmıştır. Örneklerde alınan ölçülerde stadion basamak parçasının yüksekliği 33 cm, tiyatroya ait basamak parçasının yüksekliği 36 cm çıkmıştır. Devşirme malzemelerde bu ölçüler Stadiona ait basamak parçalarında 29-33 cm arasında değişirken (Bkz. Kat. 31-33, 43, 48, 50, 51, 54-56, 59, 60-62) tiyatroya ait basamak parçaları arasında 35-37 cm arasında değişmiştir (Bkz. Kat. 19-30, 34-44, 46-49, 52, 53, 57,58) . Bu ölçülerin değişmesinin sebebi ise parçaların çok tahrip olmasından dolayı kesin ve net ölçülerin alınamamış olmasıdır. En fazla kullanılan devşirme basamak parçası tiyatrodan gelmektedir.

Teknik detaylı malzemeler (Bkz. Kat. 95-145) üzerinde yer alan detaylar da kentte yapım aşamasında ne gibi tekniklerin kullanıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır. Yapılarda kullanılan parçalar, yerleştirilirken dübel/zıvana ve kenetler

³⁶ Kilise daha ayrıntılı bilgi için bkz. Kiliseler ve Güneydoğu Köşe Kule (11) başlığını okuyunuz.

kullanılmıştır. Bu taşların yerleştirilmesinde yoğunluğun kaydırma/kaktırma deliklerine verildiği görülmektedir. Malzemelerin taşınmasında yoğunluk olarak kurtağzı kullanılırken, ada üzerindeki tek örnek üzerinde mahmuz ve birkaç örnekte kavraç kullanıldığı görülmektedir.

Sur duvarları üzerinde yaptığımız çalışmalar, ada üzerinde ulaşabildiğimiz yerler ve görülebilen alanların değerlendirilmesi şeklinde bir yol izlemiştir. Surlar ve devşirme malzeme hakkında ayrıntılı bilgi alabilmek için ada içerisinde bilimsel kazıların yapılması kaçınılmaz bir gerçektir. Özellikle tarihleme konusuna açıklık getirmek, ancak yapılacak bilimsel bir kazının ışığında gerçekleşecektir. Bunun dışında kentte yaşayan halkın kesinlikle arkeoloji ile bütünleştirilmesi ve barıştırılması gerekmektedir. Yaptığımız arazi çalışmaları boyunca, halk tarafından arkeolojik alanlarda yapılan araştırmalara kesinlikle ılımlı olmadıkları gözlemlenmiş ve bu durum birçok konuda arazi çalışmalarımızı zorlaştırmıştır.

KAYNAKLAR

ABMEIER Anderas (1990), “Zur Geschichte von Apollonia Ad Rhyndacos”, **Asia Minor Studien, Mysische Studien**, Band I, Bonn, pp.1-17.

ANABOLU Mükerrerem (Usman) (1970) , **Küçük Asya’da Bulunan Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları**, İstanbul.

ANABOLU Mükerrerem (Usman) (XXXX), “Batı Anadolu’da Bulunan Hellenistik Çağ ve Roma İmparatorluk Çağı Girland Askılı Sunakları, (http://www.dlir.org/archive/archive/files/arkeoloji_sanat_tarihi_dergisi_v-3_p1-17_cdf825dbc5.pdf), ss.1-35.

AKARCA Aşkıldil (1987), **Şehir ve Savunması**, Türk Tarih Kurumu, II. Baskı, Ankara.

AYBEK Serdar - ÖZ Ali Kazım (2004), “Preliminary Report of the Archaeological Survey at Apollonia ad Rhyndacum in Mysia” , **Anadolu/Anatolia 27**, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Bölüm Dergisi/Ankara University Journal of the Archeology Department Faculty of Letters, Ankara, ss.1-25.

AYBEK Serdar (2007a), “Gölyazı ve Ulubat gölü Çevresindeki Arkeolojik Araştırmalar”, **Bakış**: Bursa Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayın Organı, Bursa, ss.54-57

AYBEK Serdar (2007b), “Apollonia ad Rhyndacum and The Sanctuary of Apollon in Mysia, Nortwestern Turkey”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi/Trakya University Journal of Science**, Vol.9, No:2, 2007, Trakya, pp.105-119..

AYBEK Serdar - ÖZ Ali Kazım (2008a), “Apollonia ad Rhyndacum (Gölyazı) ve Ulubat Gölü Çevresi Yüzey Araştırması 2006 yılı Raporu, **25. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, 28 Mayıs-1 Haziran 2007 Çanakkale, Ankara, ss. 285-298.

AYBEK Serdar- ÖZ Ali Kazım (2008b), “Apollania Ad Rhyndacum Antik Kenti ve Ulubat Gölü Çevresi Yüzey Araştırması”, **Tübab-841 Numaralı Proje**, Trakya Üniversitesi, Trakya. ss. 1-35.

AYBEK Serdar - ÖZ Ali Kazım (2009), “Uluabat Gölü Çevresi Yüzey Araştırması, 2007”, **26. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, 26-30 Mayıs 2008 Ankara, ss.327-342

AYBEK Serdar – ÖZ Ali Kazım (2010a), Ulubat Gölü Çevresi 2008 Yılı Yüzey Araştırmaları”, **27. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, 25-29 Mayıs 2009 Denizli, Ankara, ss.313-329..

AYBEK S. - DREYER B. (2010b), “Neues vom Profoncul Asiae Sempronius Senecio Aus Apollonia am Rhyndacos”, **Zeitschrift Für Papyrologie und Epigraphik**, Band. 173, Bonn, pp.119-123.

AYBEK Serdar – ÖZ Ali Kazım (2012), “Gölyazı ve Uluabat Çevresi 2010 Yılı yüzey Araştırması”, **29. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, C.2, 23-28 Mayıs 2011 Malatya, Ankara, ss.1-11

BAŞARAN Cevat (1995), **Anadolu Mimari Bezemeleri, Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum..

BİLABEL, Friedrich (1920), **Die İonische Kolonisation**. Philologus Supplement XIV, No.1, Leipzig.

BINGLEY Rev. William (1822), **Travels in Asia, From Modern Writers, With Remarks and Observations; Exhibiting and Connected View of The Geography and Present State of That Quarter of The Globe**, Harvey & Darton, London.

BOATWRIGHT Mary T. (2000), **Hadrian and The Cities of Roman Empire**, Princeton University Press, New Jersey.

CAN Birol (2005), “Antoninler Dönemi Baroğu Işığında Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri”, **Adalya VIII**, ss.89-120.

CAN Alper (2011), **Eskiçağ Rehberi**, ed. Nezih Başgelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

CALDER W.M. – BEAN George E. (1958), **A Classical Map Asia Minor**, The British Institute of Archaeology at Ankara, London, pp.1-35

COHEN Getzel M. (1995), **The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands and Asia Minor**, University of California Press.

DEMİRİZ Yıldız (1984), “Acanthus; Türkiye’nin Arkeoloji ve Sanat Tarihi Terminolojisine Yanlış Adla Girmiş Bir Bitki Motifi”, **Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi 3**, ss.19-24.

DENNIS N. P. - TURNBULL S. (2004), **The Walls of Constantinople AD 324-1453**, Osprey Publishing, London.

DİLER N. (1996), Anadolu Girlandlı Sunakları, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.

DİMİTRİEV Sviatoslav (2005), **City Government in Hellenistic and Roman Asia Minor**, Oxford University Press, Newyork.

DOĞANCI Kamil (2001), “Bursa ve Civarını Etkileyen Depremler (M.S 4 yy kadar)”, **Bursa Yöresinin Depremselliği ve Deprem Tarihi**, ed. Nurcan Abacı, Bursa, ss.61-66.

ERHARDTH Norbert (1983), **Milet und Seine Kolonien**, Teil1:Text, Vergleichende Untersuchung der Kultischen und Politischen Einrichtungen, Frankfurt.

ERDOĞAN Aytekin (1991), “Batı Anadolu Şehir Surlarının Gelişimi”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.

FIELDS N. - DENNIS P. (2008), **The Walls of Rome**, Osprey Publishing, London.

FOSS Clive - WINFIELD David (1986), **Byzantine Fortifications**, An Introduction, Pretoria.

FOSS Clive (1996) , **Nicomedia**, The British Institute of Archaeology at Ankara.

FREELY John (2002), **Türkiye Uygarlıklar Rehberi 2 Marmara etrafında Karadeniz Kıyısı**, çev. Aslı Biçen, Gürol Koca, Tuncay Birkan, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

FRITZE Von Hans (1913), **Adramytion - Kisthene: Mit Tafeln I-X, aus: Die Antiken Münzen Mysiens**, Walter De Gruyter Incorporated 1, Berlin

GORMAN Vanessa B. (2001), **Miletos, The Ornament of İonia: A History of the City to 400 B:C:E**, The University of Michigan Press.

GÖKSU Emel (1998), “Gölyazı, Kentsel Arkeolojik Sit Alanı Koruma İmar Planı Açıklama Raporu” Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, ss.1-17.

GÜNAYDIN Nurşen - KAPLANOĞLU Raif (2000), **Seyahatnamelerle Bursa**, Altan Matbaacılık, Bursa.

GRAVES Alan M. (2002), **Miletos, A History**, Roudledge, London and Newyork.

HAMILTON William J. (1842), **Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia: With Some Account of their Antiquities and Geology**, Vol.1, London.

HASLUCK Firederick William (1910), **Cyzicus: Being Some Account of the History and Antiquities of that City, and of the District Adjent to it, with the Towns of Apollania Ad Rhyndacum, Miletopolis, Hadrianutherae**, Cambridge University Press, London.

HAS Ahmet Cüneydi (2011), “Kyzikos Antik Kenti Sur Duvarları ve Limanlar”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Erzurum.

IZENOUR George (1992), “**Roofed Theaters of Classical Antiquity**”, Yale University Press, New Haven and London.

JONES A.H.M. (1971), **The Cities of The Roman Provinces**, Oxford at the Clarendon Press, Second Edition, Oxford.

KARAGÖZ Şehrazat (2005), **Antik Çağ’da Depremler**, I. Baskı, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

KOÇEL ERDEM Zeynep (1995), Anadolu Hadrian Dönemi Mimari Bezemeleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

LEAKE William Martin (1976), **Journal of Tour in Asia Minor: With the Comperative Remarks on the Ancient and Modern Geography of that Counrty**, George Olms Verlag Hildesheim, Newyork

LE BAS P (1850), **Voyage Archeologique En Geece Et En Asie Mineure**, Paris.

LE BAS M.P - REINACH S. (1888), **Voyage Archeologique en Grece et en Asie Mineure**, Paris.

MAGIE David (1950), **Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ**, Volume I: Text, Princeton University Press, Princeton, New Jersey.

MANGO Cyril (1979), "The Monastery of St. Constantine on Lake Apollon", **Dumbarton Oaks Papers**, Vol.33, pp.329-333.

MENTHON Bernardin (1935), **L'Olympe De Bithynie, Ses Saints Ses Couvents Ses Sites**, Bonne Press, Paris.

MITCHELL S. - WAELKENS M. (1987), "Sagalassus and Cremna 1986", **Anatolian Studies**, Vol. 37, pp.37-47.

MITCHELL Stephen (1995), **Cremna in Psidia, Ancient City in Peace and in War**, London.

MANGO Cyril (2006), **Bizans Mimarisi**, New York.

MANSEL Arif Müfid (1948), **Türkiye'nin Arkeoloji, Epigrafi ve Tarihi Coğrafyası için Bibliyografya**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

MUNRO J. A. R. - ANTHONY H. M. (1897), "Explorations in Mysia", **The Jeographical Journal**, Vol. 9, No.2, pp.150-169.

MUNRO J. A. R. - ANTHONY H. M. (1987), "Inscriptions from Mysia", **The Journal of Hellenic Studies**, Vol.17, pp.268-293.

OKÇU Recep (2006), **Bursa Arkeoloji Müzesi Sikke Teşhir Kataloğu**, Haz: Recep Okçu, Ebru Dumlupınar, Aynur Artar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Bursa.

ÖTÜKEN Yıldız - DURUKAN Aynur - ACUN Hakkı, “v.dgr” (1986), **Türkiye’de Vakıf Abideler ve Eski Eserler**, Baskı 4, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, ss.16-22.

ÖTÜKEN Yıldız (1996), “Forschungen im Nortwestlichen Kleinasien”, **Antike und Byzantinische Denkmaler in der Provinz Bursa**, Tübingen.

PLİNUS, **Naturalist Historia** 5, 142.

PLUTARKHOS (1959), **Plutarch’s Lives**, çev. Bernadotte Perrin, In Eleven Volumes II, Harvard University Press, London, 1959.

RAMSAY William. M. (1916), “Colonia Caesarea(Psidian Antioch) in the Augustan Age”, **The Journal of Roman Studies**, Vol. 6, p. 83-134.

RAMSAY William M. (1926), “Studies in the Roman Province Galatia, **The Journal Of Roman Studies**, Vol. 16, pp. 201-215.

RAMSAY William M. (1980), **Historical Geography of Asia Minor**, Vol. IV, London.

RİCH John (1999), **Geç Antik Çağda Kent**, I. Baskı, Homer Kitapevi, İstanbul.

ROBERT Louis (1980), **A travers l'Asie Mineure : poètes et prosateurs, monnaies Grecques, voyageurs et Géographie**, 239. Cilt /Bibliothèque des Écoles Françaises d'Athènes et de Rome, Athen.

RUMSCHEİD Frank (1994), **Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus**, Mainz.

ŞAHİN Mustafa (2014), **Gölyazı/Apollonia Kültür Envanteri**, Bursa.

SEVİN Veli (2001), **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası**, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

SESTİNİ Domenico- PİNGERON Jean-Claude (1789) **Voyage dans la Grèce asiatique, à la péninsule de Cyzique, à Brusse et à Nicée: avec des détails sur l'histoire naturelle de ces contrées**, chez Leroy, Paris.

SÖĞÜT Bilal (1998), Kilikya Bölgesi'ndeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya.

SCHWERTHEİM Elmar (1978), "Denkmaler zur Meterverehrung in Bitynien und Mysien", **Studien Zur Religion und Kultur Kleinasiens**: Festschrift Karl Dörner zum 65. Geburtstag am 29 Februar 1976, Leiden.

TEXİER Charles (1839), **Description de L'Asie Mineure**, Premier Volume, Typographie de Firmin didot Freres, Libraires, Paris.

TEXİER Charles (1882), **Asie Mineure. Description Géographique, Historique et Archéologique des Provinces et des Villes de la Chersonnèse d'Asie**, Librairie de Firmin Didot.

TEXİER Charles (1997), **Küçük Asya: Bithynia**, Haz: Raif Kaplanoğlu, Avrasya Etnografya Vakfı, İstanbul.

TEXİER Charles (2002), **Küçük Asya: Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi**, Çev: Ali Suat, C. 1, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara.

TEKİN Oğuz (2008), **Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş**, İletişim Yayınları, 2.Baskı, İstanbul.

TOMASCHEK Wilhelm (1891), Zur Historichen Topographie von Kleinasien im Mitterlalter 1, Die Küstengebiete und die Wege der Kreuzfahrer, in Comission bei F. Tempsky, Wien.

TUNAY İnci (XXXXa), “Sur Kapıları II”, (<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/280/3922.pdf>), (12.05.2015) ss.96-97.

TUNAY İnci (XXXXb), “Sur Kapıları III”,(<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/2/282/3957.pdf>), (12.05.2015) ss. 191-192.

UMAR Bilge (2005), **Mysia: Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması ve Gezi Rehberi**, İnkilap Yayınları, İstanbul.

VANDEPUT Lutgarde (1997), **The Architectural Decoration in Roman Asia Minor, Sagalassos: A Case Study**, ed. M. Waelkens, Brepols.

VERMASEREN M.J. (1987), Corpus Cultus Cybelae Attidisque (CCCA), **I. Asia Minor**, E.J. Brill.

Vitruvius (1990), **Mimarlık Üzerine 10 Kitap**, Çev. Suna Güven, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, İstanbul.

WINTER Frederick E., (1971) , **Greek Fortifications**, University of Toronto Press, Canada.

WROTH Warwick (1964), **Catalogie of Greek Coins of Mysia**, A Catalogie of Greek Coins in British Museum, Bologna.

WYCHERLEY Richard. E. (2011), “**Antik Çağda Kentler Nasıl Kuruldu?**”, Çev: Nur Nirven-Nezih Başgelen, 4.Baskı, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

YALMAN Bedri (1987), “Gölyazı Köyü, Apollonia ad Rhyndacum”, **İlgi 37**, ss.7-12.

YILDIRIM Şahin (2008), “Apollonia ad Rhyndacum (Uluabat Gölü-Gölyazı) Antik Kenti ve Kalesi Hakkında Bilimsel Rapor” Trakya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Trakya.

EKLER

EK 1:

KATALOG

FRIZLER

KATALOG 1

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Friz en üstte ilk olarak yaklaşık 8 cm yüksekliğinde yumurta dizisi bezemesi görülmektedir. Hemen bunun altında 25 cm yükseklikteki alan içinde yaprak gırlanlarıyla birbirine bağlanan boğa başları yer almaktadır. Boğa başının iki yanında gırlanlar üzerinde aşağıya sarkan ikili şerit halinde kurdeleler görülmektedir. Bu kurdele gırlanın tam ortasında da yer almaktadır. Gırlanlar üzerinde boğa başlarının arasında çiçek bezemeleri vardır. Bu bezemelerin altında yaklaşık 13 cm'lik bir kısımda bir yazıtın yer aldığı bölüm vardır. Üzerinde "AY" yazmaktadır. Boğa başı ve gırlan bezemesini yazıtın olduğu kısımdan ayıran ve bu iki kısma göre daha yüksekte yer alan birbirine paralel üç çizginin yer aldığı orta şerit bulunmaktadır. Yazıtın olduğu bölümün hemen altında yaklaşık 3 cm yüksekliğinde birbirine paralel iki çizgi ile yazıtın olduğu bölümden ayrılan alt şerit yer almaktadır. Yan profilden bakıldığında kullanıldığı yapıda diğer mimari elemanın yerleşmesi için yapılmış uzunluğu yaklaşık 42 cm yüksekliği 39 cm olan teknik çıkıntı yer almaktadır. Bu çıkıntının arkasında 3 ya da 4 şerit şeklinde bir bezeme görülmektedir. Bu bölüm sur duvarı içerisinde kaldığından tam olarak tanımlanamaz.

Ölçüler: Korunan Uzunluk: 109 cm, Yükseklik: 72 cm

RESİMLER

Resim: 1.1

Resim: 1.2

Resim: 1.3

Resim: 1.4

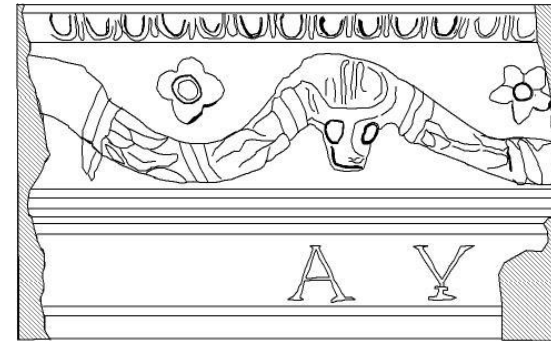
Resim: 1.5

Resim: 1.6

ÇİZİMLER /DETAYLAR

1/10

Çizim: 1.1

KATALOG 2

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Friz en üstte ilk olarak yaklaşık 8 cm yüksekliğinde bir boşluk yer almaktadır. Bu kısımda diğer örneklerde olduğu gibi yumurta dizisi bezemesi olmalıdır, ancak bu kısım tahrip olduğu için bakıldığında düz şerit gibi görülmektedir. Hemen bunun altında ise meyve girlandlarıyla birbirine bağlanan 25 cm yükseklikteki bir alanda boğa başları yer almaktadır. Boğa başının iki yanında girlandlar üzerinde aşağıya sarkan ikili şerit halinde kurdeleler görülmektedir. Ayrıca boğanın altında boynuzlarının hemen altında bulunan üçgen şeklinde takı/saç bezemesi görülmektedir. Girlandların üzerinde boğa başlarını arasında çiçek motifleri yer almaktadır. Bu bölümden sonra yaklaşık 13 cm yüksekliğindeki bir bölüm içerisinde yazıt bulunmaktadır. Üzerinde “ΣΤΟΣ” yazmaktadır. Boğa başı ve girland bezemesini yazıtın olduğu kısımdan ayıran ve bu iki kısma göre daha yüksekte yer alan birbirine paralel üç çizginin yer aldığı orta şerit bulunmaktadır. Yazıtın olduğu bölümün hemen altında yaklaşık 3 cm yüksekliğinde birbirine paralel iki çizgi ile yazıtın olduğu bölümden ayrılan alt şerit yer almaktadır.

Ölçüler: Korunan Uzunluk: 134 cm, Yükseklik: 71 cm

RESİMLER

Resim: 2.1

Resim: 2.2

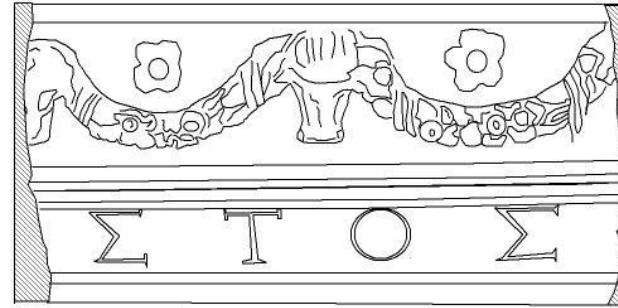
Resim: 2.3

Resim: 2.4

ÇİZİMLER /DETAYLAR

1/10

Çizim: 2.1

KATALOG 3

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Friz en üstte ilk olarak yaklaşık 8 cm yüksekliğinde bir boşluk yer almaktadır. Bu kısımda diğer örneklerde olduğu gibi yumurta dizisi bezemesi olmalıdır, ancak bu kısım tahrip olduğu için bakıldığında düz şerit gibi görülmektedir. Hemen bunun altında ise meyve girlandlarıyla birbirine bağlanan 25 cm yükseklikteki bir alanda boğa başları yer almaktadır. Boğa başının iki yanında girland üzerinde aşağıya sarkan ikili şerit halinde kurdeleler görülmektedir. Ayrıca boğanın altında boynuzlarının hemen altında bulunan üçgen şeklinde takı ya da saç olabilecek bezeme görülmektedir. Girlandların üzerinde boğa başlarını arasında çiçek motifleri yer almaktadır. Bu bölümün altında yaklaşık 13 cm yüksekliğindeki bir bölüm içerisinde yazıt bulunmaktadır. Üzerinde “OFOY” yazmaktadır. Boğa başı ve girland bezemesini yazıtın olduğu kısımdan ayıran ve bu iki kısma göre daha yüksekte yer alan birbirine paralel üç çizginin yer aldığı orta şerit bulunmaktadır. Yazıtın olduğu bölümün hemen altında yaklaşık 3 cm yüksekliğinde birbirine paralel iki çizgi ile yazıtın olduğu bölümden ayrılan alt şerit yer almaktadır.

Ölçüler: Korunan Uzunluk: 137 cm, Yükseklik: 71 cm

RESİMLER/ÇİZİMLER

Resim: 3.1

Resim: 3.2

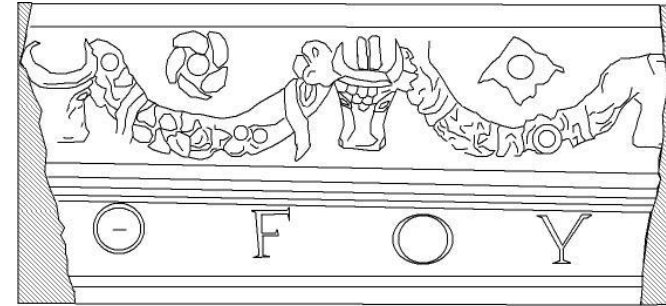
Resim: 3.3

Resim: 3.4

ÇİZİMLER /DETAYLAR

1/10

Çizim: 3.1

KATALOG 4

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Frizde ilk olarak 8 cm yüksekliğinde yumurta dizisi bezemesi görülmektedir ve bu dizi tam ortada bulunan boğa başının üzerinde kırılmıştır. Hemen bunun altında ise 25 cm yükseklikteki bir şerit içinde meyve girlandlarıyla birbirine bağlanan boğa başları yer almaktadır. Boğa başının ortasında üçgen şeklinde takıya da saç olabilecek bezeme görülmektedir. Boğa başının iki yanında girlandlar üzerinde aşağıya sarkan ikili şerit halinde kurdeleler görülmektedir. Bu ikili şeridin benzeri meyve girlandlarının tam ortasında da yer almaktadır. Girlandlarla bağlanan boğa başları arasında çiçek motifleri görülür. Bu bölümün altında yaklaşık 13 cm yükseklikteki bir alan üzerinde yazıtın bulunduğu bölüm vardır. Üzerinde “ΟΣΟΕ” yazmaktadır. Sonda bulunan “Ο” harfi yarım olarak işlenmiş ve diğer parçada devam etmiştir. Boğa başı ve girland bezemesini yazıtın olduğu kısımdan ayıran ve bu iki kısma göre daha yüksekte yer alan birbirine paralel üç çizginin yer aldığı orta şerit bulunmaktadır. Yazıtın olduğu bölümün hemen altında yaklaşık 3 cm yüksekliğinde birbirine paralel iki çizgi ile yazıtın olduğu bölümden ayrılan alt şerit yer almaktadır.

Ölçüler: Korunan uzunluk: 130, Yükseklik: 70 cm

RESİMLER

Resim:4.1

Resim: 4.2

Resim: 4.3

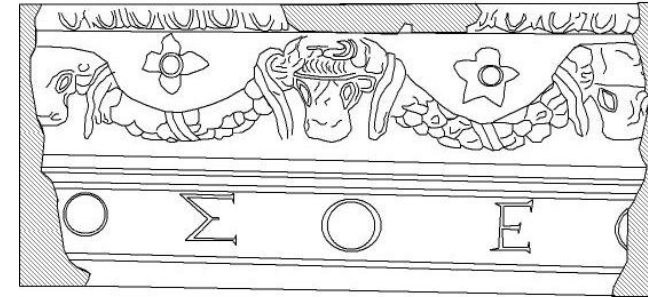
Resim: 4.4

Resim: 4.5

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 4.1

KATALOG 5

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Frizde en üstte ilk olarak 8 cm yükseklikteki bir şerit içinde yumurta dizisi bezemesi görülmektedir. Hemen bunun altında ise yaklaşık 25 cm yükseklikteki bir alan içinde meyve girlandlarıyla birbirine bağlanan boğa başları yer almaktadır. Boğa başının ortasında üçgen şeklinde takı ya da saç olabilecek bezeme görülmektedir. Boğa başının iki yanında girlandlar üzerinde aşağıya sarkan ikili şerit halinde kurdeleler görülmektedir. Bu ikili şeridin benzeri meyve girlandlarının tam ortasında tam ortasında da yer bulunmaktadır. Girlandlarla bağlanan boğa başları arasında çiçek motifleri görülür. Bunun altında yaklaşık 13 cm yüksekliğindeki bir şerit içinde yazıtın bulunduğu bölüm vardır. Üzerinde “OYNE” yazmaktadır. Başta bulunan “O” harfi yarım olarak işlenmiştir ve devamı bir önceki parçada yer almaktadır. Boğa başı ve girland bezemesini yazıtın olduğu kısımdan ayıran ve bu iki kısma göre daha yüksekte yer alan birbirine paralel üç çizginin yer aldığı orta şerit bulunmaktadır. Yazıtın olduğu bölümün hemen altında yaklaşık 3 cm yüksekliğinde birbirine paralel iki çizgi ile yazıtın olduğu bölümden ayrılan alt şerit yer almaktadır.

Ölçüler: Korunan Uzunluk: 126 cm, Yükseklik: 72 cm

RESİMLER

Resim: 5.1

Resim: 5.2

Resim: 5.3

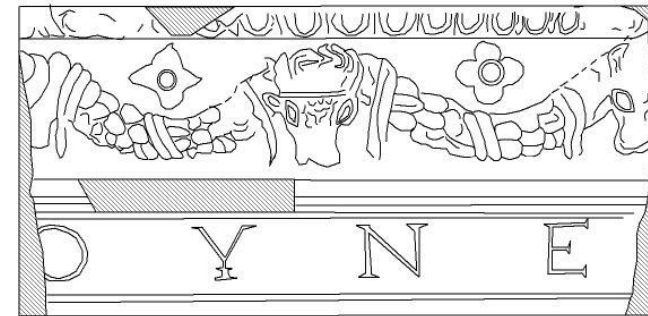
Resim: 5.4

Resim: 5.5

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 5.1

KATALOG 6

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Friz en üstte ilk olarak yaklaşık 8 cm yükseklikteki bir bölümde yumurta dizisi bezemesi görülmektedir. Hemen bunun altında yaklaşık 25 cm yükseklikteki bir alan içinde yaprak girlandlarıyla birbirine bağlanan boğa başları yer almaktadır. Solda yer alan girland üzerinde yaprak ve meyve, sağda yer alan girland üzerinde ise yaprak ve çiçekler vardır. Boğa başının iki yanında girlandlar üzerinde aşağıya sarkan ikili şerit halinde kurdeleler görülmektedir. Girlandlarla bağlanan boğa başları arasında çiçek ve rüzgârgülü motifleri görülür. Bu bölümün altında yaklaşık 13 cm yüksekliğindeki bir şerit içerisinde yazıt yer almaktadır. Üzerinde “THIIIO” yazmaktadır. Sonda bulunan “O” harfi yarım olarak işlenmiş ve diğer parçada devam etmiştir. Boğa başı ve girland bezemesini yazıtın olduğu kısımdan ayıran ve bu iki kısma göre daha yüksekte yer alan birbirine paralel üç çizginin yer aldığı orta şerit bulunmaktadır. Yazıtın olduğu bölümün hemen altında yaklaşık 3 cm yüksekliğinde birbirine paralel iki çizgi ile yazıtın olduğu bölümden ayrılan alt şerit yer almaktadır.

Ölçüler: Korunan uzunluk: 114 cm, Yükseklik: 72 cm

RESİMLER

Resim: 6.1

Resim: 6.2

Resim: 6.3

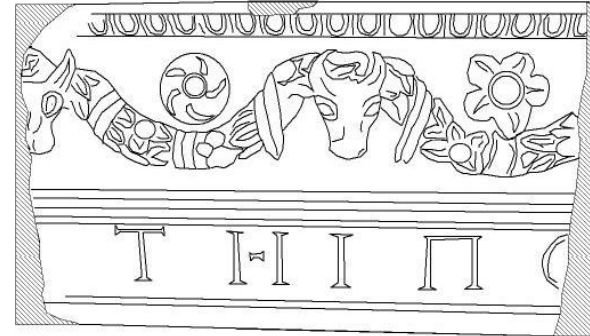
Resim: 6.4

Resim: 6.5

ÇİZİMLER /DETAYLAR

1/10

Çizim: 6.1

KATALOG 7

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Frizde en üstte ilk olarak 8 cm yükseklikteki bir şerit üzerinde yumurta dizisi bezemesi görülmektedir. Altında ise 25 cm yükseklikteki bir şerit içinde yaprak gırlanlarıyla birbirine bağlanan boğa başları yer almaktadır. Boğa başının iki yanında gırlanlar üzerinden aşağıya sarkan tek şerit halinde kurdele görülmektedir. Gırlanlarla bağlanan boğa başları arasında çiçek ve kalkan motifi görülmektedir. Bunun bölümün altında 13 cm yükseklikteki bir şerit içinde yazıt vardır. Üzerinde “ΟΛΕΙΚΑ” yazmaktadır. Başta bulunan “Ο” harfi yarım olarak işlenmiştir ve geri kalan kısmı bir önceki parçada işlenmiştir. Boğa başı ve gırlan bezemesini yazıtın olduğu kısımdan ayıran ve bu iki kısma göre daha yüksekte yer alan birbirine paralel üç çizginin yer aldığı orta şerit bulunmaktadır. Yazıtın olduğu bölümün hemen altında 3 cm yüksekliğinde birbirine paralel iki çizgi ile yazıtın olduğu bölümden ayrılan alt şerit yer almaktadır. Yan profilden bakıldığında kullanıldığı yapıda diğer mimari elemanın yerleşmesi için yapılmış uzunluğu 42 cm yüksekliği 39 cm olan ve üzerinde 3 ya da 4 şerit şeklinde bir bezeme yer almaktadır.

Ölçüler: Korunan Uzunluk: 153 cm, Yükseklik: 72 cm

RESİMLER

Resim: 7.1

Resim: 7.2

Resim: 7.3

Resim: 7.4

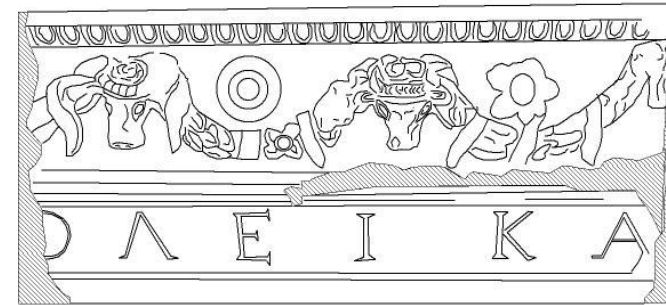
Resim: 7.5

Resim: 7.6

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 7.1

SÜTUN PARÇALARI

KATALOG 8

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey ön yüzünün batı duvarına birleşen kuzey duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sütun parçası duvarın orta kısımlarında konumlanmıştır. Kaide yeri sur duvarının yüzüne gelecek şekilde sur duvarına yerleştirilmiştir. Yani sur duvarına bakıldığında sütun gövdesi değil kaidesi görülmektedir. Yan taraftan bakıldığında gövdenin içeri doğru devam ettiği görülen mimari parçanın kaidesi sağ ve sol taraftan kırılmıştır. Sur içerisinde yer aldığı dolay gövde kısmının ölçülerine ulaşamamıştır. Mimari parçanın tam ortasında 6 cm yüksekliğinde, 5 cm genişliğinde, 4,5 cm derinliğinde kare şeklinde dübel/zıvana deliği yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 52 cm (Kaide)

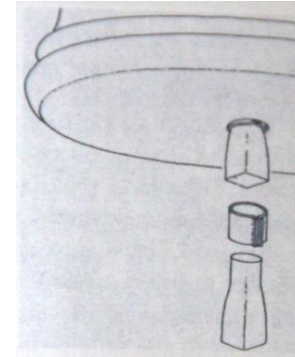
Genişlik: 51 cm (Kaide)

RESİMLER

Resim: 8.1

ÇİZİMLER /DETALAR

Çizim: 8.1

KATALOG 9

Malzeme: Konglomera

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey ön yüzünün batı duvarına birleşen kuzey duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sütun parçası duvarın orta kısımlarında yer almaktadır. Sağ üst tarafından kırılmıştır. Duvara bakıldığında sütun parçasının kaide kısmı görünmektedir. Gövdesi sur duvarı içine doğru uzanmaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 47 cm (Kaide)

Genişlik: 46 cm (Kaide)

RESİMLER

Resim: 9.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 10

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey ön yüzünün batı duvarına birleşen kuzey duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sütun parçası duvarın alt kısımlarında konumlanmıştır. Sağ alt kısımda tahribe uğramıştır. Teknik detaylar görülmektedir. Ortada 6 cm yüksekliğinde, 5 cm genişliğinde, 4 cm derinliğinde bir dübel/zıvana deliği ve bu deliğe bağlı biri üste diğeri sağ alt tarafa doğru iki kurşun akıtma kanalı yer almaktadır. Üstte yer alan kurşun akıtma kanalı 18 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde, 1 cm derinliğindedir. Sağ altta yer alan kurşun akıtma kanalı 20 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde, 1 cm derinliğindedir.

Ölçüler: Yükseklik: 43 cm

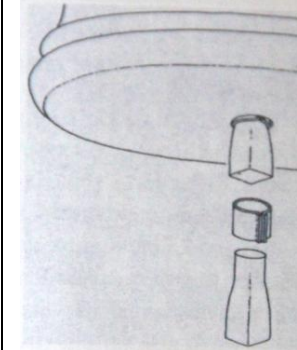
Genişlik: 46 cm

RESİMLER

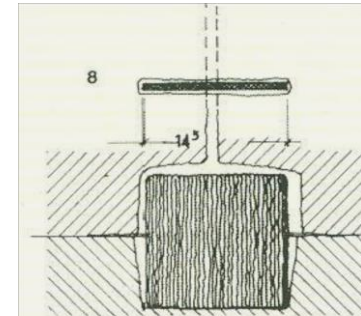
Resim: 10.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 10.1

Çizim: 10.2

KATALOG 11

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey ön yüzünün batı duvarına birleşen kuzey duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Yeri: Sütun parçası duvarın alt kısımlarında yer almaktadır. Alt kısımda ve sağ üst kısımda kırılmıştır. Duvara bakıldığında sütun parçasının kaide kısmı görünmektedir. Yan profilden bakıldığında sütun gövdesinin sur içerisine doğru devam ettiği gözlemlenmektedir. Ancak sur içerisinde olduğundan dolayı ölçüleri alınamamıştır. Üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Ortada 4 cm derinliğinde, 6 cm yüksekliğinde ve 5 cm genişliğinde kare şeklinde dübel zıvana deliği yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 47 cm (Korunan)

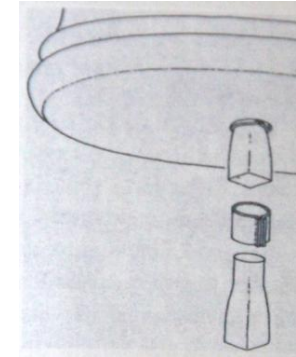
Genişlik: 52 cm

RESİMLER

Resim: 11.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 11.1

KATALOG 12

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey ön yüzünün batı duvarına birleşen kuzey duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sütun parçası duvarın alt kısımlarında yer almaktadır. Yan tarafları beton ile doldurulduğundan içteki detaylar hakkında bilgi edinilememektedir. Yüzeyi çok tahrip olmuştur. Ortada 6 cm yüksekliğinde, 5 cm genişliğinde ve 4 cm derinliğinde zıvana/dübel deliği yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 47 cm

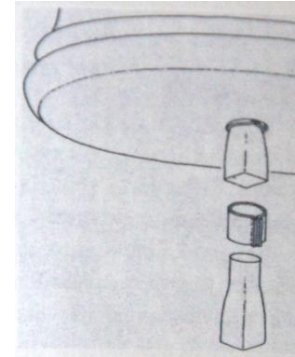
Genişlik: 51 cm

RESİMLER

Resim: 12.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 12.1

KATALOG 13

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda numara “4” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sütun Parçası duvarın üst kısımlarında yer almaktadır. Üst kısmından kırılan mimari öğenin sol yan tarafı modern betonla sıvanmıştır. Ortada 5 cm genişliğinde ve uzunluğunda zıvana/dübel deliği yer almaktadır. Birleştirme için kullanılan metal zıvana/dübel deliği içerisinde görülmektedir.

Ölçüler: Yükseklik: 33 cm

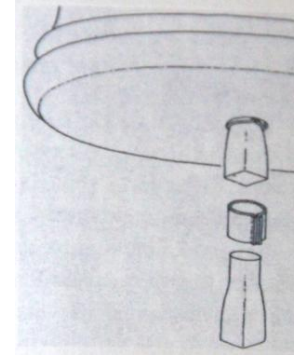
Genişlik: 33 cm”

RESİMLER

Resim: 13.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 13.1

KATALOG 14

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda numara “5” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sütun parçası duvar içerisine dik olarak yerleştirilmiştir. Üst kısımda kırılan mimari öğede alt kısımda yer alan teknik detaylar görülebilmektedir. Kaide kısmı yaklaşık 2 cm derinliğinde bir şerit ile ayrılmıştır. Şeridin altında kalan kaide kısmının yüksekliği 5 cm civarındadır.

Ölçüler: Yükseklik: 42 cm

Genişlik: 31 cm

RESİMLER

Resim: 14.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 15

Malzeme: Konglomera

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara “11” ile isimlendirilen duvarın doğu yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvar sırasının en üstünde yer alan uzun sütun parçası sur duvarının içine sokularak yerleştirilmiştir. Duvara ön yüzden bakıldığında sütunun kaide kısmı görünmektedir. Ancak sur duvarı üzerine çıkıldığında sütun gövdesinin devam ettiği görülmüştür. Üst profilden bakıldığında sol üst taraftan kırıktır. Sağda en altta kaide kısmında yaklaşık 5 cm genişliğinde ve yüksekliğinde kaide çıkıntısı yer almaktadır. Kaide kısmı sağ alt tarafta tahrip olmuştur.

Ölçüler: Gövde: Uzunluk: 130 cm

Genişlik: 42 cm

Yan Profil: Kaide: Yuvarlak: 42/42cm

RESİMLER

Resim: 15.1

Resim: 15.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 16

Malzeme: Konglomera

Bulunduğu Yer: Adanın gúneydođusunda yer alan ve numara “11” ile isimlendirilen duvar úzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Sur duvarı úzerinde duvarın orta kısımlarında bulunmaktadır. Sur duvarına bakıldığında sütunun kaide kısmı görünmektedir. Sütun parçasına dikkatli bakıldığında sur duvarı içerisinde gövde kısmının devam ettiği gör÷lmektedir. Kaide kısmının çıkıntı yaptığı yer yaklaşık olarak 5 cm yüksekliğinde ve genişliğindedir.

Ölçüler: Yuvarlak: Kaide: 42/42 cm

RESİMLER

Resim: 16.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 17

Malzeme: Konglomera

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara “13” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Bir sütun parçasıdır. Duvarın içine yer alan sütunun uzunluğu hakkında bilgi sahibi olunamamaktadır. Parçada yalnızca sağ üst taraf profil vermektedir. Diğer kısımlar ciddi şekilde deformasyona uğramıştır.

Ölçüler: Yuvarlak: 45/45 cm

RESİMLER

Resim: 17.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 18

Malzeme: Konglomera

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara “13” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Bir sütun parçasıdır. Duvarın içine yer alan sütunun uzunluğu hakkında bilgi sahibi olunamamaktadır. Parçanın dış hatları zarar gördüğünden dolayı tam profil vermez.

Ölçüler: Yuvarlak: 45/45 cm

RESİMLER

Resim: 18.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

BASAMAK PARÇALARI

KATALOG 19

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Mimari öge sağ taraftan kırıldığından dolayı gerçek uzunluğu bilinmemektedir. İki şeritten oluşan parçada üst şerit yaklaşık olarak 8 cm yüksekliğinde ve alt şeride göre biraz daha yüksektir. Alt şerit yaklaşık olarak 28 cm yüksekliğindedir. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Basamağın oturulan kısmı üste gelecek şekilde duvar üzerine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 36 cm

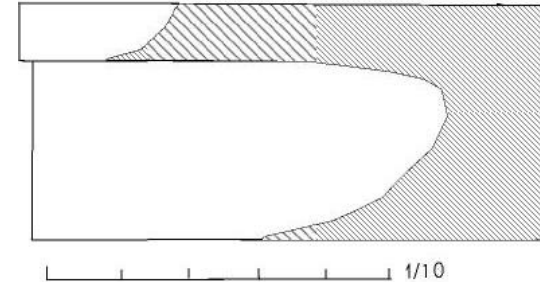
Korunan Uzunluk: 87 cm

RESİMLER

Resim: 19.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 19.1

KATALOG 20

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Konumu: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. İki şeritten oluşan mimari parçanın alttaki şeride göre daha kısa ve önde olan üst şeridi büyük oranda kırılmıştır. Ancak yüksekliği yaklaşık olarak 9 cm'dir. Altta yer alan şeridin bir kısmı duvar temelinde olduğundan dolayı tam ölçülememiştir. Ancak ölçülebilen uzunluk yaklaşık olarak 27 cm'dir. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Basamağın oturulan kısmı üste gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 36 cm

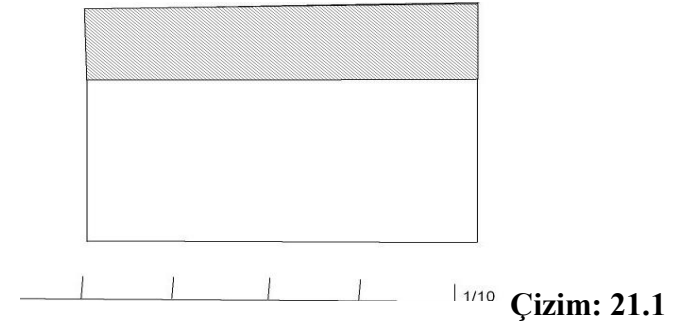
Ölçülebilen Uzunluk: 58 cm

RESİMLER

Resim: 20.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 21

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Oturulan kısım üstte yer alacak şekilde duvar örgüsünde kullanılmıştır. Basamağın olduğu şerit kısmının tamamı kırılmıştır ve bu şerit yaklaşık olarak 11 cm yüksekliğindedir. Alt şeridin yüksekliği 25 cm civarındadır. Bu şerit üzerinde de sağda ve solda kırılmalar vardır. Basamak kısmı üste gelecek şekilde duvar içine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 36 cm

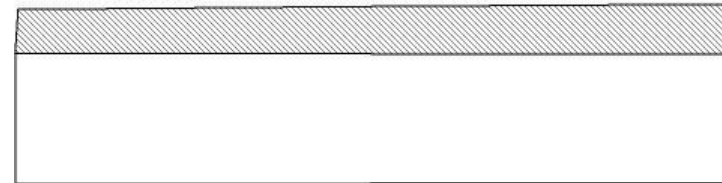
Korunan Uzunluk: 150 cm

RESİMLER

Resim: 21.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 21.1

KATALOG 22

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan bir basamak olduğu anlaşılmaktadır. Kentte bulunan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Basamağın olduğu kısım üste gelecek şekilde duvar içerisinde kullanılmıştır. Alt şeride göre biraz daha önde ve kısa olan basamak kısmının yer aldığı şerit yaklaşık olarak 9 cm yüksekliğindedir ve üst kısmında kırılmalar yer almaktadır. Alt bölüm ise yaklaşık olarak 29 cm yüksekliğindedir.

Ölçüler: Yükseklik: 38 cm

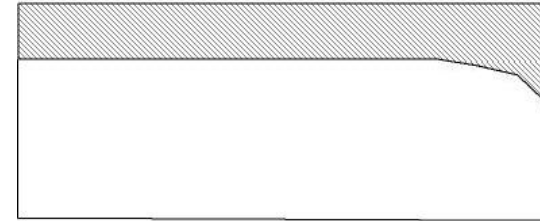
Uzunluk: 91 cm

RESİMLER

Resim: 22.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 22.1

KATALOG 23

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan bir basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Parçanın basamak çıkıntısının üzeri tahrip olmuştur ve bu şerit yaklaşık olarak 10 cm’dir. Sağ yanda yer alan şerit yaklaşık olarak 12 cm yüksekliğindedir ve tiyatro ya da stadiondaki bitiş basamağı olmalıdır. Parçanın sağ tarafında yer alan çıkıntı bitiş basamağı olduğunun kanıtıdır. Bu bitiş şeridi üzerinde orta kısımda yaklaşık 10 cm yüksekliğindeki kısımda iç bükey bir detay yer almaktadır. basamak çıkıntısındaki derinlik yaklaşık olarak 6 cm’dir. Parça sol üst köşeden kırıktır.

Ölçüler: Yükseklik: 36 cm

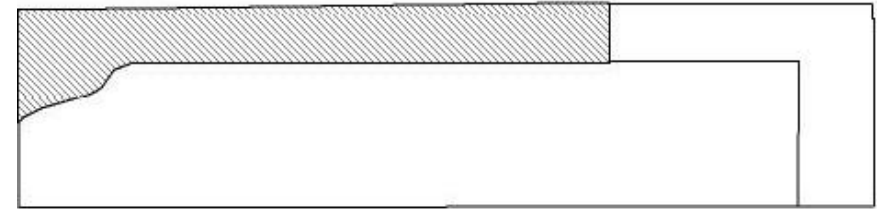
Uzunluk: 155 cm

RESİMLER

Resim: 23.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 23.1

1/10

KATALOG 24

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan bir basamak olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Parça sağ taraftan büyük oranda kırılmıştır. Oturulan basamak kısmı en üste gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Basamak kısmının yer aldığı şerit yaklaşık olarak 10 cm yüksekliğindedir. Alt bölüm ise yaklaşık olarak 26 cm yüksekliğindedir. Mimari öge sol tarafta geç dönemde eklenen merdiven duvarı tarafından kesilmiştir. Bu yüzden ölçülebilen uzunluk alınmıştır.

Ölçüler: Yükseklik 36 cm

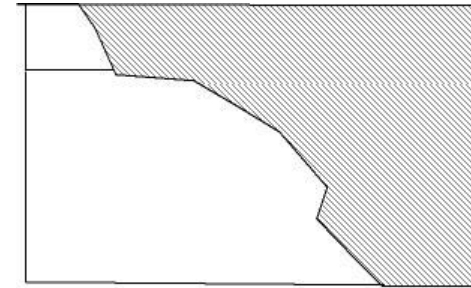
Ölçülebilen Uzunluk: 58 cm

RESİMLER

Resim: 24.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 24.1

KATALOG 25

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan bir basamak olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Parçanın basamak çıkıntısının üzeri sol yanda tahrip olmuştur ve bu şerit yaklaşık olarak 8 cm yüksekliğindedir. Alt bölümün yüksekliği ise 28 cm'dir. Aynı zamanda sağ tarafta alt yanda büyük bir kırık yer almaktadır. Parça duvar üzerine oturan basamak kısmı üste gelecek şekilde yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik 36 cm

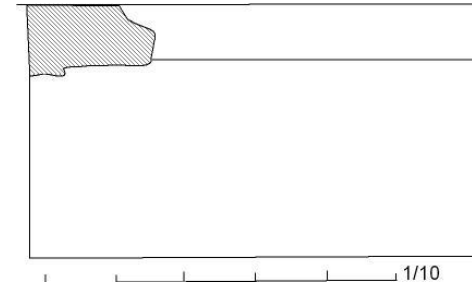
Uzunluk: 66 cm

RESİMLER

Resim: 25.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 25.1

KATALOG 26

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan bir basamak olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Yaklaşık 8 cm yüksekliğinde olan basamak çıkıntısının üzeri tahrip olmuştur. Alt bölümüm yaklaşık olarak 27 cm yüksekliğindedir. Oturulan basamak kısmı üste gelecek şekilde duvar üzerine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 35 cm

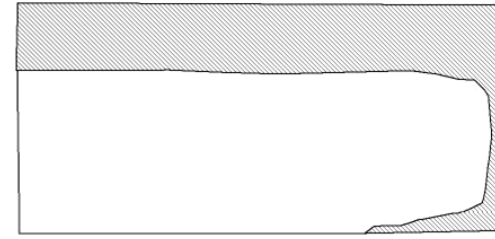
Uzunluk: 68 cm

RESİMLER

Resim: 26.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 26.1

KATALOG 27

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan bir basamak olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Yaklaşık 8 cm yüksekliğinde olan üst şeridin üzerinde kırılmalar yer almaktadır. Alt şerit ise yaklaşık olarak 29 cm yüksekliğindedir. Parçanın sağ tarafında basamak kısmında olduğu gibi yaklaşık 17 cm kalınlığında bir çıkıntı yer almaktadır. Üzeri tahrip olan bu kısım tiyatro ya stadionda bitiş basamağı olabileceğini göstermektedir. Yan tarafta yer alan bu çıkıntının daha alçakta kalan alt bölüm arasındaki derinliği yaklaşık olarak 5 cm civarındadır. Basamağın oturulan kısmı üst kısma gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

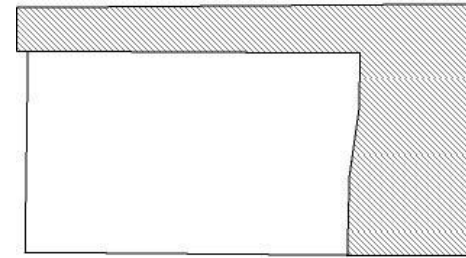
Uzunluk: 67 cm

RESİMLER

Resim: 27.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 27.1

KATALOG 28

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan bir basamak olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Yaklaşık 8 cm yüksekliğinde olan parçanın basamak kısmındaki şeridin üzeri kırılmıştır. Alt bölüm yaklaşık 27 cm yüksekliğindedir. Parçanın yan tarafında basamak kısmında olduğu gibi yükselen bir şerit yer almaktadır. Sadece izi görülen bu şerit yaklaşık 6 cm kalınlığındadır ve mimari öğenin basamak sırasının en sonunda yer aldığını göstermektedir. Üst ve yan şerit çıkıntılarının alçakta kalan alt geniş şeride derinliği 6 cm civarındadır. Parça oturma kısmı üstte gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 35 cm

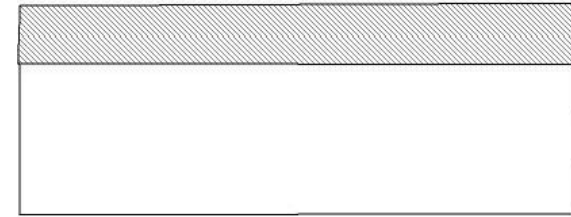
Uzunluk: 87 cm

RESİMLER

Resim: 28.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 28.1

KATALOG 29

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan bir basamak olduğu anlaşılmaktadır. Kentte bulunan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Yaklaşık 8 cm yüksekliğinde olan basamak çıkıntısının yer aldığı üst şerit sağ yandan kırıktır. Yüksekliği 27 cm civarında olan alt bölümde üst şerit gibi sağ yandan ciddi şekilde kırılmıştır. Yine sağ tarafta en sonda bitiş basamağı olabileceğini gösterecek olan yan şerit tahrip olmuştur. Burada detayın yer alabileceği sağ altta yer alan çok az korunan bölümden anlaşılabilir. Ancak çok kırıldığı için ölçüleri alınamamıştır. Üst ve sağda yer alan şeritlerin bunlara göre alçakta yer alan şeride derinliği yaklaşık 5 cm civarındadır. Parça oturma kısmı üstte gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 35 cm

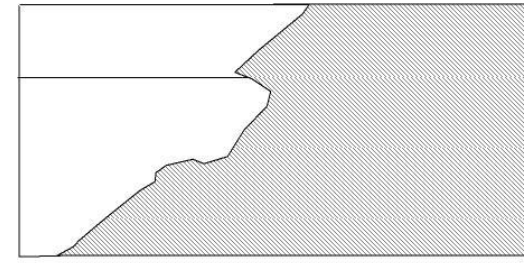
Uzunluk: 67 cm

RESİMLER

Resim: 29.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 29.1

KATALOG 30

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki mimari detaylardan basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Kentte bulunan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Basamak çıkıntısının yer aldığı üst şerit 8 cm yüksekliktedir. Bu çıkıntının altında yer alan bölüm ise yaklaşık 27 cm civarındadır. Basamak çıkıntısının üzeri tahrip olmuştur ve parça sol alt yandan kıvrılarak ovalleşmiştir. Parça oturma kısmı üstte gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 35 cm

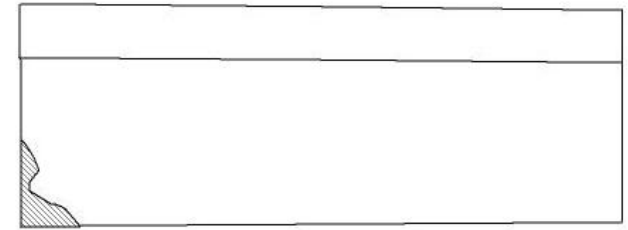
Uzunluk: 92 cm

RESİMLER

Resim: 30.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 30.1

KATALOG 31

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “5” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanım: Dikdörtgen formda olan mimari parça bulunduğu duvarın üst sıralarında yer almaktadır. Dikkatli bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Kentte yer alan stadiona ait basamak parçasıdır. Çıkıntı yapan basamak yani altta yer alan şerit yaklaşık 11 cm yüksekliğindedir. Bu bölüm bilerek tıraşlanmış ya da kırılmıştır. Bunun üzerinde yer alan geniş şerit ise 20 cm yüksekliğindedir. Duvar içersine oturan kısım altta kalacak şekilde yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 31 cm

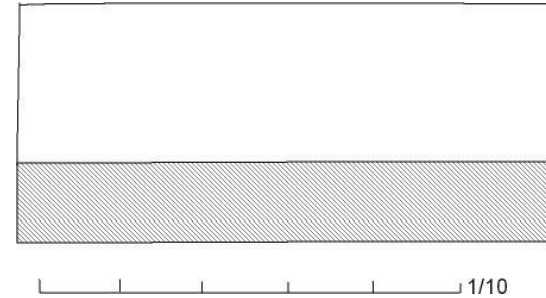
Uzunluk: 67 cm

RESİMLER

Resim: 31.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 31.1

KATALOG 32

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “6” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Uzun dikdörtgen parça sur duvarı üzerinde en üst kısımda yer almaktadır. Ön arka ve üst profilden gözlemlenebilen parça ön ve üst profili çok zarar görmüştür. Bu yüzden üst ve yan profilden bakıldığında herhangi bir detay görülmez. Ancak duvar üzerinde arka profilden bakıldığında üzerindeki mimari teknik detaylar görülmektedir. Parça altta yaklaşık 10 cm yüksekliğinde dar ve üstte yaklaşık 23 cm yüksekliğinde geniş iki şeritten oluşmaktadır. Bu yüzden bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Stadona ait basamak parçasıdır. Mimari öge oturma yeri alta gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Arka Profil: Yükseklik: 33 cm
Uzunluk: 132

RESİMLER

Resim: 32.1

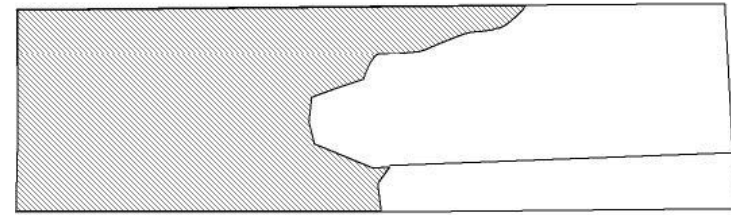
Resim: 32.2

Resim: 32.3

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 32.1

KATALOG 33

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “7” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın ikinci sırasında yer alan dikdörtgen parça hem ön hem de yan profilden izlenebilmektedir. Duvara dönüş yapan yan profilden bakıldığında parçanın üzerinde yer alan teknik detaylardan basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Kentte yer alan stadiona ait basamak parçasıdır. Duvara ön kısımdan bakıldığında basamağın oturulan kısmı görülmektedir. Kare formda olan bu kısım üst ve yan tarafı modern beton ile sıvanmıştır. Basamağın ön profili sur duvarı içerisine dik olarak yerleştirilmiştir. Basamak çıkıntısının yer aldığı yanda olan ilk şerit yaklaşık 8 cm yüksekliğindedir. Bunun altında yer alan ve daha alçakta olan bölüm ise 26 cm yüksekliğindedir.

Ölçüler: Yükseklik: 34 cm

Uzunluk: 63 cm

Yan Profil: Yükseklik: 64 cm

Uzunluk: 81 cm

RESİMLER

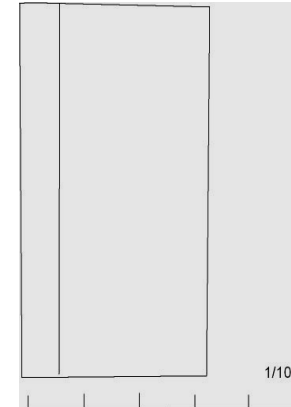
Resim: 33.1

Resim: 33.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 33.1

KATALOG 34

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “7” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan bir basamak parçasıdır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. İki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda 8 cm yüksekliğinde ince bir şerit halinde çıkıntı yer almaktadır. Bu bölüm basamağın oturulan üst kısmıdır. Alt kısım ise 29 cm yüksekliğinde diğerine göre daha geniştir ve düz inmektedir. Basamak parçası oturma yeri üste gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Sol yanda kırılan mimari öge altta ve sağ tarafta modern beton ile kenarları kapatılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

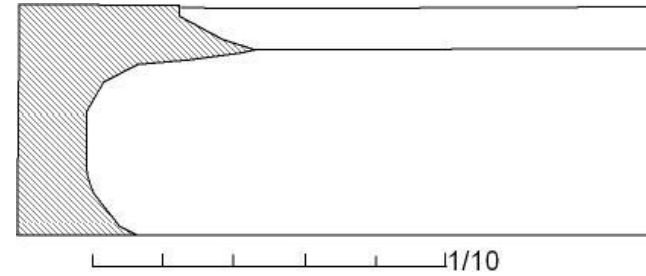
Genişlik: 96 cm

RESİMLER

Resim: 34.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 34.1

KATALOG 35

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “7” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan bir basamak parçasıdır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. İki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda 8 cm yüksekliğinde ince bir şerit halinde çıkıntı yer almaktadır. Bu bölüm basamağın oturulan kısmıdır. Alt kısım ise 29 cm yüksekliğinde diğerine göre daha geniştir ve düz inmektedir. Mimari öge oturma kısmı üste gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Sol alt ve alt kısımları modern betonla sıvanarak kenarları kapatılmıştır. Basamak çıkıntısı sağ üst köşede kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

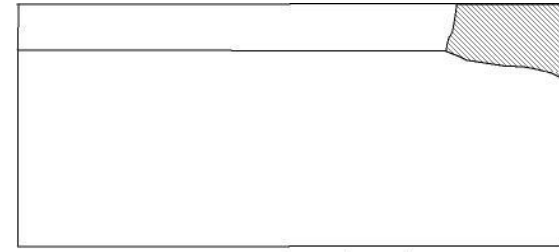
Genişlik: 86 cm

RESİMLER

Resim: 35.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 35.1

KATALOG 36

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “7” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan bir basamak parçasıdır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. İki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda 8 cm yüksekliğinde ince bir şerit halinde çıkıntı yer almaktadır. Bu bölüm basamağın oturulan kısmıdır. Alt kısım ise 29 cm yüksekliğinde diğerine göre daha geniştir ve düz inmektedir. Mimari öge oturma kısmı üste gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Sağ üst tarafta basamak çıkıntısının yer aldığı bölüm kırılmış, sol yan ve alt kısım modern betonla sıvanmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

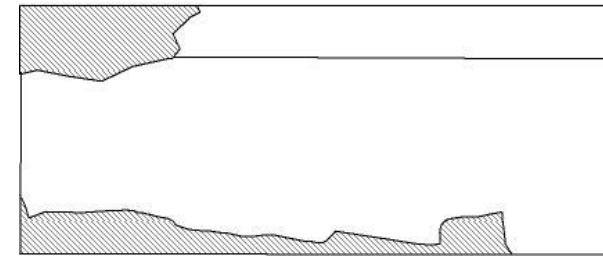
Uzunluk: 86 cm

RESİMLER

Resim: 36.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 36.1

KATALOG 37

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara "7" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan bir basamak parçasıdır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Üst kısımda 8 cm yüksekliğinde ince bir şerit halinde çıkıntı yer almaktadır. Bu bölüm basamağın oturulan kısmıdır. Alt kısım ise 29 cm yüksekliğinde diğerine göre daha geniştir ve düz inmektedir. Mimari öge oturma kısmı üste gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Sol yan modern betonla kapatılan mimari ögenin üst basamak kısmında ve alt orta kısmında tahrip söz konusudur.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

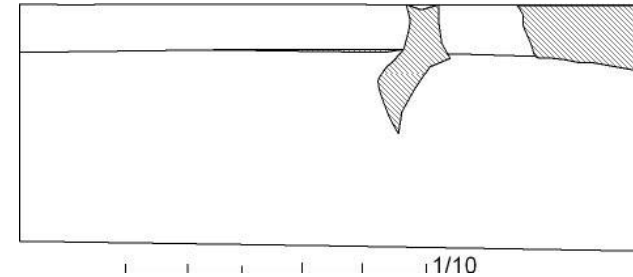
Uzunluk: 93 cm

RESİMLER

Resim: 37.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 37.1

KATALOG 38

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “7” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan bir basamak parçasıdır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Üst kısımda 8 cm yüksekliğinde ince bir şerit halinde çıkıntı yer almaktadır. Bu bölüm basamağın oturulan kısmıdır. Alt kısım ise 29 cm yüksekliğinde diğerine göre daha geniştir ve düz inmektedir. Mimari öge oturma kısmı üste gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Parça sol üst kısımda basamak çıkıntısının olduğu yerden ve sağ yandan kırıktır.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

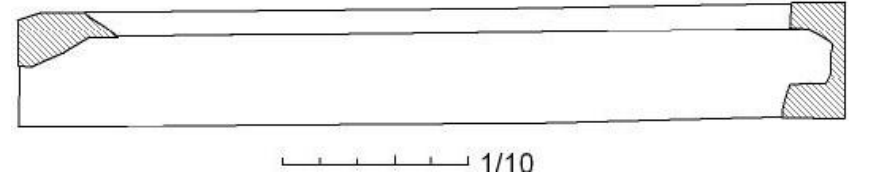
Uzunluk: 210 cm

RESİMLER

Resim: 38.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 38.1

KATALOG 39

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara "7" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan bir basamak parçasıdır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. İki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda 8 cm yüksekliğinde ince bir şerit halinde çıkıntı yer almaktadır. Bu bölüm basamağın oturulan kısmıdır. Alt kısım ise 29 cm yüksekliğinde diğerine göre daha geniştir ve düz inmektedir. Mimari öge oturma kısmı üste gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Sağ yan tarafından kırık olan parçanın üzerine sarmaşıkla kaplıdır. Duvar sırasının en üstünde yer alan parçanın üzeri sarmaşıkla kaplıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

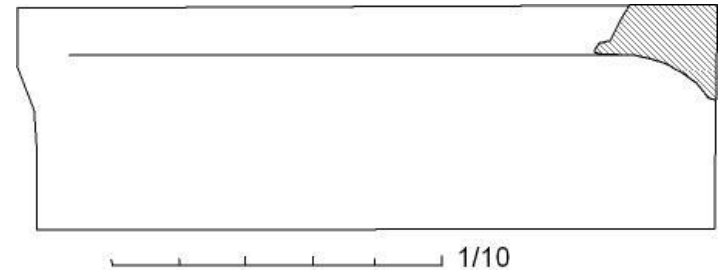
Uzunluk: 102 cm

RESİMLER

Resim: 39.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 39.1

KATALOG 40

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara "7" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan bir basamak parçasıdır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. İki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda 8 cm yüksekliğinde ince bir şerit halinde çıkıntı yer almaktadır. Bu bölüm basamağın oturulan kısmıdır. Alt kısım ise 29 cm yüksekliğinde diğerine göre daha geniştir ve düz inmektedir. Mimari öge oturma kısmı üste gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Duvar sırasının en üstünde yer alan parçanın üzeri sarmaşıkla kaplıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

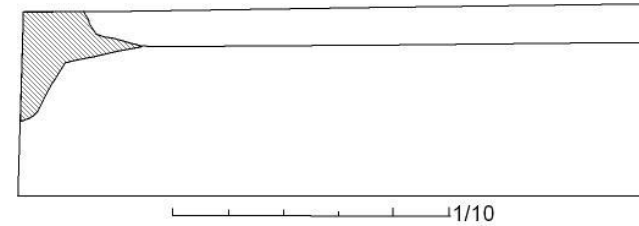
Uzunluk: 110 cm

RESİMLER

Resim: 40.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 40.1

KATALOG 41

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “7” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan bir basamak parçasıdır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. İki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda 8 cm yüksekliğinde ince bir şerit halinde çıkıntı yer almaktadır. Bu bölüm basamağın oturulan kısmıdır. Alt kısım ise 29 cm yüksekliğinde diğerine göre daha geniştir ve düz inmektedir. Mimari öge oturma kısmı üste gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Duvar sırasının en üstünde yer alan parçanın üzeri sarmaşıkla kaplıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

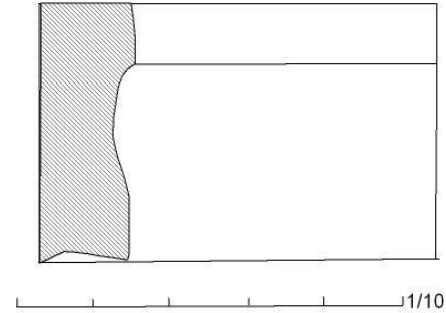
Uzunluk: 57 cm

RESİMLER

Resim: 41.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 41.1

KATALOG 42

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara “12” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen mimari parça duvar üzerinde orta kısımlarda yer almaktadır. Ön profile bakıldığında parçanın basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Kente yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Ön profilden bakıldığında parça iki şeritten oluşmaktadır. Basamağın oturulan kısmı alt tarafa gelecek şekilde ters yerleştirilen parçanın altta yer alan basamak çıkıntısı 8 cm, bunun üzerinde yer alan şerit ise 27 cm yüksekliğindedir. Kullanıldığı yapıda basamakların en son kısmını oluşturmuş olmalıdır. Yanda yer alan 16 cm yüksekliğinde ve 8 cm genişliğindeki şerit bunu kanıtlar niteliktedir. Bu şeridin hemen ortasında 5 cm yüksekliğinde iç bükey başka bir detay yer almaktadır. Bu detay basamağın bitiş yerinde yapılan süsleme detayıdır. Parçaya yan profilden bakıldığında sol taraftan kırıktır ve bu yüz tahrip olmuştur.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 36 cm

Uzunluk: 133 cm

Yan Profil: Yükseklik: 36 cm

Uzunluk: 73 cm

RESİMLER

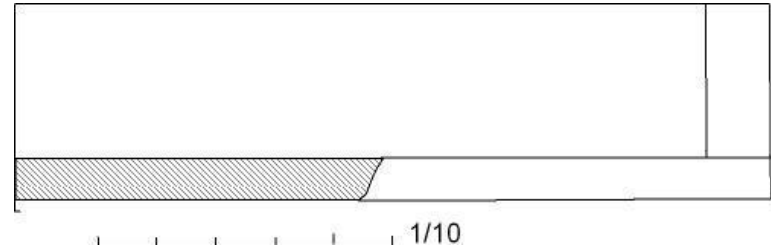
Resim: 42.1

Resim: 42.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 42.1

KATALOG 43

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara “12” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen mimari parça sur duvarının en üst kısmında kullanılmıştır. Ön profilden bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Kentte bulunan stadiona ait basamak parçasıdır. Sur duvarı içerisinde ters olarak kullanılmıştır. Basamağın oturma kısmı alt tarafta yer almaktadır. Ön profilden bakıldığında parça iki şerit halindedir. İlk alt şerit, basamak çıkıntısının olduğu kısım, yaklaşık olarak 8 cm üst şerit ise yaklaşık olarak 22 cm yüksekliğindedir. Parçaya üst profilden bakıldığında ortada bir yükselti yer almakta ve bu yükselti ön tarafta alçalmaktadır. Bu da basamağın yerleştirilmesi için yapılmış olan teknik detay olmalıdır.

Ölçüler: Üst Profil: Genişlik: 85 cm
Uzunluk: 102 cm
Ön Profil: Yükseklik: 30 cm
Uzunluk: 102 cm

RESİMLER

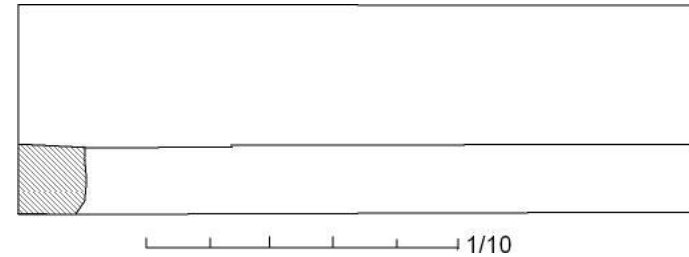

Resim: 43.1

Resim: 43.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 43.1

KATALOG 44

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara "12" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen formda mimari parça sur duvarının en üst kısmında kullanılmıştır. Ön profilden bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Kentte bulunan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Sur duvarı içerisinde ters olarak kullanılmıştır. Basamağın oturma kısmı alt tarafta yer almaktadır. Ön profilden bakıldığında parça iki şerit halindedir. Basamak çıkıntısının yer aldığı ilk şerit yaklaşık olarak 8 cm, üst şerit ise yaklaşık olarak 22 cm yüksekliğindedir. Parçanın bütün profilleri açıktır. Ancak basamak detayının yer aldığı ön yüz dışında bütün profiller zarar görmüştür.

Ölçüler: Üst Profil: Kare: 90/90 cm

Ön Profil: Yükseklik: 35 cm

Uzunluk: 90 cm

RESİMLER/

Resim: 44.1

Resim: 44.2

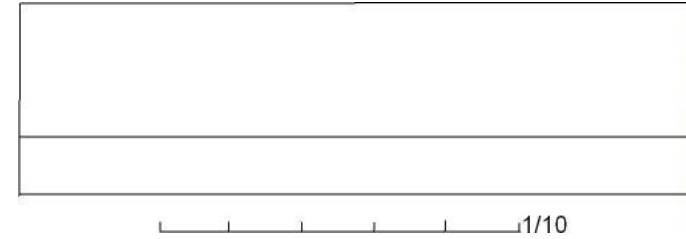

Resim: 44.3

Resim: 44.4

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 44.1

KATALOG 45

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara "12" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen formda olan mimari parça duvar üzerinde üst sıralarda yer almaktadır. Parça üç profilden görülebilmektedir. Duvar ön yüzden bakıldığında parçanın dikdörtgen profil verdiği gözlenir. Yan profilden bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır ve oturma kısmı alta gelecek şekilde ters olarak yerleştirilmiştir. Stadona ait basamak parçasıdır. Basamak çıkıntısının yer aldığı yüze bakıldığında altta 8 cm, üstte 28 cm yüksekliğinde iki şerit görülmektedir. Parçanın sol tarafında basamak çıkıntısının bir kısmı kırılmıştır. Arka profilden bakıldığında çok fazla kırılmış olduğu görülmektedir.

Ölçüler: Detayın Olduğu Yüz: Yükseklik: 31 cm
Uzunluk: 98 cm

RESİMLER

Resim: 45.1

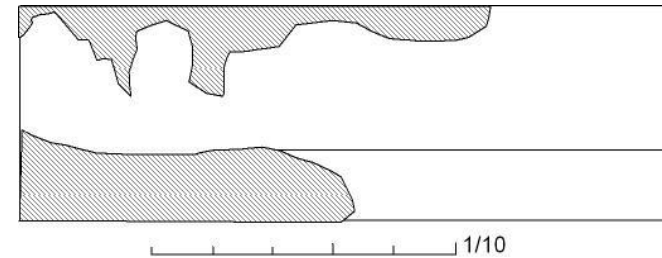

Resim: 45.2

Resim: 45.3

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 45.1

KATALOG 46

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Uzun dikdörtgen parça sur duvarının alt kısımlarında kullanılmıştır. Ön yüzünde yer alan detaylardan basamak olduğu anlaşılmaktadır. Kentte yer alan Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Parça ön profilden bakıldığında iki şeritten oluşmaktadır. Üst şerit 8 cm yüksekliğinde alt şerit ise 27 cm yüksekliğindedir. Şeridin daha geniş olan alt şeride derinliği yaklaşık olarak 6 cm'dir. Parça sağ yan taraftan ve sol üstten kırılmıştır ve duvar üzerine oturma sırası üste gelecek şekilde yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

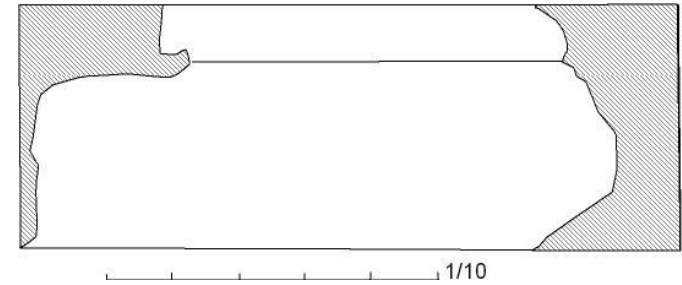
Uzunluk: 105 cm

RESİMLER

Resim: 46.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 46.1

KATALOG 47

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Parça bütün profillerden gözlemlenebilmektedir. Üst ve sol yan profilden bakıldığında çok tahrip olmuştur. Sağ yan profilden bakıldığında parçanın alt kısmında 8 cm yüksekliğinde bir şerit yer almaktadır. Bunun üzerinde yer alan ve diğerine göre daha geniş olan şeridin yüksekliği ise 27 cm'dir. Detaylardan basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Oturma kısmı alta gelecek şekilde, ters yerleştirilmiştir.

Ölçüler:

Şeritli Yan Profil: Yükseklik: 35 cm

Uzunluk: 75 cm

Üst Profil: Kare: 73/73 cm

RESİMLER

Resim: 47.1

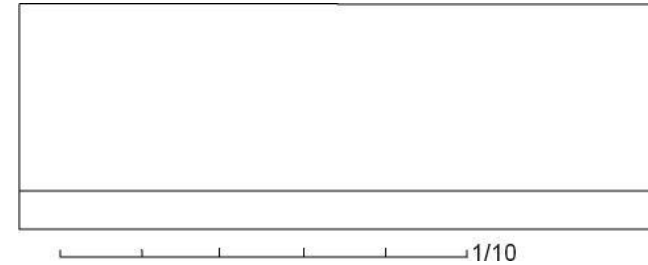

Resim: 47.2

Resim: 47.3

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 47.1

KATALOG 48

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Kule üzerinde yer alan parça kulenin sol yan duvarı üzerinde kullanılmıştır. Parça üzerinde iki şerit görünmektedir. Alt şerit 10 cm yüksekliğindedir ya tıraşlanmış ya da kırılmıştır. Bunun üzerinde yer alan şerit ise 20 cm yüksekliğindedir. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu görülmektedir. Kentte yer alan stadiona ait basamak parçasıdır. Duvar içerisine oturulacak kısım altta gelecek şekilde, ters olarak yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 30 cm

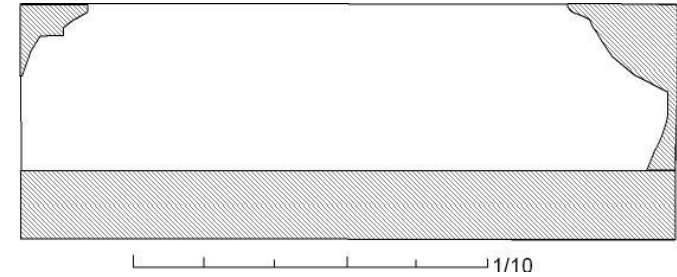
Uzunluk: 92 cm

RESİMLER

Resim: 48.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 48.1

KATALOG 49

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "18" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Şu an temeli bir evin merdiveni olarak kullanılan duvarın üzerinde yer almaktadır. Alt sıralarda yer alan mimari öge üzerinde teknik detaylar görülebilmektedir. Parça üzerinde en altta ve en sağda iki şerit görülmektedir. Alt şerit yaklaşık olarak 9 cm yüksekliğindedir ve orta kısımdan kırılmıştır. Bunun üzerinde yer alan şerit ise 25 cm yüksekliğindedir. Alt şeridin üst şeride olan derinliği ise 7 cm civarındadır. 10 cm genişliğinde olan yan şerit sağ üst kısımdan kırılmıştır. Parça basamak parçasına benzemektedir. Tiyatroya ait basamak parçasıdır

Ölçüler: Yükseklik: 35 cm

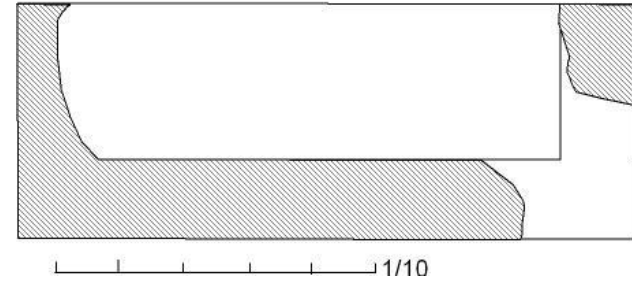
Uzunluk: 94 cm

RESİMLER

Resim: 49.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 49.1

KATALOG 50

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "18" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Şu an temeli bir evin merdiveni olarak kullanılan duvar üzerinde duvar sırasının en alt kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylardan basamak parçası olduğu görülmektedir. Stadona ait basamak parçasıdır. Mimari öğeye bakıldığında üstte altta ve yanda olmak üzere üç şerit yer almaktadır. Yaklaşık 11 cm yüksekliğinde olan üst şerit basamak kısmının yer aldığı çıkıntı olmalıdır. Ancak bu çıkıntı tamamen kırılmış ya da bilerek tıraşlanmıştır. Yan şerit yaklaşık 8 cm genişliğindedir. Kullanıldığı yapıda son basamak parçası olmalıdır. Bunun altında kalan geniş şerit ise 22 cm yüksekliğindedir. Oturulacak kısım üste gelecek şekilde duvar üzerine yerleştirilmiştir. Basamak parçası modern betonla etrafı kapatılarak üzeri kireçle sıvanmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 33

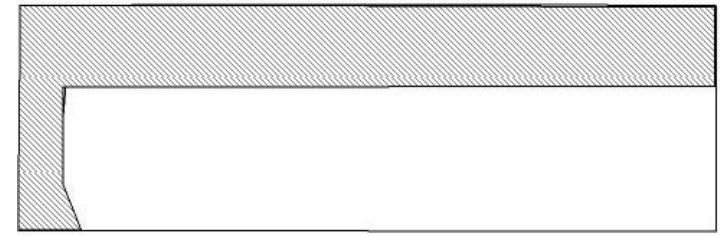
Uzunluk: 105 cm

RESİMLER

Resim: 50.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 50.1

KATALOG 51

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “25” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Samanlığın arkasında güçlükle ulaşılabilen sur duvarı üzerinde yer almaktadır. Duvarın en üst sırasında yer alan mimari parça üzerinde iki şerit yer almaktadır. En üstte yer alan şerit diğerine göre daha öndedir ve yaklaşık olarak 9 cm yüksekliğindedir. Alt şerit ise yaklaşık olarak 21 cm yüksekliğindedir. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Stadona ait basamak parçasıdır. Oturma yeri üstte gelecek şekilde sur duvarı üzerine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Uzunluk: 190 cm

Yükseklik: 30 cm

RESİMLER

Resim: 51.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 51.1

KATALOG 52

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “25” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Samanlığın arkasında güçlkle ulaşılabilen sur duvarı üzerinde yer almaktadır. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu görülmektedir. Tiyatroya ait bir basamak parçasıdır. Duvarın en üst sırasında yer alan mimari parça üzerinde iki şerit yer almaktadır. En üstte yer alan şerit diğerine göre daha öndedir ve yaklaşık olarak 9 cm yüksekliğindedir. Basamağın çıkıntı yaptığı bu kısım kırılmış ya da bilerek tıraşlanmıştır. Altta yer alan şerit ile aynı düzeye gelmiştir. Alt şerit ise yaklaşık olarak 21 cm yüksekliğindedir.

Ölçüler: Uzunluk: 70 cm

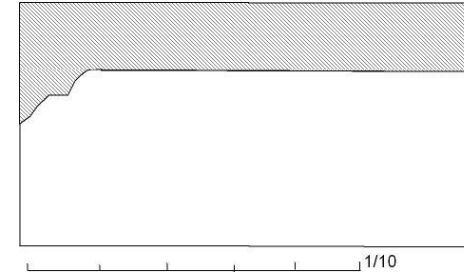
Yükseklik: 36 cm

RESİMLER

Resim: 52.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 52.1

KATALOG 53

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “25” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Samanlığın arkasında güçlükle ulaşılabilen sur duvarı üzerinde yer almaktadır. Sol yan tarafında yer alan modern duvar tarafından parçanın sol yanı kesilmiştir. Detaylardan basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Tiyatroya ait basamak parçasıdır. Duvarın en üst sırasında yer alan mimari parça üzerinde iki şerit yer almaktadır. En üstte yer alan şerit diğerine göre daha öndedir ve yaklaşık olarak 9 cm yüksekliğindedir ve büyük bir bölümü kırılmıştır. Alt şerit ise yaklaşık olarak 21 cm yüksekliğindedir.

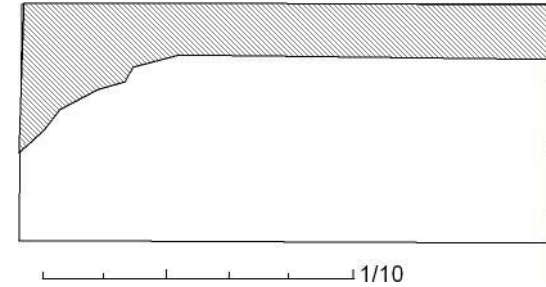
Ölçüler: Uzunluk: 83 cm
Yükseklik: 36 cm

RESİMLER

Resim: 53.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 53.1

KATALOG 54

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “25” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Samanlığın arkasında güçlkle ulaşılabilen sur duvarı üzerinde yer almaktadır. Sol yan tarafında yer alan modern duvar tarafından parça kesilmiştir. Duvarın en üst sırasında yer alan mimari parça üzerinde iki şerit yer almaktadır. En üstte yer alan şerit diğerine göre daha öndedir, yaklaşık olarak 9 cm yüksekliğindedir ve büyük bir bölümü kırılmıştır. Alt şerit ise yaklaşık olarak 24 cm yüksekliğindedir. Sağ taraf tamamen kırılmıştır bu yüzden alınan uzunluk parçanın gerçek uzunluğu değildir. Detaylardan basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Stadiona ait basamak parçasıdır.

Ölçüler: Uzunluk: 75 cm

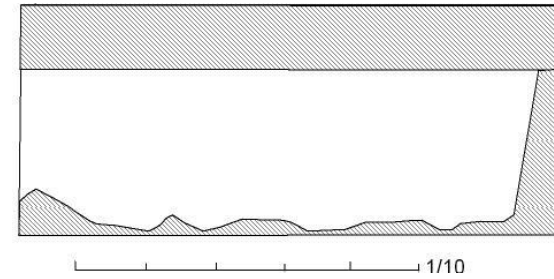
Yükseklik: 33 cm

RESİMLER

Resim: 54.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 54.1

KATALOG 55

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “29” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Bugün bir ev temelini duvarı içinde yer alan parçanın etrafı modern betonla kaplanmıştır sadece üst kısmında yer alan şerit kısmı görülebilmektedir. Yaklaşık olarak 8 cm yüksekliğinde olan bu şerit basamak çıkıntısı olmalıdır. Ölçülebilen alt şerit yaklaşık 20 cm’dir. Stadona ait basamak parçasıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 30 cm

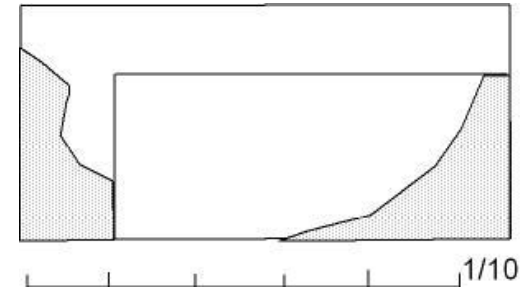
Uzunluk: 60 cm (En Uzun Böşüm)

RESİMLER

Resim: 55.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 55.1

KATALOG 56

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde yer alan iç kapının kulesi üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvar üzerinde en alt sırada yer alan mimari parça detaylardan anlaşıldığı kadarıyla basamak parçası olmalıdır. Stadona ait basamak parçasıdır. Sadece ön profili görülebilen parça tamamen duvarın içindedir. Ön profilden bakıldığında iki şerit görülmektedir. Üst Şerit en sağda yaklaşık 8 cm en solda ise yaklaşık olarak 11 cm yüksekliğindedir. Alt Şerit ise ölçülebilen uzunluğa kadar 23 yüksekliğindedir. Parça en sağ tarafta kavis yapmaktadır. Oturma yeri üst tarafa gelecek şekilde duvar içine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 34 cm

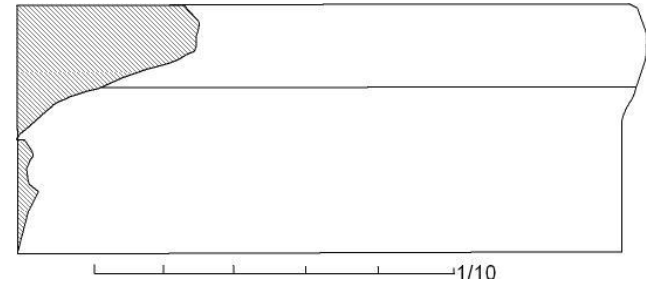
Uzunluk: 82 cm

RESİMLER

Resim: 56.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 56.1

KATALOG 57

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde yer alan iç kapının kulesi üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Tamamı duvar içerisinde yer alan mimari ögenin sadece ön profili görülmektedir. Üzerinde iki şerit yer almaktadır. Altta yer alan şerit yaklaşık olarak 26 cm yüksekliğindedir. Üst şerit yaklaşık 11 cm yüksekliğindedir ve öne doğru çıkıntı yapıyor olmalıdır. Ancak üzeri tıraşlanmış ya da büyük ölçüde tahrip olmuş ve alt şeritle eşit seviyeye gelmiştir. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Kentte yer alan tiyatroya ait basamak parçasıdır. Oturulan kısmı üste gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 37 cm

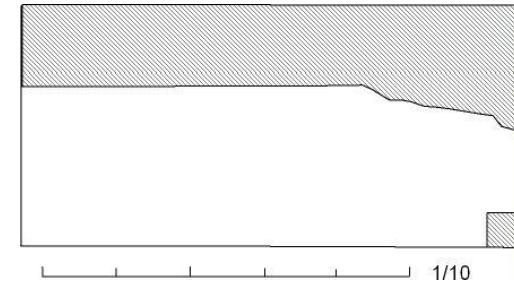
Uzunluk: 70 cm

RESİMLER

Resim: 57.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 57.1

KATALOG 58

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde yer alan iç kapının kulesi üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Tamamı duvar içerisinde yer alan mimari ögenin sadece ön profili görülmektedir. Üzerinde iki şerit yer almaktadır. Altta yer alan şerit yaklaşık olarak 27 cm yüksekliğindedir. Üst şerit yaklaşık 8 cm yüksekliğindedir ve öne doğru çıkıntı yapmaktadır. Üst şerit sağ üst taraftan kırılmıştır. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Kentte yer alan tiyatroya ait basamak parçasıdır. Oturulan kısmı üste gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 36 cm

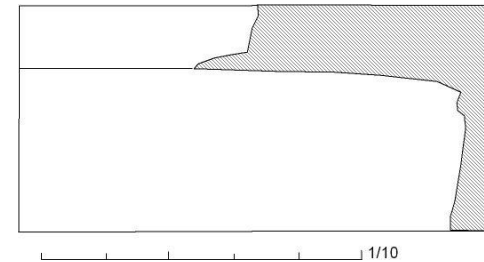
Uzunluk: 73 cm

RESİMLER

Resim: 58.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 58.1

KATALOG 59

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde yer alan iç kapının kulesi üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Tamamı duvar içerisinde yer alan mimari ögenin sadece ön profili görülmektedir. Üzerinde iki şerit yer almaktadır. Altta yer alan şerit yaklaşık olarak 23 cm yüksekliğindedir. Üst şerit yaklaşık 8 cm yüksekliğindedir ve öne doğru çıkıntı yapmaktadır. Üst şerit sağ üst taraftan alt şerit yine sağ alt taraftan kırılmıştır. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Stadona ait basamak parçasıdır.. Oturulan kısmı üste gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 31 cm

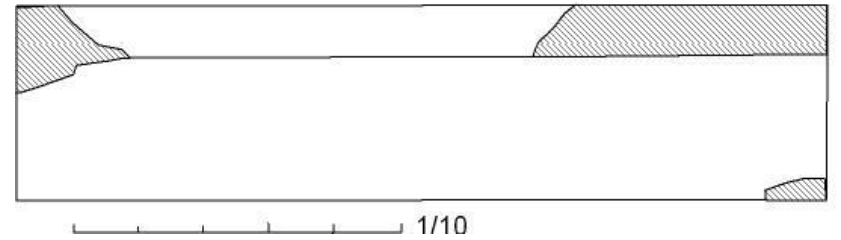
Uzunluk: 124 cm

RESİMLER

Resim: 59.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 59.1

KATALOG 60

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde yer alan iç kapının kulesi üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Tamamı duvar içerisinde yer alan mimari ögenin sadece ön profili görülmektedir. Üzerinde iki şerit yer almaktadır. Altta yer alan şerit yaklaşık olarak 23 cm yüksekliğindedir. Üst şerit yaklaşık 5 cm yüksekliğindedir ve öne doğru çıkıntı yapmaktadır. Parça orta yerinden kırılmış aynı zamanda üst şerit kırılan parçanın sağ tarafında zarar görmüştür. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Stadona ait basamak parçasıdır. Oturulan kısmı üste gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 32 cm

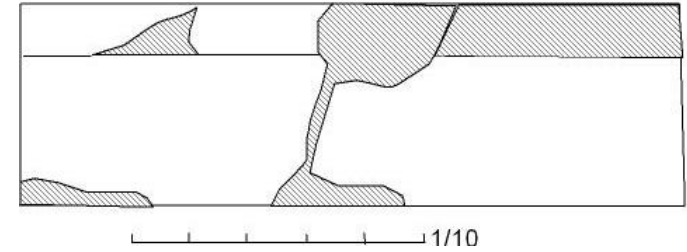
Uzunluk: 108 cm

RESİMLER

Resim: 60.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 60.1

KATALOG 61

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde yer alan iç kapının kulesi üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Tamamı duvar içerisinde yer alan mimari ögenin sadece ön profili görülmektedir. Üzerinde iki şerit yer almaktadır. Altta yer alan şerit yaklaşık olarak 22 cm yüksekliğindedir. Üst şerit yaklaşık 9 cm yüksekliğindedir ve öne doğru çıkıntı yapmaktadır. Üst şeridin tamamında kırılmalar yer almaktadır. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Stadona ait basamak parçasıdır. Oturulan kısmı üste gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 31 cm

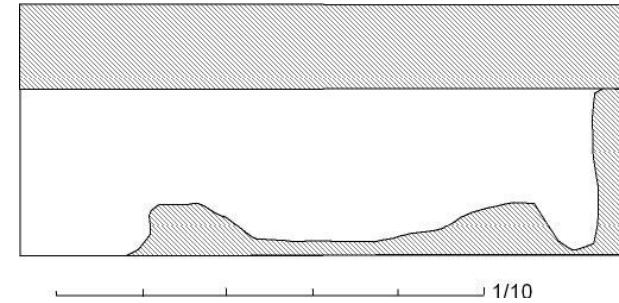
Uzunluk: 70 cm

RESİMLER

Resim: 61.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 61.1

KATALOG 62

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde yer alan iç kapının kulesi üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Tamamı duvar içerisinde yer alan mimari ögenin sadece ön profili görülmektedir. Üzerinde iki şerit yer almaktadır. Altta yer alan şerit yaklaşık olarak 22 cm yüksekliğindedir. Üst şerit yaklaşık 10 cm yüksekliğindedir ve öne doğru çıkıntı yapmaktadır. Üst şerit sağ üst ve sol üst taraftan kırılmıştır. Duvar üzerinde en alt kısımda yer almaktadır ve modern taş döşeme parçasının bir kısmını kapatmıştır. Detaylara bakıldığında basamak parçası olduğu anlaşılmaktadır. Stadona ait basamak parçasıdır. Oturulan kısmı üste gelecek şekilde duvar içerisine yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 32 cm

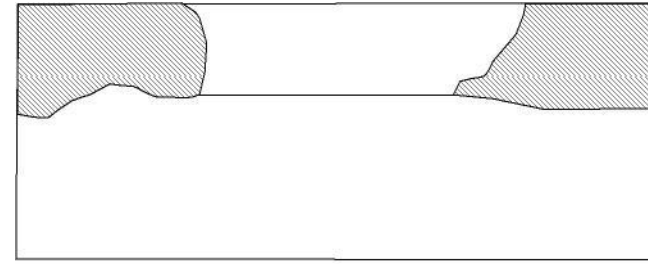
Uzunluk: 80 cm

RESİMLER

Resim: 62.1

ÇİZİMLER /DETAYLAR

Çizim: 62.1

KAPI
SÖVELERİ

KATALOG 63

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın üst sıralarında yer alan parça 3 numaralı duvarın önüne geç dönemde yapılmış bir merdiven eklemesinin yan duvarı üzerindedir. Mimari öge bütün yönlerden kırılmıştır. Bu yüzden formunun ne olduğunu söylemek zordur. Ancak ortada yer alan yuvarlak teknik detay ve üzerinde bulunan paralel uzanan mimari detay görülmektedir. Ortada yer alan yuvarlak detayın yüksekliği ve genişliği 6 cm, derinliği 5 cm civarındadır. Bu detayın kapı sövesi olma ihtimali yüksektir. Üzerinde buna paralel olarak uzanan düz hat kapının dayandığı kısım olmalıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 21 cm

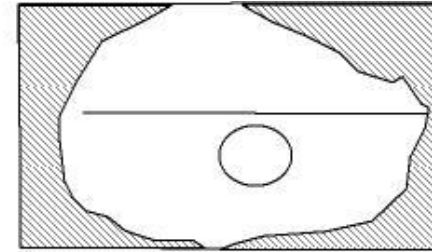
Uzunluk: 40 cm

RESİMLER

Resim: 63.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 63.1

KATALOG 64

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın üst sıralarında yer alan parça 3 numaralı duvarın önüne geç dönemde yapılmış bir merdiven eklemesinin yan duvarı üzerindedir. Hem yan hem de üst profilden gözlemlenebilmektedir. Yan profilden bakıldığında uzun dikdörtgen formda olan parça üst kısmında kare formdadır. Üst profilde sağ kenarda orta kısımda yuvarlak teknik detay yer almaktadır. 5 cm uzunluğunda ve yüksekliğinde, 3 cm derinliğinde olan teknik detay kapı sövesi olmalıdır. Detayın iç kısmı dolu olduğundan dolayı tam olarak derinliği alınamamıştır. Detayın hemen sağ tarafında yer alan yaklaşık 3 cm genişliğindeki hat kapının açıldığında dayandığı son kısım olmalıdır.

Ölçüler: Üst Kısım: Uzun Kenar: 67 cm

Kısa Kenar: 57 cm

Ön Profil: Yükseklik: 15 cm

Uzunluk: 67 cm

RESİMLER

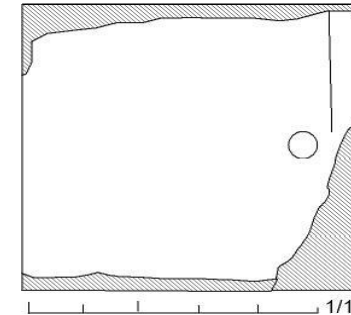

Resim:64.1

Resim: 64.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 64.1

**YAZITLI
PARÇALAR**

KATALOG 65

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda Castro olarak adlandırılan yapının devamında ve Osmanlı Hamamı'nın önünde yer alan ve Numara "1" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen parça sur içerisinde yatay şekilde yerleştirilmiştir. Orijinalinde dik durmaktadır. Üzerinde yazıt yer almaktadır ve parçanın yaklaşık 70 cm'lik kısmı yazıt için ayrılmıştır. Duvar örgüsünde 3. Sırada yer almaktadır. Sağ üst taraftaki çatlamanın dışında parça üzerinde ciddi hasar yoktur.

Ölçüler: Yükseklik: 67 cm

Uzunluk: 107 cm

RESİMLER

Resim: 65.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

ἀγαθῆι τύχηι
Λ · Σεμπρώνιον · Σε[γ]-
νεκίωνα · τὸν λαμ-
πρότατον · Ῥωμαί-
ων ὑπατον · Ἀσί-
ας ἀνθύπατον
[.] Φλ. · Λούκι[.]ς
τὸν Σωτήρα τῆς
πόλεως καὶ ἑαυ-
τοῦ · ἐκ τῶν ἑαυ-
τοῦ

Çizim: 65.1

KATALOG 66

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda numara “4” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Parçanın etrafı modern betonla sıvandığından dolayı ölçüleri tam olarak alınamamıştır. Üzerinde yazıt yer almaktadır. Ancak yazıtın tamamı olmadığından dolayı okunamamıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 11 cm

Genişlik: 24 cm

RESİMLER

Resim: 66.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 66.1

KATALOG 67

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen formda olan mimari öge sur duvarının orta kısımlarında yer almaktadır. Parça üzerine dikkatli bakıldığında, tam ortasında 24 cm yüksekliğinde ve 52 cm uzunluğunda dış hatları sınırlanmış kare kutu içinde bir yazıt yer almaktadır. Ancak parçanın yüzeyi aşındığından dolayı yazının tamamını okumak mümkün değildi ve bazı harfler net olarak görülmektedir. Parçanın sol alt köşesi kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 53 cm

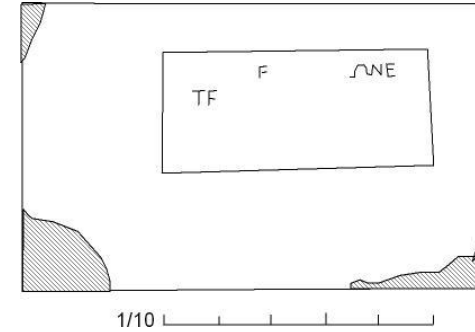
Uzunluk: 90 cm

RESİMLER

Resim: 67.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 67.1

**KEMER
PARÇALARI**

KATALOG 68

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “29” ile isimlendirilen duvarın güney duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sur duvarının en alt kısmında kullanılan mimari parça bir kemer parçasıdır. Sur duvarına yan olarak konulmuştur. Hem arka hem de ön profili görülmektedir. Parçaya yan profilden bakıldığında kemerin ön yüzü görülmektedir ve dört şeritten oluşmaktadır. Sol taraftan yer alan şeritten başlayarak sağ tarafa kadar şeritler genişlemektedir. Soldan başlayarak en alt şerit 6 cm, orta şerit 12 cm, en üst şerit 6 cm yüksekliğindedir. En üst kısmında yer alan şerit bir yükselti ile sona ermektedir. Duvara ön yüzden bakıldığında kemer parçasının üst kısmı görülmektedir ve kare formdadır.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 37 cm
Uzunluk: 35 cm
Arka Yüz: Uzunluk: 71 cm
Yükseklik: 49 cm

RESİMLER

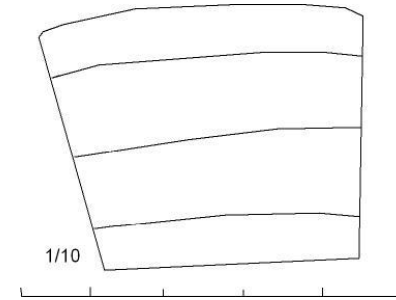
Resim: 68.1

Resim: 68.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 68.1

KATALOG 69

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “29” ile isimlendirilen duvarın güney duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça duvarın en alt kısmında kullanılmış bir kemer parçasıdır. Duvarın en alt kısmında ve sonunda yer alan parça üzerinde dört şerit yer almakta ve bu şeritler yukarıya gidildikçe büyümekte ve genişlemektedir. En üstte yer alan ve tek şerit olarak görülen şerit aslında iki şeritten oluşmaktadır. Ancak üst şerit kırıldığından dolayı tek şerit gibi görünmektedir. En alttan başlayarak; ilk şerit 6 cm, ikinci şerit 9 cm, üçüncü şerit 11 cm, kırılan en üst şerit 9 cm yüksekliğindedir. Yan yüzden bakıldığında kemer parçasının yan profili görülmektedir.

Ölçüler: Yükseklik: 40 cm

Uzunluk: 50 cm (En Uzun Kenar)

RESİMLER

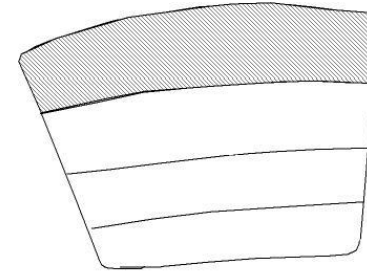
Resim: 69.1

Resim: 69.2

ÇİZİMLER /DETAYLAR

1/10

Çizim: 69.1

KATALOG 70

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “29” ile isimlendirilen duvarın üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın orta kısımlarında kullanılan mimari parça bir kemer parçasıdır. Parça üzerinde yer alan dört şerit yukarıya gidildikçe büyümekte ve genişlemektedir. Kemerin en üst kısmında yer alan ve çıkıntı yapan şerit zarar görmüş ve kırılmıştır. En alttan başlayarak ilk şerit 9 cm, ikinci şerit 9 cm, üçüncü şerit 11 cm, kırılan en üst şerit 9 cm yüksekliğindedir. Mimari öge duvar içerisinde yer aldığından dolayı sadece ön profili hakkında bilgi edinilebilmektedir.

Ölçüler: Yükseklik: 40 cm

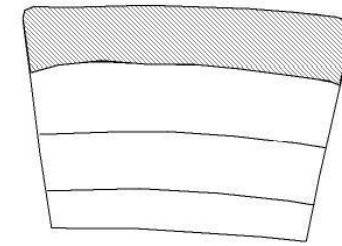
Uzunluk: 54 cm (En Uzun Kenar)

RESİMLER

Resim: 70.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 70.1

KATALOG 71

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “29” olarak isimlendiren duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın orta kısımlarında kullanılan mimari parça bir kemer parçasıdır ve üzerinde dört şerit yer almaktadır. Şeritler yukarı doğru çıkıldıkça genişlemektedir. En üstte yer alan şerit tek parça gibi görünmektedir ancak tahrip olduğundan dolayı tek şerit gibi görünmektedir. En alttan başlayarak; ilk şerit 7 cm, ikinci şerit 9 cm, üçüncü şerit 12 cm, kırık olan en üst şerit 16 cm yüksekliğindedir. Parçanın sadece ön yüzü görülebilmektedir. Sağ tarafa doğru gidildikçe üst kısımda kırılmalar görülmektedir.

Ölçüler: Yükseklik: 45 cm

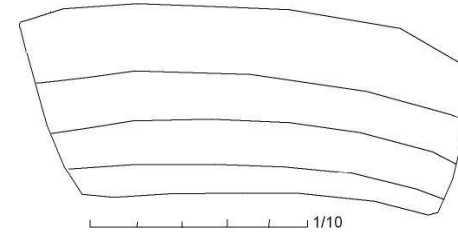
Uzunluk: 94 cm (En Uzun Bölüm)

RESİMLER

Resim: 71.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 72

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “29” olarak isimlendiren duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sur duvarının orta kısımlarında kullanılan mimari parça bir kemer parçasıdır. Tam önünde bir evin su borusu yer almaktadır. Bu yüzden detaylı fotoğrafı çekilememiştir. Üzerinde dört şerit yer almaktadır ve şeritler üst kısma doğru genişlemektedir. Ancak en üstte yer alan şerit tahrip olduğundan bu kısım tek şerit gibi görünmektedir. En alttan başlayarak; ilk şerit 7 cm, ikinci şerit 9 cm, üçüncü şerit 12 cm, kırık olan en üst şerit 12 cm yüksekliğindedir. Parçanın sadece ön yüzü görülebilmektedir.

Ölçüler: Yükseklik: 40 cm

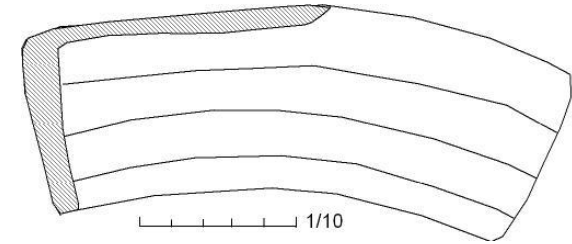
Uzunluk: 120 cm (En Uzun Bölüm)

RESİMLER

Resim: 72.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 73

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeybatısında yer alan ve numara “29” olarak isimlendiren duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın orta kısımlarında kullanılan mimari parça kemer parçasıdır. Üzerinde dört şerit yer almaktadır ve şeritler üst kısma doğru genişlemektedir. Ancak en üstte yer alan şerit tahrip olduğundan bu kısım tek şerit gibi görünmektedir. En alttan başlayarak; ilk şerit 7 cm, ikinci şerit 9 cm, üçüncü şerit 12 cm, kırık olan en üst şerit 12 cm yüksekliğindedir. Sadece ön profili görülebilmektedir.

Ölçüler: Yükseklik: 45 cm

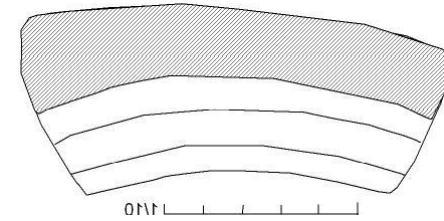
Uzunluk: 113 cm

RESİMLER

Resim: 73.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

ALTAR

KATALOG 74

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “5” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Uzun dikdörtgen parça sağ ve sol alt ve sol üst köşesinden kırılmıştır. İşlevi Altar olarak belirlenen parça üzerinde mimari detaylar ve yazıt görülebilmektedir. Parça altta ve üstte birbirlerine paralel üç çizgi ile bölümlere ayrılmıştır. 16 cm yüksekliğindeki alt kaide kısmı birbirine paralel uzanan üç şeritten sonra aşağıya doğru genişlemektedir. Bu bölümün uzunluğu en geniş yerde 43 cm'dir. Aynı durum üst kısımda da söz konusudur ve bu kısımda yaklaşık 16 cm yüksekliğinde ve 43 cm genişliğindedir. Yazıtın yer aldığı orta bölüm yaklaşık olarak 40 cm yüksekliğindedir. Yazıtın üzeri çok fazla tahrip olduğundan dolayı okunamamıştır. Duvar modern beton ile sıvanırken parçaya zarar verilmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 69 cm

Genişlik: 40 cm (Yazının olduğu bölüm)

RESİMLER

Resim: 74.1

ÇİZİMLER /DETAYLAR

Çizim: 76.1

**ENTABLATÜR
PARÇALARI**

KATALOG 75

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda Castro olarak adlandırılan yapının devamında ve Osmanlı Hamamı'nın önünde yer alan ve Numara "1" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Parça hem ön hem de yan profilden gözlenebilmektedir. Akantus yaprağına benzeyen bir bezeme yer almaktadır. Parça üst alt ve solda harç ile kapatılmıştır. Bu yüzden işlevinin ne olduğunu söylemek zordur. Ancak üst yapıda kullanılmış bir mimari parçadır. Yan profilden bakıldığında düz dikdörtgen şeklinde görünmektedir.

Ölçüler: Ön Yüz: Yükseklik: 27 cm

Uzunluk: 31 cm

Yan Yüz: Uzunluk: 57 cm

Yükseklik: 29 cm

RESİMLER

Resim: 75.1

Resim: 75.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 76

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Konumu ve Korunma Durumu: Parça duvarın en üst sırasında bulunmaktadır. Bakıldığında üzerindeki teknik detaylar görülmektedir. Parça ortada birbirine paralel uzanan iki çizgi ile iki parçaya ayrılmıştır. Üst şerit dışa doğru çıkıntı yapmaktadır ve yaklaşık olarak 20 cm yüksekliğindedir. Çıkıntı yapan üst kısımda kırılmalar vardır. Alt şerit diğerine göre daha kısa, düz profillidir ve 6 cm yüksekliğindedir. Sağda ve solda kırılmıştır. Bu yüzden gerçek ölçüleri bilinmemektedir. Parça kullanıldığı yapıda üst yapı elemanı olarak kullanılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 26 cm

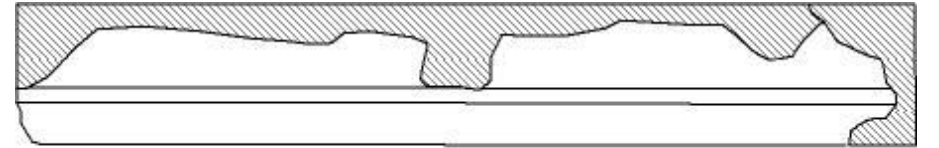
Korunan Uzunluk: 156 cm

RESİMLER

Resim: 76.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 76.1

KATALOG 77

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Parça duvarın en üst kısmında yer almaktadır. Üzerindeki detaylar görülebilmektedir. Ortada birbirine paralel uzanan iki çizgi ile iki şeride ayrılmıştır. Üst şerit dışa doğru çıkıntı yapmakta ve yaklaşık olarak 21 cm yüksekliğindedir. Bu bölüm özellikle sol yanda ve üst bölümleri kırılmıştır. Alt şerit diğerine göre daha kısa, düz profillidir ve yaklaşık 6 cm'dir. Parça kullanıldığı yapıda üst yapı elemanı olarak kullanılmıştır. Çok yüksekte yer aldığından dolayı fotoğraf istenildiği gibi alınamamıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 27 cm

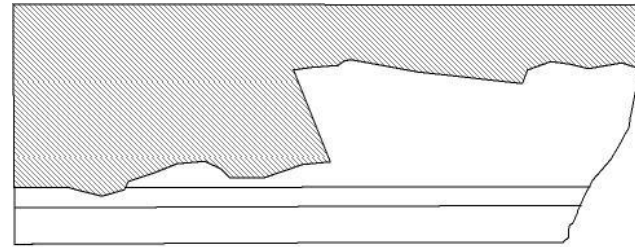
Uzunluk: 67 cm

RESİMLER

Resim: 77.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 77.1

KATALOG 78

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Parça duvarın en üst kısmında yer almaktadır. Bakıldığında teknik detaylar görülmektedir. Mimari öge ortada birbirine paralel uzanan iki çizgi ile iki şeride ayrılmıştır. Üst şerit dışa doğru çıkıntı yapmaktadır ve yaklaşık olarak 21 cm yüksekliğindedir. Çıkıntı yapan üst şerit sol yandan ve üstünden kırılmıştır. Özellikle sol kısım çok fazla tahrip olmuştur. Alt şerit diğerine göre daha kısa ve düzdür ve yaklaşık olarak 6 cm yüksekliğindedir. Üst profil dikdörtgen şeklindedir ve üzerinde herhangi teknik detaya rastlanmamıştır. Parça kullanıldığı yapıda üst yapı elemanı olarak kullanılmıştır.

Ölçüler: Parça Ön Yüz: Yükseklik: 30 cm

Uzunluk: 100 cm

Parça Üst Kısım: Uzunluk: 95 cm

Genişlik: 54 cm

RESİMLER

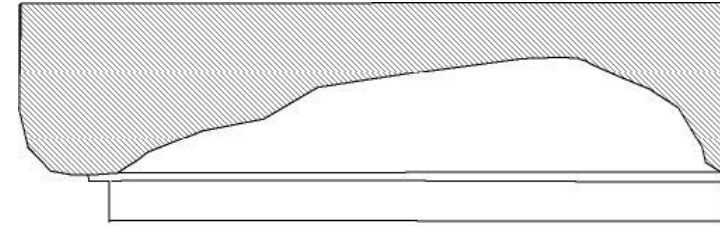
Resim: 78.1

Resim: 78.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 78.1

KATALOG 79

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Parça duvarın en üst kısmında yer almaktadır. Parçanın ortasına yakın bir kısımda sol tarafta ekili olan incir ağacından ötürü zarar görmüştür ve iki parçaya ayrılmıştır. Bakıldığında mimari detaylar görülmektedir. Parçanın hemen önünden devam eden bir merdivene ait olan duvarı sırası vardır. Bu sıra parçanın bir bölümünü kapatmıştır. Parça birbirine paralel uzanan iki ince şeritle ayrılmış iki bölümden oluşmaktadır. Üst şerit yukarıya doğru kıvrılıp genişlemektedir ve 19 cm yüksekliğindedir. Alt şerit ise daha kısa ve düz olarak yapılmıştır yaklaşık olarak 6 cm yüksekliğindedir. Bu bölüm sağ alt taraftan kırılmıştır. Üst şeritte de parçanın genişlediği yerde kırılma vardır. Kullanıldığı yapıda üst yapıya ait mimari bir parça olmalıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 24 cm

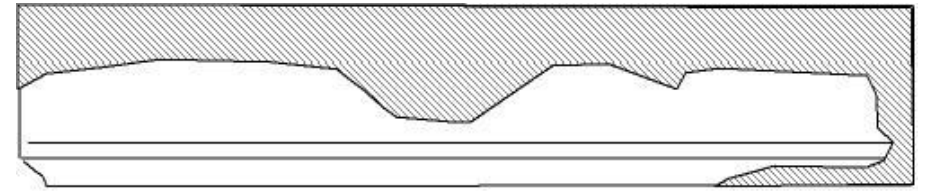
Uzunluk: 55 cm

RESİMLER

Resim: 79.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 79.1

1/10

KATALOG 80

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: İki kare blok arasına dik olarak yerleştirilen ve üst yapıda kullanılmış olan mimari parça atkı taşı görevini üstlenmiş olmalıdır. Parçanın çevresinde yer alan boşluklardan bakıldığında duvarın içerisine doğru devam ettiği görülmektedir. Duvar üzerinde orta sıralarda yer almaktadır. Bakıldığında mimari detaylar görülmektedir. Parça birbirine paralel uzanan iki şerit ile iki parçaya ayrılmıştır. Sol şerit 8 cm yüksekliğindedir ve diğerine göre düz ve daha incedir. Sağ şerit yaklaşık olarak 18 cm yüksekliğindedir ve yukarı doğru kıvrılarak genişlemiştir.

Ölçüler: Yükseklik:28 cm

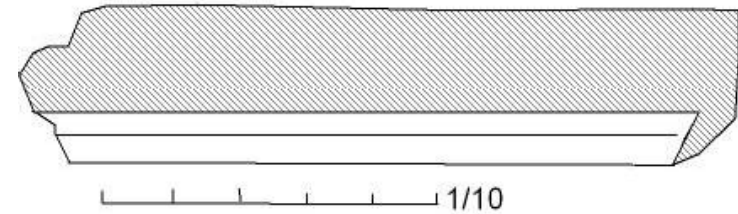
Uzunluk: 105 cm

RESİMLER

Resim: 80.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 80.1

KATALOG 81

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “5” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanım: Parça bulunduğu duvar üzerinde en alt sırada yer almaktadır. Birbirine paralel uzanan iki çizgi ile yaklaşık 2 cm yüksekliğinde bir şeritle iki bölüme ayrılan parçada üst şerit yukarı kıvrılıp genişleyerek çıkmaktadır ve yaklaşık olarak 22 cm yüksekliğindedir. 6 cm yüksekliğindeki alt şerit ise düz inmiştir. Parça kullanıldığı yapıda üst yapıya ait bir parça olmalıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 30 cm

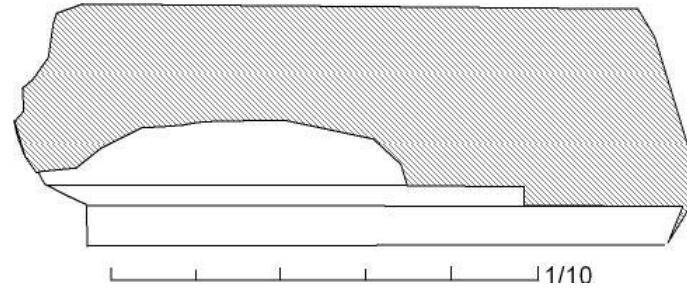
Uzunluk: 82 cm

RESİMLER

Resim: 81.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 81.1

KATALOG 82

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara “11” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sur duvarının en üst sırasında yer alan mimari parça duvarın hem doğu hem de güney yüzünden görülebilmektedir. Güney yüzünden bakıldığında uzun dikdörtgen formda olan parçanın alt kısmında ovalleşerek daralan yaklaşık 15 cm yüksekliğinde teknik detay yer almaktadır. Üst profilden bakıldığında uzun dikdörtgen formda olan parçanın alt kısmı kırılmıştır. Duvarın doğu tarafında yer alan yüzünde tam ortada dikdörtgen teknik detay görülmektedir. Bu detay yaklaşık 12 cm uzunluğunda ve genişliğinde, 5 cm derinliğinde zıvana/dübel deliği olmalıdır. Ayrıca güney yüzden bakıldığında alta doğru daralan şerit burada daha iyi gözlemlenmektedir. Ancak bu kısım büyük oranda kırılmıştır. Kullanıldığı yapıda üst yapıya ait mimari parça olmalıdır.

Ölçüler: Üst Profil: Uzunluk: 160 cm

Genişlik: 65 cm

Yükseklik: 46 cm

Yan Uzun Profil: Uzunluk: 160 cm, Yükseklik: 46 cm

Yan Kısa Profil: Yükseklik: 46 cm, Genişlik: 65 cm

RESİMLER

Resim: 82.1

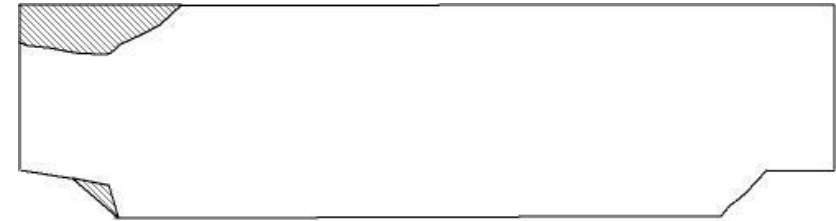

Resim: 82.2

Resim: 82.3

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 8

1/10

KATALOG 83

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara “11” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Mimari parça sur duvarının en üst sırasında yer almaktadır. Üsten bakıldığında parçanın sağ tarafında yükselen 30 cm genişliğinde bir şerit yer almaktadır. Yan profilde de bu şekilde iki şerit görülmektedir. Yan profilden bakıldığında en sağda yer alan şerit 34 cm uzunluğunda, 65 cm yüksekliğindedir. Sol şerit ise 59 cm uzunluğunda 72 cm yüksekliğindedir. Bu iki şerit arasında yer alan derinlik ise 12 cm civarındadır. Diğerlerine göre alçakta kalan bu şeritler kullanıldığı yapıda üzerine diğer mimari parçanın yerleşmesi için yapılmış teknik detaylar olmalıdır. Üst yapıda kullanılmış mimari bir öğedir.

Ölçüler: Ön Profil: Uzunluk: 93 cm

En Yüksek Yerde: Yükseklik: 72 cm

En Alçak Yerde: Yükseklik: 65 cm

RESİMLER

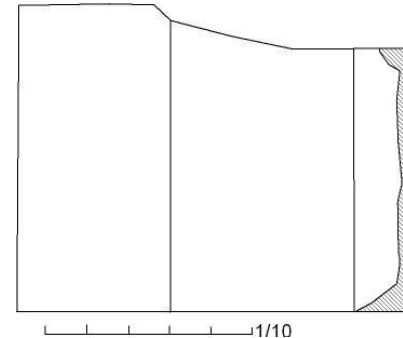
Resim: 83.1

Resim: 83.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 83.1

KATALOG 84

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara “11” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen mimari parça sur duvarının en üstünde bulunmaktadır. Sur duvarı bakıldığında parça görülmez. Duvar üzerine çıkıldığında iç kısımda bulunmuştur. Duvarın üst sıralarında kullanılmış olmalıdır. Parçaya ön profilden bakıldığında birbirine paralel uzanan iki şerit ile iki parçaya ayrılmış olduğu görülmektedir. Alt şerit 21 cm yüksekliğindedir ve yukarı doğru genişleyerek uzanmaktadır. Üst şerit 6 cm yüksekliğindedir ve düz şerit halindedir. Bu iki şeridi birbirinden ayıran orta şerit ise yaklaşık olarak 2 cm yüksekliğindedir. Üst profilden bakıldığında parça üzerinde 3 cm genişliğinde ve uzunluğunda, 2,5 cm derinliğinde teknik detay yer almaktadır. Bu teknik detay zıvana/dübel deliği ya da parçanın taşınmasında kullanılan bir detay olmalıdır.

Ölçüler: Üst Profil: Uzunluk: 70 cm

Yükseklik: 45 cm

Yan Teknik Detaylı Yüz: Yükseklik: 29 cm

Uzunluk: 70 cm

RESİMLER

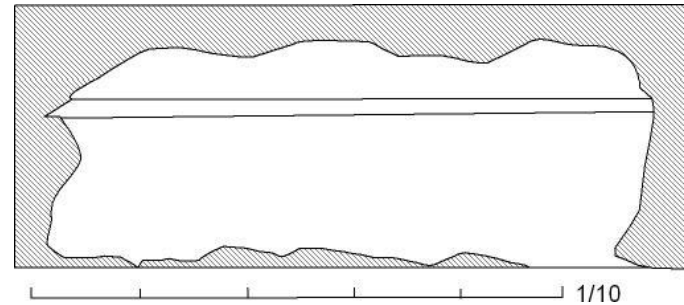
Resim: 84.1

Resim: 84.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 84.1

KATALOG 85

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara "11" ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen mimari parça sur duvarına bakıldığında görülmemektedir ancak üzerine çıkıldığında iç kısmında bulunmuştur. Muhtemelen duvar üzerinde kullanılmış olmalıdır. Parçaya ön tarafından bakıldığında üzerinde triglif metop bezeme görülmektedir. Üçlü gruplar halinde iki triglif bezemesi arasındaki uzaklık 46 cm'dir. Triglifler 5 cm genişliğinde, 24 cm yüksekliğindedir ve iki triglif arasında yer alan boş alan 2 cm'dir. Triglifler üzerinde 4 cm genişliğinde bir şerit yer almaktadır. Yan profilden bakıldığında arkada yer alan ve diğer mimari parçanın yerleştirilmesi için kullanılan detay görülmektedir. Üst profilden bakıldığında alt köşede 12 cm derinliğinde, 20 cm yüksekliğinde, 15 cm uzunluğunda mimari detay, diğer mimari eğenin yerleştirilmesinde kullanılmış olmalıdır.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 33 cm

Uzunluk: 101 cm

Üst Profil: Uzunluk: 104 cm

Genişlik: 50 cm

RESİMLER

Resim: 85.1

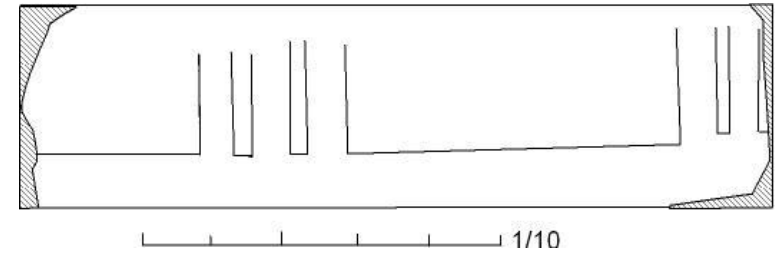
Resim: 85.2

Resim: 85.3

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 85.1

KATALOG 86

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "14" ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Uzun dikdörtgen blok sur duvarının orta kısımlarında kullanılmıştır. Parça iki şeritten oluşmaktadır. En üstte yer alan ve diğerine daha geride yer alan bölüm 7 cm yüksekliğindedir. Bu şeridin bitiminden başlayan ve yukarıya doğru genişleyen ikinci kısım ise yaklaşık 13 cm yüksekliğindedir. Bu şerit üzerinde üçüncü bir şerit yer alıyor olmalıydı ancak bu çıkıntı ya tahrip olmuş ya da bilerek traşlanmıştır. Kullanıldığı mimari yapıda üst yapı malzemesi olarak kullanılmıştır.

Ölçüler: Uzunluk: 155 cm

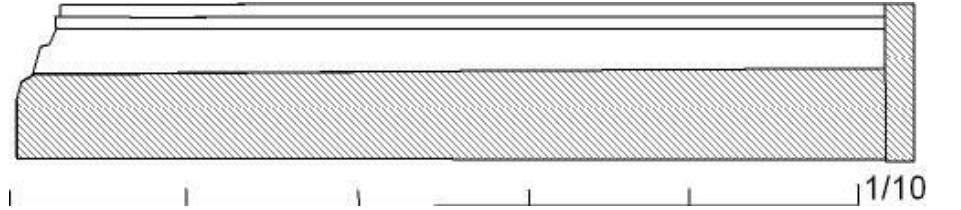
Yükseklik: 31 cm

RESİMLER

Resim: 86.1

ÇİZİMLER /DETAYLAR

Çizim: 86.2

KATALOG 87

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "14" ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Uzun dikdörtgen blok üzerinde üç şerit yer almaktadır. En alt şerit yaklaşık olarak 4 cm yüksekliğindedir ve tamamı kırılmıştır. Orta şerit ise yukarıya doğru genişler biçimde yapılmıştır ve yaklaşık olarak 2 cm yüksekliğindedir. Bu şeridin üzerinde yer alan ve düz profil veren üst şerit de 2 cm yüksekliğindedir. Parça sur duvarı üzerinde ters olarak kullanılmıştır. Orijinalinde tam tersi şekilde kullanılmış olan üst yapıya ait olabilecek mimari parçadır.

Ölçüler: Uzunluk: 57 cm

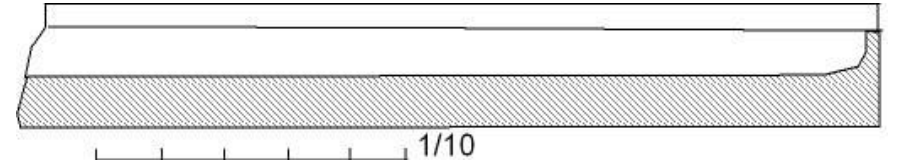
Yükseklik: 11 cm

RESİMLER

Resim: 87.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 87.2

KATALOG 88

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sur duvarının alt kısımlarında yer alan mimari parça üst yapıda kullanılmış olmalıdır. Ön profilden bakıldığında en altta yaklaşık 4 cm yüksekliğinde dar bir şerit ortada ise yukarı doğru genişleyen yaklaşık 9 cm orta şerit yer almaktadır. Üst şerit yaklaşık olarak 13 cm yüksekliğindedir ve tamamı tahrip olmuştur.

Ölçüler: Yükseklik: 33 cm

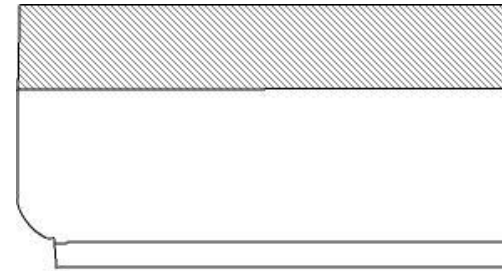
Uzunluk: 56 cm

RESİMLER

Resim: 88.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 88.2

KATALOG 89

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Parça bütün profillerden gözlemlenebilmektedir. Ön profilden bakıldığında parça üzerinde dört şerit yer almaktadır. En üstte yer alan 11 cm yüksekliğindeki şeritten küçük bir çıkıntı ile diğer 13 cm yüksekliğindeki ikinci şeride geçilmiştir. Yaklaşık 2 cm yüksekliğindeki bir ara geçiştikten sonra yaklaşık 9 cm olan ve yukarı doğru genişleyen dördüncü şeride geçilmiştir. En son 4 cm yüksekliğindeki şerit düz şekilde bitmiştir. Sol yan taraftaki kırılmadan dolayı genişleyen şeridin bir kısmı kırılmıştır. Yan profilde parça çok fazla zarar görmüştür. Mimari üst yapıya ait mimari parça olmalıdır.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 29 cm

Uzunluk: 162 cm

Yan Profil: Uzunluk: 83 cm

Yükseklik: 27 cm

RESİMLER

Resim: 89.1

Resim: 89.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 89.1

KATALOG 90

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın üst kısımlarında yer alan parça üst yapıya ait mimari bir parça olmalıdır. Ön yüzden bakıldığında parça üzerinde dört şerit yer almaktadır. Detaylar alt 6 cm yüksekliğinde ve bunun üzerinde yer alan 11 cm yüksekliğindeki şeritten sonra üstte üçüncü şeride geçilmiştir. Yaklaşık 3 cm yüksekliğinde olan bu şerit yukarı doğru genişlemekte ve en sonunda 4 cm yüksekliğindeki düz dördüncü şeritle birleşmektedir. Parça sol yandan kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 29 cm

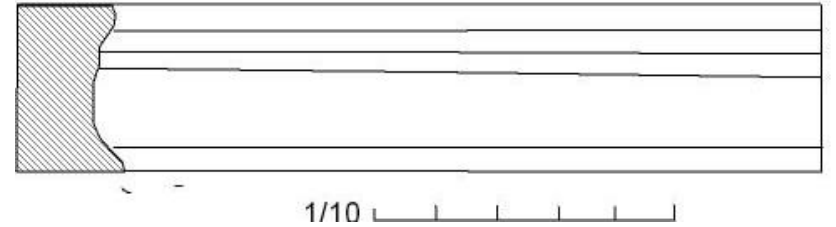
Uzunluk: 127 cm

RESİMLER

Resim: 90.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 90.1

KATALOG 91

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Parça sur yapısının iç kısmında temelinde kullanılmıştır ve parçaya üstten bakılmaktadır. Sol kısmı hemen üzerinde yer alan duvar tarafından kesilmiştir. Bakıldığında parça üzerinde iki şerit görülmektedir. Alt şerit 18 cm, üstte yer alan 10 cm genişliğindedir. Alt kısımda yer alan şeridin üzeri kırılmıştır. Üst yapıda kullanılmış mimari bir parça olmalıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 40 cm

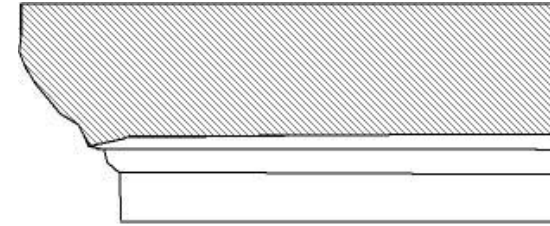
Uzunluk: 66 cm

RESİMLER

Resim: 91.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 91.1

KATALOG 92

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "18" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Şu an temeli bir evin merdiveni olarak kullanılan duvar sırasının en üst kısmında yer almaktadır. Daha önce kullanıldığı yapıda üst yapıya ait mimari bir eleman olmalıdır. Uzun dikdörtgen formda olan parçanın altında yaklaşık 5 cm yüksekliğinde bir şerit alt bölüme doğru ovalleşerek daralmaktadır. Parça sol üst köşede kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 20 cm

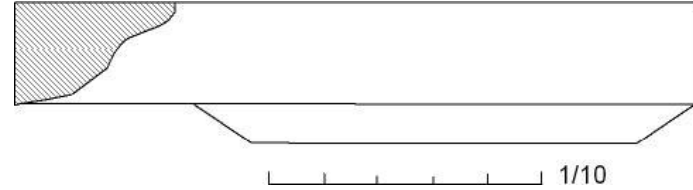
Uzunluk: 110cm

RESİMLER

Resim: 92.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 92.1

KATALOG 93

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde giriş kapısı üzerinde yer alan kule duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sur duvarının üst kısımlarında yer alan mimari parçaya ön profilden bakıldığında üç şerit yer almaktadır. En altta yer alan düz şerit 4 cm ortada oval şekil alarak üçüncü şeride bağlanan ikinci şerit ise 10 cm yüksekliğindedir. 6 cm yüksekliğinde olan üst şerit yukarı doğru genişlemektedir ve üzeri tahrip olmuştur ya da tıraşlanmıştır. Yan Profilden bakıldığında iki şerit görülmektedir. Üstte yer alan ince şerit yaklaşık olarak 8 cm yüksekliğindedir. Altta kalan şerit ise 18 cm kadardır. Üzeri modern çamur ve sıva ile kapatıldığından özellikle alt kısımda profil belli değildir. Daha önce kullanıldığı yapıda üst yapı parçası olarak kullanılmış olmalıdır.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 22 cm

Uzunluk: 92 cm

Yan Profil: Yükseklik: 26 cm

Uzunluk: 65 cm

RESİMLER

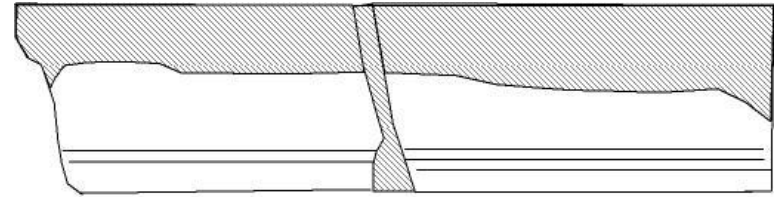
Resim: 93.1

Resim: 93.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 93.1

1/10

KATALOG 94

Malzeme: Bazalt

Bulunduğu Yer: Kentte ilk girişte Zambaktepe'nin girişinde yer alan Taş Kapı olarak adlandırılan kule yapısının üzerinde kullanılmıştır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Parça kulenin kapısında girişte dar koridor üzerinde yer almaktadır. Hemen koridordan hem de iç kısımdan görülebilmektedir. Koridor kısmından görülen yüzde tam ortada birbirine paralel uzanan iki çizgi tarafından iki parçaya bölünmüştür. Ortada yer alan ince şerit yaklaşık olarak 3 cm yüksekliğindedir. Üst Şerit 10cm alt şerit ise 13 cm yüksekliğindedir. Parçanın en alt ve sol yan tarafının üzeri betonla kapatılmıştır. Yapının içinden görünen profil kare şeklindedir.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 26 cm
Uzunluk: 104 cm
Yan Yüz: Yükseklik: 26 cm
Uzunluk: 27 cm

RESİMLER

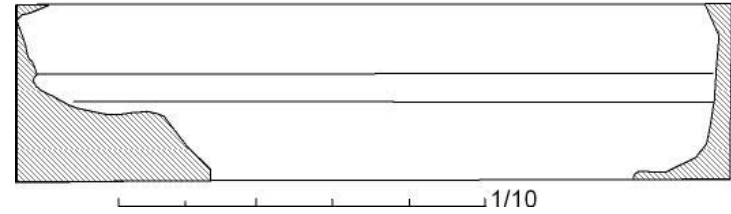
Resim: 94.1

Resim: 94.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 94.1

**TEKNİK DETAYLI
PARÇALAR**

KATALOG 95

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Parçanın sol kenarda ortada; 7 cm genişliğinde, 9 cm yüksekliğinde, 4 cm derinliğinde bir dübel deliği bulunmaktadır. Bunun sol yanında 2 cm uzunluğunda ve yüksekliğinde, 1 cm derinliğinde kurşun akıtma kanalı yer almaktadır. Sağ tarafta yan yana kareye yakın kenet için yapılmış iki delik yer almaktadır. Muhtemelen ilk delik yanlış yere yapıldığından dolayı ikinci delik açılmış olmalıdır. Metalin yerleştirildiği ikinci kenet deliği 3,5 cm genişliğinde, 4 cm yüksekliğinde, 3 cm derinliğindedir. Bunun hemen sağ tarafında 4 cm yüksekliğinde ve uzunluğunda, 2 cm derinliğinde kenet yuvası yer almaktadır. Ortada dikdörtgen detay parçanın taşınması için kullanılan 8 cm derinliğinde, 12 cm uzunluğunda 7 cm yüksekliğinde kaldırma deliğidir. Kullanılan Detay sağ ve sol taraftan geriye doğru genişlemektedir. Bu da taşınmasında kurtağzı olarak bilinen taşıma sisteminin kullanıldığını göstermektedir. Hemen bunun yanında kısa kenara paralel şekilde yüksekliği 9 cm, genişliği 3 cm, derinliği 1 cm olan üstteki parçanın kaydırılmasında kullanılan kaktırma/kaydırma deliği yer almaktadır.

Ölçüler: Uzunluk: 154 cm Yükseklik: 43 cm

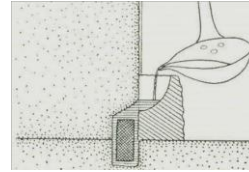
RESİMLER

Resim: 95.1

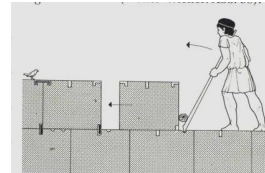
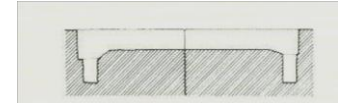

ÇİZİMLER /DETAYLAR

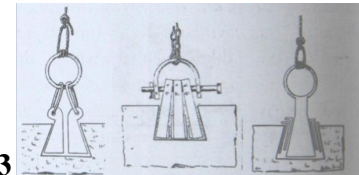
Çizim: 95.2

Çizim: 95.1

Çizim: 95.3

Çizim: 95.4

KATALOG 96

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sur duvarının en üstünde yer almaktadır. Parça sağ üst tarafta yukarıya doğru daralmaktadır. Tam ortada yer alan detay 12 cm uzunluğunda, 6 cm yüksekliğinde, 8 cm derinliğinde parçanın taşınmasında kullanılan taşıma detayıdır. Teknik detay içeriye doğru genişlemektedir. Taşınmasında kurtağzı kullanılmıştır. Parçanın yan profili görülmektedir dikdörtgen görünümde olan bu yüzün genişliği yaklaşık olarak 50 cm'dir.

Ölçüler: Uzunluk: 174cm

Yükseklik: 76 cm

RESİMLER

Resim: 96.1

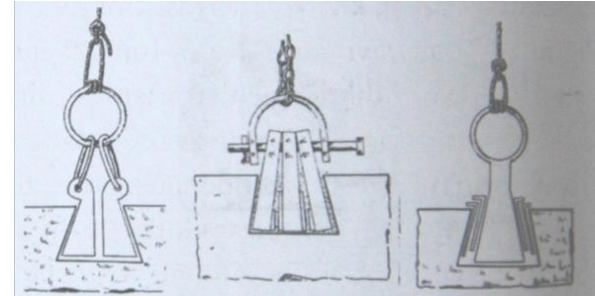

Resim: 96.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 96.1

KATALOG 97

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen blok boğa ve girland bezemeli parçaların altında yer almaktadır. Üzerindeki teknik detaylar görülmektedir. Ortada bulunan dikdörtgen detay 12 cm uzunluğunda, 8 cm yüksekliğinde ve 7 cm derinliğinde parçanın kaldırılmasında kullanılan detaydır. Derinlik sağda ve solda genişlemektedir. Detayın sağda ve solda yanlara doğru genişlemesi taşınmasında kurtağzının kullanıldığını göstermektedir. En sağda ve en solda ortada bulunan detaylar kenet delikleridir. Solda yer alan kenet deliği 4,5 cm derinliğinde, 4 cm genişliğinde, 6,5 cm yüksekliğindedir ve yüksekliği 7 cm, uzunluğu 5 cm ve derinliği 2 cm civarında olan kenet yuvasına sahiptir. Sağ kenet deliği 4 cm derinliğinde, 5 cm genişliğinde, 7 cm yüksekliğindedir ve 7 cm yüksekliğinde, 5 uzunluğunda 3 cm derinliğinde kenet yuvasına sahiptir. Sağ kenet yuvası sağ alt yandan kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 31 cm

Uzunluk: 117 cm

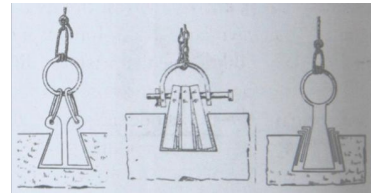
RESİMLER

Resim: 97.1

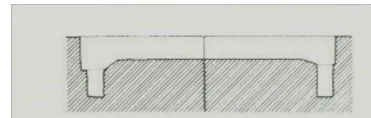
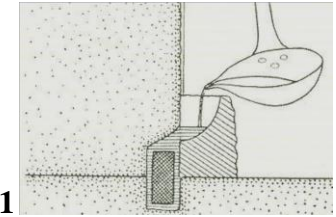

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 97.2

Çizim: 97.1

Çizim: 97.3

KATALOG 98

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen blok boğa ve girland bezemeli parçaların altında yer almaktadır. Üzerindeki teknik detay kenet delikleridir. Sol tarafta yer alan kenet deliği 4 cm derinliğinde, 5 cm yüksekliğinde, 3,5 cm genişliğindedir ve önünde yer alan kenet deliği zarar görmüştür. Çok yakından bakıldığında kenedin oturduğu yuva görünmektedir. Bu yüzden ölçüleri alınamamıştır. Sağ üstte yer alan kenet deliği ise 5 cm derinliğinde, 5,5 cm yüksekliğinde, 3 cm genişliğindedir ve 5 cm yüksekliğinde, 7 cm uzunluğunda, 3 cm derinliğinde kenet yuvasına sahiptir.

Ölçüler: Yükseklik: 25 cm

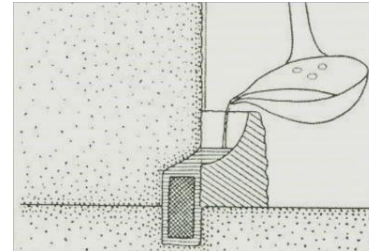
Uzunluk: 76 cm

RESİMLER

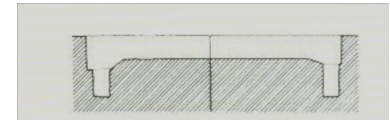
Resim: 98.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 98.1

Çizim: 98.2

KATALOG 99

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey duvarının batı yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Kare şeklindeki parça surun en üst sırasında bulunmaktadır. Üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Parçanın sol alt yanında 10/10 cm kare şeklinde, 3 cm derinliğinde zıvana/dübel deliği yer almaktadır. Bu detayın hemen altında buna birleşik olarak 14 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde, 1 cm derinliğinde kurşun akıtma kanalı yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik:80 cm

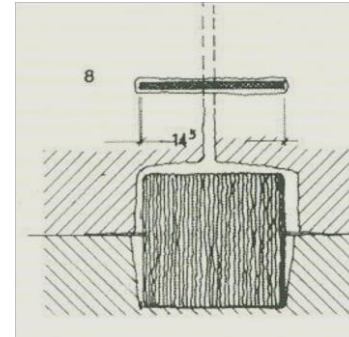
Uzunluk: 105 cm

RESİMLER

Resim: 99.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 99.1

KATALOG 100

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey duvarının batı yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Kare şeklindeki parça üst sıralarda yer almaktadır. Üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Parçanın sol yanında ortada kare 10/10 cm, 3 cm derinliğinde zivana/dübel deliği yer almaktadır. Bunun solunda tam ortada 14 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde ve 1 cm derinliğinde kurşun akıtma kanalı vardır. Kare zivana deliğinin üzerinde 12 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde ve 1 cm derinliğinde üstteki parçanın yerleştirilmesinde kullanılan kaydırma/kaktırma deliği yer almaktadır. Parça sağ alt taraftan kırıktır.

Ölçüler: Yükseklik:72 cm

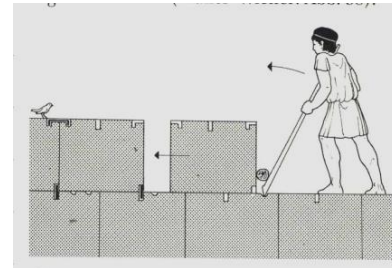
Uzunluk: 70 cm

RESİMLER

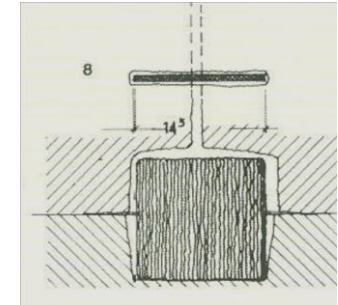
Resim: 100.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 100.1

Çizim: 100.2

KATALOG 101

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey duvarının batı yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Kare şeklindeki mimari parça sur duvarının üst kısımlarında konumlanmıştır. Üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Parçanın sol alt tarafında 10/10 cm kare şeklinde, 3 cm derinliğinde zıvana/dübel deliği yer almaktadır. Bu kare detayın hemen altında 14 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde, 1 cm derinliğinde kurşun akıtma kanalı yer almaktadır. Kurşun akıtma kanalı zarar görmüştür ancak yakından bakıldığında hattı belli olmaktadır. Mimari öge sağ yanda ortada aşındığından dolayı içe doğru ovalleşmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 76 cm

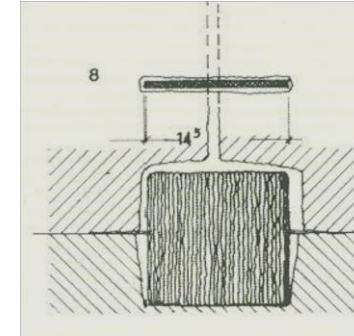
Uzunluk: 85 cm

RESİMLER

Resim: 101.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 101.1

KATALOG 102

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey duvarının batı yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Kare şeklindeki mimari parça sur duvarının üst kısımlarında yer almaktadır. Üzerindeki teknik detay görülebilmektedir. Parçanın sağ alt tarafına yakın bir yerde 8/8 cm kare şeklinde, 3 cm derinliğinde zıvana deliği yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 68 cm

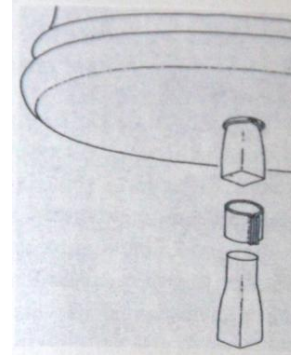
Uzunluk: 70 cm

RESİMLER

Resim: 102.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 102.1

KATALOG 103

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının kuzey duvarının batı yüzünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Kare şeklindeki mimari parça sur duvarının en altında yer almaktadır. Sol yan ve alt tarafının bir kısmı yanda tarafında yer alan toprak yükseltisi tarafından kapatılmıştır. Üzerindeki teknik detay görülebilmektedir. Parçanın sol üst tarafında 6/6 cm kare şeklinde, 4 cm derinliğinde kenet deliği yer almaktadır. Kenet deliğinin üst kısmında yaklaşık 6 cm genişliğinde, 10 cm uzunluğunda, 2 cm derinliğinde kenedin yerleştiği yuva yer almaktadır. Kenet yuvası sol yanda tahrip olmuştur.

Ölçüler: Yükseklik: 35 cm

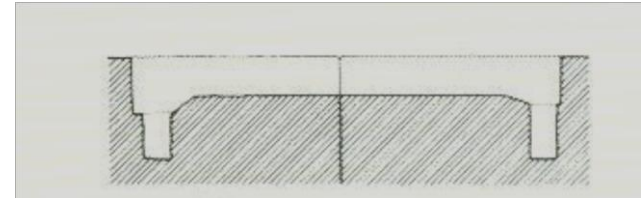
Uzunluk: 59 cm

RESİMLER

Resim: 103.1

ÇİZİMLER /DETAYLAR

Çizim: 103.1

KATALOG 104

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının ön kuzey duvarıyla birleşen doğu duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Kare parça duvarın en alt kısmında yer almaktadır. Sol üst tarafından kırılmıştır. Teknik detaylar üzerinde görülmektedir. Sağ ortada 4 cm derinliğinde, 5 cm yüksekliğinde, 4 cm genişliğinde kenet deliği yer almaktadır. Hemen bunun sağ tarafında ince dikdörtgen şekilde 5 cm yüksekliğinde, 4 cm uzunluğunda, 2 cm derinliğinde kenet yuvası bulunmaktadır. Kenet deliğinin hemen altında 5 cm yüksekliğinde, 2 cm derinliğinde ve genişliğinde kullanıldığı yapıda üste yerleşecek parçaları kaydırmak için kaydırma/kaktırma deliği yer almaktadır. Sol ortada bulunan delik tahrip olmuştur. Ancak yakından bakıldığında yapılan kenedin yuvası görülmektedir. Aşınmış olmasından dolayı sağda yer alan kenet deliğine göre ölçüleri çok daha fazla çıktığından yazılmamıştır. Parçaya yan profilden bakıldığında sağ üstte yer alan kırık kare detay kullanıldığı yapıda diğer mimari öğeyle birleşmesi için yapılmış olmalıdır.

Ölçüler: Yükseklik: 85 cm

Genişlik: 91 cm

Derinlik: 40 cm

RESİMLER

Resim: 104.1

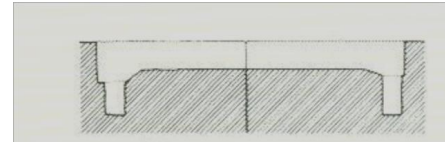

Resim: 104.2

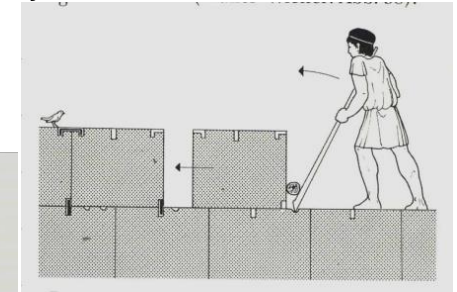

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 104.2

Çizim: 104.1

KATALOG 105

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının ön kuzey duvarıyla birleşen doğu duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Kare blok sur duvarının en alt kısmında yer almaktadır. Sol üst köşesinde kırık vardır. Sağ üst tarafta ise küçük yuvarlak mimari detay görülmektedir. Muhtemelen kırılan sol üst köşede de aynı mimari detay olmalıydı ancak kırılmıştır. Delik taşımada kullanılan kavraç için açılmış delik olmalıdır. Parça yan profilden de görülmektedir. Dikdörtgen şeklinde olan yan tarafının sol tarafının bir kısmı duvar içerisinde kalmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 71 cm

Genişlik: 70 cm

Derinlik: 42 cm

Yan Profil: Yükseklik: 71 cm

Genişlik: 30 cm

RESİMLER

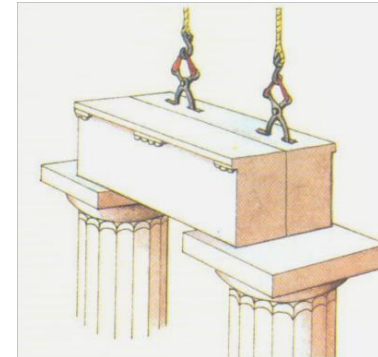
Resim: 105.1

Resim: 105.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 105.1

KATALOG 106

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda bulunan ve Castro olarak adlandırılan yapının güney duvarının batı duvar dönüşünde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Uzun dikdörtgen parça duvarın orta kısımlarında yer almaktadır. Üzerinde mimari detaylar görülmektedir. Sağ kenara yakın kısımda orta yerde 4/4 cm kare şeklinde, 3 cm derinliğinde zıvana dübel deliği yer almaktadır. Yan profili açıktır ancak üzeri betonla kapatıldığından dolayı bilgi alınamaz. Hem sağ hem de sol tarafta kırıldığından dolayı gerçek uzunluk bilinmemektedir.

Ölçüler: Yükseklik: 25 cm

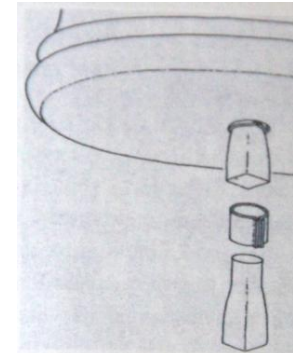
Korunan Uzunluk: 100 cm

RESİMLER

Resim: 106.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim:106.1

KATALOG 107

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda Castro olarak adlandırılan kulenin hemen arkasında Numara "2" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen parça üzerinde iki delik halinde teknik detaylar görünmektedir. Sağ ve sol tarafta parçanın alt kısmında yer alan bu delikler zıvana deliği olabilmek için çok küçük olduklarından dolayı parçanın taşınmasında yararlanılan kavraç delikleri olmalıdır. Sol kavraç deliği 2/2 cm yuvarlak şekilde, 3 cm derinliğindedir. Sağ tarafta yer alan kavraç deliği de aynı ölçülere sahiptir. Bu iki kavraç deliği arasında parçanın alt kısmında uzun dikdörtgen şeklinde diğer mimari detay yer almaktadır. Bu detay 2 cm derinliğinde, 3 cm yüksekliğinde, 8 cm uzunluğunda üstte diğer mimari öğeyi yerleştirmede kullanılan kaktırma/kaydırma deliğidir. Parça sol alt taraftan ve sağ üst kenardan kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 50 cm

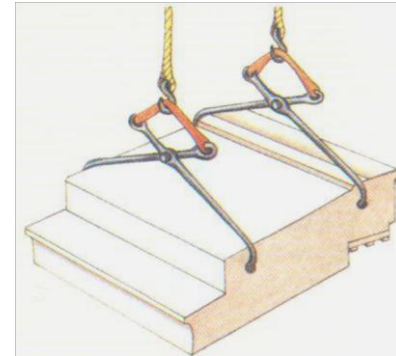
Uzunluk: 83 cm

RESİMLER

Resim: 107.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 107.1

KATALOG 108

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda Castro olarak adlandırılan kulenin hemen arkasında Numara "2" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen parça hem sağ hem de sol tarafta kırılmıştır. İki tarafta da yer alan bazı teknik detaylar görülmektedir. Ancak tahrip olduklarından dolayı işlevlerinin ne olduğu anlaşılamamıştır. Sağ ve sol kenarlarda yer alan ve tanımlanamayan teknik detaylar dışında parçanın sağa yakın alt tarafında 8 cm yüksekliğinde ve genişliğinde, 4 cm derinliğinde kare şeklinde dübel zıvana deliği ve bunun hemen altında 6 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde, 1 cm derinliğinde kurşun akıtma kanalı yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 42 cm

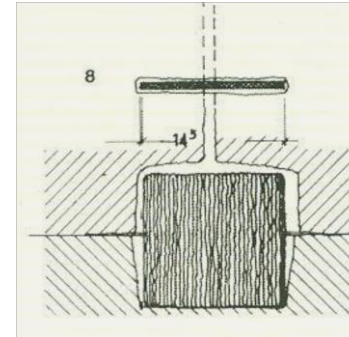
Korunan Uzunluk: 122 cm

RESİMLER

Resim: 108.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 108.1

KATALOG 109

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeydoğusunda Castro olarak adlandırılan yapının devamında ve Osmanlı Hamamı'nın önünde yer alan ve Numara "1" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın üst kısmında yer alan kare parça üzerinde teknik detaylar görünmektedir. Parçanın ortasında sağda ve solda olmak üzere iki adet zıvana/dübel deliği yer almaktadır. Sol tarafta yer alan zıvana/dübel deliği 5 cm yüksekliğinde ve uzunluğunda, 3 cm derinliğindedir. Sağ yanda yer alan zıvana/kenet deliği ise 4 cm yüksekliğinde ve uzunluğunda, 3 cm derinliğindedir.

Ölçüler: Yükseklik:52 cm

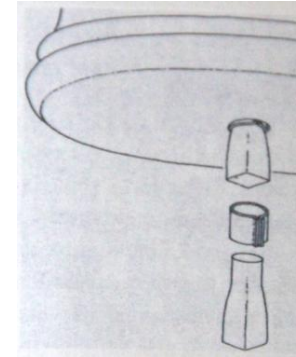
Uzunluk: 63 cm

RESİMLER

Resim: 109.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 109.1

KATALOG 110

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen parça duvar üzerinde ikinci sırada yer almaktadır. Bakıldığında üzerindeki teknik detaylar görülmektedir. Sağ üst ve sol alt olmak üzere iki kenet deliği yer almaktadır. Sol atta yer alan kenet deliği 5 cm yüksekliğinde, 3 cm genişliğinde, 6 cm derinliğindedir ve detayın hemen sol yanında 5 cm yüksekliğinde, 10 cm uzunluğunda ve 2 cm derinliğinde kenet yuvası yer almaktadır. Sağ üstte yer alan kenet deliği ise 5 cm yüksekliğinde, 3 cm genişliğinde, 6 cm derinliğindedir ve bu detayın hemen sağında 5 cm yüksekliğinde, 10 cm uzunluğunda ve 3 cm derinliğinde kenet yuvası yer almaktadır. Bu detayların ikisi kenet delikleridir. Kenetlerin yerleştiği yuvalar bakıldığında görülmektedir. Parça sağ alt tarafta kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 50 cm

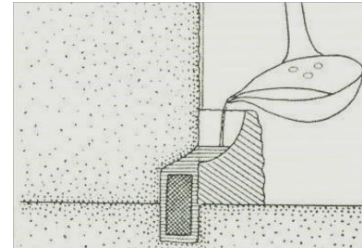
Uzunluk: 101 cm

RESİMLER

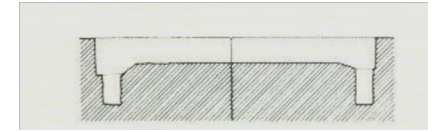
Resim: 110.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 110.1

Çizim: 110.2

KATALOG 111

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen blok iki kare blok arasında dik şekilde yerleştirilmiştir. Duvar üzerinde atkı taşı görevini üstlenmiş olmalıdır. Mimari öge alttan üste doğru kalınlaşmaktadır. Üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Sağ ortada ve üstte olmak üzere iki kenet deliği bulunmaktadır. Üstte yer alan kenet deliği 4 cm derinliğinde, 3 cm yüksekliğinde, 4 cm genişliğindedir ve bu detayın hemen üzerinde 4 cm genişliğinde, 7 cm uzunluğunda, 2 cm derinliğinde kenet yuvası yer almaktadır. Sağ kenarda yer alan kenet deliği 4 cm derinliğinde, 3 cm yüksekliğinde, 4 cm genişliğindedir ve hemen sağ yanında 4 cm genişliğinde, 8 cm uzunluğunda, 2 cm derinliğinde kenet yuvası yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 97 cm

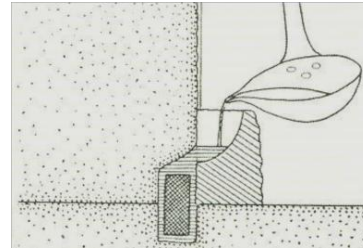
Genişlik: 27 cm

RESİMLER

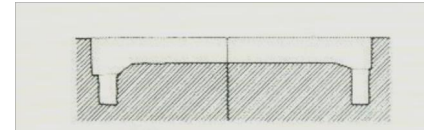
Resim: 111.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 111.1

Çizim: 111.2

KATALOG 112

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Basamak parçalarının bulunduğu duvar üzerinde basamakların üst kısmında yer alan mimari parçanın sağ tarafı kırılarak ovalleşmiştir. Sol orta tarafta 7 cm yüksekliğinde 2 cm genişliğinde dikdörtgen şeklinde sol tarafı açık teknik detay yer almaktadır. Teknik detayın yan üst profili duvar içerisinde kalmıştır. Bu yüzden detayın işlevi anlaşılamamıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 72 cm

Genişlik: 27 cm

RESİMLER

Resim: 112.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 113

Malzeme: Bazalt

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın üst sıralarında yer alan parça 3 numaralı duvarın önüne geç dönemde yapılmış bir merdiven eklemesinin yan duvarı üzerindedir. Üzerinde teknik detay olan dübel/zıvana deliği 5/5 cm kare şeklinde ve 4 cm derinliğindedir. Mimari ögenin çevresi çok fazla zarar görmüş ve kırılmıştır. Yuvarlak formu dolayısıyla sütun parçasına benzemektedir. Ancak işlevini kırılmalardan dolayı kesin olarak söylemek zordur.

Ölçüler: Yükseklik: 23 cm

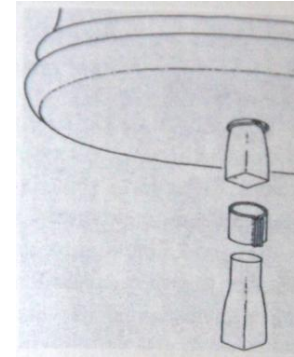
Uzunluk: 38 cm

RESİMLER

Resim: 113.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 113.1

KATALOG 114

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın üst sıralarında yer alan parça 3 numaralı duvarın önüne geç dönemde yapılmış bir merdiven eklemesinin yan duvarı üzerindedir. Hem yan hem de üst profilden gözlemlenebilmektedir. Üst profilden dikdörtgen formada olan parça üzerinde sol atta 3 cm derinliğinde, 4 cm yüksekliğinde ve genişliğinde zıvana/dübel deliği yer almaktadır. Bu detayın hemen sol tarafında 8 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde, 1 cm derinliğinde kenet yuvası yer almaktadır. Parçaya ön profilden bakıldığında yatay düzlemde dikdörtgen profil görünmektedir. Bu yüz zarar gördüğünden dolayı üzerinde yer alan teknik detay anlaşılamamaktadır.

Ölçüler Üst Kısım: Yükseklik: 67 cm

Genişlik: 29 cm

Ön Kısım: Yükseklik: 23 cm

Genişlik: 29 cm

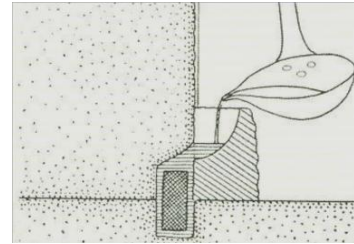
RESİMLER

Resim: 114.1

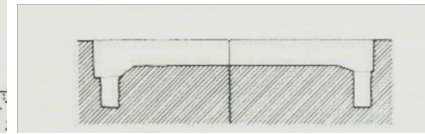

Resim: 114.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 114.1

Çizim: 114.2

KATALOG 115

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın üst sıralarında yer alan parça 3 numaralı duvarın önüne geç dönemde yapılmış bir merdiven eklemesinin yan duvarı üzerindedir. Duvar sırasının en alt kısmında yer alan parça dikdörtgen formdadır. Sol tarafta kırılar yer almaktadır. Üzerindeki sol altta yer alan teknik detay 3 cm yüksekliğinde ve genişliğinde, 2 cm derinliğinde zıvana/dübel deliğidir.

Ölçüler: Yükseklik: 47 cm

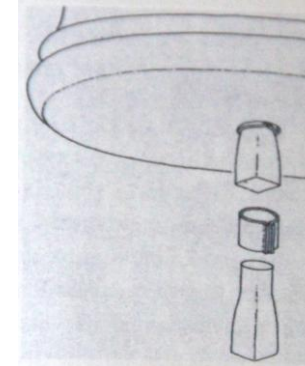
Uzunluk: 130 cm

RESİMLER

Resim: 115.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 115.1

KATALOG 116

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvar içine dik olarak yerleştirilen parça üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Üzerinde iki tane kaydırma/kaktırma deliği yer almaktadır. Sağ üste yer alan kaydırma/kaktırma deliği 8 cm yüksekliğinde, 2 cm genişliğinde, 3 cm derinliğindedir. Bunun altında ve ortada yer alan kaktırma/kaydırma deliği 8 cm uzunluğunda 2 cm genişliğinde, 3 cm derinliğindedir. Parça alt ve üst kısımdan kırılmış ve duvarın içerisine dik olarak yerleştirilmiştir.

Ölçüler: Genişlik: 15 cm

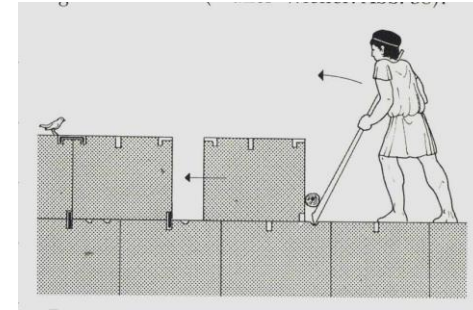
Yükseklik: 56 cm

RESİMLER

Resim: 116.1

ÇİZİMLER/RESİMLER

Çizim:116.1

KATALOG 117

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen blok duvarın üst sıralarında yer almaktadır. Alt kısımda sağda ve solda olmak üzere iki kenet yuvası yer almaktadır. Parça dik olarak yerleştirildiğinden dolayı kenet delikleri değil, kenet yuvaları görülmektedir. Sağ kenet yuvası 5 cm uzunluğunda ve genişliğinde, 4 cm derinliğindedir. Sol kenet yuvası 5 cm genişliğinde ve uzunluğunda, 4 cm derinliğindedir. Parça ortadan ve sol kenet deliği üzerinden kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 40 cm

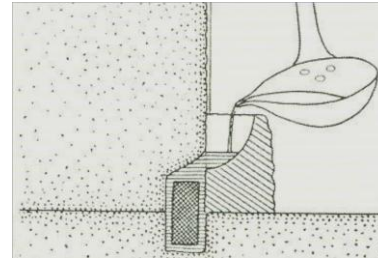
Genişlik: 90 cm

RESİMLER

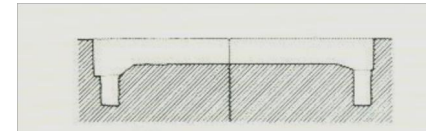
Resim: 117.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 117.1

Çizim: 117.1

KATALOG 118

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: 3 numaralı duvarın sağ tarafında yer alan geç dönem eklemesi üzerinde duvar sırasının en üst kısmında yer almaktadırlar. Parça ön ve yan profillerden izlenebilmektedir. Duvara önden bakıldığında parça kare formdadır. Yan profilden bakıldığında parçanın ortasında 11 cm yüksekliğinde, 9 cm genişliğinde ve 3 cm derinliğinde kare teknik detay yer almaktadır. Kullanıldığı yapıda yanına diğer parça ile birbirlerine birleştirilmesinde kullanılan teknik detay olmalıdır. Yan profilden bakıldığında parçanın alt kısmı kırıktır.

Ölçüler: Teknik Detaylı Yüz: Yükseklik: 31 cm

Genişlik: 20cm

Yan Profil: Kare: 34/34 cm

RESİMLER

Resim: 118.1

Resim: 118.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

KATALOG 119

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “3” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: 3 numaralı duvarın sağ tarafında yer alan geç dönem eklemesi üzerinde duvar sırasının en üst kısmında yer almaktadırlar. Parça üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Ortada 5 cm uzunluğunda ve genişliğinde, 4 cm derinliğinde zıvana/dübel deliği ve bunun iki yanında kurşun akıtma kanalları yer almaktadır. Solda yer alan kurşun akıtma kanalı 2 cm genişliğinde ve derinliğinde, 6 cm uzunluğunda; sağ kurşun akıtma kanalı 2 cm genişliğinde ve derinliğinde, 12 cm uzunluğundadır. Parça sağ taraftan kırıktır.

Ölçüler: Ön Profil (Teknik Detaylı Kısım): Yükseklik: 17 cm

Genişlik En Uzun: 27 cm

Üst Profil: Uzunluk: 24 cm

Genişlik: 22 cm

RESİMLER

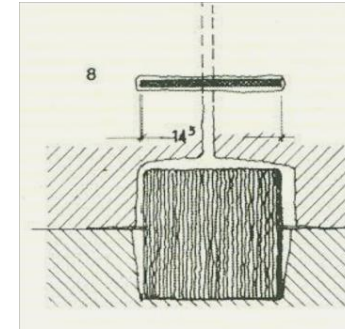
Resim: 119.1

Resim: 119.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 119.1

KATALOG 120

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda numara “4” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: duvarın en üst sırasında yer alan dikdörtgen parça üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Mimari ögenin tam ortasında yer alan iki kareye yakın teknik detay taşınmada kullanılmış teknik detaylar olmalıdır. Taşınmasında kavraç kullanılmış olabilecek bu parçada sol yanda yer alan kavraç deliği 4 cm uzunluğunda ve genişliğinde, 4 cm derinliğindedir. Sağ kavraç deliği ise 4 cm uzunluğunda ve genişliğinde, 4 cm derinliğindedir. İki teknik detay da aynı ölçülere sahiptir. Mimari ögenin alt kısmı ve sağ yanı modern betonla kapatılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 21 cm

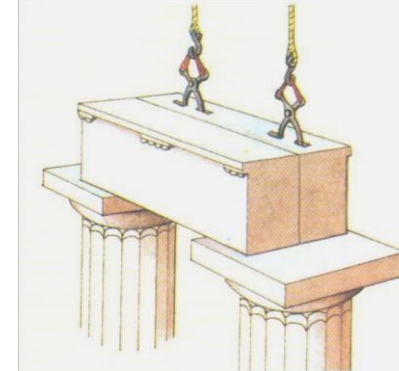
Uzunluk: 90 cm

RESİMLER

Resim: 120.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 120.1

KATALOG 121

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “5” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanım: Kare formundaki parça kullanıldığı duvar üzerinde en alt kısımda yer almaktadır. Sağ alt kısım kırılmış ve sol üst kısım hem kırılmış hem de modern beton ile üzeri kapatılmıştır. Üzerinde Sağ alt ve sol alt köşede kenet delikleri yer almaktadır. İki kenet deliği de 3 cm derinliğinde, yüksekliğinde ve genişliğindedir. Kenedin yerleştiği kenet yuvası çok tahrip olduğundan ölçüleri alınamamıştır. Kenedin yerleştiği bu yuva yakından bakıldığında kenet deliğinin hemen altında yer alan yan düz çizgiden anlaşılmaktadır. Sağ üst köşede 3 cm derinliğinde, genişliğinde ve uzunluğunda zıvana/dübel deliği yer almaktadır. Aynı teknik detay sol üst yanda da yer almalıydı. Ancak bu kısım kırıldığından dolayı bu detay tahrip olmuştur.

Ölçüler: Yükseklik: 39 cm

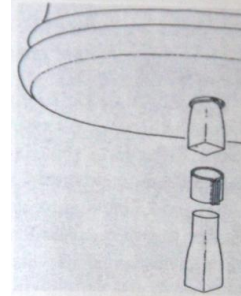
Uzunluk: 56 cm

RESİMLER

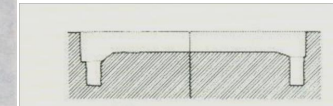
Resim: 121.1

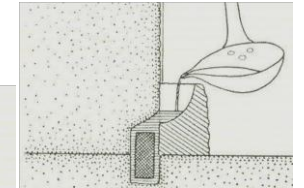
ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 121.1

Çizim: 121.2

Çizim: 121.3

KATALOG 122

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara "6" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Uzun dikdörtgen parça sur duvarı üzerinde en üst kısımda yer almaktadır. Ön arka üst profilden görülebilmektedir. Ön profilden bakıldığında dikdörtgen formda olan parçanın üst kısmında geriye doğru daralan bir çıkıntı yer almaktadır. Ancak bu kısım çok tahrip olmuştur. Arka profili ise tamamen kırıktır. Ancak duvar üzerinde üst profilden bakıldığında üzerindeki mimari teknik detaylar görülmektedir. Parça üstte üç şerit halindedir. En altta ve üstte yer alan şerit kırılmıştır. 31 cm yüksekliğinde olan orta kısım diğer mimari öğenin üzerine ya da yanına oturması için yapılmış olan teknik detay olmalıdır.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 61 cm

Uzunluk: 98 cm

Üst Profil: Uzunluk: 86 cm

Genişlik: 83 cm

RESİMLER

Resim: 122.1

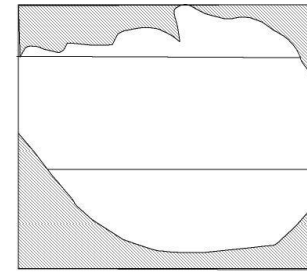

Resim: 122.2

Resim: 122.3

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 122.1

KATALOG 123

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “8” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın yan tarafında yer alan kare formda blok üzerinde detaylar görülebilmektedir. En üstte iki ve sağ altta bir tane kenet deliği bulunmaktadır. Sol üstte yer alan kenet deliği 3 cm uzunluğunda ve yüksekliğinde, 2 cm derinliğindedir. Bunun hemen üzerinde 8 cm uzunluğunda, 3 cm genişliğinde, 1 cm derinliğinde kenet yuvası vardır. Sağ yanda yer alan kenet deliği 3 cm uzunluğunda ve genişliğinde, 1 cm derinliğindedir ve bunun hemen üzerinde 8 cm uzunluğunda, 4 cm genişliğinde, 1 cm derinliğinde kenet yuvası yer almaktadır. Üstte yer alan iki kenet deliğinde kenet yuvası görülebilmektedir. Ancak sağ altta yer alan kenet yuvası aşındığından dolayı fark etmek zordur. Bu kenet deliği 4 cm uzunluğunda ve yüksekliğinde, 2 cm derinliğindedir. Bunun hemen sağ yanında yer alan kenet yuvası yaklaşık olarak 10 cm uzunluğunda, 4 cm genişliğindedir. Parça sol üst köşeden kırılmıştır.

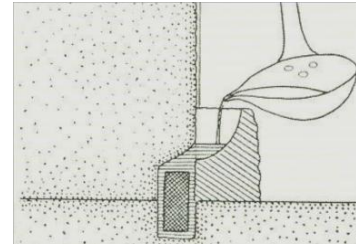
Ölçüler: Yükseklik 75 cm, Uzunluk: 60 cm

RESİMLER

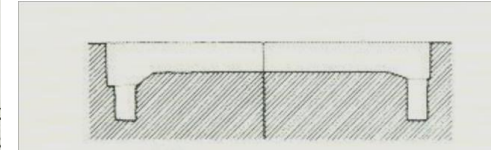
Resim: 123.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 123.1

Çizim: 123.2

KATALOG 124

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “8” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen formda olan mimari blok hem ön hem de yan profilden görünmektedir. Duvara ön yüzden bakıldığında uzun dikdörtgen formda olan bloğun yan yüzden bakıldığında üzerinde yer alan teknik detay görülmektedir. Üç şerit yer alan bu yanda sol şerit 29 cm genişliğinde, orta şerit 13 cm genişliğinde, sağ şerit 16 cm genişliğindedir. Bu bölümde yer alan teknik detaylar kullanıldığı mimari yapıda diğer parçanın yerleşmesi için yapılmış teknik detaylar olmalıdır. Sur duvarının en alt sırasında kullanılmıştır.

Ölçüler: Yan Profil: Yükseklik: 64 cm

Uzunluk: 58 cm

Ön Profil: Uzunluk: 170 cm

Yükseklik: 64 cm

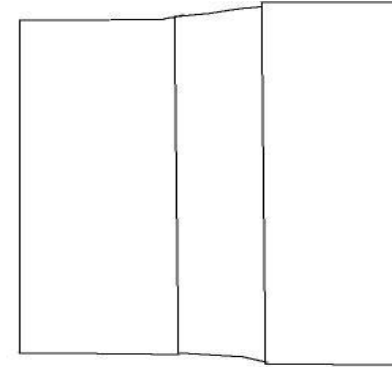
RESİMLER

Resim: 124.1

Resim: 124.2

ÇİZİMLER /DETAYLAR

1/10

Çizim: 124.2

KATALOG 125

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “8” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen blok bulunduğu duvar üzerinde ikinci sıradadır. Üzerinde teknik detaylar görülmektedir. Parçanın tam ortasında uzun dikdörtgen bir teknik detay parçanın taşınması için yapılmış olan 6 cm yüksekliğinde, 20 cm uzunluğunda, 20 cm derinliğinde kaldırma deliğidir. teknik detay sağ ve sol tarafta içe doğru genişlediğinden dolayı kaldırılmasında kurtağzı olarak bilinen taşıma sistemi kullanılmıştır. Parçanın sağ tarafı modern betonla kapatılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 59 cm

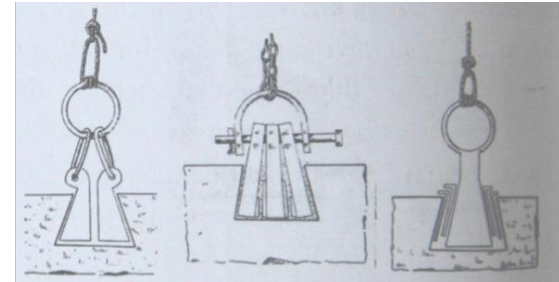
Uzunluk: 90 cm

RESİMLER

Resim: 125.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 125.1

KATALOG 126

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “8” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen blok hem ön hem de yan profilden gözlemlenebilmektedir. Duvara ön profilden bakıldığında parça üzerinde yer alan iki kenet deliği görülebilmektedir. Sol yanda yer alan kenet deliği 3 cm uzunluğunda ve genişliğinde 2 cm derinliğindedir. Deliğin hemen altında yer alan kenedin yerleştiği oluk kırılmıştır ancak dikkatli bakıldığında sağ yanda yer alan düz çizgi profilden kenet yuvasının detayı görülebilmektedir. Sağ yanda yer alan kenet deliği 3 cm genişliğinde ve uzunluğunda, 2 cm derinliğindedir. Sol yanda yer alan kenet deliğinde olduğu gibi bunun altında yer alan kenet yuvası tahrip olmuştur. Bu yüzden iki kenet yuvasının ölçüleri alınamamıştır. Parçada yan ve ön profilde üst kısımlar modern beton ile sıvanmıştır.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 32 cm, Uzunluk: 114 cm

Yan Profil: Uzunluk: 85 cm, Yükseklik: 32 cm

RESİMLER

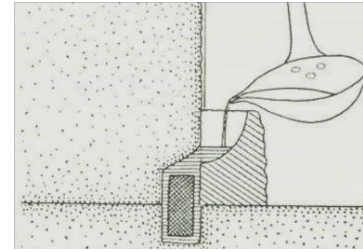
Resim: 126.1

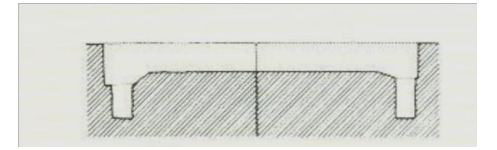
Resim: 126.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 126.1

Çizim: 126.2

KATALOG 127

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın doğusunda yer alan ve numara “10” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Kare formda görünen parçanın üzerinde teknik detay görülmektedir. Mimari ögenin sağ orta tarafında 5 cm uzunluğunda ve genişliğinde, 4 cm derinliğinde dübel/zıvana deliği yer almaktadır. Parça sağ yandan kırılmıştır. Orijinalinde dikdörtgen bir parça olmalıdır. Duvar sırasının en alt sırasında yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 24 cm

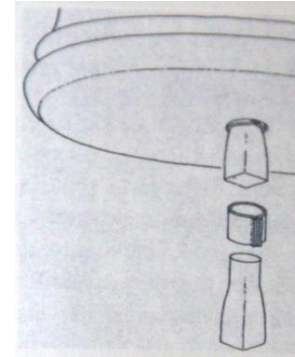
Uzunluk: 24 cm

RESİMLER

Resim: 127.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 127.1

KATALOG 128

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara “11” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen mimari parça sur duvarının en üstünde bulunmaktadır. Hem ön hem de üst profilden görülebilmektedir. Yan profilden bakıldığında üzerinde 15 cm derinliğinde, 10 cm uzunluğunda ve 5 cm genişliğinde teknik detay yer almaktadır. Bu detay üst profilde de görülebilmektedir. Ancak detay çok fazla aşındığından dolayı işlevi tespit edilememiştir, fakat zıvana/dübel deliği, ya da taşımada kullanılmış olma ihtimali güçlüdür. Parça üst profilde sağ alt ve yanda beton altında kalmıştır.

Ölçüler: Üst Profil: Yükseklik: 55 cm

Yan Profil: Yükseklik: 62 cm

Uzunluk: 105 cm

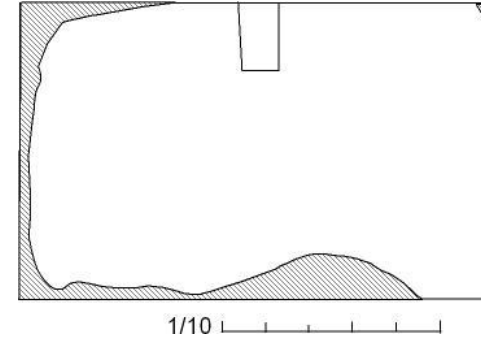
RESİMLER

Resim: 128.1

Resim:128.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 128.2

KATALOG 129

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın güneydoğusunda yer alan ve numara “12” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen mimari parça sur duvarının en üst kısmında kullanılmıştır. Ön ve arka profilden bakıldığında parçanın orta kısmında üzeri ve iki yanı açık 21 cm uzunluğunda, 18 cm yüksekliğinde, 14 cm derinliğinde kare teknik detay görülmektedir. Deknik detayın iki yanından parçanın bitimine kadar olan uzunluk yaklaşık 22 cm'dir. Ön profilden bakıldığında parçanın sol yanında yaklaşık 11 cm yüksekliğinde bir çıkıntı yer almaktadır. Arka profilde “V” profili vermektedir. Parça çok fazla tahrip olmuştur. Ortada yer alan teknik kare detay diğer mimari öğenin üzerine yerleşmesi için yapılmış olmalıdır.

Ölçüler: Parça En Geniş Kısım: Uzunluk: 65

Yükseklik: 30 cm

RESİMLER

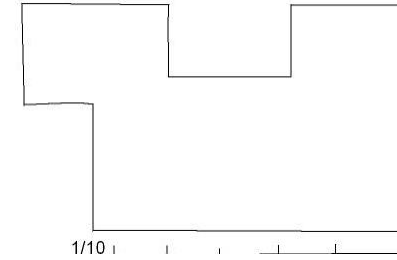
Resim: 129.1

Resim: 129.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 129.1

KATALOG 130

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara “13” olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Sur duvarı üzerinde orta sıralarda kullanılan mimari parça üzerinde yer alan teknik detaylar görülmektedir. Sağ ve solda olmak üzere iki adet kenet deliği yer almaktadır. Solda yer alan kenet deliği 4 cm yüksekliğinde, 2 cm genişliğinde ve derinliğindedir. Yine sağda buna bu detaya paralel olarak uzanan 2 cm genişliğinde ve derinliğinde, 7 cm uzunluğunda kenet yuvası yer almaktadır. Sol kenet deliği ve yuvası ile aynı ölçülere sahip olan sağ kenet deliğine yakın yerde aynı düzlemde 7 cm uzunluğunda ve 2 cm derinliğinde kaydırma/kaktırma deliği yer almaktadır. Parça sağ ve sol tarafta daralmaya başlayarak altta bir şerit oluşturmuştur.

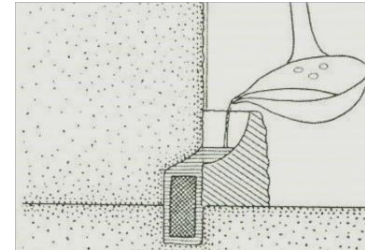
Ölçüler: Uzunluk: 100 cm
Yükseklik: 26 cm

RESİMLER

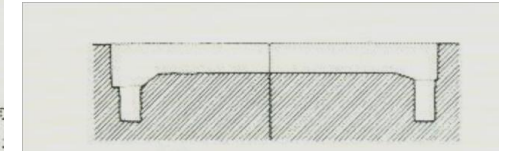
Resim: 130.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 130.1

Çizim: 130.2

KATALOG 131

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "16" ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen parça duvarın en alt kısmında kullanılmıştır. Yan profilden bakıldığında bir kısmı toprak altında kalmış bir kısmı da yan tarafta yer alan duvar tarafından kesilmiştir. Ön profilden bakıldığında parçada üç şerit yer almaktadır. 12 cm yüksekliğinde olan orta şerit diğerlerine göre daha alçakta olan bir şerittir. En altta yer alan şerit 11 cm yüksekliğinde, en üstte yer alan ise 8 cm yüksekliğindedir.

Ölçüler: Ön Profil: Uzunluk: 50 cm

Yükseklik: 31 cm

Yan Profil: Uzunluk: 31 cm

Yükseklik: 31 cm

RESİMLER

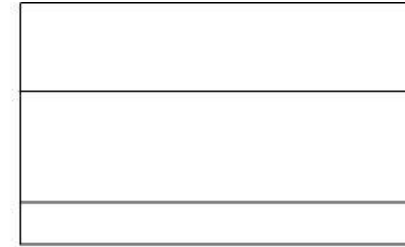
Resim: 131.1

Resim: 131.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 131.1

KATALOG 132

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Dikdörtgen parça duvar sırasının alt kısımlarında yer almaktadır. Parçanın sol ve üst kısımları kırılmıştır ancak üzerine bakıldığında teknik detaylar görülmektedir. Parçanın sağın da, solunda ve sol alt köşeye yakın yerde üç adet kenet deliği bulunmaktadır. Sol yanda ortada bulunan kenet deliği 3/3 cm kare, 2 cm derinliğindedir. Bunun hemen önünde yer alan kenet yuvası; 3 cm derinliğinde ve genişliğinde, 6 cm uzunluğundadır. Parçanın altında ve sola yakın yerde bulunan kenet deliği 4/4 cm kare, 3 cm derinliğindedir. Hemen bunun altında yer alan kenet yuvası ise; 4 yüksekliğinde, 6 cm uzunluğunda ve 2 cm derinliğindedir. Sağ yanda ortada yer alan kenet deliği 3/3 cm kare, 3 cm derinliğindedir. Bunun hemen sağ tarafında yer alan kenet yuvası 4 cm yüksekliğinde, 6 cm uzunluğunda ve 3 cm derinliğindedir. Parça üst orta yerden ve sol yandan kırıktır.

Ölçüler: Ön Profil: Yükseklik: 66 cm

Uzunluk: 102 cm

Sol Yan Profil: Uzunluk: 47 cm

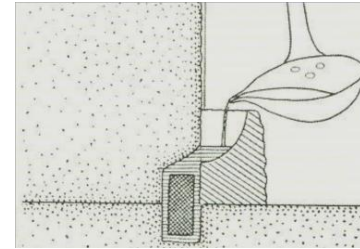
RESİMLER

Resim: 132.1

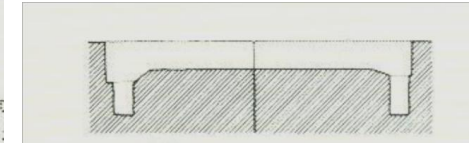

Resim:132.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim:132.1

Çizim:132.2

KATALOG 133

Malzeme: Mermer

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara “16” ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Dikdörtgen formdaki parça duvar sırasının üst kısımlarında yer almaktadır. Ön profilden bakıldığında ortada yer alan 5 cm yüksekliğinde ve uzunluğunda, 3 cm derinliğinde zıvana/dübel deliği görülmektedir ve bu detayda kullanılan metal parça üzerindedir. Yan profilden bakıldığında sol altta tam ortada yaklaşık 8 cm yüksekliğinde dikdörtgen teknik detay yer almaktadır. Bir kısmı duvarın içinde yer aldığından dolayı detayın hakkında ayrıntılı bilgi edinilememiştir.

Ölçüler: Ön Yüz: Uzunluk: 90 cm

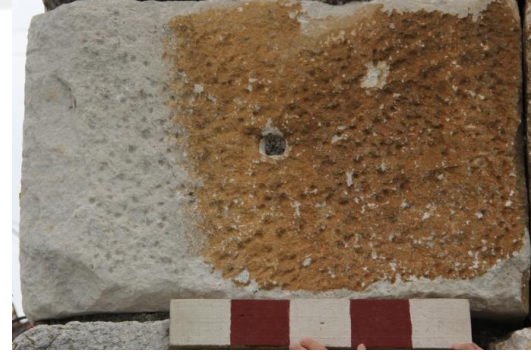
Yükseklik: 56 cm

Yan Profil: Yükseklik: 56 cm

Genişlik: 37 cm

RESİMLER

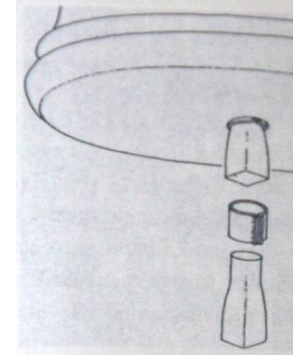
Resim: 133.1

Resim: 133.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 133.1

KATALOG 134

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında halk arasında Simitçi Kalesi olarak bilinen ve numara "16" ile adlandırılan duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma durumu ve Tanımı: Sur duvarının sol yan duvarı üzerinde yer alan dikdörtgen parça üzerinde sol orta ve sağ üst tarafta olmak üzere iki kenet deliği yer almaktadır. Sağ üstte yer alan kenet deliği 3 cm yüksekliğinde ve derinliğinde, 4 cm genişliğindedir. Kenet yuvası çok fazla tahrip olduğundan dolayı ölçüleri alınamamıştır. Sol yanda ortada yer alan kenet deliği 4 cm yüksekliğinde, 2 cm uzunluğunda, 3 cm derinliğindedir. Bu detayın hemen solunda yer alan kenet yuvası ise 4 cm yüksekliğinde, 9 cm uzunluğunda, 3 cm derinliğindedir. Parça özellikle sağ yan taraftan çok fazla zarar görmüştür.

Ölçüler: Yükseklik: 33 cm

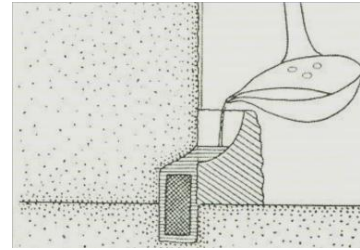
Uzunluk: 83 cm

RESİMLER

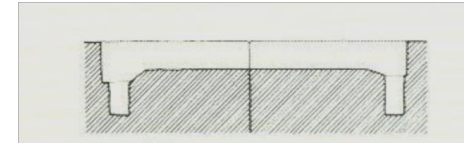
Resim: 134.1

ÇİZİMLER/ÇİZİMLER

Çizim: 134.1

Çizim: 134.2

KATALOG 135

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "18" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Şu an temeli bir evin merdiveni olarak kullanılan duvar üzerinde orta kısımlarda yer alan parçaya bakıldığında üç şerit görülmektedir. Ortada yer alan 25 cm yüksekliğindeki şerit diğerlerine göre 2 cm kadar alçakta kalmaktadır. Üst şerit 21 cm, alt şerit ise 24 cm yüksekliğindedir. Kullanıldığı yapıda üzerine diğer mimari öge geleceğinden dolayı bu şekilde bir düzeltme yapılmış olmalıdır. Parça üst ve alt ve yan kısımda modern betonla kapatılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 72 cm

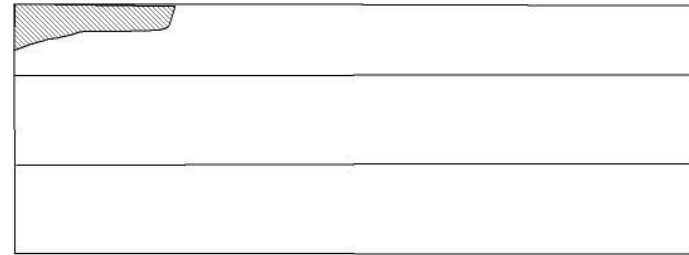
Uzunluk: 209 cm

RESİMLER

Resim: 135.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 135.1

KATALOG 136

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "18" olarak isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Şu an temeli bir evin merdiveni olarak kullanılan duvarın arka yüzünde yer alan parçaya bakıldığında üç şerit görülmektedir. Ortada yer alan 25 cm yüksekliğindeki şerit diğerlerine göre 2 cm kadar alçakta kalmaktadır. Üst şerit 15 cm, alt şerit ise 25 cm yüksekliğindedir. Üst şeridin sınır çizgisi modern betonla kapatıldığından dolayı gerçek uzunluğu bilinmez. Kullanıldığı yapıda üzerine diğer mimari öge geleceğinden dolayı bu şekilde bir düzeltme yapılmış olmalıdır. Parçanın bütün sınırları modern beton ile sıvanmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 70 cm

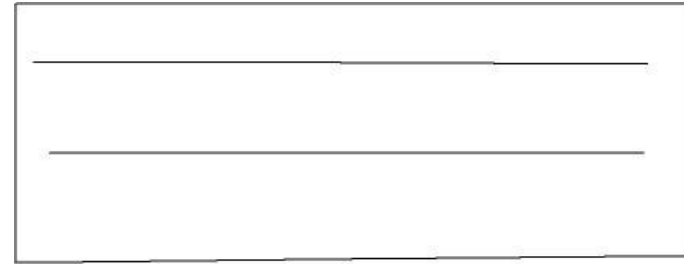
Uzunluk: 180 cm

RESİMLER

Resim: 136.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 136.1

KATALOG 137

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "20" ile isimlendiren duvarın güney yüzü üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Şu an temeli bir evin merdiveni olarak kullanılan duvar üzerinde en alt sırada yer almaktadır. Parça üst ve sağ yan kısımda modern betonla sıvanmıştır. Üzerinde sağda ve solda olmak üzere iki adet kenet deliği yer almaktadır. Sol yanda yer alan kenet deliği 3/3 cm kare şeklinde, 5 cm derinliğindedir. Bunun hemen sol yanında yer alan kenet yuvası 3 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde ve 1 cm derinliğindedir. Sağ ortada yer alan kenet deliği 3/3 cm kare şeklinde, 5 cm derinliğindedir. Bunun hemen sağında yer alan kenet yuvası ise; 3 cm uzunluğunda, 2 cm genişliğinde ve 1 cm derinliğindedir. Sağ kısımda yer alan kenet yuvası çok zarar gördüğünden dolayı çok yakından bakıldığında oturduğu hattın çizgisi görülmektedir.

Ölçüler: Yükseklik: 56 cm

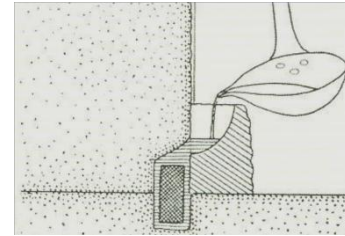
Uzunluk: 130 cm

RESİMLER

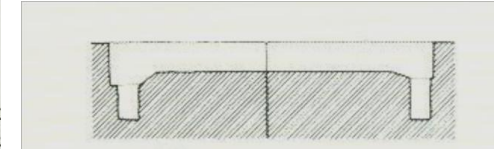
Resim: 137.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 137.1

Çizim: 137.2

KATALOG 138

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara “20” ile isimlendiren duvarın güney yüzü üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en alt kısmında yer alan dikdörtgen parça ön ve yan profillerden görülebilmektedir. Ön profilden bakıldığında taş üzerinde yer alan iç içe geçmiş karelerden meydana gelen birbirini sarmalamış motif yer almakta ve bu karelerin tam ortasında şeklinde tamamına degecek şekilde + işareti vardır.

Ölçüler: Uzunluk: 70 cm

Yükseklik: 50 cm

RESİMLER

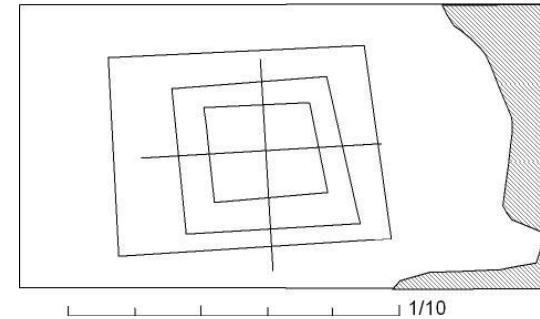
Resim: 138.1

Resim: 138.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 138.1

KATALOG 139

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara "22" ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en üst kısmında yer alan mimari parçaya üst profilden bakıldığında ortada yer alan teknik detay görülmektedir. Bu yaklaşık 6/6 cm yuvarlak şekilde, 2 cm derinliğinde bir detaydır. Parça çok küçüktür aynı zamanda ortada yer alan detayın etrafı kırıldığından dolayı tam olarak işlevi anlaşılamamıştır. Ancak en yakın ihtimal dübel/zıvana deliği olmalıdır. Dübel/zıvana deliği olma ihtimali yüksektir. Ön profilden bakıldığında bu yüzün tamamı kırılmıştır.

Ölçüler: Üst Profil: Uzunluk: 43 cm

Genişlik: 29 cm

Yan Profil: Yükseklik: 24 cm

Uzunluk: 29 cm

RESİMLER

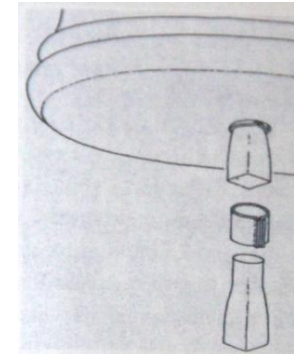
Resim: 139.1

Resim: 139.2

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 139.1

KATALOG 140

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara “22” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en alt sıralarında kullanılan mimari üzerinde üç şerit görülmektedir. Orta şerit diğer şeritlere göre 1 cm kadar alçakta ve yaklaşık olarak 24 cm yüksekliğindedir. Kullanıldığı mimari yapıda üzerine yerleştirilecek diğer öge için oluşturulmuş bir düzlem olmalıdır. Üst şerit 18 cm yüksekliğinde, alt şerit ise 22 cm yüksekliğindedir. Parça bütün yanlardan kırılmıştır ancak sağ üst köşede daha belirgin bir kırık yer almaktadır.

Ölçüler: Yükseklik: 75 cm

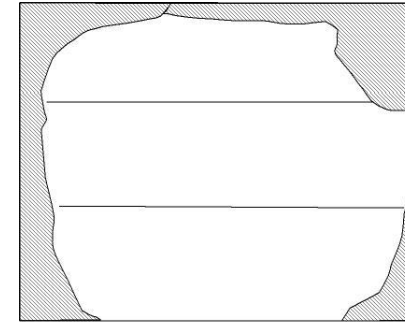
Uzunluk: 92 cm

RESİMLER

Resim: 140.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 141.1

KATALOG 141

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara “22” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın en alt sıralarında kullanılan mimari üzerinde üç şerit görülmektedir. Orta şerit diğer şeritlere göre 1 cm kadar alçakta ve yaklaşık olarak 27 cm yüksekliğindedir. Kullanıldığı mimari yapıda üzerine yerleştirilecek diğer öge için oluşturulmuş bir düzlem olmalıdır. Üst şerit 15 cm yüksekliğinde, alt şerit ise 22 cm yüksekliğindedir. Parça bütün yanlardan kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 93 cm

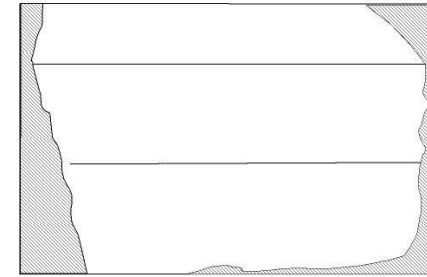
Uzunluk: 90 cm

RESİMLER

Resim: 141.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

1/10

Çizim: 141.1

KATALOG 142

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın batısında yer alan ve numara “23” ile isimlendirilen duvar üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Duvarın üst kısımlarında yer alan mimari parça üzerinde üstte, altta ve sağ yanda olmak üzere 3 kenet deliği yer almaktadır. Sol en altta yer alan kenet deliği 3/3 cm kare şeklinde, 4 cm derinliğindedir ve hemen bunun altında; 6 cm uzunluğunda, 3 cm genişliğinde, 2 cm derinliğinde kenedin yerleştiği yuva yer almaktadır. Üstte yer alan kenet deliği 4/4 cm kare şeklinde, 3 cm derinliğindedir. Bunun üzerinde; 7 cm uzunluğunda, 4 cm genişliğinde, 3 cm derinliğinde kenedin yerleştiği yuva yer almaktadır. Sağ ortada yer alan kenet deliği; 4/4 cm kare şeklinde, 4 cm derinliğindedir ve bunun sağında 7 cm uzunluğunda, 4 cm genişliğinde, 2 cm derinliğinde kenedin yerleştiği yuva yer almaktadır. Parça sağ üst köşeden kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 38 cm

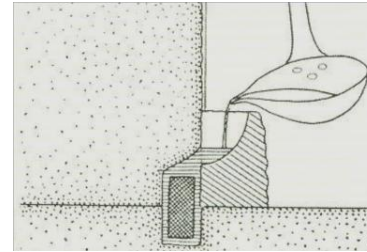
Uzunluk: 92 cm

RESİMLER

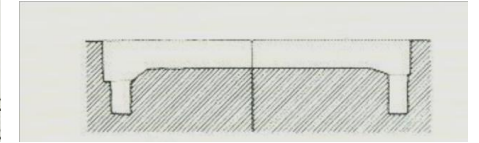
Resim: 142.1

ÇİZİMLER /DETAYLAR

Çizim: 142.1

Çizim: 142.2

KATALOG 143

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde yer alan iç kapının kulesi üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Tamamı duvar içerisinde yer alan mimari öğenin üzerinde çok sayıda teknik detay yer almaktadır. Sağ ve sol ortada ve alt kısımda yer alan detaylar kenet delikleridir. Sol kenet deliği; 4 cm derinliğinde ve yüksekliğinde, 5 cm genişliğindedir. Sağ altta yer alan kenet deliği; 6 m uzunluğunda, 3 cm derinliğinde ve yüksekliğindedir. En alt sağa yaslı olan detayın da kenet deliği olduğu söylenebilir. Parça daha önceki yapıda tiyatro basamağı olarak kullanılmış olmalıdır. Ancak daha sonra kapıyla alakalı olan bazı detaylar üzerine işlenmiştir.

Ölçüler: Yükseklik: 35 cm, Uzunluk: 113 cm

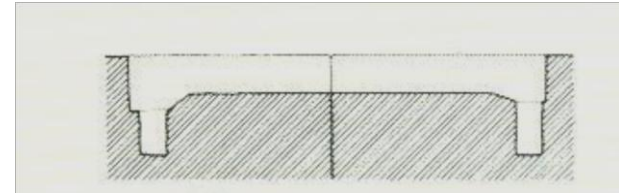
1. Delik: Genişlik: 10 cm
Yükseklik: 8 cm
Derinlik: 5 cm
2. Delik: Genişlik: 10 cm
Yükseklik: 8 cm
Derinlik: 4 cm
3. Delik: Genişlik: 10 cm
Yükseklik: 8 cm
Derinlik: 4 cm
4. Delik: Genişlik: 10 cm
Yükseklik: 8 cm
Derinlik: 4 cm

RESİMLER

Resim: 143.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 143.1

KATALOG 144

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Adanın kuzeyinde giriş kapısı üzerinde yer alan kule duvarı üzerinde yer almaktadır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Sur duvarının üst kısımlarında yer alan parçanın sadece ön profili görünmektedir. Ön yüzüne bakıldığında üç şerit halinde detaylar görülmektedir. En alttan başlayarak ilk şerit 8 cm, orta şerit 30 cm, üst şerit 9 cm yüksekliğindedir. Bu kullanıldığı mimari yapıda üzerine diğer mimari öge yerleşeceğinden dolayı yapılmış bir teknik detay olmalıdır. Bunun dışında parçanın sağında ve solunda 7 cm uzunluğunda, 4 cm yüksekliğinde uzun açık dikdörtgen yuvalar yer almaktadır. Bunlar kenet deliklerinin yuvaları olmalıdır. Ancak parça ters durduğundan dolayı kenet delikleri görülmemektedir. Bunun hemen altında sağ tarafı oval 3 cm yüksekliğinde, 7 cm uzunluğunda olan başka bir mimari detay yer almaktadır. Ancak teknik detayın nasıl bir işlevi olduğu anlaşılamamıştır.

Ölçüler: Uzunluk: 103 cm

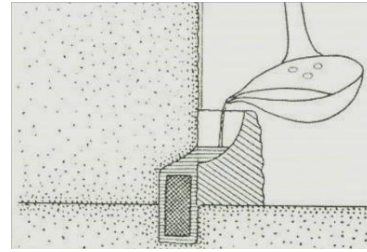
Yükseklik: 50 cm

RESİMLER

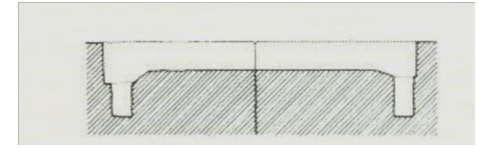
Resim: 144.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 144.1

Çizim: 144.2

KATALOG 145

Malzeme: Kireç Taşı

Bulunduğu Yer: Kentte ilk girişte Zambaktepe'nin girişinde yer alan Taş Kapı olarak adlandırılan kule yapısının üzerinde kullanılmıştır.

Korunma Durumu ve Tanımı: Parça yapının iç kısmında kuleye girildikten sonra sağ üst tarafta yer almaktadır. Parçanın sadece tek yüzü görülmektedir. Ortada yer alan yaklaşık 2 cm'lik bir çizgi ile iki parçaya ayrılmıştır. Üstte kalan şerit 15 cm yüksekliğinde altta yer alan ise 17 cm yüksekliğindedir. Mimari parçayı iki ayrı bölüme ayıran ve ortada yer alan şerit üzerinde 17 cm uzunluğunda, 8 cm yüksekliğinde ve 5 cm derinliğinde taşımada kullanılan mahmuz bulunmaktadır. Parçanın taşınmasından sonra kesilmemiştir. Parça sağ üst köşeden ve mahmuzun üzerinden kırılmıştır.

Ölçüler: Yükseklik: 32 cm

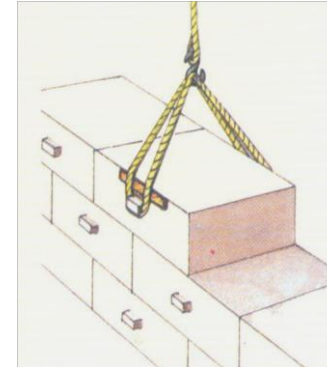
Uzunluk: 67 cm

RESİMLER

Resim: 145.1

ÇİZİMLER/DETAYLAR

Çizim: 145.1

EK 2:

HARİTALAR

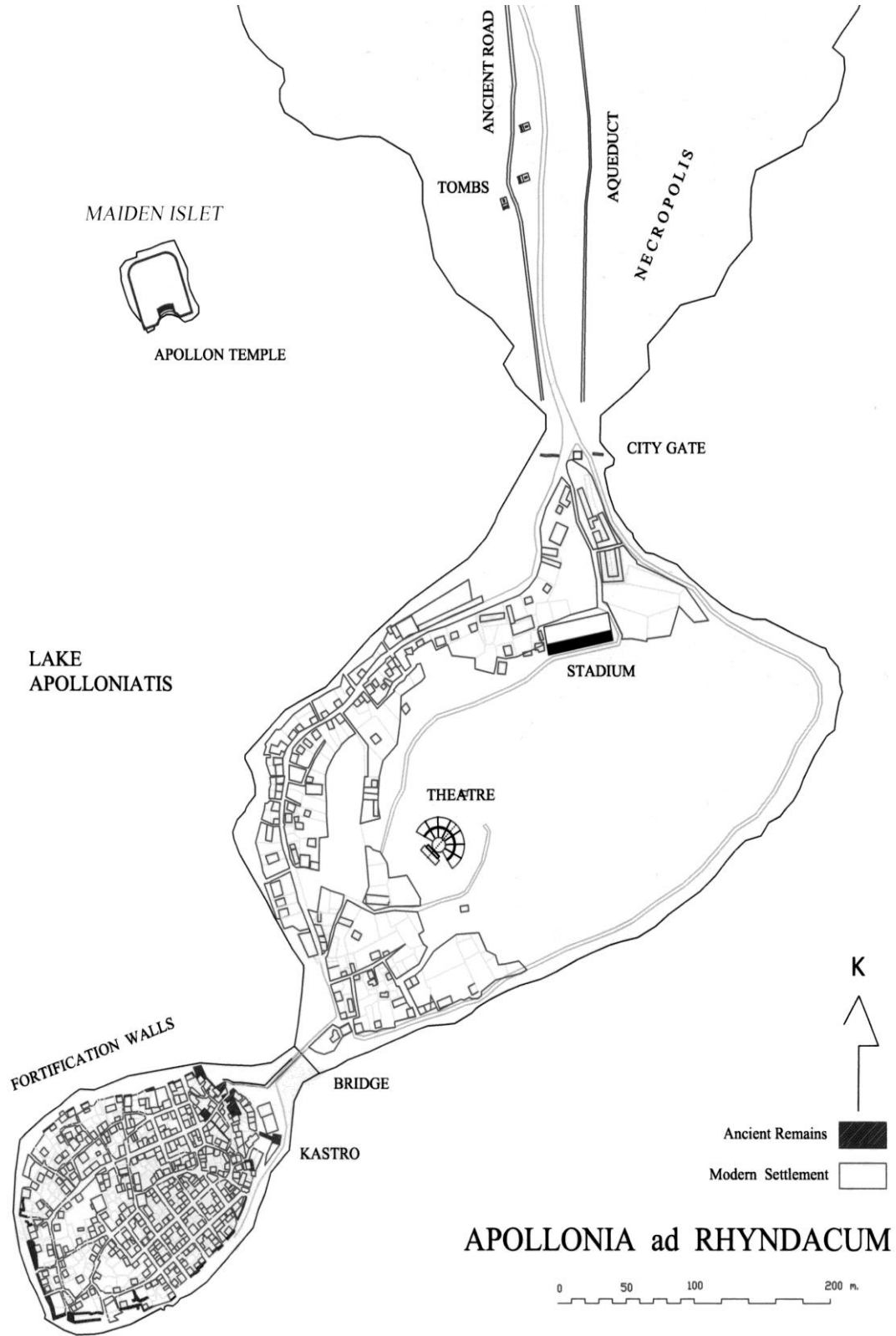

Harita 1: Apollonia ad Rhyndacum Antik kentinin Bursa sınırları içerisindeki yeri ve konumu.

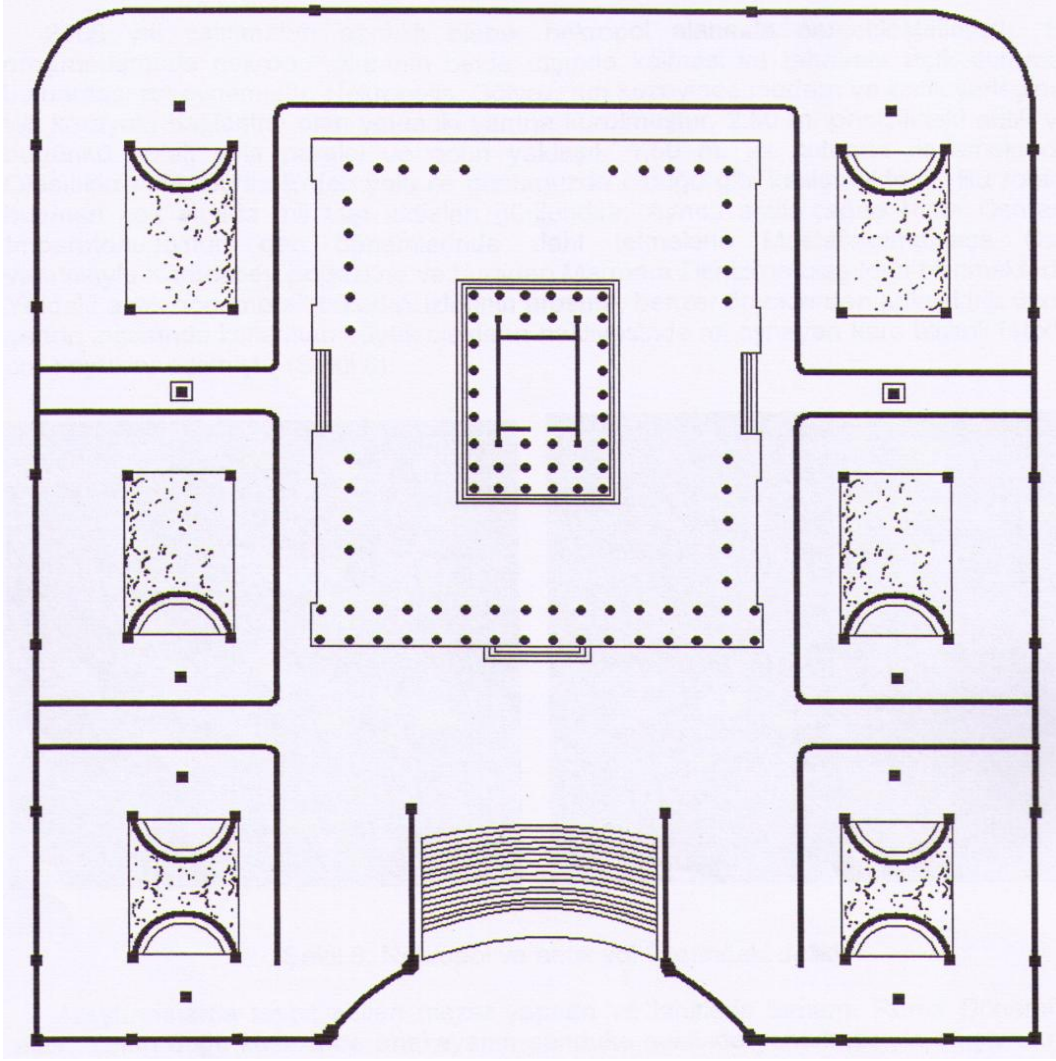
EK 3

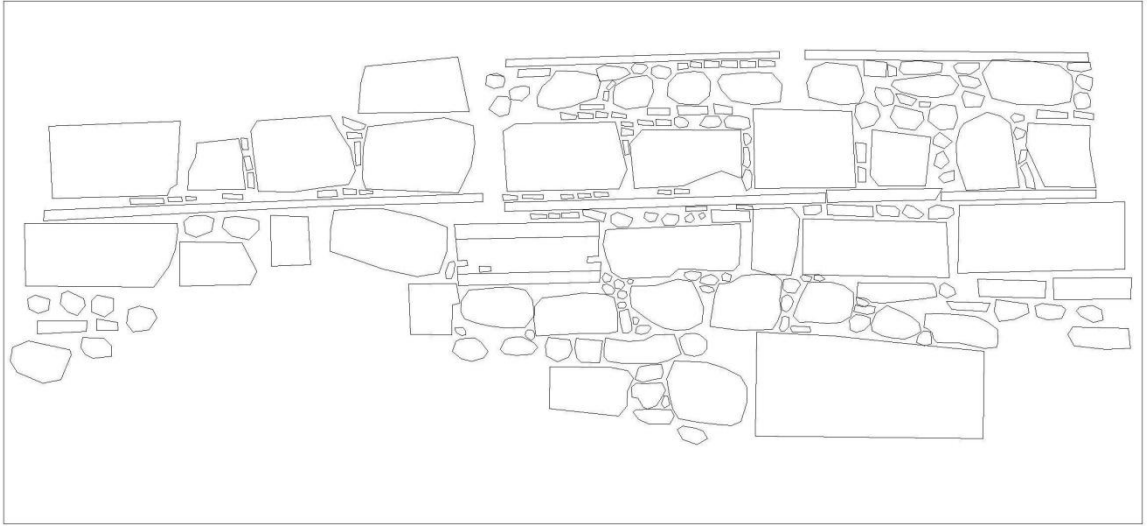
ÇİZİMLER

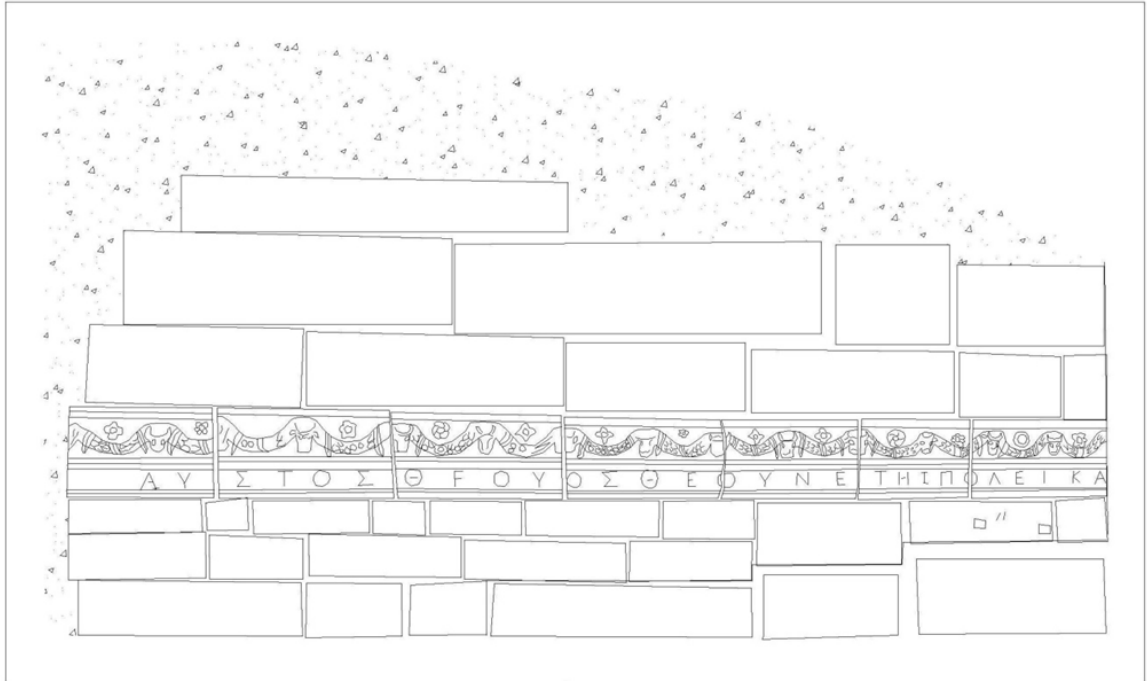
Çizim 1: Apollonia ad Rhyndacum kent planı.

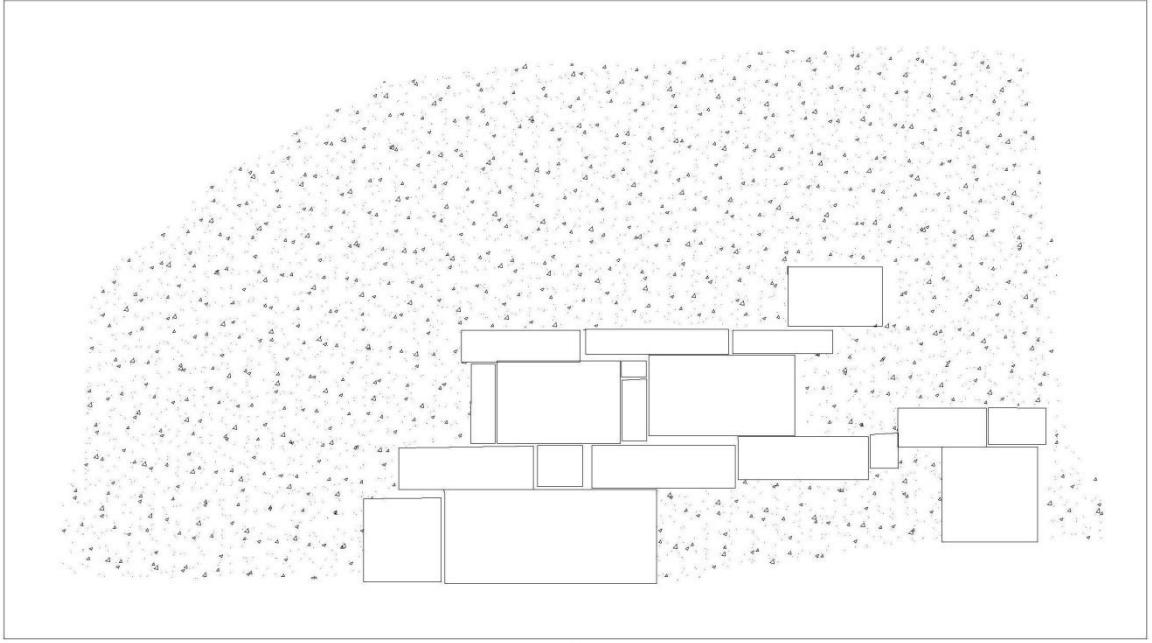
Çizim 2: Kız Ada'da bulunan Apollon Tapınağı

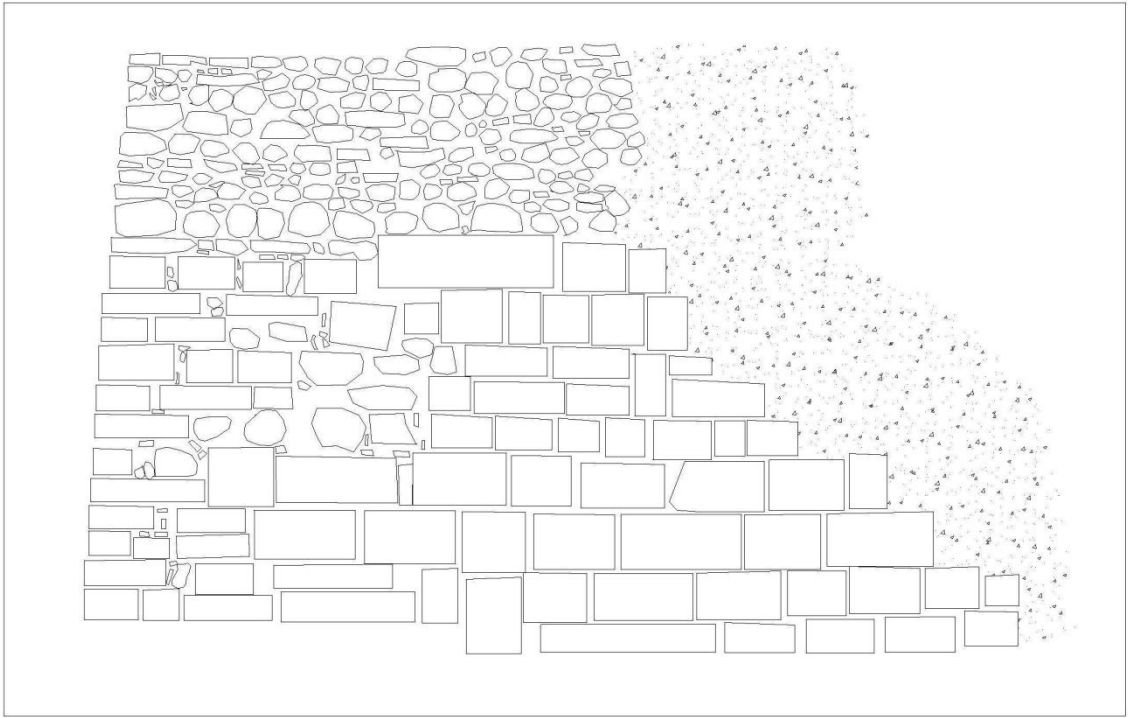
Çizim 5: Gölyazı giriş kapısı batı uzantı.

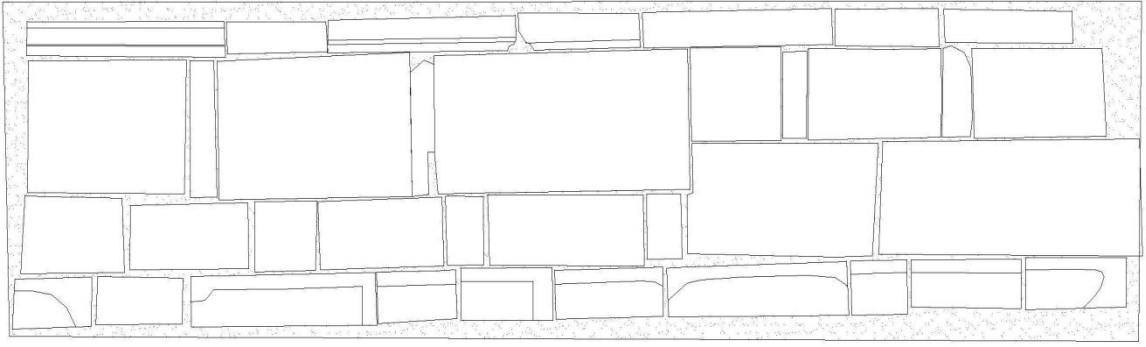
Çizim 6: Castro/Kule kuzey yüz.

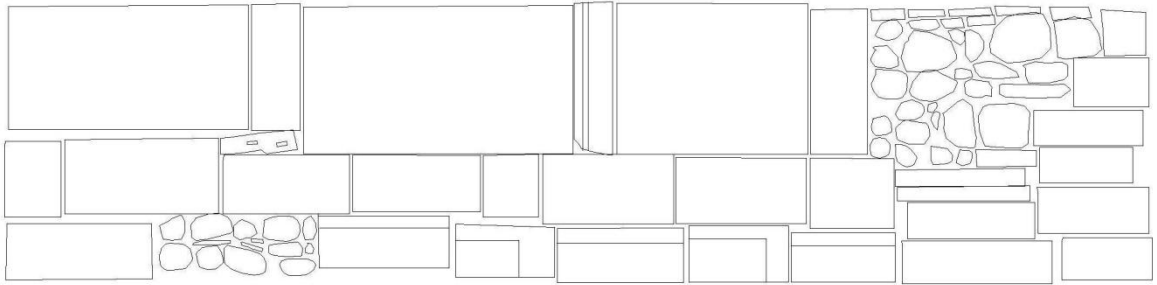
Çizim 7: Castro/Kule doğu yüz.

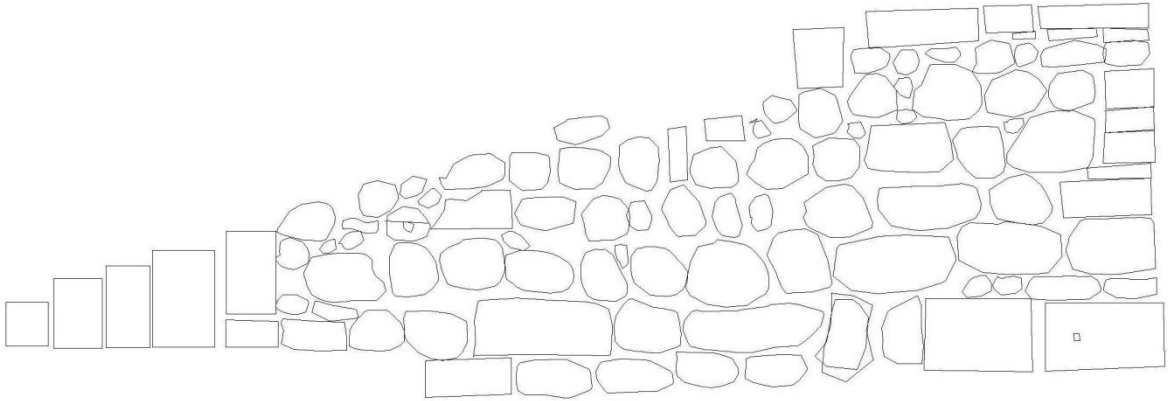
Çizim 8: Castro/Kule güney yüz.

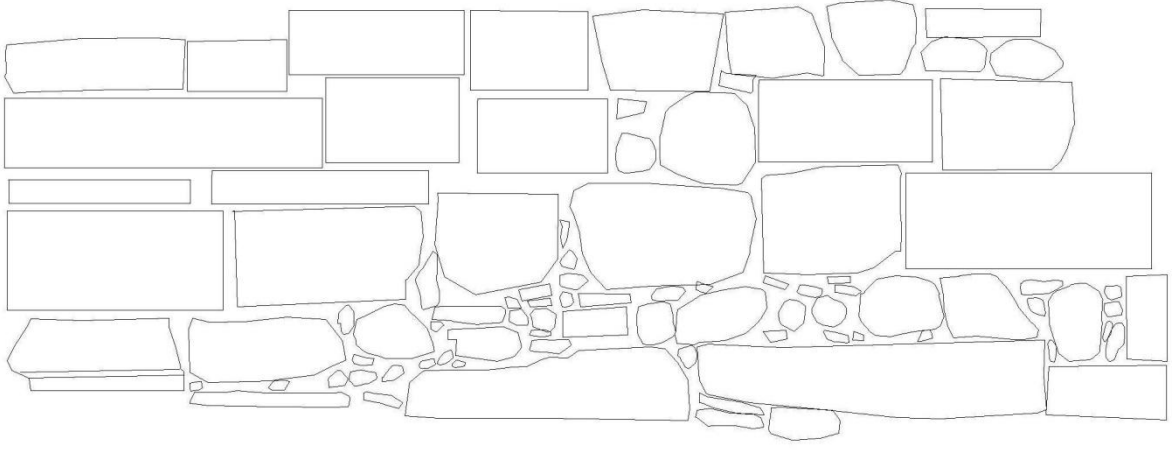
Çizim 9: “3” numaralı duvar batı uzantı.

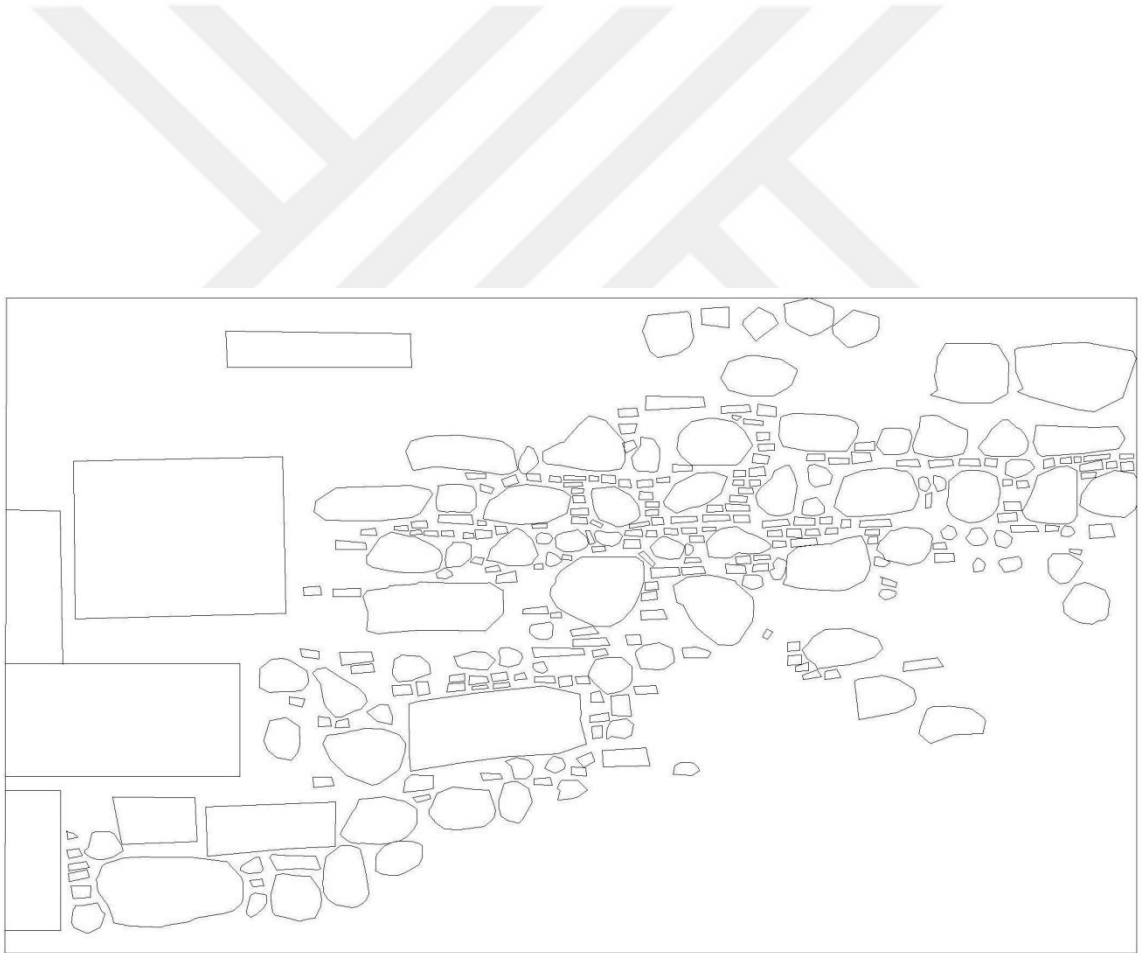
Çizim 10: “3” numaralı duvar doğu uzantı.

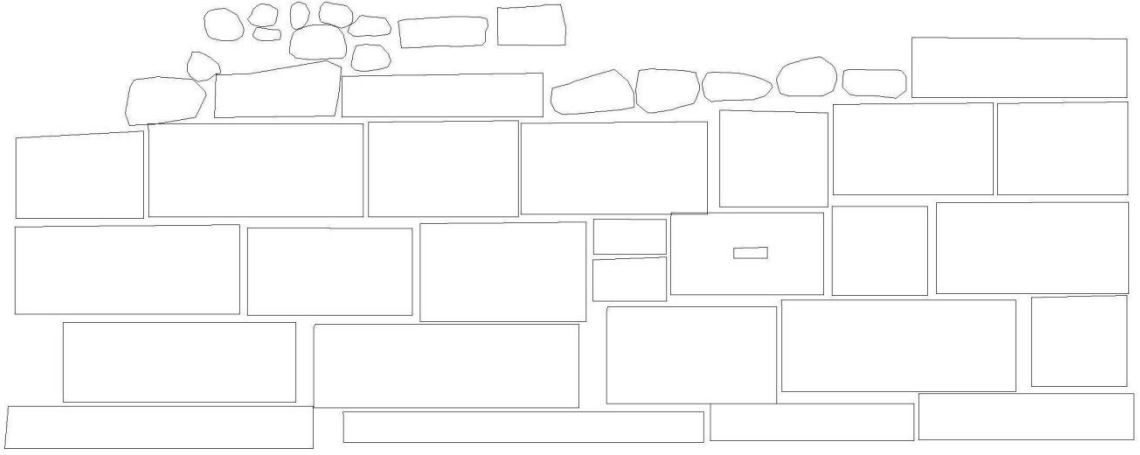
Çizim 11: “3” numaralı duvar merdiven

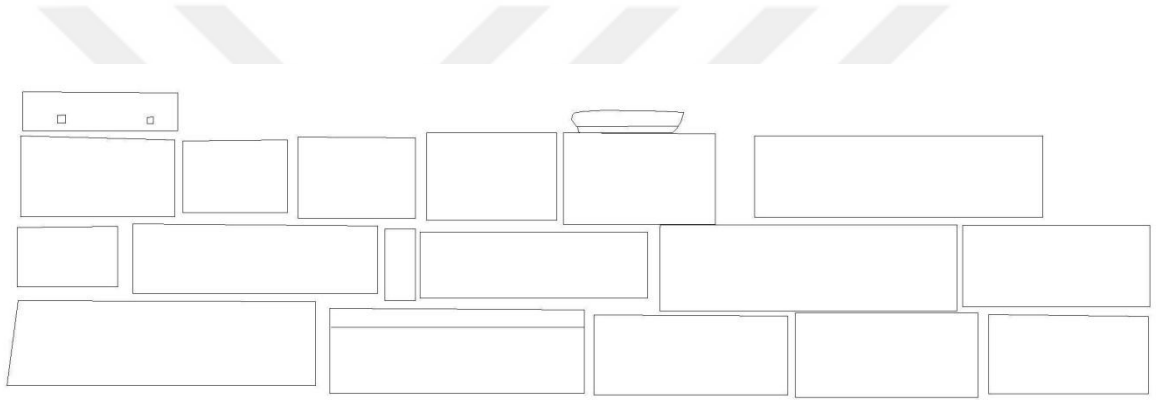
Çizim 12: “5” numaralı duvar batı uzantı.

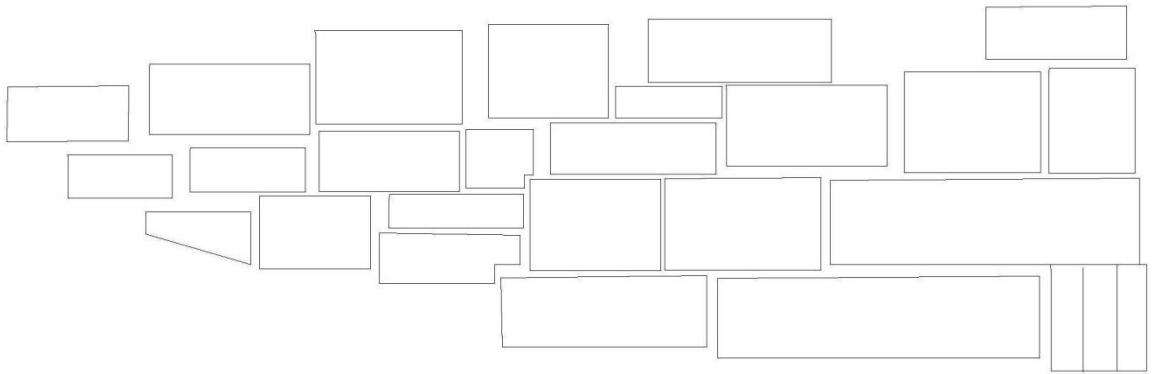
Çizim 13: “7” numaralı duvar batı yan yüz.

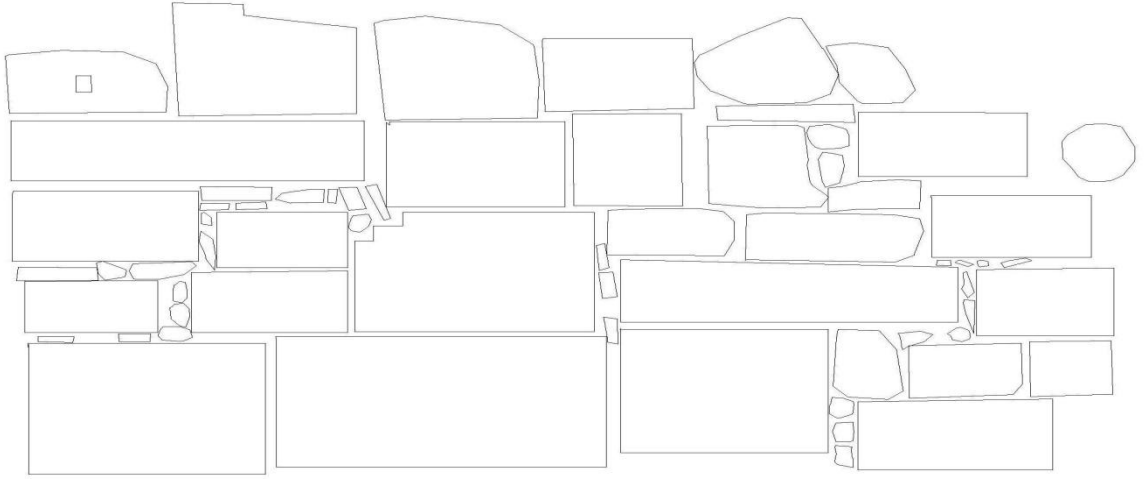
Çizim 14: "8" numaralı duvar batı uzantı.

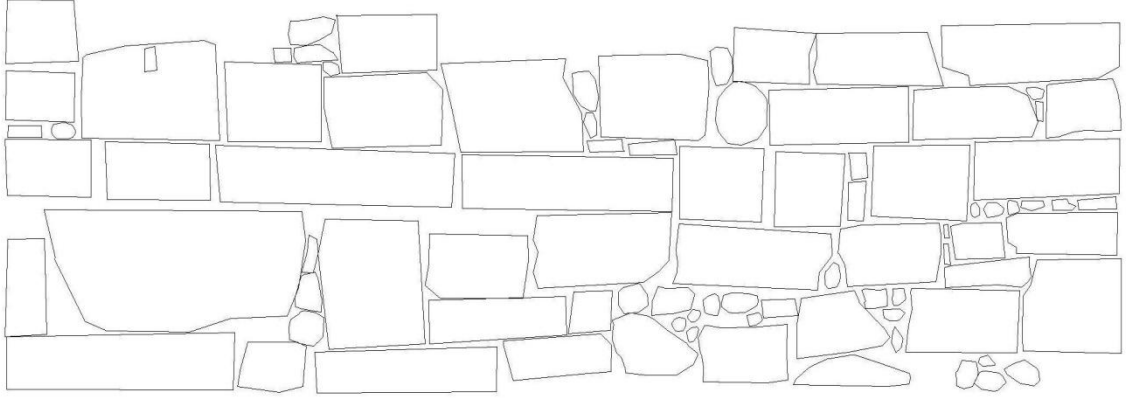
Çizim 15: "8" numaralı duvar doğu uzantı.

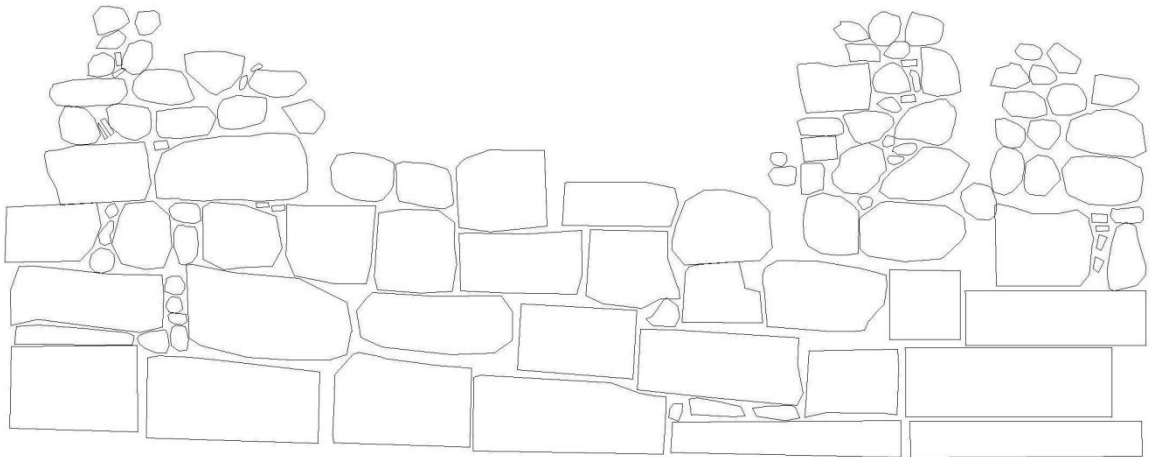
Çizim 16: "8" numaralı duvar batı yan yüz.

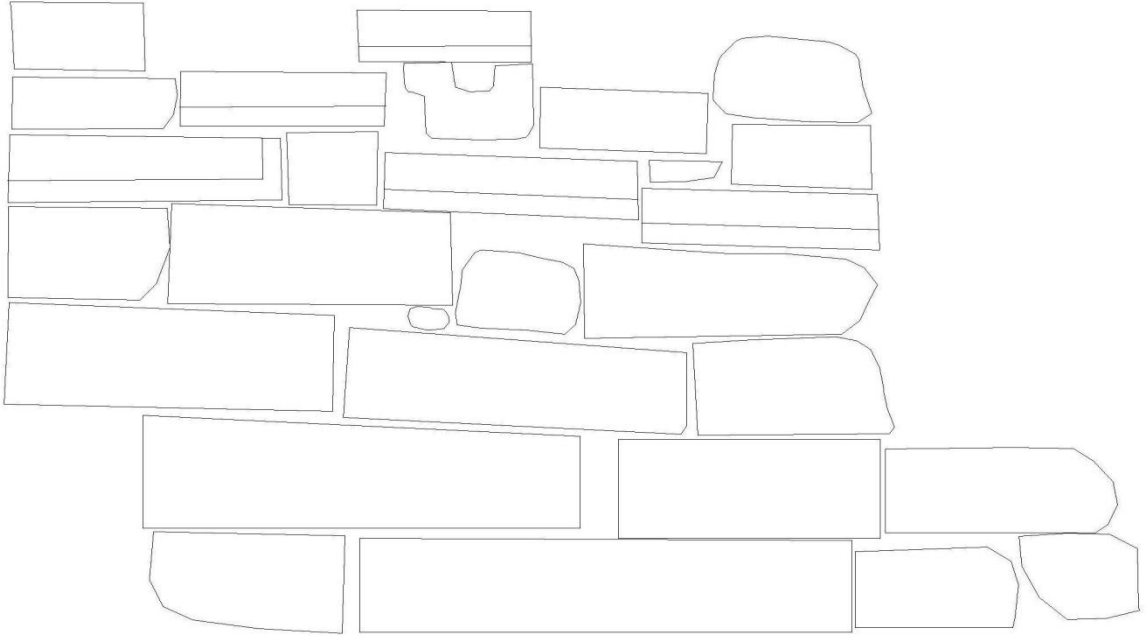
Çizim 17: Güneydoğu Köşe Kule (11) batı yan yüz.

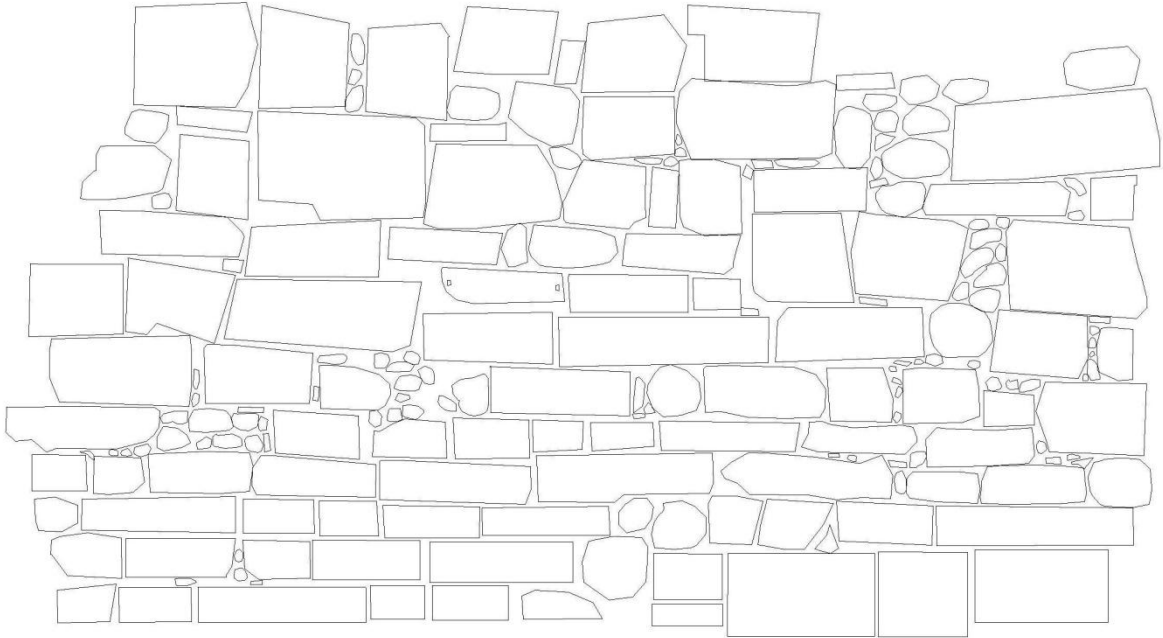
Çizim 18: Güneydoğu Köşe Kule (11) kuzey yüz.

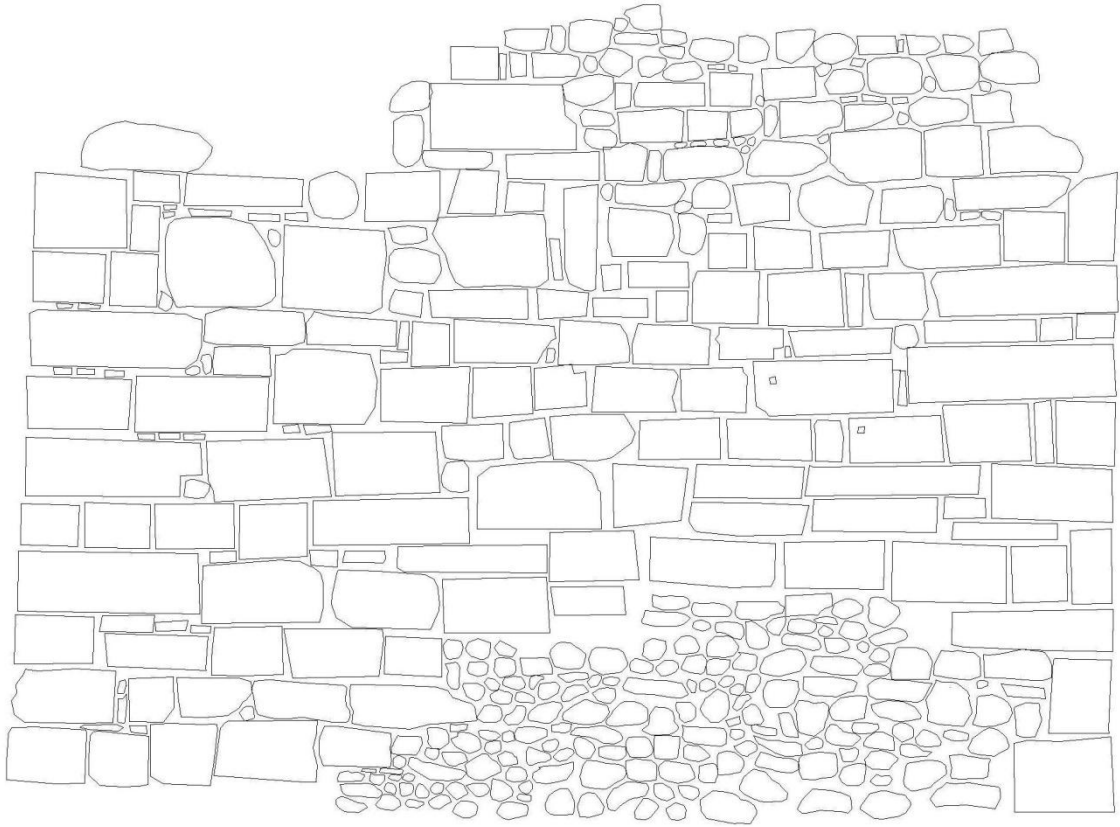
Çizim 19: Güneydoğu Köşe Kule (11) doğu uzantı.

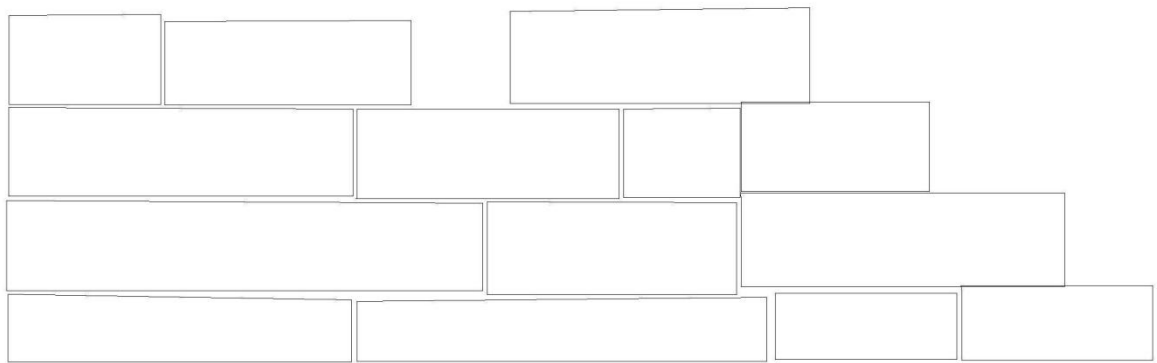
Çizim 20: “12” numaralı duvar.

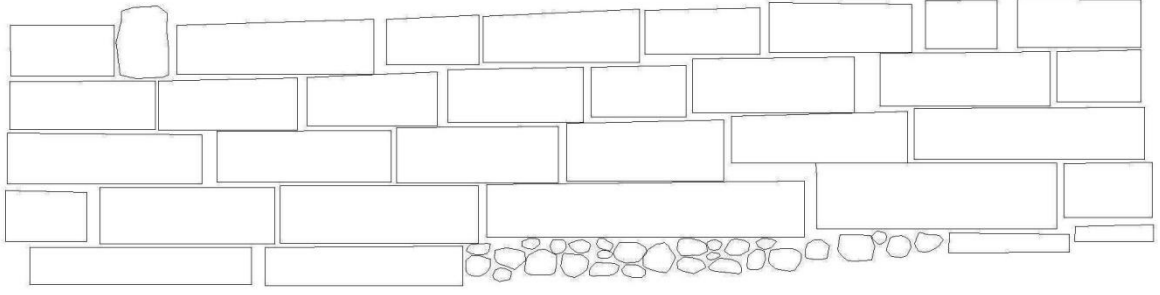
Çizim 21: “13” numaralı duvar

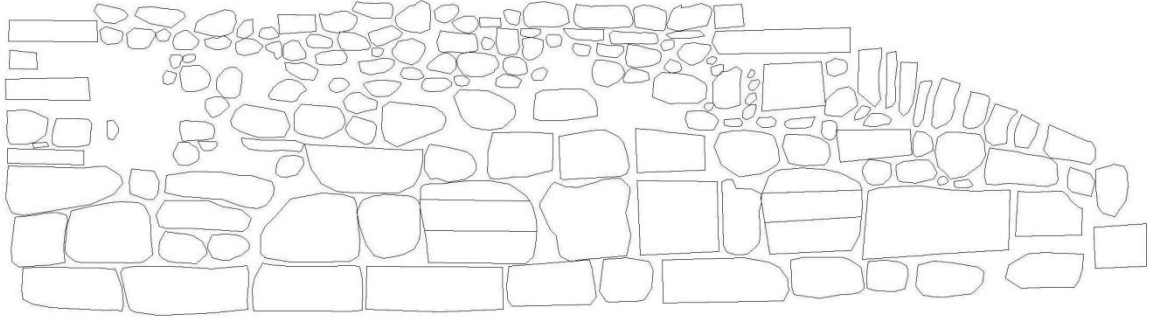
Çizim 22: Güneybatı Köşe Kule (15)

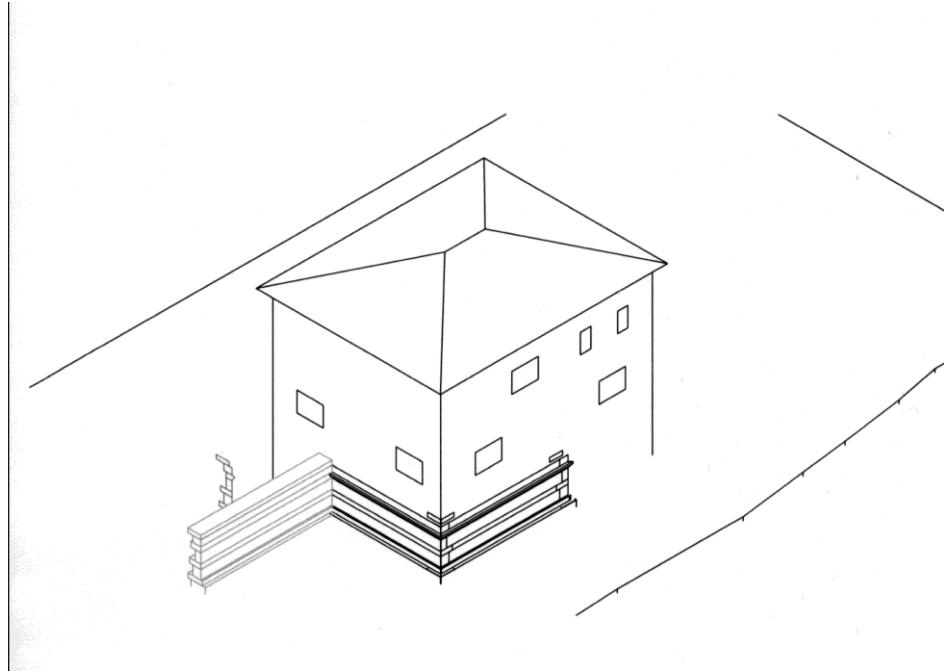
Çizim 23: Hellenistik Duvar (19).

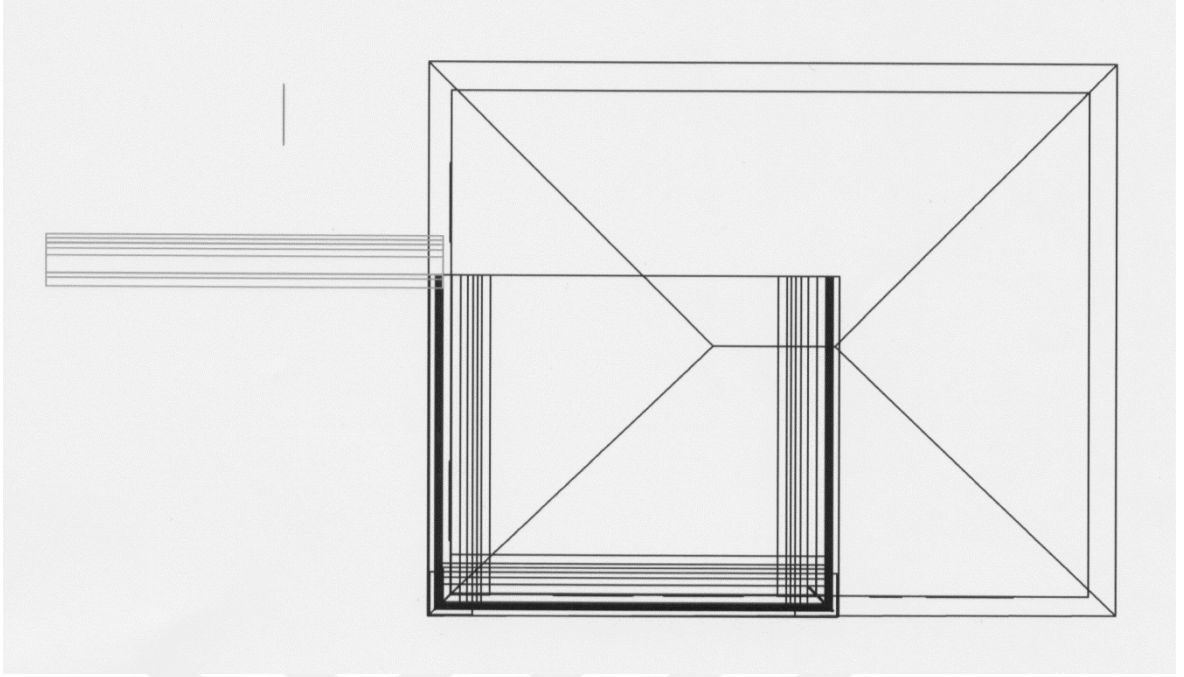
Çizim 24: Hellenistik Duvar/Sandal Bağlama Deliği (21)

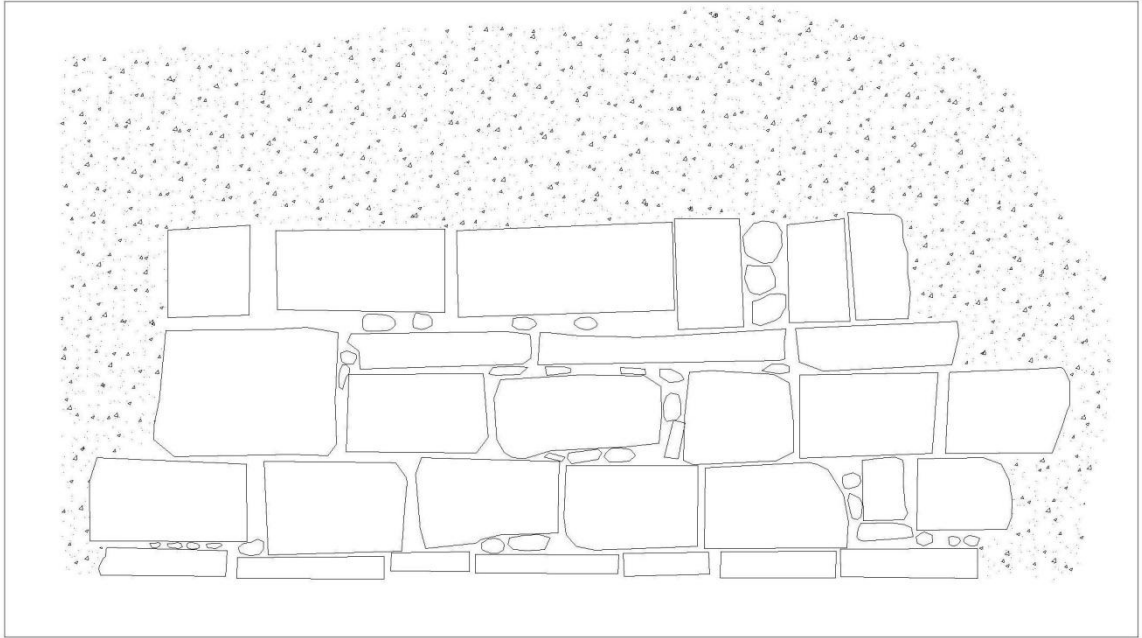
Çizim 25: “22” numaralı duvar doğu uzantı.

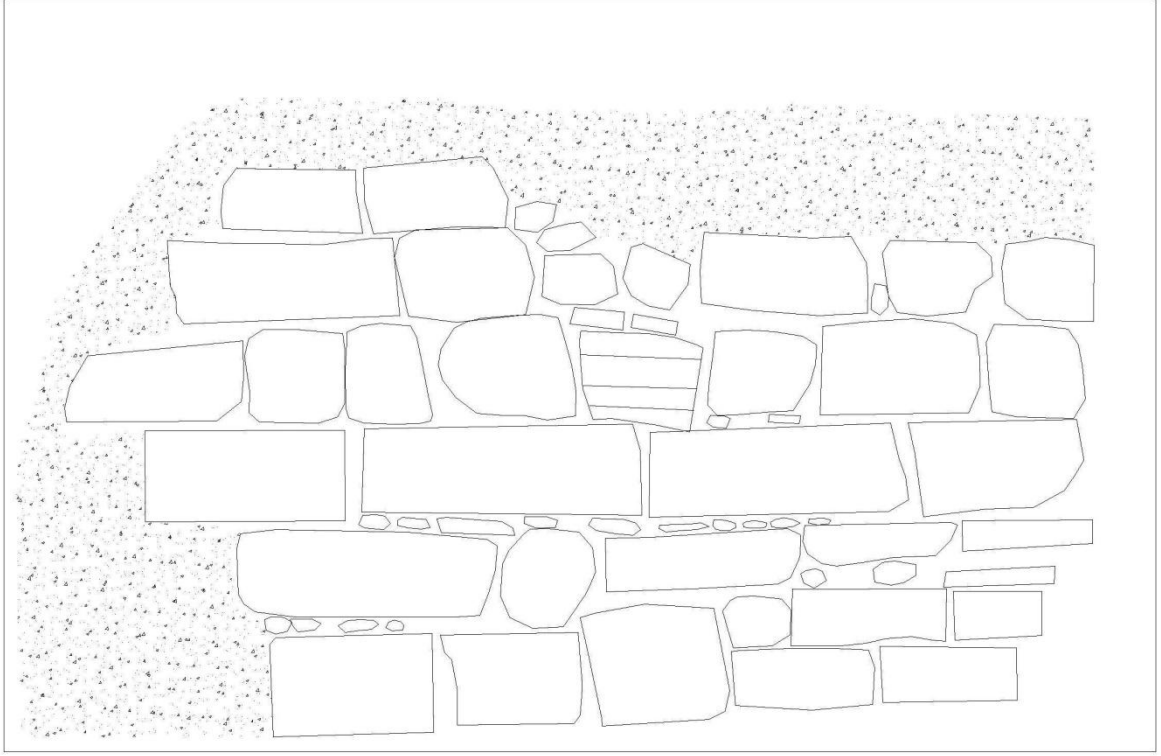
Çizim 28: Batı Sur “24” numaralı duvar Roma Podyumu

Çizim 29: Batı Sur "24" numaralı duvar Roma Podyumu kuş bakışı

Çizim 28: Kuzeybatı Köşe Kule kuzey yüz (29).

Çizim 29: Kuzeybatı Köşe Kule batı yüz (29).

EK: 4

RESİMLER

Resim 1: Zambaktepe ve Golyazı'nın uydu görünümü

Resim 2: Nekropol alanında ahşap direklerin yerleştirildiği detay

Resim 3: Kız Ada'da yer alan Apollon Tapınağı betiminin yer aldığı sikke

Resim 4: Zambaktepe'de bulunan Aziz Panteleimon Kilisesi.

Resim 5: Manastır Adası'nda yer alan Hagios Konstantinos Manastırı

Resim 6: Taş Kapı güney yüz.

Resim 7: Taş Kapı'da kullanılan dolgu malzemesi.

Resim 8: Taş Kapı Beşik Tonozlu Dromos Tipli Kapı

Resim 9: Taş Kapı İç oda

Resim 10: Gölyazı Dış Kapı

Resim 11: Gölyazı Dış Kapı Doğu Kule

Resim 12: Gölyazı Dış Kapı Batı Kule

Resim 13: Gölyazı Dış Kapı Batı Kule iç oda

Resim 14: Gölyazı İç Kapı Batı Kule

Resim 15: Gölyazı İç Kapı Batı Kule Güney yüz

Resim 16: Gölyazı İç Kapı Batı Kule yazıtlı parça

Resim 17: Kuzey Sur Castro/Kule kuzey yüz

Resim 18:Kuzey Sur/Castro Kule doğu yüz

Resim 19: Kuzey Sur Castro Kule Güney Yüz

Resim 20: Kuzey Sur Castro/Kule kuzey uzun yüz

Resim 21: Kuzey Sur Castro/Kule harç

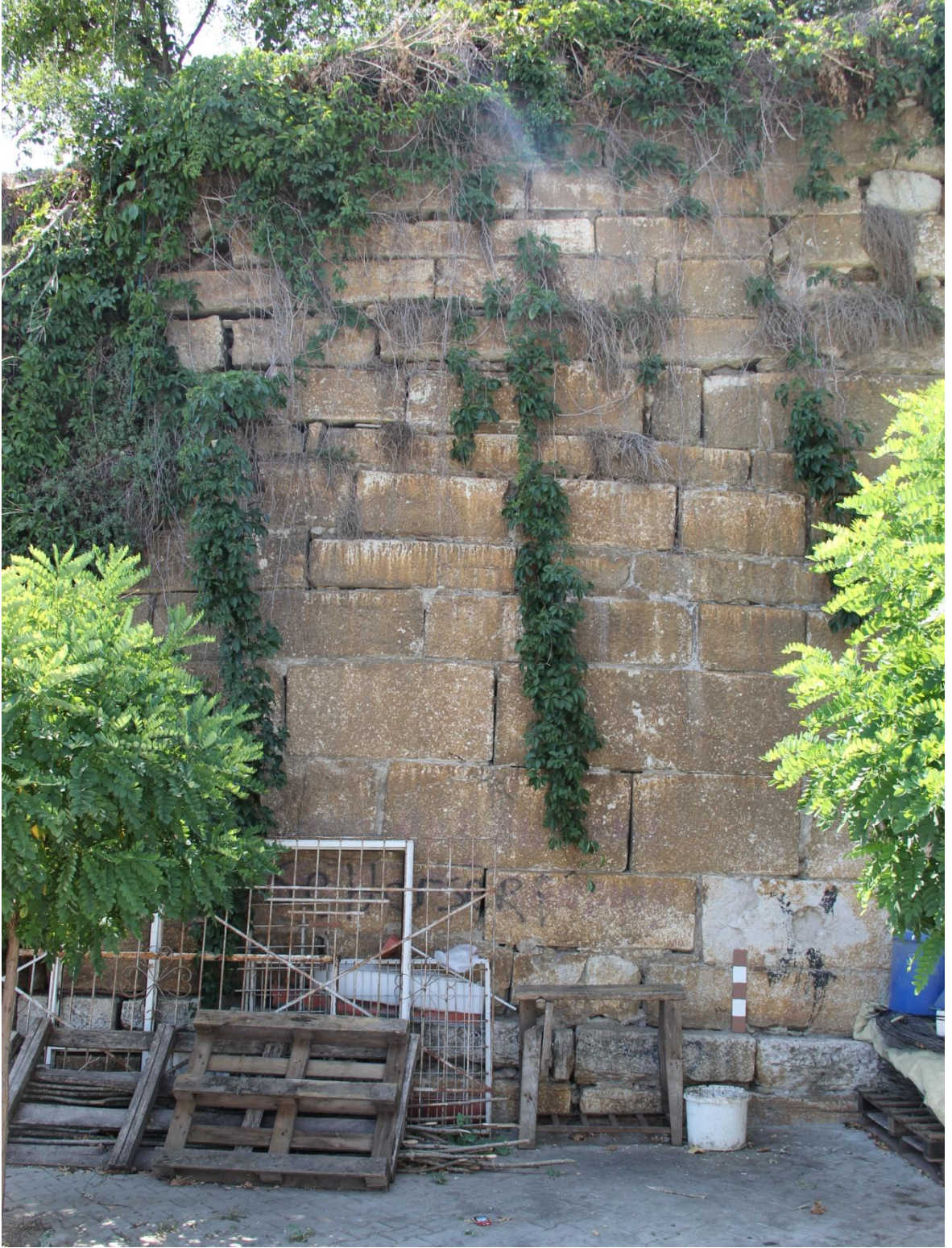
Resim 22: Pergamon Dionysos Tapınağı friz

Resim 23: Doğu Sur "1" Numaralı duvar

Resim 24: Doğu Sur “2” numaralı duvar doğu yan.

Resim 25: Doğu Sur “2” numaralı duvar batı yan

Resim 26: Doğu Sur "2" numaralı duvar Kapı

Resim 27: Doğu Sur "3" numaralı duvar batı yan

Resim 28: Doğu Sur "3" numaralı duvar doğu yan

Resim 29: Doğu Sur "3" numaralı duvar merdiven kuzey yüz

Resim 30: Doğu Sur "4" numaralı duvar

Resim 31: Doğu Sur "5" numaralı duvar batı uzantısı

Resim 32: Doğu Sur “5” numaralı duvar doğu uzantı

Resim 33: Doğu Sur “6” numaralı duvar doğu uzantı

Resim 34:Doğu Sur 7 numaralı duvar

Resim 35: Doğu Sur “8” numaralı duvar

Resim 36: Doğu Sur "8" numaralı duvar şev

Resim 37: Doğu Sur "9" numaralı duvar

Resim 38: Güneydoğu Köşe Kule (11) kuzey yüz

Resim 39: Güneydoğu Köşe Kule (11) batı yüz

Resim 40: Güneydoğu Köşe Kule (11) doğu yan

Resim 41: Güney Sur "12" numaralı duvar

Resim 42: Güney Sur "13" numaralı duvar

Resim 43: Güney Sur merdivenli giriş

Resim 44: Güney Sur "14" numaralı duvar

Resim 45: Güney Sur "15" numaralı duvar

Resim 46:Simitçi Kale (16)

Resim 47: Simitçi Kale (16) Kemer

Resim 48: Simitçi Kale (16) Kemer dolgu

Resim 49: Simitçi Kale (16) batıdan görünüş

Resim 50: Batı Sur "18" numaralı duvar

Resim 51: Batı Sur "19" numaralı Hellenistik Duvar

Resim 52: Batı Sur "20" numaralı duvar batı yan

Resim 53: Batı Sur “20” numaralı duvar doğu yan

Resim 54: Batı Sur “21” numaralı Hellenistik Duvar

Resim 55: Batı Sur "22" numaralı duvar batı yan

Resim 56: Batı Sur "22" numaralı duvar doğu yan

Resim: 57: Batı Sur “24” numaralı duvar Roma Podyumu

Resim 58: Batı Sur “24” numaralı duvar Roma Podyumu doğu uzantı

Resim 59: Batı Sur "25" numaralı duvar

Resim 60: Kuzey Sur "29" numaralı duvar Kule kuzey yüz

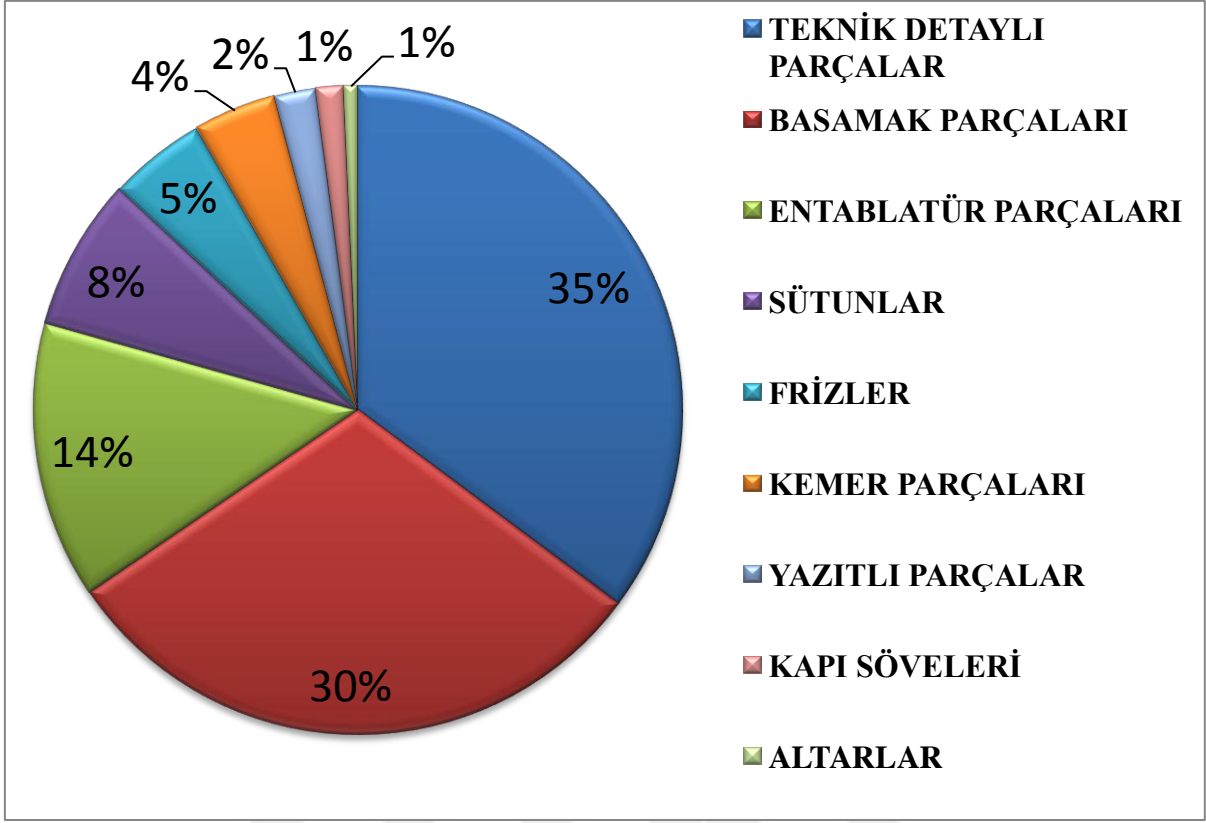
Resim 61: Kuzey Sur “29” numaralı duvar Kule batı yüz

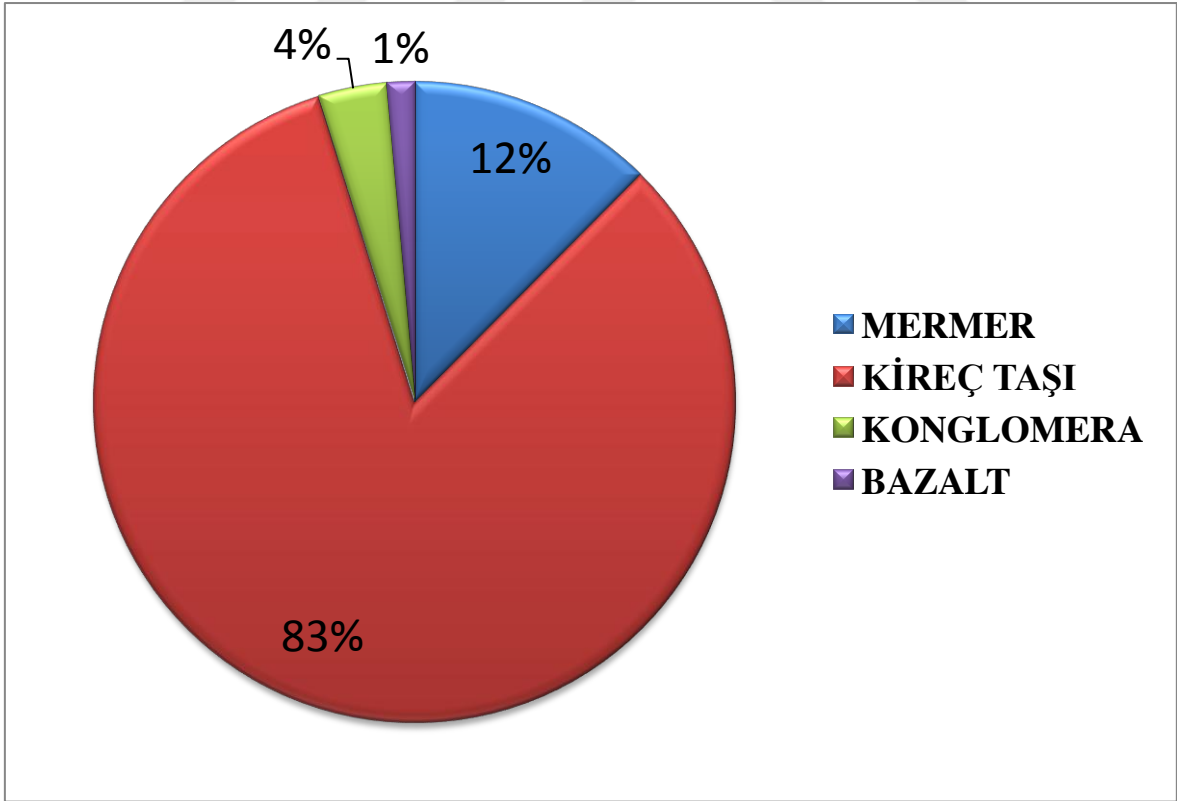
Resim 62: Kuzey Sur “29” numaralı duvar doğu uzantı

EK: 5

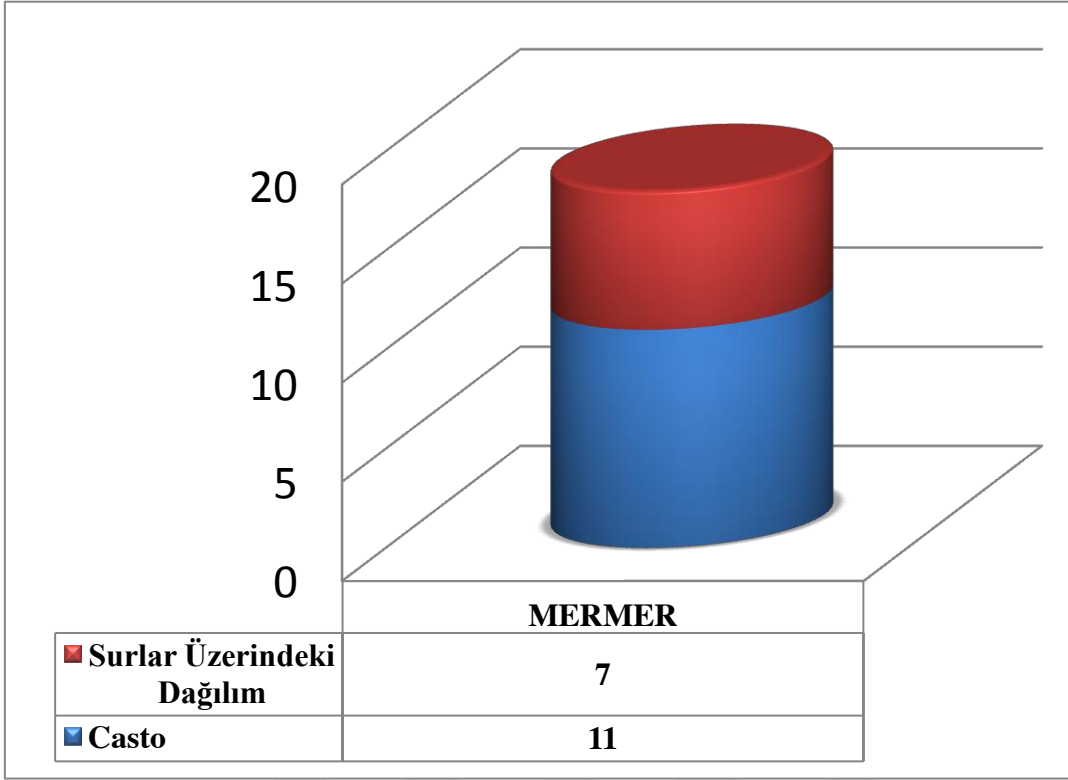
GRAFİKLER

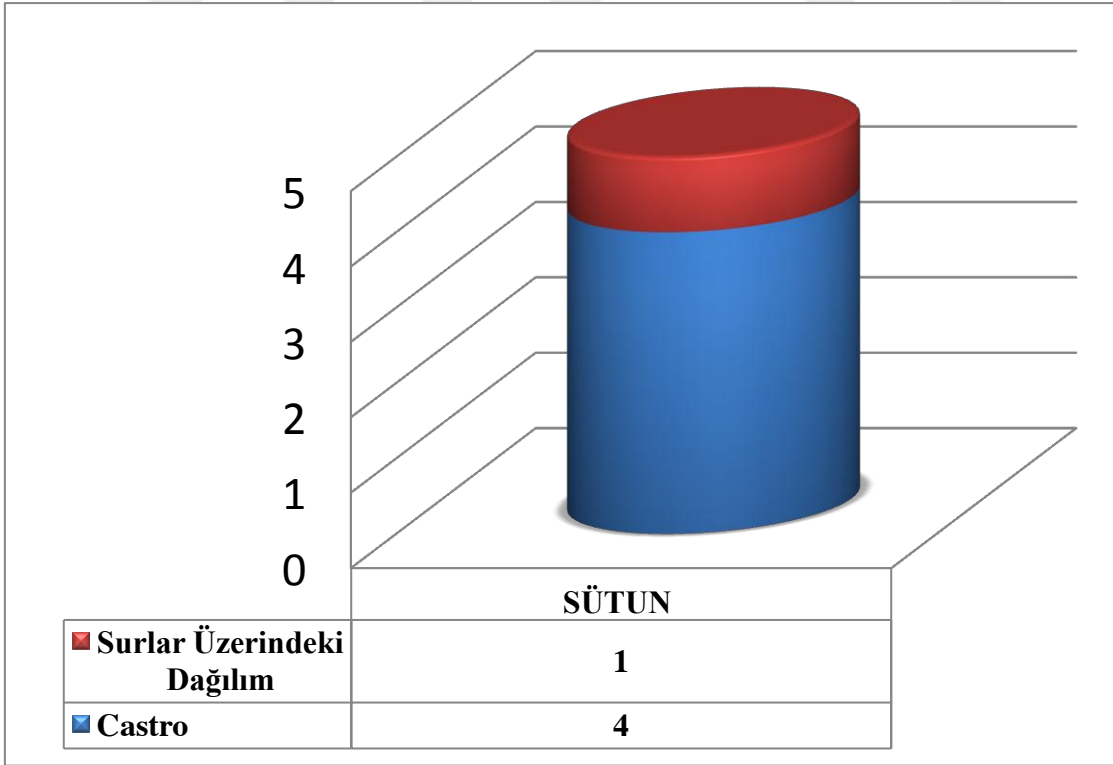
Grafik 1: Surlar üzerinde yer alan devşirme malzemenin dağılımı

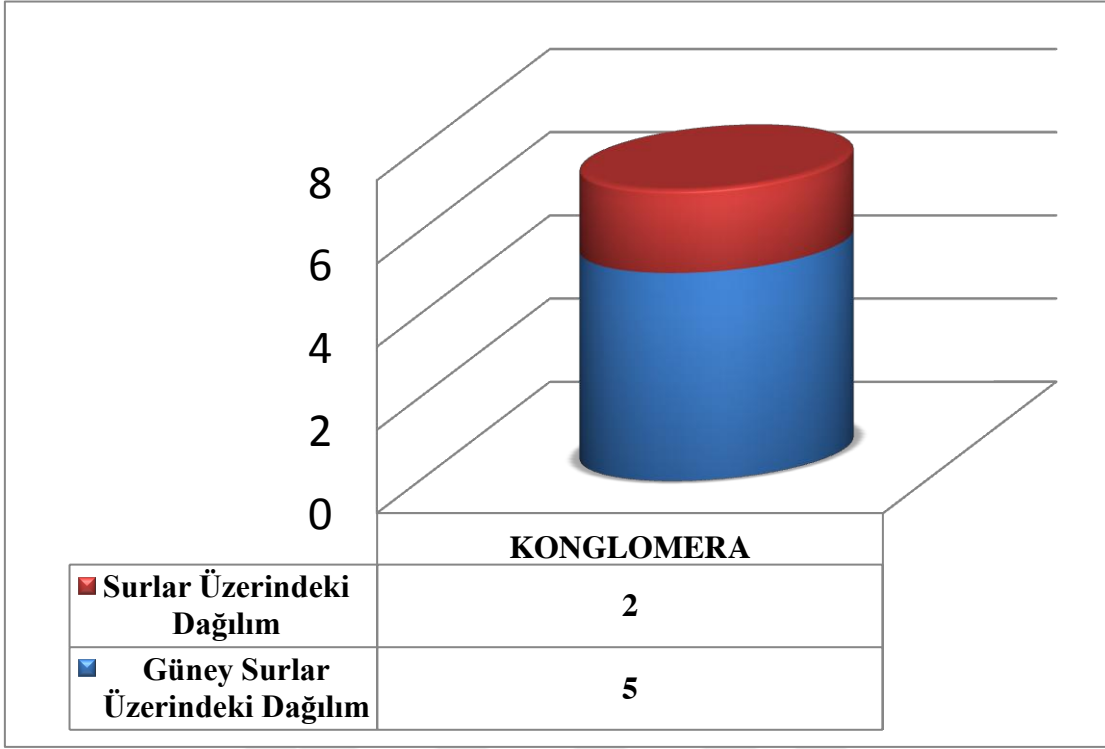
Grafik 2: Surlar üzerinde devşirmelerde kullanılan yapım malzemesi dağılımı

Grafik 3: Mermer Malzemenin Surlar ve Casto Üzerindeki Dağılımı

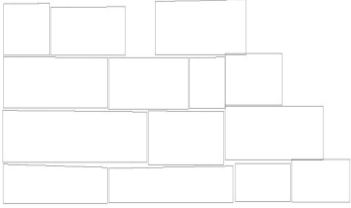

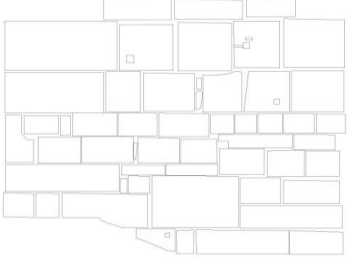

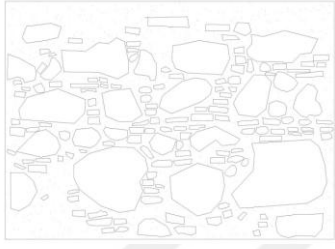

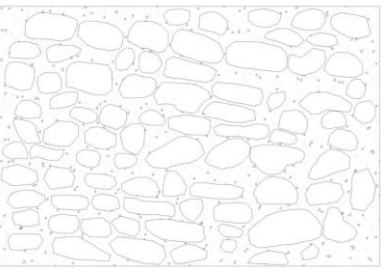

Grafik 4: Mermer Sütunların Surlar ve Casto Üzerindeki Dağılımı

Grafik 5: Konglomera Sütunların Surlar ve Güney Surlardaki dağılımı

TABLÖLAR

ÇİZİMLER	RESİMLER	NİCOMEDİA	TARİH
			Hellenistik Dönem İSODOMİK (A)
			Devşirme Malzeme Yoğun Tarih? M.S. 3yy M.S. 7 Yy M.S 2 Yy (B)
			Dolgu Malzemesi Kiremit Tarih? M.S.13yy ve Sonrası (12x3 Cm) (C/E)
			Moloz Örgü M.S. 15 Yy (45x20 Cm) (D)

Tablo 1: Sur duvarlarının stilistik olarak evreleri ve tarihlemesi

ÖZGEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	Nihal		KARDORUK
Doğum Yeri ve Yılı	Bursa		14.04.1987
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		İyi
ve Düzeyi	Almanca		Başlangıç
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lise	2003	2005	Bursa Kız Lisesi
Lisans	2006	2010	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Arkeoloji
Ön Lisans	2010	2012	Bilkent Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu
Lisans	2012		Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Almanca Öğretmenliği
Yüksek Lisans	2012		Uludağ Üniversitesi
Kullandığı Burslar	2013/2014 Erasmus Bursu Hamburg/Almanya		
Katıldığı Projeler	2007/2008 Adana Sirkeli Höyük Kazı Çalışması 2009/2010 Batman Sumaki Höyük Kazı Çalışması 2010/2011 Batman Çemi Alo sırtı Kazı Çalışması 2011/2012 Aydın Priene Kazı Çalışması		
Bilimsel Toplantılar	2013-2014 Bursa Bilim ve Teknoloji Merkezi Arkeoloji Çalışma Grubu 2007/2008 Çanakkale Kent Müzesi Konseyleri		
Diğer:			
İletişim (e-posta):	nihal.kardoruk@gmail.com		
	Tarih İmza Adı Soyadı		

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	NİHAL KARDORUK
Tez Adı	APOLLONİA AD RHYNDACUM KENT SURLARI
Enstitü	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Anabilim Dalı	ARKEOLOJİ
Tez Türü	YÜKSEK LİSANS
Tez Danışman(lar)ı	DOÇ. DR.DERYA ŞAHİN
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) izni	☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☒ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama izni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin Veriyorum

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih: 06.07.2015

İmza:

ARKA CEP

Cizim 3: Zambaköyü Üzerinde Yar Alan Sür Kalıntıları

5 Yeni Kuruluşlar, Modern Yerleşimler, Ot. Sınırı, Anıtsal Alan Akademi

Cizim 4: Golyazi Uzerindeki Surlarin Lokalizasyonu

Mevcut Sur Kalintilari	Tonozlu/Kemerli Yapı
Var olmasi Muhtemel Sur Kalintilari	Hellenistik Duvar
Antik Merdiven	Roma Podyumu
Gol Seviyesi	Modern Yerlesim Izleri